Minimum Party

2001 – 2002

Minimum Party
2001–2002

A felkelő Föld árnyékában, a 2001. évi tábor

Felragyogó Ikarosz, a 2002. évi tábor

Mi volt előbb, Kolumbusz vagy a Tyúk?, a 3. Charta Minimumia összművészeti szemle

© Minimum Party Society
www.minimumparty.cjb.net
ISBN: 973-C-02909-1

A Minimimum Party Társaság 2001-2002. évi fotódokumentációs katalógusa / Catalog Documentar Minimum Party, 2001-2002 /Minimum Party Documentary Catalogue, 2001-2002

Szerkesztette/Redactat de/Edited by Lőrincz Ildikó *(L.I.)*, Molnár István *(M.I.)* • **Főmunkatárs:** Szabó Attila *(Sz.A.)* • **Grafikai szerkesztő/Concepție grafică/Graphic design:** Molnár István • **Fényképek/Fotografii/Photos:** Balázs Attila, Bíró István, Égető Mária, Györfi Zsolt, Irsai (Zacsek) László, Kalló Angéla, Márkus Róbert, George Maier, Hegyi Réka, Ökrös Márta • **Fordító/Traduceri/Translations:** Boda Edit (En), Hegyi Réka (Ro) • **Korrektúra/Corectură/Proof-Sheet:** Boda Edit, Fülöp Noémi, Szabó Attila
Felelős kiadó/Editat de/Published by © Minimum Party Társaság /Grupul Minimum Party /Minimum Party Society (www.minimumparty.cjb.net)

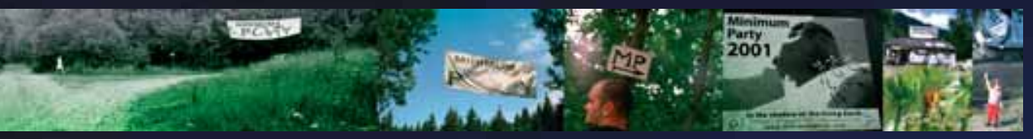

Tartalomjegyzék /Cuprins /Contents

A Minimum Party Társaság /Grupul Minimum Party /The Minimum Party Society 6

Alkotás és közösség Minimum Party módra 6 • Creație și societate în stil Minimum Party 7 • Creation and Society in Minimum Party's style 7 • A Minimum Party Társaság rövid életrajza 8 • Biografia sumară a Grupului Minimum Party 9 • A Short History of the Minimum Party Society 10 • Alapelvek 12 • Célok 12 • Principii de bază 13 • Scopurile Grupului 13 • Basic Principles 14 • The Objectives of the Society 14

Eseménynapló /Jurnalul evenimentelor /Diary of Events

A pókháló-akció /Acțiunea „Pânza de păianjen" /The Spider-web Action 15
A pókháló-akció 16 • Pókháló 18

Minimimum Party 2001: A felkelő Föld árnyékában /In the Shadow of the Rising Earth /În umbra Pământului-răsare 20
Program 21 • Programul taberei 25 • Programme 28

Charta Minimumia 3: Mi volt előbb, Kolumbusz vagy a Tyúk? /What was First, Columbus or the Hen? 37
A Charta a *Rejtett világok*ban 38 • Mit ér az egész néző nélkül?! 41 • Ce sens au toate acestea dacă nu sunt spectatori?! 43 • What is it Worth All this Without Spectators? 44

Minimum Party a Fényírók Fesztiválján /Minimum Party la festivalul Mediawave /Minimum Party at the Mediawave film-festival called "Another Connection" 46

Minimum Party 2002: Felragyogó Ikarosz /Icar strălucitor /Shining Ikarus 49
Tábori program 51 • Programul taberei 55 • Programme 59

Alkotóműhelyek /Ateliere de creație /Workshops

Vizuális művészetek /Arte vizuale /Visual Arts 62
Tájművészet a Minimum Party-n 62 • Pál Péter 63 • Irsai Zsolt 64 • Mátyás László 64 • Sic itur ad astra 65 • Szlalomozom az erdőben, s há' nem kinő elém egy gomba? 66 • A civilizált átlagpolgár kalandjai a természetben 68 • A művészet felismeri „Isten lábnyomát a természetben" (Bacon) 70 • Áldozati menet a hegycsúcsra 70 • Az egyesülés robaja 71 • Időművészet 72 • Pinokkiókból faragott fák 72 • Tiszta forrásból telített gumikezek 74 • Virágnak virága 74 • Ikarosszcsont 76

Fotóműhely /Atelierul de fotografie /Photo Workshop 82
Kalló Angéla 83 • Körülrajzolt valóság 84 • Dobozba zárt alakok 86 • Bicikli a levegőben 88

Zeneműhely /Atelierul de muzică /Music Workshop 89
Mezei Szilárd 90 • Egyszeri és megismételhetetlen 92 • Miquèu Montanaro 93 • Zeneszerzés a természetben 95 • A provence-i trubadúr a kászonaltízi kultúrban 96

Mozgásszínház /Atelierul de dans contemporan /Contemporary Dance Workshop 97
Csibi István 98 • A bennünk élő menny és pokol 99 • Isteni színjáték 100 • Jakab Melinda 101 • Urbán András 102

Élboy, kísérleti színház /Teatru experimental /Experimental Theatre 104
A történetre vagytok kíváncsiak? 104 • Szia Articsek 105

Filmesműhely /Atelierul de film /Film Workshop 109
Lakatos Róbert 110 • A filmes műhely… 111 • Forgatókönyvek 111 • Schneider Tibor 114 • MPTV 115

Kézművesműhely /Atelier de manufactură /Craft workshop 116
Mezei Erzsébet 117 • Vénusz-szobor és vénusztánc 118

Irodalom: Rituális írás- és olvasásgyakorlatok műhelye /Atelier de literatură /Literature Workshop 120
Berszán István 121 • Kimozdító rítusok 121 • Filológusok a hegyen 122 • Tájba írt szövegek 125

Filozófiaműhely /Atelierul de filozofie /The Philosophy Workshop 126
Pálfalusi Zsolt 127 • A filozófia és a mese 127 • „Muntele (nu) iartă" 128

Tábori újság /Ziarul taberei /Camp Newspaper 132
Bíró Zoltán 133 • MP-Felkelte: a 2001-es tábori újság 134

I. Szakmai fórum /Primul for profesional /First Professional Forum 143

Bevezető: Kísérleti művészetek: múlt, jelen, jövő 144
Introducere: Artele experimentale – trecut, prezent și viitor 145
Introduction: Experimental Arts: the Past, the Present and the Future 146

A Szakmai fórum előadásai /Discursurile forului profesional /The Courses of the Professional Forum 148
Antik Sándor: *Assemblage, environment, happening* 148 • Berszán István: *Alternatív mozgásterek az irodalmi gyakorlatokban* 149 */Spații de mișcare alternative în practicile literare* 150 */Alternative Spaces of Motion in Literary Exercises* 150 • Gáspárik Attila: *A romániai magyar film 1998 után vagy ami a Korunkból kimaradt* 151 */Filmul maghiar din România după 1998, sau ce a fost omis din numărul revistei Korunk* 151 */The Romaninan Hungarian Film since 1998 or What is Missing from the Korunk* 152 • Irsai Zsolt: *MA.MŰ. 1978–1984* 152 • Kalló Angéla: *Kép a kettes számrendszerben* 154 • Kiss-Pál Szabolcs: *Az attitűd mint metafóra (informel a médiaművészetben)* 155 */Atitudinea ca metaforă (informel în arta media)* 156 */The Attitude as Metaphor (Informel in the Media Art)* 157 • Lászlóffy Zsolt: *Az elektronikus zene esztétikája* 158 */Estetica muzicii electronice* 159 */The Aesthetics of the Electronic Music* 160 • Moscu Katalin: *Jövőképek a kísérleti építészetben* 161 • Romhányi András: *Erotika a folklórban* 161 */Erotica în folclor* 162 */Eroticism in the Folklore* 162 • Schneider Tibor: *Kísérleti filmek Romániában 1989 után* 163 */Filme experimentale în România după 1989* 163 */Experimental Films in Romania since 1989* 164 • Szörtsey Gábor: *A kasseli Dokumenta és a Manifesta* 164 • Ungvári Zrínyi Ildikó: *A posztmodern színház tendenciái* 165 */Tendințe ale teatrului postmodern* 165 */Tendencies in Postmodern Theatre* • Ütő Gusztáv: *AnnART tegmahol* 166 */AnnART ierazimâin* 167 */AnnART. YesToTom* 167 • Vécsi Nagy Zoltán: *Felezőidő (A romániai magyar művészet identitáskeresése a hatvanas-hetvenes években)* 168 */Cumpăna (Căutarea identității artistice a maghiarilor din România în anii '60)* 168 */'Half-period' (The Hungarian Art of the 1960s and 1970s in Romania Searching for Its Identity)* 169 • Vécsi Nagy Zoltán: *A MAMŰ Magyarországon /MAMŰ în Ungaria* 170 */The MAMŰ in Hungary* 171

Alkotás és közösség
Minimum Party módra

A Minimum Party Társaság az összművészetben találta meg szellemi mozgásterét, és nyitott mindennemű művészeti elképzelésre. Az avangárd- vagy úttörő-tudat a művészetben nem szűkíthető le egy stílusirány címkézésére, lélektanilag a nem közvetlen, a nem-azonnali sikerorientált művészi öntudatnak felel meg, amikor is az alkotó (esetünkben a Minimum Party-t kezdeményező ember) úgy dolgozik, hogy egy közösségi mag létrehozása egy nagyobb közösség megteremtésének ígéretét hordozza magában. A pontosítás kedvéért: a Minimum Party táborszervezők nem a tudás (a művészetre, műértésre vonatkozó tudás) letéteményesei, csupán művészeti érdeklődésű emberek, akik az Alkotótábor megvalósításában nyilvánítják ki a közösséggel szembeni felelősségüket.

A Minimum Party Társaság

Grupul Minimum Party

The Minimum Party Society

www.minimumparty.cjb.net

A Minimum Party Társaság alkotótáborokat szervez, mert:
1. a tábori jelleg, a világból való kivonulósdi, a közösségben való lét alkotó energiákat szabadít fel az emberekben.

2. a tudás birtokosait (a művészeket) a közönséggel való produktív és tényleges kapcsolatfelvételre szeretné késztetni. A Minimum Partyn elmosódnak a művészek és nem-művészek közötti határok: a művész az állandó szakmai kihívás állapotát éli meg a táborban, a nem-művész pedig a kialakulófélben levő tábori közösségbe való beletartozás igazolásaképp mozgósít önmagában alkotó energiákat. A Minimum Party Társaság szeretné elérni, hogy egy műalkotás hozzáférhető legyen már kialakulása során is, tehát váljék le az alkotó személyéről, és váljék köztulajdonná. A táborban mindenki társalkotója lehet a műveknek, és ezt nevezzük mi „művészi promiszkuitásnak". A közösen létrehozott mű közös tudásanyagot hoz létre.

3. A Minimum Party Társaság nagy hangsúlyt fektet az alkotás folyamatára egy olyan világban, amelyben már rég elvesztették esztétikai fontosságukat a mű létrejöttének körülményei. A táborban létrehozott mű különböző komponensei, mozzanatai külön-külön konstituálódnak, mint értékek, a művet létrehívó ötlet felmutatódik önmagában, a témakidolgozás is élményszerűvé válik, az anyagválasztás, az alkotás fizikális közvetítő eszközeinek előteremtése is közös élménnyé válik. Ilyen értelemben válnak előnyére a tábori munkának a tábor tulajdonképpeni hátrányai: a civilizáció tárgyi eszközeinek hiánya arra kényszeríti az alkotót, hogy a nomád életkörülmények közepette találja fel magát, szerezze be nyersanyagait–szerszámait. A létrejött műben lényegi elemmé szervesül a mostoha körülményeknek az alkotófolyamatba való beépítésének mozzanata.

Mi szeretnénk tehát az alkotás folyamatával kapcsolatos értékeket rehabilitálni, akár olyan formában is, hogy a művész „magyarázza" a folyamatot, vagyis a tudását megosztja a közösséggel, amelynek másrészt ő is tagja, és alkalmasint a hallgatóság közé vegyül egy másik tábori esemény alkalmával.

4. Az itt és most soha, sehol meg nem ismétlődhet: ezeket a műveket, ilyen művészeti kontextusban soha, sehol nem lehet újra létrehozni.

Szabó Attila

Creație şi societate în stil Minimum Party

Grupul Minimum Party şi-a găsit aria de mişcare spiritiuală în arta globală şi este deschis pentru orice idee artistică. Minimum Party organizează tabere de creație punând accentul pe procesul de creație.

Creation and Society in Minimum Party's style

The Minimum Party Society finds its spiritual moving place in global arts and it is open to any artistic idea. The Minimum Party Society organizes creative camps that lay stress on the creative process.

A Minimum Party Társaság rövid életrajza

A Minimum Party Társaság 1995 őszén alakult, néhány alkotó és művészetkedvelő fiatal kezdeményezésére. Évente felvállalja Erdély egyik népszerű nyári alkotótáborának megszervezését. A Társaság önálló romániai jogi személy, apolitikus, szakmai-kulturális és non-profit jellegű tevékenységet lebonyolító független, nemkormányzati szervezet.

1995
- a *VI. Erdélyi Diáktalálkozó* programszervezése, design-ja, Homoródfürdő
- happening, Sepsiszentgyörgy
- *Burlesque* filmfesztivál, Marosvásárhely (fellépés)

1996
- részvállalás *Mediawave* filmfesztivál design munkáiban (Győr)
- *Minimum Party '96* alternatív művészeti tábor, Kászonjakabfalva
- happeningek, performanszok Nagyenyeden és Kolozsváron (Heltai Kávéház és Építész Napok)
- *Virtuális Művészeti Fesztivál*, Kerc – részvétel

1997
- *Mediawave* filmfesztivál, Győr – arculatteremtés, design
- *Minimum Party '97* – alternatív művészeti tábor, Kászonjakabfalva
- *I. Charta Minimumia* alternatív művészeti fesztivál, Kolozsvár

1998
- *Mediawave* filmfesztivál, Győr – arculatteremtés, design
- *Minimum Party '98* alternatív művészeti tábor, július 27–augusztus 2., Kászonjakabfalva, Szalutárisz ásványvízforrás

1999
- *Minimum Party '99*, Összművészeti fesztivál és alkotótábor, július 31. – augusztus 8., Kászonjakabfalva, Szalutárisz ásványvízforrás
- *MP00, A dobbantás* címmel Minimum Party I. katalógus megjelentetése

2000
- *MP00, A dobbantás* – Minimum Party katalógus bemutatása
- *MP00* – Összművészeti alkotótábor, július 29. – augusztus 5., Kászonfeltíz
- *Charta Minimumia avagy Hánykor kezdődik a Mona Lisa?* – összművészeti szemle, Kolozsvár, 2000. november 4., régi Kaszinó épülete

2001
- *MP01, A felkelő föld árnyékában* – a II. katalógus megjelentetése
- *Minimum Party 2001* - Összművészeti alkotótábor, július 27 – augusztus 5., Kászonfeltíz

2002
- *Charta Minimumia avagy Mi volt előbb, Kolumbusz vagy a Tyúk?* – összművészeti szemle, Kolozsvár, április 4–5., régi Kaszinó épülete
- Multimédiás bemutatkozó a győri *Mediawave* filmfesztiválon, április 27–május 3.
- *MP02, Felragyogó Ikarosz* - Összművészeti alkotótábor, július 25 – augusztus 4., Kászonfeltíz

Biografia sumară a Grupului Minimum Party

Grupul Minimum Party a fost înființat în cadrul Uniunii Studențești Maghiare în toamna anului 1995 de câțiva tineri creativi și amatori de artă. Începând cu 2000 Grupul este înregistrată în România, asociație cu activitate profesională apolitică și non-profit. Grupul realizează anual unul din cele mai populare tabere de creație și festivaluri din Transilvania.

1995
- conceperea imaginii și programului cultural celei de a *6-lea Tabere Studențești din Transilvania*, Băile Homorod
- happening, Sfântu Gheorghe
- Festivalul de Film „*Burlesque*", Târgu Mureș

1996
- participarea la designul festivalului de film *Mediawave* (Győr, Ungaria)
- organizarea taberei de artă alternativă *Minimum Party '96*, Iacobeni
- happening și performance la Aiud și Cluj (Café Heltai și Zilele de Arhitectură)
- *Festivalul de Artă Virtuală*, Cârța, participare

1997
- Festivalul de film *Mediawave*, Győr, creare de imagine, design
- organizarea taberei de artă alternativă *Minimum Party '97*, Iacobeni
- organizarea festivalului de artă alternativă *Charta Minimumia*, Cluj

1998
- Festivalul de film *Mediawave*, Győr, imagine-design
- *Minimum Party '98*, 27 iulie–2 august, Iacobeni

1999
- *Minimum Party '99*, festival de artă globală și tabără de creație, 31 iulie – 8 august, Iacobeni, izvorul de apă minerală Salutaris
- *MP00,Take off*, editarea și publicarea catalogului Minimum Party

2000
- *MP00, Take off*, prezentarea catalogului Minimum Party
- *MP00*, tabără de artă globală, 29 iulie–5 august, Plăieșii de Sus
- *Charta Minimumia sau, La ce oră începe Mona Lisa?*, prezentare de artă globală, Cluj, 4 noiembrie 2000, clădirea vechiului Cazinou

2001
- *MP01, În umbra pământului răsare*, editarea și publicarea catalogului
- *MP01*, tabără de creație, 27 iulie – 5 august, Plăieșii de Sus

2002
- *Charta Minimumia 3*, festival de arte globale, 12–13 aprilie, Cluj-Napoca
- Prezentarea multimedia a MP la festivalul de film *Mediawave*
- Al *7-lea Tabără de Creație Minimum Party*, „*Shining Icarus*", 25 iulie – 4 august 2002, Plăieșii de Sus, jud. Harghita

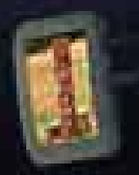

A Short History of the Minimum Party Society

The Minimum Party Society was founded in Autumn 1995 at the initiative of several creative young people. The Society undertakes the yearly organisation of one of the most popular creative camps and festivals of Romania.

The Minimum Party Society is a non-governmental, apolitical organisation with its activity in the artistic-cultural field.

1995

- organisiation and design of the 6th Transylvanian Students' Meeting, Băile Homorod (Ro)
- happening, Sfântu Gheorghe (Ro)
- Burlesque Festival of Films, Târgu Mureș (Ro) (performance)

1996

- *Mediawave* film-festival, Győr (Hu) - design
- organising the creative camp *Minimum Party '96 (MP96)*, Iacobeni (Ro)
- happenings, performances in Aiud (Ro) and Cluj Napoca (Heltai Café and Architects' Days)
- Festival of Virtual Arts, Kerc – participation

2

1997

- *Mediawave* film-festival, Győr (Hu) - design
- organising the alternative artistic camp *MP97*, Iacobeni (Ro)
- organising the alternative festival *Charta Minimumia*, Cluj-Napoca (Ro)

1998

- *Mediawave* film-festival, Győr – design
- *Minimum Party '98*, 27th July–2nd August 1998, Iacobeni (Ro), mineral water fountain Szalutárisz

1999

- *Minimum Party '99*, Global Art Festival and Creative Camp – 31st July–8th August 1999, Iacobeni (Ro), mineral water fountain Szalutárisz
- editing the 1st Minimum Party-catalogue entitled *MP00, Take Off*

2000

- presenting the 1st MP-catalogue entitled *MP00, Take Off*
- *Minimum Party 2000* – Global Art Camp, 29th July–5th August 2000, Plăieşii de Sus (Ro)
- *Charta Minimumia or When Does the Mona Lisa Begin?* – global art festival, Cluj Napoca (Ro), 4th November 2000, the building of the old Casino

2001

- *MP01, In the Shadow of the Rising Earth* – publishing the catalogue
- *Minimum Party 2001* – Global Art Creative Camp, 27th July–5th August 2001, Plăieşii de Sus

2002

- The *3rd Charta Minimumia Global Art Festival*, 12–13 April, Cluj-Napoca
- *Minimum Party 2002* – Global Art Creative Camp, 25th July–4th August 2002, Plăieşii de Sus

3

Alapelvek

Társadalmi

A művészetet mint az egyetemes emberi kultúra részét, folytonos figyelemben kell részesíteni, anyagi és emberi erőforrásokat kell mozgósítani érdekében. A különböző nemzetek művészete egymást kiegészítő, nem pedig egymást kizáró értékű. A nemzetek viszonyát a megértésnek és bizalomnak, a nemzeti hagyományok és kultúra kölcsönös tiszteletben tartásának kell jellemeznie.

Művészi

A Minimum Party Társaság művészi elveit kiáltványában rögzítette.

1. A művészet, hasonlóan a tudományhoz az emberi alkotókészségből ered és ugyanebből táplálkozik.
2. *Definíció:* Műnek nevezzük az olyan alkotottat, ami által a művészet megvalósul és ami tárgyát, célját, értelmét vagy egyszerűen csak lehetőségét képezi a művészetnek.
3. Mivelhogy a fenti meghatározás nem dönti el, milyen műben valósul meg a művészet, a Minimum Party Társaság az értékhierarchiák közös elemének az alkotófolyamatot tartja és a hangsúlyt is erre helyezi.
4. Táborunk az a hely, ahol nem a művészetet próbáljuk meghatározni, nem a Művet próbáljuk létrehozni, hanem ahol a létrehozást (alkotást) próbáljuk tettenérni.
5. A Minimum Party Társaság magát az alkotótábor fogalmát értelmezi újra.

Principii de bază

Sociale

Arta fiind parte a culturii universale trebuie luată permanent în considerație, în folosul ei trebuiesc mobilizate resurse materiale și umane. Arta națiunilor sunt complementare una alteia și nu exclusive. Relațiile dintre națiuni trebuie să fie caracterizată de înțelegerea și încrederea reciprocă, de respectarea reciprocă a tradițiilor și ale valorilor culturale naționale.

Artistice

Grupul Minimum Party și-a fixat principiile artistice într-un manifest.

1. Arta, asemenea științei, își are originea și se menține din abilitatea creativă a ființei umane.
2. *Definiție:* Numim operă de artă acel creat, prin care arta se realizează și care reprezintă scopul, sensul, sau doar posibilitatea realizării artei.
3. Deoarece definiția enunțată mai sus nu identifică ce este acel creat în care arta se realizează, Grupul Minimu Party consideră actul creator ca fiind elementul comun al diferitelor sisteme de valori, și pune accentul pe acesta.
4. Tabăra noastră este acel loc, în care nu încercăm să definim arta și în care nici nu încercăm să realizăm opere, ci unde dorim să urmărim procesul de creație.
5. Tabăra Minimum Party redefinește conceptul taberei de creație.

Célok

Általános

Legfontosabb célkitűzésünk a romániai (elsősorban magyar) kortárs művészeti mozgalom erősítése és a művészeti élet gazdagítása, fiatal alkotó- és előadóművészek, illetve a művészetet érintő szakterületeken tevékenykedők munkájának segítése, bemutatkozásuk és kapcsolattartásuknak megkönnyítése.

Részletes

Kortárs művészet • A hazai művészeti életre jellemző az elmúlt rendszer izolacionista politikájának eredményeképpen létrejött általános lemaradás, ami a XX. századi művészet irányzatokat, eredményeket illeti. Célunk a világ muvészeti életéhez való felzárkózás, a közelmúlt művészeti felhozatalának ismertetése, egy ismereti indulóalap létrehozása.

Összművészet • A művészi kifejezés útkereső próbálkozásai bejárták a belátható lehetőségek nagy részét, ennek következtében az újszerűség egy lehetősége az összművészeti tendenciákban tűnik fellelhetőnek, az eltérő művészeti ágak és irányzatok vagy műfajok kifejezési eszközeinek kölcsönhatásában. A Minimum Party Társaság éppen az ilyen kísérletek megvalósításának igyekszik teret engedni rendezvényein.

Alternatív művészet • Úgy tűnik, térségünkre jellemző, hogy a művészi tevékenység a köztudatban a szakirányú végzettséggel rendelkezők kiváltsága. Ezzel szemben a Minimum Party Társaság az intézményes keretekből kiszoruló művészeti megnyilvánulásoknak próbál kísérletező fórumokat létrehozni.

Scopurile Grupului

În general

Cel mai important scop este promovarea mișcării artistice contemporane din România (în primul rând a tinerilor) și îmbogățirea vieții artistice, sprijinirea activității tinerilor creatori și interpreți, respectiv a activității celor din domeniile legate de artă, înlesnirea debutării și a comunicației dintre ei.

Detaliat

Artă contemporană • Viața artistică din România este caracterizată de rămânerea în urmă față de curentele și rezultatele artistice ale secolului XX, care se datorează politicii izolaționiste al regimului politic trecut. Aceste curente și rezultate deja nici nu pot fi considerate contemporane, dar prezentarea lor la noi este unul dintre scopurile noastre, încât poate reprezenta o bază de cunoștință.

Artă globală • Experimentările artistice au exploatat în toate genurile artistice posibilitățile previzibile, astfel noutatea apare în tendințele de artă globală, în exploatarea interferențelor dintre ramurile, genurile și mijloacele artistice. Grupul Minimum Party dorește să ofere teren pentru astfel de căutări.

Artă alternativă • Este caracteristic zonei noastre acea concepție generalizată cum că, activitatea artistică este privilegiul acelor cu pregătire profesională. În opoziție cu aceasta Grupul nostru dorește să creeze foruri artistice de experiment, unde să se poate manifesta activitățile artistice excluse din cadrul instituțional.

Basic Principles

Social

Art is a part of the universal culture of mankind, that is why we have to pay attention to its development and in its favour we have to find material and human resources as well. Different types of personalities and the art of national cultures are amplifying each other and thus they don't exclude each other. All the nations should understand and trust each other and they have to have respect for each other's national tradition and culture.

Artistic

The Minimum Party Society exposed its "ars poetica" in a manifesto.

1. Art –similarly to sciences – originates from the creative ability of the human being and it is kept alive by this.
2. Definition: A work of art is that created thing through what art comes into being and what represents the object, objective and meaning or just only the possibility of art.
3. The above presented definition does not let us know which created thing represents art, that is why the Minimum Party Society lays stress on the concept of creation, what is a common point of all kinds of hierarchies of value.
4. Our camp is that place where we try to catch the process of the act of creation.
5. The Minimum Party camp redefines the concept of creative camp.

The Objectives of the Society

General

Our main purpose is to help and to enrich the development of contemporary artistic movements and to help young artists and actors in their work. At the same time we would like to promote their introducing attempts and to help them in maintaining their relationships.

Detailed

Contemporary Art • Our national artistic activity is backward comparing to the artistic relations and trends of the 20th century and this is because of the politics of the ex-regime directed toward isolation. The greatest part of these works of art cannot be considered as contemporary ones but the introduction of these would mean a starting point in our activity.

Global art • The artistic experimentation reached all the realisable possibilities. As a result the possibility of innovation may be found in global artistic tendencies, more precisely in the interactive process of different genres, branches and tendencies of art. The Minimum Party Society tries to create conditions for the realisation of experiments of this kind.

Alternative art • In our area people believe that creative activity is the privilege of those persons who have "qualification" in this field. In spite of this the Minimum Party Society tries to create experimental artistic forums where one can find place for artistic expressions that don't fit into the institutional frame.

2001. július 20.

Pókháló-akció

[7. Erdélyi Diáktábor, Szejkefürdő]

Acțiunea „Pânza de păianjen"

The Spider-web Action

Fotó: Bíró István

4

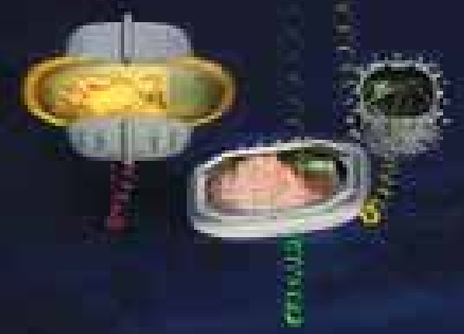

Fotó: Bíró István

6

A szejkefürdői diáktáborban videós bemutatót tartottunk a táborról. Ugyanitt meghívottunk, Ármeán Mónika, diavetítéses kortárs építészetről szóló előadásával az MP táborokra is jellemző alkotói magatartást mutatta be. Végül performansz során (a *Pókháló-akció*) létrehoztunk egy installációt.

Pókháló-akció

installáció/performansz

felhasznált anyagok: szejkefürdői székelykapu, spárga, kiszuperált tévé
pókok: Szabó Attila, Molnár István, Lőrincz Ildikó
fotó: Bíró István

Fotó: Bíró István

5

Fotó: Bíró István

7

Pókháló

A pókháló rendeltetése az, hogy nyitott kapukban, zugokban, asztal- és szoborlábak között (netán absztinensek házának padlásán hányódó boroskancsók szájában szétterpeszkedve), az általa behatárolt kisebb vagy nagyobb nyílást megvédje a betolakodóktól, vagyis hogy feltartóztassa őket. Csak találgatni, hogy mely titkos ösztön készteti a pókot erre a hálátlan foglalatosságra. Nem tudni, hány betolakodni vagy áthatolni akarót tántorított el szándékától a derekasan kifeszülő őrháló (vö. goalkeeper a.m. hálóőr), mindenesetre vannak olyan pókhálók, amelyek akár évtizedekig elállnak, vagyis évtizedekig elállják az utat a tömött sorokban arrajárók tízezrei elől – messzemenően igazolva a pókok őrző-védő képességébe vetett hitünk megalapozottságát. A modern tudomány tehetetlenül áll a pókjellem rejtélye előtt, miként a bálnatársadalmon időnként végigsöprő öngyilkossági hullámmal szemben is csak szcientista rezignációval viseltet. Hazánk pókállományát diszkreditálják azok az egyedek, amelyek kihasználva a humán köztiszteletben álló pókok erkölcsi tekintélyét, ELEVE olyan helyekre szövik a hálójukat, ahol senki se jár, mintegy megkímélve magukat attól, hogy kitegyék maguk a hálón áthatolni vágyó, végeláthatatlan menetoszlopok brutalitásának, és megszenvedjenek jóhírükért. Csupán mások tollával akarnak ékeskedni, akár a szamár a keresztespók potrohdíszével. Nos, az effajta pókok kinéznek maguknak – teszem azt – egy kaput, megfigyelés alatt tartják kb. száz napig; ha a megfigyelési időszak alatt az illető pók nem észlel zavaró tényezőket (pld. a kinézett hely felé tartó brutális menetoszlop), akkor a százat megszorozza egy évszakfüggő biztonsági együtthatóval, az eredmény pedig a megfigyelés napjától a pókhálószövés megkezdése közötti időt adja, amelyet kötelezően ki kell várnia az illető jellemtelen póknak ahhoz, hogy háló befejezése után zavartalanul hintázhassék benne.

8

A két különböző viselkedésforma folyományaként egy logikai patthelyzet áll elő: a pókháló őrzi a kaput, nehogy bemenjen valaki, vagy éppen azért szövi oda a pók a hálóját, mert senki sem akar a kapun bemenni? A klasszikus logika tudorai eme bonyolult oksági összefüggés előtt – az öngyilkos bálnákat szcientista rezignációval néző biológusokhoz hasonlóan – egyik lábukról a másikra állnak zavarukban. A jövő zenéje annak a megválaszolása is, hogy a pók honnan a fenéből szerzi az értesüléseit, miszerint százharminc napja nem járt át a kapun senki, tehát nyugodt szívvel beszőheti azt? A pók átváltozóművész, a mimikri mestere. Változhatik fűvé, ha gazellákat, gnúkat (kihalóban), antilopokat akar a hálójába csalni, virággá – ha méhecskéket, fává – ha mittudoménmit, tűvé – ha szalmakazlat. Ezenkívül változhat tévé. *(Sz.A)*

Fotó: Bíró István

9

Fotó: Lőrincz Ildikó

Az MP01 Műhelyei:

Filmes műhely: super8-as és videofilmezési kísérletek. Vezeti: Lakatos Róbert. A filmes műhelyben alkotók a tábor többi műhelyével való együttműködése során olyan kísérleti jellegű (távid) dokumentum-, illetve játékfilmek megalkotására vállalkoznak, amelyek az idei tábor fő témájába illeszkednek, tehát az „Esztétikai Paradicsomi Állapotok" tematikát dolgozzák fel.

Zenemuhely: szabad-zenei kísérletek. Mezei Szilárd vezetésével. Szabad improvizáció; irányított improvizáció; kollektív kompozíciós gyakorlatok – a műhelyben résztvevő zenészek alkalmi kompozíciói (dramaturgiai vázak, témák, etc.) – „ősi" zenék (szertartászenék); népzenei gyökerekből táplálkozó improvizatív zene; jazz-gyökerekből táplálkozó improvizatív zene („pszeudójazz"); modern (hagyományokhoz nem kötődő) improvizatív zene; aleatorikus zene; játékok: zenei humor az improvizatív zenén belül; a nem-zenei lehetőségek: hangok, eszközök, b) hangszer és a természetben (pl. fúvósok), c) hangszer és természet kombinációi; intuitív-zenei foglalkozás a nem-zenei résztvevők köreinek igényeivel.

Fotomuhely: a fény képe, fény-rajzok éjszaka sötétje. Kalló Angéla vezetésével (napfali megfigyelések, helyek kiválasztása, majd éjszakai fényrajzok; fotográfiában megnyilvánuló, Ehhez kis intuíció, fantázia és merészség szükséges)

Képzőművészetek: Natur Art, vezeti: Pál Péter, matrosvásárbeli képzőművész. La természeti környezet és a gesztus értéke, értelme; a vizsálló művészet kiselleti az alkotói térben; a tér táplálma"

Mozgásszínház: Vezeti: Csibi István, a sepsiszentgyörgyi Mandala színház vezetője. Élő színház, amelyben a szereplők, ahelyett, hogy valami külső szerepet öltenének magukra és azt játszanák el, inkább a bennük legmélyebben rejlő dolgokról „árulnak el" valamit a befogadóknak.

Irodalom műhely: írás- és olvasásgyakorlatok (vissza)haladóknak, a Látóhatalan Kollégium irodalmircsoport kezdeményezésében. Műhely-igazítók: Berszán István és Gál András. (Alternatív írásmódok kipróbálása azokkal, akik erre hajlandóak, illetve ezek az írások olvasása, amennyire lehetséges. Tesk-írás, tájba-írás, meg arra, ami meg erő-írás fába, kőbe, fűlábe, meg arra, ami kerül; az írások fajtáinak-sora folytatható, miszerint az írások le lehet venni bennünket)

Kézműves műhely: agyvagozás, papírmasé készítés, grafikai és egyéb képzőművészeti technikák elsajátítása; vezeti: Mezei Erzsébet.

Élboy: Szabó Attila, Vranyec Artúr és Molnár István kísérleti színháza. (Koncepciális művészet, reflexív gondolkodásmód, improvizációk jellemzik hármuk örömszínházát.)

Tábori rádió és újság: Riportereket és munkatársakat várunk.

2001. július 27–augusztus 3.

Minimimum Party 2001

A felkelő Föld árnyékában

In the Shadow of the Rising Earth

În umbra Pământului-răsare

MINIMUM PARTY '01
A felkelő Föld árnyékában

Az idei tábor műhelyei az „Esztétikai Paradicsomi Állapotok" tematikát dolgozzák fel. Részleteiben, ez az jelenti, hogy táborunkban évek óta egy olyan művészeti miliőt hozunk létre, amelyben az alkotók „élvezik azt az állapotot, amelyet a kollektív felelősségnélküliség esztétikai vonatkozásai hoznak létre. Ebben az állapotban érvényét veszíti a művész «civil»-jogállása, és megszünnek azok a mozzanatok, amelyek az «elitbe» tartozással függnek össze" (Sz. A.).

Idén tehát magával a Minimum Party jelenséggel foglalkozunk, egy olyan oldaláról szemlélve ezt, ami egy rendkívüli környezetben, rendkívüli módon létrejövő közösség szerveződéséről szól. Az alkotó emberek kommunájáról.

Minimum Party

2001 július 27. – augusztus 5.
Kászonfeltíz, RO

a felkelő Föld árnyékában

összművészeti alkotótábor

Csikszereda

Kézdivásárhely

Sepsiszentgyörgy

Szállás: [illegible]

www.minimumparty.com

Az *esztétikai paradicsomi állapotok* – mint tábori téma – nem misztifikáló elmélet, hanem gyakorlat, életforma. A tábor közössége egyenlő esélyekkel indul az alkotómunkát illetően, mert megszűnik a művész táboron kívüli jogállása, csak az itt és most kivívott művész-státus létezik, vagyis a folyamatos kihívás arra, hogy „műveljük kertjeinket", de úgy, hogy a tudás almájához lehetőleg ne nyúljunk... Az *esztétikai paradicsomi állapotok* külsőségekben lelnek megerősítésre, vagyis a tábori minitársadalom szerkezeti sajátosságaiban, úgymint: kommuna-jelleg, a civilizáció koloncainak ironikus lerázása, a kommunikáció kultusza stb.

Ebben az évben tehát a Minimum Party-jelenséggel foglalkoztunk, egy rendhagyó környezetben létrejövő különleges közösség szerveződésének vizsgálatával.

Program

Július 27. péntek:
Érkezés, sátorhúzás

Július 28. szombat
Délelőtt: • a műhelyvezetők bemutatkozása, bejelenkezés a műhelyekbe

Délután: • Lakatos Róbert filmvetítéssel egybekötött előadása, a filmes műhely elméleti bevezetője • Molnár István–Koncz Árpád–Varga Rudolf: *Az alvirág kapui – függőkapuk* (installáció) • Kalló Angéla előadása: *Michel Semeniako – az éjszaka istene*, a fotóműhely elméleti bevezetője (a fénnyel való rajzolás művészének bemutatása) • Zacsek (Irsai László)–Koncz Árpád: *A madárijesztő halála* (happening)

Este: • Fodor Edina–Csibi István–Dénes József: *Monológ zenére, mozgás monológra, zene mozgásra* (színpadi improvizáció) • Élboy: *A digitális színház* (a kommunikáció-elméletből kölcsönzött műszó – digitális – arra vonatkozik, hogy a dolgok színpadi leképezésekor, a megjelenítés folyamán a valós élethelyzeteknek kodifikált változatát mutatják be.)

Július 29, vasárnap
Délelőtt: • műhelytevékenység (irodalomműhely: érzékelés-történet: az Író az előre kiválasztott tárgyakkal az Olvasó kinyitott tenyerébe írja a történetet, a Megfigyelő szemlélője az írásnak és olvasásnak. A gyakorlat során mindenki eljátssza mindhárom szerepet, majd írásban számol be az élményeiről; zene-műhely: összehangol(ód)ás, közös alap keresése; mozgásszínház műhely: kontakttánc-elemek megismerése; filmes műhely: technikai ismeretek elsajátítása; fotó-műhely: fényképezőgép-állványok készítése)

Délután: • Pál Péter diavetítéssel egybekötött előadása: *Képzőművészeti alkotások a természetben*, valamint szemléltető a művész eddigi munkáiból

Este: • Élboy: *A sündisznó és az oroszlán, avagy a Spártai szeretetszolgálat* (ebben a színházi kísérletben az epikus és a drámai létmód egymásra vonatkoztatását célozták meg azáltal, hogy a szituáció szereplője tudatosan élte meg helyzetét, azaz kívülről látta önmagát)

Július 30, hétfő
Délelőtt: • műhelytevékenység (irodalom-műhely: tájbaírás I.: első lépés: kisebb csoportokban „ihlető" helyszínt kerestek a tábor közelében, második lépés: visszatértek a helyszínekre és emlékeket kerestek, s ezeket elmesélték egymásnak; zene-műhely: improvizációs gyakorlatok; mozgásszínház-műhely: energiatáncelemek; képzőművészetek műhely: felfedező túrák, témakeresés; filmes műhely: a forgatókönyv megírásának alapvető ismeretei, fotóműhely: témakeresés; kézművesműhely: ismerkedés az agyaggal) • Zacsek–Koncz: *Miért art a gomba?* (installáció – Natur Art és Pop Art találkozása)

Délután: • Pogány Gábor budapesti művészettörténész előadása és beszélgetés két körben: *Iparterv kiállítás*, a magyar avantgárd és hatása az erdélyi művészekre • Longauer Csaba–Lőrincz Ilona: *Isaura* (installáció, performance)

Este: • Élboy: *Paradicsomjáték* (ebben a színházi kísérletben nem játszottak, hanem felvázolták egy potenciális előadás forgatókönyvét)

Július 31, kedd
Délelőtt: • műhelytevékenység (irodalom-műhely: tájbaírás II.: harmadik lépés: az emlékekben közös gesztust kerestek; a következő lépésben úgy mesélték el újra a történeteket az összes résztvevőnek, hogy a közösnek vélt gesztust halványan aláhúzták. Az emlékekből – különösen figyelve a közös gesztusokra – egy másik csoport épített föl egy történetet, amelyet beleírt a helyszínbe: a tájbaírás lehet apróbb beavatkozás a helyszínbe és különböző pózokban megjelenhet benne egy-egy szereplő is. Ilyen módon született három történet, melynek első olvasói a műhely résztvevői voltak, majd a táborlakók egy része szerdán, a műhely-bemutatkozón; zeneműhely: az improvizáció irányítása; mozgásszínház-műhely: improvizációs gyakorlatok; képzőművészetek-műhely: további felfedező túrák, az ötletek megbeszélése; filmesműhely: forgatókönyvírás, fotóműhely: tárgyak, helyszínek kiválasztása az éjszakai fotózáshoz, az első fényképek előhívása; kézműves műhely: ősanyaszobrok formázása)
• Bantta Annamária: Állatka (útba eső installáció)

Pogány Gábor

Délután: • Ármeán Mónika–Varga Rudolf: *Csigalépcső* (installáció) • filmvetítés: *Tavaszi kivégzés* (Erdély Miklós-film) • Pogány Gábor filmvetítéssel egybekötött előadása és beszélgetés: *Megrázó új világ* (kortárs művészeti áttekintő)

Este: • Élboy: *Egy nap a táborban I.* – video (egy „átlagos" táborlakó csetlik-botlik a megszületett műalkotások, valamint a különböző filmezési technikák között)

Augusztus 1, szerda
Délelőtt: • műhelytevékenység (irodalom-műhely: olvasótúra. A túra mottója: „Én az események rabja vagyok". A résztvevők szeme tágra nyitva itta a látványt, közben olvasó-állomások. Nem az olvasott szövegek miatt volt fontos a túra, hanem az együtt olvasott mondatok miatt volt izgalmas, meg azért is, mert nem csak olvastak, hanem – a mottó értelmében – odatapasztották arcukat az eseményekhez; zeneműhely: improvizációs gyakorlatok, az első megszülető alkotások; mozgásszínház-műhely: érzelmek kifejezésre juttatása kontakt és energiatáncelemek segítségével; képzőművészetek-műhely: a természeti környezetbe való beavatkozás lehetőségeinek keresése; filmesműhely: ismerkedés a super8 kamerákkal és a celluloid filmekkel, forgatás; fotóműhely: tárgyak, helyszínek kiválasztása az éjszakai fotózáshoz, a bemutatóanyag előkészítése, (labormunka); kézműves-műhely: papírmasé készítés technikai ismeretei) • Bantta Annamária–Egyed Tibor: *Minimum Párt(y)* (installáció)
• Székely Benczédi László: *Kolumbusz* (installáció)

Délután: • műhelybemutatkozók: • Irodalom-szeminárium: Ármeán Ottília: *Bolyongás az írás vezérlésével*, beszélgetés, majd irodalmi körséta • Kézműves műhely: Kiállítás agyagszobrokkal • Korodi Szabolcs: *Virtuális* (diavetítés, előadás és beszélgetés a kortárs építészeti alkotásokról) • Longauer Csaba–Lőrincz Ilona: *Paradicsomi állapotok* (happening) • Zacsek–Koncz/Mezei Szilárd (hegedű)–Dénes Jocó (gitár): *Én, te, ő, mi, ti, ők és Mozart* (installáció élőzenével) • Filmes műhely: forgatókönyvek bemutatása • Zenészek műhelybemutatója: 1. *Öt tétel* (szabad improvizációs gyakorlat), 2. *Autumn Leaves* (J.Cosma) (dzsessz-improvizációs gyakorlat), 3. *Melodráma* (szabad improvizáció, kommunikációs gyakorlat), 4. *Gitárkvartett* (irányított improvizációs gyakorlat), 5. *Dobszóló* (irányított improvizációs gyakorlat), 6. *Trio* (szabad improvizáció és dzsessz improvizációs gyakorlat), 7. *Duo* (szabad improvizáció és kommunikációs gyakorlat)
• A mozgásszínház-műhely bemutatkozója (energia és kontakt táncelemek) • Élboy–Fotó műhely: *Zöldségszínház, avagy az elröppenő motorbicikli* (multimédia akció – a fotográfia hatáselemeit ötvözték a színházi hagyományos kifejezésmódokkal – animációs felhangokkal)

Augusztus 2, csütörtök
Délelőtt: • műhelytevékenység • Minimum Party-pólók szitalenyomatainak elkészítése • Székely Benczédi László: *Falfestmény* (graffiti) • Jánosi Andrea: *Mini-paradicsom* (installáció)

Délután: • Zeneműhely: *Patak-party* (koncert – a természet hangjai és az emberi hang kombinációi; Fodor Edina – ének, a zeneműhely résztvevői kövek ütögetésével hozták létre a patak csobogását kiegészítő hangokat) • Irsai Zsolt: *Fa csapódik lombjába* (hanginstalláció, amelyben a művész különféle módokon generált hangokkal installált, ugyanakkor performatív elemekkel is dolgozott. E mű része az *Anna elrablása* c. sorozatnak) • Ármeán Mónika: *Illeszkedés a természetbe* (diavetítéssel egybekötött előadás Ruhr-vidéki kortárs építészeti munkákból) • *A térrel és az idővel való kísérletezés művészete* (filmanyag a '98-as, '99-es és 2000-es MP-táborok videó-felvételeiből. Lőrincz Ildikó összeállítása.)

Este: • *Ad Hoc improvizációk* (Tinca Teddy – gitár; Vitályos Lehel – basszusgitár, gitár; Ördög Gábor – dobok; Weinstein Csaba – gitár; Szász Csaba – gitár) • Élboy: *Matrjoska-baba* (ez a kísérlet egy történetet próbál elmesélni egy másik történet segítségével, az utóbbi viszont a maga részéről egy harmadik történet része – színházilag alkalmazták a mise-en-abîme technikát)

Augusztus 3, péntek
Délelőtt: • műhelytevékenység • Minimum Party pólók szitalenyomatai • Máté Adél: *Pszeudojazz* (akvarell) • Szőcs Anna–Bíró Zoltán: *Vízimalom* (installáció)

Délután: • Székely Benczédi László: *Trón* (installáció és happening; Varga Melinda: *Monológ az installációban* – egy naiv lélek története)

Este: • *Vénusztánc* (rituális agyagszobor-égetés; a kézműves és a mozgásszínház műhelyek bemutatója – tánc: Mezei Kinga–Csibi István) • Tatiana Papuc: *Fogaskerekes hal csehszlovák hanggal* (installáció és happening)

Zacsek–Koncz: *Idősíkok találkozása* (fényinstalláció)

Augusztus 4. szombat
Délelőtt: • műhelytevékenység • Kézműves- és zeneműhely: *A willendorfiak* (zenés kiállítás)

Délután: • Képzőművészetek műhely: a táborban született installációk feltérképezése és bejárása: • Váli Zsuzsa: *Pillangó* (installáció) • Bantta Annamária–Egyed Tibor: *Aknamező* (installáció) • Korodi Szabolcs: *Minimalista játék a virtuálissal* (tér-kompozíció) • Irsai Zsolt: *Üvegcsapda* (installáció; *Anna elrablása* c. sorozat, VIII.) • Pál Péter: *Elfelejtett part* (tájalakítás) • Balázs I. Tamás–Vass Csaba: *Fürdőkád* (installáció) • Fekete Tünde: *Karácsony* (installáció) • Egyed Tibor: *Etűd* (installáció)

Este: • A zeneműhely műhelyzáró koncertje (egyéni és kollektív kompozíciós gyakorlatok): 1. *Szamba-variációk,* 2. *Improvizáció,* 3. *Félhangos,* 4. *Bonchidai forgatós* (népzenei improvizációs gyakorlat), 5. *Bahia,* 6. *Körbe, Duó improvizációk* (Dénes Jocó–Mezei Szilárd, ill. Fodor Edina), 7. *Improvizáció 1, 2,* 8. *Lépésben,* 9. *Well You Needn't* (Thelonious Monk), 10. *Autumn Leaves* (J. Cosma), 11. *Ráadás* (improvizáció)
• A mozgásszínház-műhely produkciója: *A bennünk élő menny és pokol.* Rendezte: Csibi István. Előadták: Mezei Kinga, Szabó Tünde, Fábián Huba, Rafain Kocsis Gabriella, Bors Eszter, Gergely Zsuzsa, Lőrincz Ildikó, Ökrös Márta, Márkus Róbert, Kis Szabolcs, Herczeg László, Popovici Szabolcs, Sebestyén László, Staharoczky Szabolcs, Szász Csaba, Tóbiás Levente, György Mihály. Díszlet-jelmez: Csibi István–Fekete Tünde. Szövegét Dante *Isteni színjátéka* alapján Boda Edit írta • Élboy–Fotóműhely: *Egy nap a táborban*

II. (multimédia akció – A film első részében megismert táborlakó szerre kapcsolatba lép az időközben létrejött mualkotásokkal és maga is művésszé válik. A vetítés alternatív körülmények között zajlott: a filmet egy sátorfalra kivetített diasorozat előzte meg, közben a tábori újságot olvasták fel, filmvetítéshez használt képernyő a sátor bejárati nyílásában volt elhelyezve.)

Augusztus 5, vasárnap
Sátorbontás, hazamenetel.

Între 27 iulie – 5 august s-a desfăşurat tabăra de creație *MP01* în zona Casinului, lângă satul Plăieşii de Sus din jud Harghita. Într-o zonă greu accesbilă, între munți, creația artistică a devenit posibilă și nu numai, în această tabără debarasându-se de orice

barieră a convențiilor, muzicianul, actorul, pictorul, fotograful, publicul consumator și criticul de artă, s-au putut întâlni, și lucra împreună indiferent dacă erau profesioniști, sau amatori. Pe lângă cei sosiți din țară au fost participanți și din străinătate (Polonia, Iugoslavia, Letonia, Ungaria).

În cele opt ateliere ale taberei s-a desfăşurat o activitate intensivă. În atelierul **foto** condus de Angéla Kalló s-a fotografiat noaptea, realizând desene fotografice de lumini pe diferite teme, majoritatea fotografiilor fiind expuse deja în tabără. István Berszán a coordonat lucrul în atelierul de literatură: s-a citit și scris din natură – în natură, în timpul unor mini-expediții în mediul înconjurător. Muzicienii, cu ajutorul lui Szilárd Mezei au încercat mai multe tipuri de improvizații, folosindu-se de elemente de folk și jazz. Instalațiile au fost create raportându-se la mediul natural existent acolo, conduși de Péter Pál și Zsolt Irsai realizeau instalații ce modificau zi cu zi priveliștea locului. Istoricul de artă Gábor Pogány din Budapesta invita participanții taberei la dezbateri teoretice privind arta contemporană, avangarda maghiară cu pricina unor vizionări de filme. Cu direcția lui István Csibi cei care au participat la atelierul de dans contemporan, au dat expresie cu ajutorul unor elemente de dans-contact și dans energetic stărilor (stadiilor) lăuntrice personale. Élboy-ul (Attila Szabó și István Molnár) făceau show-ul de fiecare seară prin improvizațiile lor scenice, niște studii asupra spectacolului teatral în sine. În atelierul de meșteșugărit, sub îndrumarea lui Erzsébet Mezei, s-a lucrat cu lut și hârtie, producând teracote și măști. Cei din workshopul de film au filmat scurtmetrajele proprii pe negative Super8, scenariile acestora au și fost prezentate în timpul taberei. Ziarul taberei a prezentat toate aceste activități în cele două apariții. Pe lângă acestea și-au găsit locul și lucrările individuale.

Programul taberei

Vineri, 27 iulie
sosirea în tabără, instalarea corturilor

Sâmbătă, 28 iulie
înainte de masă: prezentarea atelierelor și a conducătorilor acestora, formarea atelierelor de creație

după masă: • seminarul lui Róbert Lakatos • vizionarea filmelor pentru introducerea în atelierul de film • István Molnár – Árpád Koncz – Rudolf Varga: *Porțile suspendate ale subteranului* • Angéla Kalló: *Michel Semeniako – zeul nopții* – prelegere introductivă în atelierul foto • Zacsek–Koncz: *Moartea sperietorii de ciori* (happening)

seara: Edina Fodor – István Csibi – József Dénes: *Monolog pe muzică, mișcare pe monolog și muzică pe mișcare* – improvizații scenice • Élboy: *Teatru digital* (expresie artificială împrumutată din teoria comunicării – digital – se referă la faptul că reprezentarea situațiilor reale pe scenă se vor realiza printr-o codificare)

Duminică, 29 iulie
înainte de masă • lucrări în ateliere (*literatură* – povestea perceperii; *muzică* – exerciții improvizative; *dans contemporan* – însușirea elementelor dansului contact; *film* – prezentarea tehnicilor de filmare; *foto* – construirea stativelor)

după masă: Prezentare ilustrată cu diapozitive a lui: Péter Pál: *Creații Land Art*

seara: Élboy: *Ariciul și leul sau Organizația Caritativă din Sparta* (în acest teatru experimental au vizat raportarea ființării epice și dramatice prin faptul că personajul dramatizat a conștientizat propria situație sau a putut privi propria persoană)

Luni, 30 iulie
înainte de masă • lucrări în ateliere (*literatură* – scriere în natură – primul pas; *muzică* – exerciții improvizative; *dans contemporan* – însușirea elementelor dansului energetic; *film* – cunoștiințe preliminare scenografice; *foto* – căutarea spațiilor pentru desene cu lumini; *arte plastice* – plimbări pentru recunoașterea spațiilor și a materialelor; meșteșugărit – cunoașterea materialului de bază: lutul) • Zacsek – Koncz: *De ce crește ciuperca?* (instalație – întâlnire între Natur- și Pop Art)

după masă: Dezbatere coordinată de istoricul de artă Gábor Pogány (Ungaria) despre avangarda din Ungaria și influența sa asupra artiștilor ardeleni • Csaba Longauer– Ilona Lőrincz: *Isaura* (instalație, performance)

seara: Élboy: *Joc de roșii* (în acest experiment teatral nu au jucat, ci au schițat scenariul unui spectacol)

marți, 31 iulie
înainte de masă • lucrări în ateliere (*literatură* – scriere în natură – al doilea pas; *muzică* – exerciții improvizative; *dans contemporan* – dans improvizatoric; *film* – cunoștiințe scenografice; *foto* – căutarea spațiilor pentru desene cu lumini; *arte plastice* – plimbări pentru recunoașterea spațiilor și a materialelor; *meșteșugărit* – cunoașterea materialului de bază: lutul) • Annamária Bantta: *Broască* (instalație)

după masă: Mónika Ármeán – Rudolf Varga: *Scară în spirală*

(instalație) • proiecție: *Execuție în primăvară* (film de Miklós Erdély) • Gábor Pogány: *Șocanta lume nouă* (o scurtă privire în arta contemporană)

seara: • Élboy: *O zi în tabără I.* – film

miercuri, 1 august
înainte de masă: • lucrări în ateliere • Annamária Bantta – Tibor Egyed: *Party(dul) Minimum* (instalație) • László Székely Benczédi: *Columb* (instalație)

după masă: prezentarea atelierelor: • Seminar de literatură: Ottília Ármeán: *Discuție/ pelerinaj cu ajutorul scrisului*, plimbare literară • Atelier meșteșugari: Expoziție cu teracote • Szabolcs Korodi: *Virtual* (proiecție și prelegere despre arhitectura contemporană) • Csaba Longauer – Ilona Lőrincz: *Stări paradisiace* (happening) • Zacsek–Koncz / Szilárd Mezei (vioară) – Jocó Dénes (chitară): *Eu, tu, el, noi, voi, ei și Mozart* (instalație și concert) • atelier de film: prezentarea scenariilor
• Concertul atelierului de muzică: 1. *Cinci teme* (exercițiu de improvizație liberă), 2. *Autumn Leaves* (J.Cosma) (exercițiu de improvizație jazz), 3. *Melodramă* (improvizație liberă, exercițiu de comunicare), 4. *Cuartet de chitară* (exercițiu de improvizație dirijată), 5. *Solo de percuție* (exercițiu de improvizație dirijată), 6. *Trio* (improvizație liberă și exercițiu de improvizație jazz), 7. *Duo* (improvizație liberă și exercițiu de comunicare)
• Prezentarea atelierului de dans contemporan (elemente de dans energetic și de contact, solo: Kinga Mezei – István Csibi) • Élboy–atelier foto: *Teatru de legume, sau motocicleta zburătoare* (acțiune multimedia)

joi, 2 august
înainte de masă: • lucrări în ateliere; serigrafierea tricourilor Minimum Party • László Székely Benczédi: *Pictură murală* • Andrea Jánosi: *Mini Paradis* (instalație)

după masă: atelier de muzică: *Concert la pârâu* (combinația sunetelor naturii cu vocea umană; Edina Fodor – voce) • Zsolt Irsai: *Reîntoarcerea arborelui la frunziș* (instalație sonoră, din seria *Răpirea Anei*) • Mónika Ármeán: *Armonizare cu natura* (proiecție și prelegere despre arhitectura contemporană din zona Ruhr) • *Arta experimentării cu spațiul și timpul* (film din documentarul taberelor '98, '99 și '00. Montaj de Ildikó Lőrincz)

seara: • *Improvizații Ad Hoc* (Teddy Tinca – chitară; Lehel Vitályos – bas; Gábor Ördög – percuție; Csaba Weinstein – chitară; Csaba Szász – chitară)
• Élboy: *Păpușă matrioșca*

vineri, 3 august
înainte de masă: • lucrări în ateliere; serigrafierea tricourilor Minimum Party • Adél Máté: *Pseudo-jazz* (pictură) • Anna Szőcs – Zoltán Bíró: *Moară de apă* (instalație)

după masă: László Székely Benczédi: *Tron* (instalație în pădure; Melinda Varga: *Monolog în instalație* – prezentarea maturizării unei fetițe)

seara: *Dansul Veneric* (arderea rituală a teracotelor – o prezentare a atelierelor de meșteșugari și de dans contemporan) • Tatiana Papuc: *Pește cu roată dințată* (instalație și happening) • Zacsek–Koncz: *Instalație de lumină*

sâmbătă, 4 august
înainte de masă: • lucrări în ateliere • Atelierele de meșteșugari și de muzică: *Transformarea* (expoziție și concert)

după masă: Zsuzsa Váli: *Fluture* (instalație) • Annamária Bantta – Tibor Egyed: *Câmp cu mine* (instalație) • Szabolcs Korodi: *Experiment de arhitectură* (joc cu materiale, cu umbre, cu forme și cu spații) • Zsolt Irsai: *Capcană de sticlă* (instalație; din seria *Răpirea Anei*) • Péter Pál: *Malul dat uitării* (intervenție în peisaj) • Tamás Balázs I.– Csaba Vass: *Vană* (instalație) • Tünde Fekete: *Pom de iarnă* (instalație) • Tibor Egyed: *Studiu* (instalație) • Atelierul de arte vizuale: cartografierea și vizitarea creațiilor din tabără

seara: Concertul final al atelierului de muzică (exerciții individuale și colective de compoziție): 1. *Variații-samba*, 2. *Improvizație*, 3. *Semitonal*, 4. *Joc din Bonțida* (exercițiu de improvizație pe temă folclorică), 5. *Bahia*, 6. *Horă*
Improvizații duo (Jocó Dénes – Szilárd Mezei, și Edina Fodor): 7. *Improvizație 1*, 2, 8. *În pas*, 9. *Well You Needn't* (Thelonious Monk) 10. *Autumn Leaves* (J. Cosma) 11. *Adaos* – improvizație
• Spectacolul atelierului de dans contemporan: *Raiul și iadul din lăuntrul nostru*. Regia: István Csibi. Cu: Kinga Mezei, Tünde Szabó, Huba Fábián, Gabriella Rafain Kocsis, Eszter Bors, Zsuzsa Gergely, Ildikó Lőrincz, Márta Ökrös, Róbert Márkus, Szabolcs Kis, László Herczeg, Szabolcs Popovici, László Sebestyén, Szabolcs Staharoczky, Csaba Szász, Levente Tóbiás, Mihály György. Decor: István Csibi – Tünde Fekete. Textul (Dante Alighieri: *Comedia Divină*) adaptat și scris de Edit Boda • Élboy–Atelier foto: *O zi în tabără II.* (acțiune multimedia)

Pe lângă programele prezentate mai sus a apărut în două ediții ziarul taberei – *MP-răsărind* – cuprinzând interviuri, critici și prezentări cu fotografii din tabără (editori: Zoltán Bíró și Adél Máté). Programele taberei au fost documentate de fotografi și cameramani.

Between 27th July and 5th August 2001 near Kászonfeltíz (Kászon, Szeklers' region) we had our MP global art creative camp. The camp represents an extraordinarily good place and opportunity for musicians, actors, craftsmen, photographers, film-makers, interpreters and for the public, too, more precisely: for those who involve themselves in experimental artistic creative activity. Beside the participants from Romania there were participants and invited guests from Hungary as well.

In each of the eight workshops of the camp the participants developed a rich activity. In the Photo Workshop (led by Angéla Kalló) the participants made photos with moving sources of light (using the technique of light-drawing); the majority of the photos were exposed during camping period. The Literature Workshop (led by István Berszán) organised hiking for its members, then they read and wrote using natural elements. The musicians under Szilárd Mezei's guidance (Yu) tried to explore the endless possibilities of improvisational music and that of using the elements of jazz. The installation-makers together with Péter Pál and Zsolt Irsai (Marosvásárhely/Târgu Mureş) studied the relationship between people and the given natural environment; their installations – day after day – "shaped" the land. Thank to the discussions organised by Gábor Pogány (art historian from Hungary) and to the documentary films brought by him we were introduced in the world of criticism of Hungarian avant-garde and contemporary arts. In the Motion Theatre Workshop István Csibi instructed the participants who could learn the elements of contact and energy dance. Their performance was built up of movements expressing their innermost state of mind. The Élboy (Attila Szabó and István Molnár) had performance-type "actions" and performances characteristic to experimental theatre and their evening programme meant a real entertainment for all the campers. The "craftsmen" led by Erzsébet Mezei made figures of clay and papier-mache and they produced many felt-huts too. The participants of Film Workshop (led by Róbert Lakatos) made their short films using the technique given by super8; they presented their script during the camp (developing, re-writing, cut, synchronised during the first two months after the camp). In the newspaper of the camp one could find many good references on the events of the camp. Beside the above-mentioned activity many individual works enriched the scene of the camp.

Programme:

27th July, Friday:
arrival, pitching the tents

28th July, Saturday:
• introducing the leaders of the workshops, registering • film-projection followed by lecture delivered by Róbert Lakatos; theoretical introduction of the Film Workshop • István Molnár – Árpád Koncz – Rudolf Varga: *Suspension Gates* (installation) • lecture delivered by Angéla Kalló, title: *Michel Semeniako – the God of the Night* – a theoretical introduction of the photo Workshop (the presentation of the art of flashlight drawing) • Zacsek (László Irsai) – Árpád Koncz: *The Death of the Scarecrow* (happening)**i**• Edina Fodor– István Csibi – József Dénes: *Soliloquy on Music, Movement on Soliloquy and Music on Movement* (theatrical improvisation) • Élboy: *Digital Theatre* (a technical term borrowed from the theory of communication; digital – means that the real situations presented during the process of performance are coded)

29th July, Sunday
a.m. • workshop activities (Literature Workshop: perception-story: the Writer writes the story (with objects chosen in advance) in the Reader's open palm; the spectator is the onlooker of the process of writing and reading. During the exercise everybody goes through each stage and after this they report in writing about their experience. Music Workshop: "bringing-into-accord"; Motion Theatre: learning the elments of contact dance. Film Workshop: learning about the technique; Photo Workshop: making stands for cameras)

p.m. • a lecture with transparencies by Péter Pál: *Fine Art Works Made in Natural Environment* and a presentation made about his own works

in the evening: • Élboy: *The Hedgehog and the Lion or the Social Service of Sparta* (in this theatrical experience they tried to show the interference of epic and dramatic types of existence that refer to each other by the fact that the actor of the dramatic situation reflects on himself from the outside)

30th July, Monday
a.m. • Workshop Activities (Literature Workshop – writing in the land; 1st step: the participants (in smaller groups) were looking for "inspiring" places near the camp; 2nd step: they returned to the scenes and they tried to recall memories and then they told the story to the others; Music Workshop: exercises of improvisation; Motion Theatre Workshop: elements of energy dance; Visual Art Workshop: discovering hiking, looking for themes; Film Workshop: learning about the essential steps of the process of writing a script; Photo Workshop: looking for themes; Craftsman Workshop: coming into contact with the material.) • Zacsek – Koncz: *Mushroom* (installation – Nature Art and Pop Art)

p.m. • lecture delivered by Gábor Pogány (art historian from Budapest, Hu) and after it debate (2 phases): *Iparterv* (Industry-project) *Exhibition – The Hungarian Avant-garde and Its Impact on the Transylvanian Arts* • Csaba Longauer– Ilona Lőrincz: *Isaura* (installation, performance)

in the evening: • Élboy: *Tomato-play* (in this theatrical experience they didn't play, they only presented a draft of a potential performance)

31st July, Tuesday
a.m. • Workshop Activities (Literature Workshop: writing into the land II.: 3rd step: they tried to find common gestures in the memories; in the next step they retold the stories slightly emphasising the gesture which they considered to be a common element; Motion Theatre Workshop: improvisational exercises; Visual Art Workshop: further discovering hiking; discussing about ideas; Photo Workshop: choosing the objects and places for making photographs during night time; developing the first photos; Craftsman Workshop: making ancestress-figures (using clay) • Annamária Bantta: *Little Animal* (installation)

p.m. • Mónika Ármeán–Rudolf Varga: *Winding Stair-case* (installation) • *Execution in Spring* (a film by Miklós Erdély) • lecture by Gábor Pogány followed by a discussion: *Shocking New World* (a review of contemporary arts)

in the evening: • Élboy: *One Day of the Camp I.* – film (an "everyman" stumbles about the "new-born" works of art and meets the different types of film-making techniques)

1st August, Wednesday
a.m. • Workshop Activities (Literature Workshop – hiking for reading. The motto of the hiking: "I am the slave to the events". The participants enjoyed the sights and time after time they stopped for reading; the hiking was important not because of the text, which was read, but it was exciting because of the sentences that they read together – according to the motto they "glued on" their faces to the events; Motion Theatre Workshop: expressing feelings using elements of contact and energy dance; Visual Art Workshop: searching the ways of interfering with natural elements; Film Workshop: learning about super8 cameras and making films (celluloid); Photo Workshop: choosing objects and places for making photos during night time; preparing the pieces of works for introduction – laboratory work; Craftsman Workshop: learning about the technique of making papier mache. • Annamária Bantta – Tibor Egyed: *Minimum Part(y)* (installation) • László Székely Benczédi: *Columbus* (installation)

p.m. • Presentation of Workshops: • Seminar of Literature: Ottília Ármeán: *Adventures Guided by Writing* – discussion followed by a "literary" sightseeing • Craftsman Workshop: *Exhibition of Clay Figures* • Szabolcs Korodi: *Virtual* (projection of film slides, lecture and discussion on the works of contemporary achitecture) • Csaba Longauer – Ilona Lőrincz: *Paradisiacal Conditions* (happening) • Zacsek – Koncz / Szilárd Mezei (violin) – Jocó Dénes (guitar): *I, You, He, We, You, They and Mozart* (installation and concert) • Film Workshop: presenting the scripts
• Music Workshop: *Five Themes* (free improvisational exercise) 1. *Autumn Leaves* (J.Cosma) (exercise of jazz-improvisation), 2. *Melodrama* (free improvisation, exercise of communication), 3. *Guitar quartet* (guided improvisational exercise), 4. *Drum Solo* (guided improvisational exercise), 5. *Trio* (free improvisation and exercise of jazz-improvisation), 6. *Duo* (free improvisation and exercise of communication)
• Motion Theatre Workshop: elements of energy dance and contact dance performed by Kinga Mezei and István Csibi • Élboy – Photo Workshop: *Vegetable Theatre or the Flying Off Motorcycle* (multimedia action – they combined the effective elements of photography with the traditional ways of expression characteristic to theatre and they used the elements of animation as well)

2nd August, Thursday
a.m. • Workshop Activities • making Minimum Party T-shirts (screen-print) • László Székely Benczédi: *Wall painting* (graffiti) • Andrea Jánosi: *Mini Paradise* (installation)

p.m. • Music Workshop: *Concert near the Streamlet* (combining the sounds of nature and human voice; Edina Fodor – vocal; the participants of the Music Workshop made "noises" by beating stones and the produced effects amplified the purl of the brook) • Zsolt Irsai: *Tree Dashing Into Its Own Leaves* (sound-installation; the artist made the installation by generating sound in different ways, at the same time he worked with elements of performance as well; this sound-installation is a part of the series: *The Rape of Ann)* • Mónika Ármeán: *Adaptation to Nature* (a lecture and projection of film slides about the installations near the Ruhr and about the works of contemporary architecture) • *The Art of Making Experiments with Space and Time* (film made of the video shots of the MP camps; edited by Ildikó Lőrincz)

in the evening: • Ad Hoc Ensemble (Teddy Tinca – guitar; Lehel Vitályos – bass guitar, guitar; Gábor Ördög – drums; Csaba Weinstein – guitar; Csaba Szász – guitar) • Élboy: *Matrjoska-doll* (during this experiment one story helps in telling another story, which in its turn is a part of a third one – they used in theatre the technique of mise-en-abîme)

3rd August, Friday
a.m. • Workshop Activities; *MP T-shirts* (screen-print) • Adél Máté: *Pszeudojazz* (water-colour) • Anna Szőcs–Zoltán Bíró: *Water-mill* (installation)

p.m. • László Székely Benczédi: *Throne* (installation and happening; Melinda Varga: *Soliloquy Inside the Installation* – a story of a naive soul)

in the evening: • *The Dance of Venus* (ritual for firing of clay-figures; a performance by the Craftsman Workshop and the Motion Theatre Workshop) • Tatiana Papuc: *Fish with Gear Wheel* (installation and happening) • Zacsek – Koncz: *Interference of Time Levels* (installation of light)

4th August, Saturday
a.m. • Workshop Activities • Cratsman Workshop and Music Workshop: *Metamorphosis* (exhibition and music)

p.m. • Zsuzsa Váli: *Butterfly* (installation) • Annamária Bantta– Tibor Egyed: *Minefield* (installation) • Szabolcs Korodi: *An Architect's Experiment* (play with materials, shadows, shapes and spaces) • Zsolt Irsai: *Mesh of Glass* (installation; series: *The Rape of Ann, VIII.*) • Péter Pál: *Forgotten Bank* (shaping the land) • Tamás I. Balázs – Csaba Vass: *Bath-tub* (installation) • Tünde Fekete: *Christmas* (installation) • Tibor Egyed: *Etude* (installation) • Visual Art Workshop: making a survey of the installations created in the camp and going to see them

in the evening: • The closing concert of the Music Workshop (individual and collective improvisational exercises): 1. *Samba-variations,* 2. *Improvisation,* 3. *Undertone,* 4. *Figures of a Specific Dance from Bonchida* (exercise of folk music improvisation), 5. *Bahia,* 6. *Round and Round,* Duo improvisations (Jocó Dénes – Szilárd Mezei and Edina Fodor): 7. *Improvisation 1, 2,* 8. *Step by Step,* 9. *Well, You Needn't* (Thelonious Monk), 10. *Autumn Leaves* (J. Cosma) 11. *Encore* (improvisation)

• The performance of the Motion Theatre: *Heaven and Hell in Us*; directed by István Csibi; performed by Kinga Mezei, Tünde Szabó, Huba Fábián, Gabriella Rafain Kocsis, Eszter Bors, Zsuzsa Gergely, Ildikó Lőrincz, Márta Ökrös, Róbert Márkus, Szabolcs Kis, László Herczeg, Szabolcs Popovici, László Sebestyén, Szabolcs Staharoczky, Csaba Szász, Levente Tóbiás, Mihály György; scenery by István Csibi & Tünde Fekete; texts (Dante Alighieri: *Divina Comedia*) adopted and written by Edit Boda

• Élboy – Photo Workshop: *One Day of the Camp II.* (multimedia action – The camper known as far from the first part of the film gets in touch with the "new-born" works of art while he himself becomes an artist. The projection took place under alternative circumstances: before the film projection there was a projection of slides (on the flap of a tent), the TV-screen was at the entrance of the tent.)

In the camp we had a newspaper as well (entitled: *MP-(Sun)Rise*, No 1 & 2), which enriched the above presented programmes by publishing interviews, criticism, reports and photos made on the spot (editors: Zoltán Bíró & Adél Máté). At the end of the days we made campfires and we organised parties.

Április 12.,
18.00 óra KAPUNYITÁS • 18.00–23.00 óra BEAVATÁS

Április 13.
19.00 óra – *VISSZHANG* – kötetlen séta és beszélgetés a kiállítottakról
20.00 óra – *Tegnap történt…* – Képsorok a tegnap BEAVATOTTAKRÓL
21.00 óra– Gáspár Csongor: *Postcard* – video esszé
21.00 óra – Kalló Angéla: *A tegnapi Te*
22.00 óra – Fesztivál Kulturális Egyesület:
Válogatás a 001 Fesztivál rövidfilm-anyagából
22.30 óra – *Össznépi VIGALOM*

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

2002. április 12–13.

Charta Minimumia 3

Mi volt előbb, Kolumbusz vagy a Tyúk?
Ce a fost mai întâi, Columb sau Găina?
What was First, Columbus or the Hen?

A *Charta Minimumia 3. Összművészeti Szemle* tulajdonképpen magából a beavatási folyamatból állt, amelyet a Minimum Party Társaság hívott életre Kolozsváron, április 12-én a sétatéri Kaszinó elhagyatott épületében, *Mi volt előbb, Kolumbusz vagy a Tyúk?* címmel. Az időbelivé tett tárlat egyes darabjai mintegy epizódjait képezték a kiállításegésznek: a képzőművészeti, irodalmi, zenei, fotográfiai, filmes és színészi művek jól meghatározott sorendben követték egymást. (Minden epizódra két-két percet szánt az idegenvezető; félperces séta alatt haladtak tovább a következő epizód helyszínéhez avagy a következő helyszín epizódjához.) Noha a kiállított anyagok zömmel a képzőművészethez tartozók voltak, dramatikus szkeccsek és akciók, mozgáselemek, fényhatások és rövidfilmek illeszkedtek a sorba, és az amúgy statikus komponenseket is mozgásba hozták. E szemle tehát lehetőséget adott a művészeknek arra, hogy alkotásaik magától értődő létmódját felülvizsgálják, és a csapatmunkával létrehozott mű alkotóelemének tekintsék. Az alkotók művészeti egyetemek hallgatói, illetve a Minimum Party alkotótáborok látogatói, és néhány meghívott művész voltak.

A Minimum Party Társaság a művészeti életben úgy törekszik újdonságszerzésre, hogy a művész-közönség párbeszédet részévé szeretné tenni a művészi megnyilatkozásnak. A Minimum Party alkotótáborokban ez maradéktalanul megvalósul, hiszen a tábori jelleg kedvez az alkotó és néző közötti nyílt, fenntartások nélküli dialógusnak. A Charta Minimumiának is a kapcsolatteremtés volt a rendezőelve: a Minimum Party Társaság szemléletét képviselő művészek feladatuknak tekintették a rendezvény, azaz a kollektív mű bensőséges hangulatának megteremtését. A rituális jelleg, vagyis a nézőknek a folyamatba való beavatása egy, a művészethez közelebb kerülő közösség megteremtésének ígéretét hordozza – ez a legnagyobb művészi hozadéka a szemlének. Április 13-án a program folytatódott, 19.00 órától a nézők kötetlenül sétálhattak és beszélgethettek a kiállítottakról. Ezt követően videó-felvétel pörgött le az előző napi beavatásról, majd rövidfilmek a Fesztivál Kulturális Egyesület összeállításában, és végül az elmaradhatatlan bulival fejeződött be a műsor.

E meglepetésekkel teli rendezvény „csupán önmagának a példája, nem mímelése, alkalmazása valami máshol látottnak”– nyilatkozta az egyik résztvevő. Az egykori Kaszinó romos épületét e szemle két napra kiemelte az elmúlás folyamatából, és a meghökkentés, egyesek számára a szórakozás helyszínévé varázsolta.

A Minimum Party rendezvénye, amely a maga nemében egyedülálló a romániai kortárs művészeti életben, az Illyés Közalapítvány és a Román Ifjúsági- és Sportminisztérium, valamint a kolozsvári TVR, a Lizard, Firma9 és az 1024 Studio cégek támogatásával jött létre.

Kiállítók:

Balázs Attila: *Kotkománia*, avagy *Nézzünk szembe önmagunkkal* – fotókiállítás

Bantta Annamária: *Columbus Non Stop Supermarket* – installáció

Bărbat Dragoș –Alexandrescu Marcela: *Zuhanó angyalok* – installáció

Berszán István és diákcsoportja (Petrus Kata, Bende Szende, Ráduly Scheuermann Linda, Máthé Kriszta, Molnár Lenke): *Az olvasás ideje*

Bíró Zoltán: *Tükörtojás* – happening

Colceriu Valentin – Ichim Gabriela: *Cím nélkül* – installáció

Debreczeni Botond Szilárd: *Heten* – rajz

Dunca Liviu: *Kommunikáció* – installáció

Găină Dorel: *Repülési védőöltözet*, *Falak*, *Kolumbusz Tyúkja* – installációk

Irsai László (Zacsek): *Mese* – installáció

Jánosi Andrea: *Darts/Céltábla* – installáció

Kalló Angéla: *Visszajösz még ezek után?* – akció

Kis Ármánd: *Emberfogó* – installáció

Kratochwil Ibolya: *Ez is Art* – installáció

Laplace-Canto Ltd.: *Muzzik…*

Kalló Angéla: *MP panoráma* – Körkép a 2001-es Minimum Party alkotótáborról. Fotók: Bíró István, Égető Mária, Irsai László, Márkus Róbert.

PRES-S Csoport – Raluca Popa: *Határok* – installáció, Eugen Săvinescu: *Dream* – videó installáció, Emilian Săvinescu: *Blast/Robbanás* – installáció/akció

Sofia Greff (Frankfurt am Main): *Minimumia évszakok* – performance

Starmüller Géza: *Kolumbusz tyúkja* – installáció

Szabó Attila: *A fotográfia csődje*, *Svájcinéger* – installációk, *Kártyavár* – performance

Szilágyi Palkó Csaba, Blénessy Enikő, Flórián Róbert Szabolcs, Manases István, Sinkó Ferenc, Szabadi Emő, Vindis Andrea: *Elemelés* – improvizáció

Szőcs Anna: *Bloody Mary* – installáció

Veres Mihály: *Tele-káosz* – installáció

Fotó: Balázs Attila

12 aprilie

orele 18.00 – Deschiderea porții
între 18.00–23.00 – *Inițierea*

13 aprilie

orele 19.00 – *Ecouri* – plimbare și discuție liberă despre exponate
orele 20.00 – *S-a întâmplat ieri…* – Imagini despre *inițiații* de ieri
orele 21.00 – Csongor Gáspár: *Postcard* – video eseu
orele 21.00 – Angéla Kalló: *Imaginea ta de ieri*
orele 22.00 – Asociația Culturală Festival:
Selecție din scurt-metrajele Festivalului 001
orele 22.30 – *Taberele de creație Minimum Party* – eseu de imagini
Seara târziu – Bairam

În seara zilei de 12 aprilie cei interesați au putut intra numai unul câte unul în clădirea părăsită a vechiului Cazino din parcul central din Cluj, exclusiv / numai în compania ghizilor care purtau ecuson. Inițierea publicului a făcut parte din *Gala Artelor Charta Minimumia 3*, care anul acesta a fost anunțată de către Grupul Minimum Party cu motoul *Ce-a fost mai întâi, Columb sau Găina?* Gala s-a derulat ca o expoziție într-un specific spațiu și timp, la care publicul a participat la întregul expoziției ca la un proces continuu. Fiecare vizitator a fost acompaniat în labirintul Cazinoului de o călăuză, astfel operele de artă vizuală, literatură, muzică, fotografie, film și actorie au urmat una după alta în ordine prestabilită, ca etape ale procesului. (Fiecare episod era limitat la două minute de manifestare, respectiv de recepționare, iar după un drum de jumătate de minut se ajungea la locul de desfășurare al episodului următor.) Cu toate că majoritatea lucrurilor expuse aparțin artelor vizuale, șirul acestora a fost completat de scheciuri dramatice, acțiuni, elemente de mișcare, efecte de ecleraj și filme de scurt metraj – toate acestea au adus în mișcare și componentele statice. Gala a oferit astfel artiștilor posibilitatea de a revizui modalitatea de existență firească a operelor, și să le considere parte a operei create în echipă. Realizatorii sunt studenți la arte vizuale, respectiv participanți la taberele de creație Minimum Party, dar au fost și artiști invitați.

Asociația Minimum Party își propune să însușească noutățile din viața artistică prin a face posibil faptul ca dialogul dintre artist și public să constituie un element din manifestarea artistică. În taberele Minimum Party se realizează acest lucru, deoarece caracterul deschis al taberelor favorizează dialogul fără rezerve dintre creator și privitor, dialog care la rândul lui poate deveni conversația celor care cooperează la realizarea operei. Charta Minimumia a fost concepută pe baza ideii de a face posibile întâlnirile: artiștii, reprezentanții concepției Minimum Party au considerat ca fiind îndatorirea lor crearea operei colecti-

ve într-o atmosferă familiară. Caracterul ritualic, adică inițierea publicului în procesul de creație promite un public care ajunge să fie mai aproape de artă – acest lucru este cea mai importantă realizare a Galei.

Pe 13 aprilie șirul evenimentelor a continuat. De la ora 19.00 participanții au putut vizita liber expoziția și au putut discuta despre operele expuse. În program a urmat derularea înregistrării video făcută la inițierea din ziua precedentă și filme de scurt metraj selectate de Asociația Culturală Festival, iar la sfârșit n-a putut să lipsească cheful, petrecerea.

Acest eveniment plin de surprize „este propriul său exemplu, nu imitarea, aplicarea a ceva văzut altundeva" – declară un participant. Gala a activat fantezia tinerilor artiști și în același timp le-a oferit posibilitatea de a crea împreună și de a se prezenta. Clădirea ruinată a Cazinoului pe durata celor două zile a fost oprită în procesul de trecere spre distrugere și a devenit locul surprizelor pentru unii, iar pentru alții locul distracției.

Evenimentul organizat de Asociația Minimum Party este unic în viața artistică contemporană din România. Derularea lui a fost posibilă mulțumită finanțării Fundației Illyés și a Ministerului Tineretului și Sportului (MTS), respectiv cu sprijinul Televiziunii Teritoriale Cluj și a firmelor Lizard, Firma9 și 1024.

Fotó: Balázs Attila

Expozanți

Attila Balázs: *Kotkomania sau Cum să privim pe noi înșine* – expoziție foto
Annamária Bantta: *Supermarket Columbus Non Stop* – instalație
Dragoș Bărbat – Marcela Alexandrescu: *Îngeri căzând* – instalație
István Berszán și grupul lui de studenți (Kata Petrus, Szende Bende, Scheuermann Linda Ráduly, Kriszta Máthé, Lenke Molnár): *Durata lecturii*
Zoltán Bíró: *Ochi* – happening
Valentin Colceriu – Gabriela Ichim: *Fără titlu* – instalație
Botond Szilárd Debreczeni: *Șapte* – desen
Dorel Găină: *Costum de zbor, Ziduri, Găina lui Columb* – instalații
Grupul PRES-S – Eugen Săvinescu: *Dream* – video instalație, Emilian Săvinescu: *Blast/Explozie* – instalație/acțiune, Raluca Popa: *Frontiere* – instalație
László Irsai (Zacsek): *Poveste* – instalație
Andrea Jánosi: *Darts/Țintă* – instalație
Angéla Kalló: *Mâine mai vii?*
Ármánd Kis: *Cursă de oameni* – instalație
Ibolya Kratochwill: *Și acesta este Artă* – instalație
Laplace-Canto Ltd.: *Muzzik…*
Liviu Dunca: *Comunicare* – instalație
Angéla Kalló: *Panoramă MP* – Panoramă vizuală asupra taberei de creație Minimum Party 2001 desfășurat la Plăieșii de Sus, din fotografiile lui István Bíró, Mária Égető, László Irsai, Róbert Márkus.
Sofia Greff (Frankfurt/Main): *Anotimpurile din Minimumia* – performance
Géza Starmüller: *Găina lui Columb* – instalație
Attila Szabó: *Sfârșitul artei fotografice, Schwarzenegger* – instalații, *Castel de cărți* – performance
Csaba Szilágyi Palkó, Enikő Blénessy, Róbert Szabolcs Flórián, István Manases, Ferenc Sinkó, Emő Szabadi, Andrea Vindis: *Extrapolare – improvizație*
Anna Szõcs: *Bloody Mary* – instalație
Mihály Veres: *Tele-haos* – instalație

What was First, Columbus or the Hen?

In the evening of 12th April those interested could enter the solitary building of the Casino of Kolozsvár/Cluj, which is situated alongside the esplanade, only one by one and only if guides, who wore a mark, accompanied them. The initiation of the visitors was a part of the Charta Minimumia 3 Global Art Festival, which this year was announced in advance using the following motto: *What was First Columbus or the Hen?*

The programme of the Minimum Party, which can be considered unique of its kind from the point of view of the Romanian Hungarian contemporary artistic activities, was realised thank to the help of the following organisations: Illyés Public Foundation, the Ministry for Youth and Sport of Romania and firms: the TV-station of Cluj, Lizard, Firma9, 1024. This festival has actually operated as an art exhibition with a special space-time continuum and the public could perceive this character clearly. As we mentioned several times above every visitor was guided by a person in the labyrinth of the Casino: thus the works of art belonging to the fields of fine art, literature, music, photo, film and dramatic arts had a well-planned order, the elements being thus the episodes of the process. Although the greatest part of the material belonged to the field of fine art, in the series there were dramatic sketches, actions and motion elements, light effects and short films, and this way the above-mentioned elements mobilised the otherwise static components. The festival gave possibility to revise the self-evident way of existence of the works of art, and it made the artists regard them as an element of a work of art realised by teamwork. The students of the academies of fine arts, the participants of the Minimum Party Creative Camp and some invited artists were among the artists.

The Minimum Party Society strives for innovation in the field of artistic life through including the the artist-public dialogue in the artistic manifestation. This idea is entirely realised in the Minimum Party Creative Camp, since the character of the camp creates favourable conditions for the free communication without prejudices between the creator and spectator, and the communication may transform even into a dialogue between two or more artists. The establishment of relationships was also the guiding line of

the Charta Minimumia: the artists belonging to the Minimum Party Society regarded as their task the creation of an intimate atmosphere of the programme, that is of the collective work of art. The ritual character, namely the initiation of the public into the process represents a prototype of a public, which develops a more intimate relationship with the world of art, and this means the greatest artistic achievement of the festival. On 13th April the programme continued, from 7 o'clock p.m.. This time the public could freely walk about among the exhibited works and at the same time they might talk about them. After this event a video projection took place that was about the previous day's initiation, then the Fesztivál Cultural Association presented short films and the programme finished with a great party.

One of the visitors stated that this programme, which was full of surprises, "is its own example, it is not an imitation of something and it is not the application of something seen somewhere else". The festival mobilised the young artists and there was a possibility for them to create in group and introduce themselves. This festival made the ruined building of the Casino a place of amazement and entertainment and for two days the building might forget about the process of transioriness.

Fotó: Balázs Attila

15

A Charta a *Rejtett világok*ban

Szemelvények a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. művészeti magazinjában elhangzottakból. A műsort Gergely Zsuzsa és Szuszámi Zsuzsa szerkesztették.

Szuszámi: A rendezőelv a szervezők szerint a kapcsolatteremtés. […] Az idei fesztiválon, amelyet a sétatéri kaszinó romos épületében szerveztek meg, a látogatókat egyenként idegenvezetők kísérték, kalauzolták az épület labirintusában, ahol minden emeleten, minden eldugott kis sarokban egy-egy műalkotás, installáció, fénykép vagy valamilyen meglepetés várta őket. A STALKER feliratot viselő személyek segítségével az érdeklődők a megfelelő sorrendben tekinthették meg az alkotásokat, avatkozhattak be a történésekbe. Minden epizódra két-két percet szántak, a kiállított tárgyak, installációk, illetve különböző meglepetések között félperces volt az út, s azt sötétben kellett megtenni Leonard Cohen *Take this waltz* c. dalára. Mire az idegenvezető és a látogató a következő állomáshoz érkezett, felgyúlt a villany. Bárki bekapcsolódhatott a történésekbe: a negyedéves színis diákok improvizációiba, felülhetett a hintára, akár idegenvezetővé is válhatott. A váratlan történések sem maradtak el: mindenkiről fotó készült, másnap a visszatérőnek társítania kellett nevét az immár kiállított fényképhez.

Vélemények:
Nagyon tetszett, hogy beavatásszerű volt.

Érdekes volt mindenképpen. Kortárs művészeteknél, legalábbis egyesek számára jó, hogyha valaki elmondja, hogy mire kell odafigyelni és mire nem. […] A beavatók szerepe az volt, hogy egyes olyan részekre hívja fel a figyelmünket, ami esetleg elcsúszott volna.

Ez a villanyos megoldás nagyon jó volt, annak ellenére, hogy időnként kevés idő maradt, nem lehetett mindent végignézni. De másnap eljöttünk és megnéztük rendesen.

Számomra az volt érdekes abban, hogy kapcsolták le és gyújtották fel a villanyt, hogy emiatt az embernek nem volt ideje, hogy alaposan megnézhessen valamit. Ez olyan, mint a tévében, hogy ott sincs az embernek ideje végignézni valamit, hanem kell rohanni, kell mozogni, nem lehet csak úgy elidőzni. Az idő pénz…

Ami eddig feltűnt nekem, hogy itt egy iszonyatos szemtelen életöröm sugárzik ki mindenből, ami van, s nagyon jó hangulatú dolgokat láttam. Itt a Minimum Party környékén nagyon szakrális témákkal szoktak eljátszani, s az, ahogy ők csinálják, egy nagyon üde dolog. […]

Nekem tetszett, először is, mert mindenféle érzést kiváltott az emberből: a sötétben a félelem, majd a meglepődés, voltak olyan helyzetek, amikor röhögőgörcs jött rám, aztán a borzalom a *Bloody Mary*-nél, nagyon színes skálán mozogtunk, időnként fáztam is, de egészében nagyon jó benyomást tett rám. S láttam a mosolygó arcokat, ahogy innen kimentünk – szóval egészen sikeresnek tartom, ezért jöttem el ma is, hogy megnézzem még egyszer. Különösképpen a menyasszony tetszett, már nem tudom, mi a címe annak az alkotásnak, de ezt találtam a legmegdöbbentőbbnek. Annyira nem vagyok kreatív, s annyira nem vagyok színész, hogy aktívan is részt vegyek egy ilyen dologban.

Szuszámi: A Charta Minimumia fesztivál kiállítói, alkotói többségükben a Képzőművészeti Egyetem diákjai voltak. Rajtuk kívül filmesek, befutott művészek és amatőrök is részt vettek, vagyis bárki, akinek valamilyen ötlete volt.

Kiállítók–szervezők:
Bíró Zoltán: Az én tojás-oszlopaim mindegyre összedőltek. Másfél órát sikerült állva tartani ezeket az oszlopokat – ez jelentette nekem az egész fesztiválon az igazi sikerélményt. Egy csodálatos fesztiválnak voltam a szervezője és rendezője, de élvezője nem. Idegesség és rohanás volt az egész, és amikor sikerült a kétszer hét tojást egymás tetejére állítani és állt másfél óráig, akkor tényleg nagyon jól éreztem magam. […] Csodálatos volt az, hogy a résztvevők minden alkotásból csak egy-egy kis szeletkét láttak, és az egész tulajdonképpen úgy állt össze, hogy a nézősereg, a műélvezők közösen tudták összerakni az egészet. Én ebben látom az egyik nagy értékét ennek a koncepciónak.

Szuszámi: A kaszinó harmadik emeletén a negyedéves színis diákok fogadták a látogatót. A lányok (Blénessy Enikő, Vindis Andrea és Szabadi Emő) bárkit körberajongtak és kisminkeltek. A fiúk (Szilágyi Palkó Csaba, Flórián Róbert Szabolcs, Manases István és Sinkó Ferenc) egy sötét, néha elemlámpával megvilágított szobában improvizációs gyakorlatokat végeztek.

Sinkó Ferenc: Úgy vélem, azt értük el, hogy mi jól érezzük magunkat. Négy órán keresztül csináltunk dolgokat és észre sem vettük, hogy eltelt az a négy óra. A végén rájöttünk, hogy mennyire fáradtak vagyunk, és hogy mennyire megérte az egész. Én azt remélem, hogy úgy néztek minket, mint egy kiállított tárgyat, mert végül is ez volt a cél. […] Semmivel nem különböztem mondjuk egy csonka szobortól, csak én mozogtam. […] Meglepő volt, ahogy reagáltak az emberek: volt aki velünk nevetett, volt aki elpirult, volt aki azt mondta, „na, ezek hülyék". Érdekes élmény volt, amit azt hiszem, nem

fogok elfelejteni soha. […] Bejöttek és mondták, hogy „a magány” – ilyen címeket adtak és hangosan kommentálták, amit láttak. Azt vettem észre, hogy emberek jönnek és alkotnak, kitalálnak valamit, ami szerintem nem a művész érdeme. Mi azt szerettük volna, hogy valamelyest interaktív legyen az egész, próbáljuk egy kicsit bevonni a nézőt. […] Számomra ez jelentette az élményt: láttam embereket megnyilvánulni.

Korodi Szabolcs: Nekem csupa jó benyomásom volt e fesztiválon. Nagy elvárással jöttem ide, hogy lássuk, mi lesz belőle, kicsit féltve is a dolgot. […] Nagyon tetszett a beavatás ötlete. Úgy látom, hogy annak mentek elébe, amit évek óta nem tudtunk megoldani: az hogy itt eléggé vegyes társaság jön össze, nemcsak művészként képzett emberek, tehát nincs meg az a jelrendszer, az a kommunikációs keret, amin belül érthetnénk egymást egy-egy gesztusból, egy-egy jelzésből. E nagyon heterogén társaságnak ez a forma, amit ez a másodpercekre tagolt vándorlás jelentett, háttérbe helyezte egy picit az alkotásokat, s így összefüggő sorozattá vált az a huszonvalahány mű. […] Az egész azt tükrözte, hogy itt sokszínűségről van szó, s az összesre való rácsodálkozás az, ami fontos.

Szabó Attila: Az a sztalker tudta végigcsinálni, akinek nagyon erős szereptudata volt. A nézők közül kikerülő sztalkerek a második útjukra már a TUDÁS birtokosainak a fölényével indultak. Azt hiszem, kicsit státus-játék íze volt a dolognak, amikor egy még beavatatlan emberrel szemben fitogtathatta a tudását, a beavatottságát, hiszen előre tudta, hogy mi fog történni… Nagy elégtételt jelent számunkra az, hogy noha ilyen kis idő állt rendelkezésünkre, mégis a közönséggel bensőséges kapcsolaba tudtunk kerülni, és azt hiszem, ez nem sikerült volna nekünk, ha nincs hitünk és lelkesedésünk.

Molnár István: Én akkor éreztem, hogy ez jól fog elsülni, amikor még nagyjában folyt a szerelés, sikerült bekötni a kábeleket, és végre megszólalt a zene. Ez hirtelen olyan hatással volt rám, mintha mellbe vágtak volna, s ekkor rájöttem, hogy ez biztos, hogy mindenkire hatni fog. Egy gépezet részévé váltak a nézők, egy nagy zenélő doboz volt az egész épület, amelyben mindannyian kicsi bábuk voltunk, akik mentek egy-egy lépést, aztán megálltak, mentek odébb, s megint megálltak. A fény és a zene irányította a nézőket, elfogadták és beletörődtek abba, hogy így viszi körbe őket a STALKER. Objektív valósággá vált a nézők számára ez a játék, olyan valamivé, amibe belecsöppentél és csinálod.

Fotó: George Maier

Fotó: George Maier

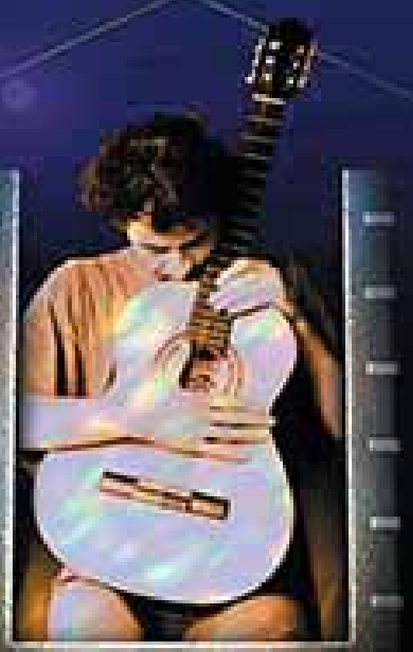

Pogány Csilla

„Mit ér az egész néző nélkül?!”

avagy szárazon a művészetről művészeknek

Na, gondoltam magamban, ez lesz az IGAZI művészet! Még arra is figyelmeztettek, hogy ne legyen a kérdőívek feldolgozásából születő kutatási jelentés túlságosan „szakmai”. Azért lássuk, miről is lenne szó!

Definíció: „Charta Minimuma 3” fesztivál, résztvevők plusz érdeklődők, önkitöltős kérdőív. Válaszadók száma 71, ebből magyar nyelvű kérdőívre válaszolt 53 fő. Az átlagos életkor 23 év; a legfiatalabb 17, a legidősebb 36 éves. 34 egyetemista, 7 végzett művész, a többiek „idegenek” vagy titkolják foglalkozásukat. 62 főnek pozitív a véleménye a fesztiválról, 56 szerint segített felélesztení a fiatal művészek kreativitását. 59(!) válaszadót érdekel a kortárs művészet (és a többiek??? – PCs). 38 fő szerint a közönség általában érdeklődik a kortárs művészet iránt, 25 szerint pedig nem.

„Néhányszor megijedtem!”
A fesztivál elsősorban „merész”, „érdekes” és „inspiráló”. A „Stalker nagyon jó”, csak néha „fárasztó”. Van, akinek „túl gyors a tempó”, mások úgy gondolják, ez a „legjobb”, és mindenképpen „jópofa”.

„Már alig várom, hogy hazamenjek és alkothassak.”
Segített felélesztení a fiatalok – amúgy „élő” - kreativitását, mert „motiválja őket”, s láthatják „vannak még mások is!”. Úgy is „kevés kiállítóhely van”.

„Vannak itt épp elegen!” avagy „tömeget akarsz?”
A közönséget nem nagyon foglalkoztatja a kortárs művészet,

Fotó: Balázs Attila

mert „túl elvontnak tartják, nem értik” és „’fontosabb’ dolguk van”. Viszont a „szűk kör itt van, s ez a jó”.

„Ha több lett volna a pénz, nem lett volna ilyen jó”
Pedig az alkotás elsősorban „anyagilag van korlátozva”, annak ellenére, hogy „∞ lehetőség van rá” (ti. az alkotásra - PCs) és „a megnyilvánulási lehetőségek korlátlanok”.

„Sehol egy plakát”
A közönség érdeklődését felkelteni leginkább „reklámmal” lehet, de „több támogató és pénz” is kell. A „nevelést” már egész fiatal korban el kell kezdeni. Általános javaslat a problémák megoldására: „több ilyet!”.

„A közönségé, mindenkié!”.
Bár „mindennek léteznek korlátai” a válaszadóknak csak töredéke gondolja, hogy a művészi alkotás a kevés „beavatottaké”. „A nagyközönség nem érti”, az alkotás azonban „mit ér … néző nélkül?!”.

A konklúzió?
„Még! Még!”

Csilla Pogány

„Ce sens au toate acestea dacă nu sunt spectatori?!”

sau să vorbim sec despre arte pentru artişti

Ei, mă gândeam, asta va fi ADEVĂRATA artă! Pe deasupra mi-au atras atenția că raportul bazat pe analiza chestionarelor n-ar trebui să fie ceva prea “de specialitate”. Așadar, să vedem despre ce-i vorba!

Definiție: Festivalul *Charta Minimumia 3*, participanți și curioși, chestionare pe care le completează subiecții. Numărul celor întrebați: 71, din care la chestionarele în limba maghiară au răspuns 53 persoane. Vârsta medie: 23. Cea mai mică vârstă: 17, cea mai mare: 36. 34 de studenți, 7 artiști (persoane absolvente ale unor instituții de artă), restul sunt „străini” sau nu-și dezvăluie meseria. 62 persoane au părere pozitivă despre festival, părerea a 56 este că el a reușit să activeze creativitatea artiștilor tineri. 59(!) dintre cei care au răspuns sunt interesați de artele contemporane (și restul??? – PCs). După opinia a 38 de persoane în general publicul este interesat de arta contemporană, iar după opinia a 25 nu.

„M-am speriat de câteva ori!”
Festivalul este mai ales „curajos”, „interesant” și „inspirat”. „Stalkerul e foarte bun”, dar câteodată „este obositor”. Pentru unii „e prea rapid ritmul”, alții cred că acesta este „cel mai bun”, și, în orice caz, este „drăguț”.

„Abia aştept să ajung acasă şi să creez ceva.”
A ajutat la activarea creativității – dealtfel „vie” – tinerilor, pentru că „îi motivează”, și pot observa că „sunt și alții!”. Oricum „sunt prea puține locuri pentru expoziții”.

„Sunt destui aici!” sau „Vrei masă de oameni?”
Publicul nu prea este interesat de arta contemporană, pentru că „o consideră prea abstractă, nu o înțeleg” și „au treabă mai importantă”. În schimb „cercul restrâns este aici, și asta-i bine”.

„Dacă ar fi fost mai mulți bani, n-ar fi reuşit aşa de bine”
Cu toate că arta creatoare „este împiedicată de situația materială”, în ciuda faptului că „există condițiile pentru” (a crea - PCs) și că „posibilitățile de exprimare nu au hotare”.

„Nicăieri un afiş"
Atenţia publicului poate fi atrasă mai ales prin „reclamă", dar sunt necesare şi „mai mulţi sponsori şi bani". „Educarea" trebuie începută la o vârstă foarte tânără. Recomandare generală pentru rezolvarea problemelor: „mai multe asemenea manifestări!".

„Al publicului, al tuturor!".
Cu toate că „toate lucrurile au limite", numai o parte dintre cei chestionaţi cred că produsul artistic este al puţinilor „iniţiaţi". „Publicul larg nu-l înţelege", dar opera de artă „ce sens are… fără public?!".

Concluzia?
„Mai vreau! Mai vreau!"

Fotó: Balázs Attila

Csilla Pogány

"What is it Worth All this Without Spectators?"

or Drily About Arts for the Artists

Let me see, I have thought to myself, this will be the REAL art! I was even "admonished" that the report made about the questionnaires should not be too "professional". However, let's see what it is about!

Definition: *Charta Minimumia 3*, festival, participants and visitors, voluntarily completed questionnaires (71 in number, out of which in Hungarian 53). Average age: 23, the youngest person: 17 and the oldest one: 36. 34 are students, 7 professional artists; the others are "aliens" or they keep their occupation secret.

62 persons have positive opinions about the festival, and according to 56 it created favourable conditions for the expression of young artists' creativity. 59(!) persons are interested in contemporary art (and the others??? – CsP). According to 38 persons the public is generally interested in contemporary art, and according to 25 they are not interested in it.

"Sometimes I got cold feet!"
The festival is first of all "*risky*", "*interesting*" and "*it was capable to give inspiration to the participants*". "*Stalker is very good*", only sometimes "*boring*". For some people "*the rhythm is too fast*", for others this is the "*best one*" and "*it is great*" anyway.

"I am looking forward to go home and create something."
It created favourable conditions for the expression of young artists' creativity that is after all "*alive*"; it "*motivates them*" and they can see "*there exist other young artists!*" Anyway, "*there are only few places to exhibit*".

"There are quite enough people!" or "do you want a crowd?"
The public is not so much interested in contemporary art because "*they think it is too abstract, and as a consequence they do not understand it*", and "*they have more important things to deal with*". However "*the select company is here and this is good*".

"If there had been more money, the festival would have not been as good as it was."
However, creation is first of all "*limited from a material point of view*"; in spite of the fact "*there are ∞ possibilities*" (that is for the creation – Cs.P.) and "*the possibilities to express oneself are unlimited*".

"Posters are nowhere."
The spectators' interest may be aroused first of all by "*advertisements*", and at the same time the programme needs "*more sponsors and money, too*". The process of "*education*" should be started in youth. A general proposal for the problem: "*more programmes like this*".

"It is everybody's!"
Even if "*everybody has his/her limits*", only a little part of those who answer believe that the work of art belongs only to the "*initiated people*". "*The general public does not understand it*", but "*what the work of art is worth … without spectators?*"

What is the conclusion?
„More! More!"

Fotó: George Maier

A 2002-es Mediawave filmfesztiválon, a sokféle alternatív program keretében a Minimum Party Társaság is bemutatkozott. *Bemutató egy rendhagyó kiállításról* címmel multimédia installáció révén jelent meg a Charta Minimumia 3 öszművészeti szemle, illetve *MP panoráma* névvel Kalló Angéla a tavalyi tábort mutatta be egy nagyméretű fotómontázsban. Az installáció képek, film és hanganyag (interjúk) egyidejű lejátszásából állt. Képeket készítettek: Balázs Attila, George Maier; a film Imecs Márton és Molnár István munkája; Interjúk: Gergely Zsuzsa, Szuszámi Zsuzsa és Soó Éva, CD-k előkészítése: Varga Rudolf.

2002. május 3–4.

A Minimum Party a Fényírók Fesztiválján

Minimum Party la festivalul Mediawave

Minimum Party at the Mediawave film-festival

A Mediawave fesztivál dokumentációs csoportja (Magyar Attila irányításával) meginterjúvolta képviselőinket. Ebből közlünk néhány részletet.

Molnár István: „Mi sokkal kisebb csapat vagyunk mint a Mediawave szervezőgárdája, ezért a Charta Minimumia is kisebb mint ez a fesztivál. A kolozsvári összművészeti szemle nyilván más mint az alkotótábor: találtunk egy gyönyörű, romos épületet, amit úgy próbáltunk betölteni, hogy a kiállításnak egy különleges formát találtunk, úgy hogy az épület szerves részévé váljon a szemlének. Egy útvonalat találtunk ki, amin egyenként vezettük végig a közönséget. Ez attól volt egyedi, mert itt a látogató egyedül, egy számára ismeretlen idegenvezető társaságában avatódott be az eseménybe."

Korodi Szabolcs: „Be kell ismernünk, hogy minket – évekkel ezelőtt – a Mediawave-n fertőzött meg ez a művészi-kísérletező szellem. Hartyándi Jenő fesztiváligazgató biztatott minket még 1995-ben, hogy magunk vágjunk bele egy Mediawave-hez hasonló dolog szervezésébe. Mi vettük a lapot, főleg azért mert nálunk, Erdélyben, kísérleti művészetek terén van egy néhány éves lemaradás."

Fotó: Balázs Attila

La ediția din 2002 a Festivalului Mediawave, în cadrul programelor alternative, s-a prezentat și Asociația Minimum Party. Gala Artelor „*Charta Minimumia 3*" a fost prezentă printr-o instalație multimedia cu titlul „*Relatare de la o expoziție neobișnuită*", respectiv tabăra din anul trecut a fost prezentată de Angéla Kalló printr-un fotomontaj uriaș cu titlul „*Panorama MP*". Fotografii: István Bíró, Mária Égető, László Irsai, Róbert Márkus. Instalația a constat în derularea simultană a unor materiale foto, film și sunet (interviuri). Fotografiile au fost realizate de Attila Balázs, George Maier; filmele de Márton Imecs și István Molnár, iar interviurile de Zsuzsa Gergely, Zsuzsa Szuszámi și Éva Soó, CD-urile au fost imprimate de Rudolf Varga.

Grupul de documentare al Festivalului Mediawave (coordonator: Attila Magyar) a pregătit interviuri cu cei dintre noi prezenți la festival. Mai jos urmează fragmente din acest material.

István Molnár: „Noi suntem o echipă mult mai mică decât organizatorii Festivalului Mediawave, de aceea și Charta Minimumia este mult mai mică decât acest festival. Desigur, Gala Artelor de la Cluj diferă de tabăra de creație: am descoperit o clădire minunată, ruinată, pe care am încercat s-o facem parte organică a galei. Pentru asta am găsit o formă neobișnuită a expoziției, adică am stabilit o cale pe care am condus publicul, participanții la vernisaj, unul câte unu. Acest lucru a fost unic, pentru că vizitatorul a fost inițiat în eveniment în compania unei călăuze."

Szabolcs Korodi: „Trebuie să recunoaștem, că pe noi ne-a molipsit – cu ani în urmă – acest spirit experimentator în arte de la Mediawave. Hartyándi Jenő, directorul festivalului ne-a încurajat, încă în 1995, să încercăm să organizăm noi un eveniment asemănător cu Mediawave. Noi am ridicat mănușa, fiind motivați mai ales de faptul că la noi, în Ardeal, artele experimentale sunt rămase în urmă cu câțiva ani.

In 2002 at the Mediawave Film Festival, among the many-coloured alternative programmes the Minimum Party Society has had the possibility of introducing itself. The 3rd Charta Minimumia Global Art Festival was displayed through a multimedia installation entitled *Presentation of an Exceptional Exhibition*; under the title *MP Panorama* Angéla Kalló exhibited a photo montage of great dimension about the last year's camp. Photos by István Bíró, Mária Égető, László Irsai, Róbert Márkus. The installation consisted of simultaneously shown pictures, film and sound material (interviews). Pictures by Attila Balázs, George Maier; film by Márton Imecs and István Molnár; interviews by Zsuzsa Gergely, Zsuzsa Szuszámi and Éva Soó; CD by Rudolf Varga.

The documentary team of the Mediawave Festival (under the guidance of Attila Magyar) made an interview with our representatives. The following paragraphs are from this interview.

István Molnár: "Our team is a lot smaller than the organising group of the Mediawave, that is why the Charta Minimumia is smaller than this festival. The global art festival of Kolozsvár obviously differs from the creative camp: we have found a wonderful and partly ruined building, which we tried to "fill in" trough a specially organised exhibition in order the building should become an organic part of the festival. We have invented a "route" on which the members of the public were guided one by one by a Stalker. […] This was a unique experience because here the visitor was initiated into the happening in the company of an unknown guide."

Szabolcs Korodi: "We have to admit that many years ago we have been infected with this artistic-experimental spirituality at the Mediawave. As far back as 1995 Jenő Hartyándi, the director of the festival encouraged us to take on the organisation of a programme similar to the Mediawave. We have got the message first of all because here in Transylvania, there is a few years long time-lag in the field of experimental arts."

2002. július 25 – augusztus 4.

Minimum Party 2002

Felragyogó Ikarosz

Icar strălucitor

Shining Ikarus

A tábori tevékenység két síkon folyt: délelőttönként munka az alkotóműhelyekben, délutánonként pedig a *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* tematikájú szakmai fórum előadásai és az azokat követő megbeszélések zajlottak. A táborban 120–130 résztvevő volt, egyetemisták, a művészetek iránt érdeklődők, valamint szakmabeliek (műhelyvezetők és a szakmai fórum meghívott előadói). A résztvevők a következő alkotóműhelyekben kísérletezhettek: zene (Miquèu Montanaro francia muzsikus vezetésével, hangszeres és vokális improvizációkkal), vizuális művészetek (Irsai Zsolt marosvásárhelyi képzőművész és Mátyás László kolozsvári képzőművész vezetésével performanszok és installációk a természeti anyagok felhasználásával, merített papír készítése), fotó (Kalló Angéla kolozsvári fotóművész és egyetemi előadó vezetésével, fotómontázs technikával képezett teret, environmentet hoztak létre), kísérleti- és mozgásszínház összevont műhely (Jakab Melinda kolozsvári táncos, táncrendezői szakos hallgató és Urbán András jugoszláviai rendező vezetésével, kontakt-táncelemekből összeállított gyakorlatokat ötvöztek eggyé úgy, hogy koherens előadás szülessen. Artikulálatlan nyelvhasználat, és az archaikus forma- és gesztusrendszerre épülő testbeszéd segítségével szertartásszerűen ábrázolták a férfi és a nő konfliktussal teli kapcsolatát), irodalom (Berszán István kolozsvári irodalmár, egyetemi előadó vezetésével, aki az irodalmat „olvasás- és írásgyakorlatok" rituális közegébe helyezte: a műhely résztvevői testi jelenlétükkel, gesztusaikkal új idő- és térbeliséget adtak a szövegnek), filozófia (Pálfalusi Zsolt budapesti egyetemi előadó és Máté Zsolt filozófia szakos egyetemi hallgató vezetésével, beszélgetéseik során cselekedeteik indoklását keresték, két mese kapcsán próbálták megközelíteni a komoly filozófiai kérdéseket, elidőztek olyan fogalmaknál, mint a bűn, a rossz és a tragédia. Mindemellett két produkciójuk is született: az egyik gúny, irónia volt a produktumkészítés követelményére, amelyből az derül ki, hogy a filozófia halála után 200 évvel hogyan gondolnak vissza a filozófiára; a másik egy komolyabb művészi produkció a felelősségről és a hatalmi gépezet szerkezetéről, amelyben morális tanulság kifejezésére törekedtek annak ellenére, hogy a színház nem viseli el a morált). És végül a tervezett, és részben megvalósult filmes műhely Schneider Tibor vezetésével a tábort dokumentálta.

A szakmai fórum a különböző kísérleti művészetek múltját, jelenét és jövőjét fogta át az elhangzott előadásokkal és mindenki számára jelentős beszélgetéseivel. Mivel Erdélyben kevés lehetőség adódik a kortárs művészetek elméleti kérdéseinek taglalására, e szakmai fórum fontos lépést jelent ezen a téren. A fórumon elhangzott előadások ismertetése a katalógus utolsó részében történik meg.

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

Tábori program

Július 25, csütörtök
Érkezés, sátorhúzás napja • 21.00 Miquèu Montanaro tábornyitó koncertje

Július 26, péntek
Délelőtt: a műhelyvezetők bemutatkozó beszéde, a műhelyek megalakítása

Délután és este: *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 18.00 Berszán István: *Alternatív mozgásterek az irodalmi gyakorlatokban* – előadás • 19.30 Moscu Katalin: *Jövőképek a kísérleti építészetben* – diavetítéssel egybekötött előadás • 21.30 Romhányi András: *Erotika a népművészetben* – előadás

Július 27, szombat
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután és este: • 16.15 Élboy előadás: *Triptichon, avagy mi a színház, az irodalom, a filozófia?*

Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő szakmai fórum: • 17.00 Pálfalusi Zsolt: *Kant esztétikája* – előadás • 19.00 Ütő Gusztáv: *AnnART – tegmahol* – filmvetítéssel egybekötött előadás • Ütő Gusztáv: *Joseph Beuys lángja* – fotó-akció • 22.00 Ungvári Zrínyi Ildikó: *Posztmodern színházi tendenciák* – előadás

Éjfélkor: Élboy szkeccsek: 1. *A próba*; 2. *Kép-szinkron*; 3. *2002*

Július 28, vasárnap
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután: • 16.30 Irsai László (Zacsek): *Happening* – performansz, *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 17.30 Moscu Katalin: Három kísérleti iskola – diavetítéssel egybekötött előadás

Este: • Élboy bemutató: *F.M.R.*

Július 29, hétfő
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután és este: Műhelybemutatók: • 18.00 A fotóműhely bemutatkozója: A kocka el van vetve – fotóinstalláció • 18.30 A filozófia műhely performansza – *Cím nél-*

kül, rendezte: Pálfalusi Zsolt; előadták: Pálfalusi Zsolt, Máté Zsolt, Telegdi-Csetri Áron, Antal Ildikó, Gergely Zsuzsa, Tamás Dénes, Sav Sándor, Kiss Andrea, Gombos Andrea • 19.20 Az irodalom műhely bemutatkozója • 20.00 *Minimum kánon* – a kísérleti színház és tánc műhelyek közös produkciója, rendezte: Urbán András, Jakab Melinda; zene: Miquèu Montanaro; előadták: Pop Cătălina Roxana, Nagy Noémi, Patakfalvi Czirják Eszter, Fekete Bernadett, Dávid A. Péter, Fehérvári Péter, Boros Ajnácska, Molnár Levente, Szabadi Emő, Márton Csaba, Rancz Edith • 21.00 A zeneműhely bemutatkozó előadása: Miquèu Montanaro (harmónika, furulyák, doromb stb.), Fodor Edina (ének), Hadnagy Árpád (gitár, ének), Buchereau Jean Baptiste (gitár, ének), Lateyron Guylaine (fuvola, ének), Becze Magdolna (ének), Pünkösti Réka (ének), Pünkösti Laura (ének) • 22.00 Szabó Attila: *Vigyázat, törékeny!* – performance • 23.00 Élboy bemutató: *A virtuális mátrixok háborúja*

Fotó: Fekete Réka

Július 30, kedd
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután és este: *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 17.00 Gáspárik Attila: *A romániai magyar film 1998 után, vagy ami a Korunkból kimaradt* – filmvetítéssel egybekötött filmtörténeti előadás • 19.00 Élboy bemutató: *James Bond & Meg Hut* • 20.00 Szörtsey Gábor: *A kasseli Dokumenta és a Manifesta* – videódokumentáció és éjszakába nyúló beszélgetés

Július 31, szerda
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután és este: • 16.30 Élboy bemutató: *Táblaszínház*, avagy *Artúr utolsó szereplése* (első rész) *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 17.00 Schneider Tibor: *Kísérleti film Romániában 1989 után* – filmvetítéssel egybekötött előadás • 19.00 Józsa T. István: *Az alkalmi jelentés* (születése, táptalaja, környezete) – előadás videófelvételről • 21.20 Pálfalusi Zsolt: *A hermeneutika* – előadás • 23.00 *Táblaszínház*, avagy *Artúr utolsó szereplése* (befejező rész – videó vetítés)

Augusztus 1, csütörtök
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután és este: *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 16.30 Vécsi Nagy Zoltán: *A romániai magyar művészet identitáskeresése a hatvanas–hetvenes években* – multimédiás előadás • 18.30 Irsai Zsolt: *MA.MŰ. 1978–1984* – vetítéses előadás a marosvásárhelyi kísérleti művészeti mozgalomról

• 21.00 Vécsi Nagy Zoltán: *A MAMŰ Magyarországon* – előadás a budapesti *Ma Születő Művek*ről, utána beszélgetés

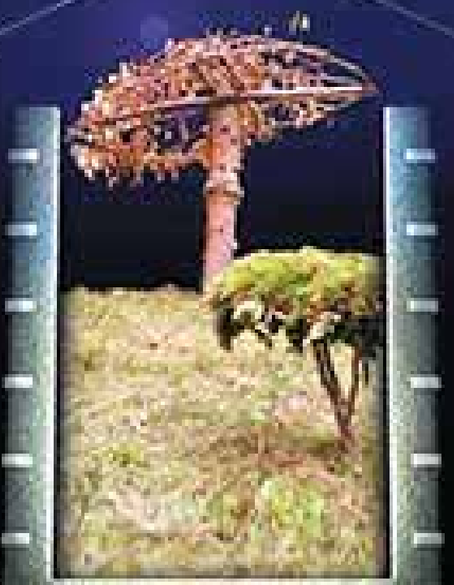

Augusztus 2, péntek
Délelőtt: műhelytevékenység

Délután: *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 17.30 Lászlóffy Zsolt: *Az elektronikus zene esztétikája* – zenehallgatással egybekötött előadás

Este: • Miquèu Montanaro és műhelye koncertezett a kászonaltízi kultúrotthonban: Miquèu Montanaro (harmónika, furulyák, doromb stb.), Hadnagy Árpád (gitár, ének), Buchereau Jean Baptiste (gitár, ének), Lateyron Guylaine (fuvola, ének), Becze Magdolna (ének), Shay Nichols (ének), Pünkösti Laura (ének), Kramer Zsolt (ének)

Augusztus 3. szombat
Délelőtt: *Kísérleti művészetek, múlt–jelen–jövő* szakmai fórum: • 11.00 Kalló Angéla: *Kép a kettes számrendszerben* – multimédiás előadás és beszélgetés • 12.30 Kiss-Pál Szabolcs: *Informel a médiaművészetben* – multimédiás előadás és beszélgetés • 14.00 Antik Sándor: *Assemblage, environment, event* – videóvetítéssel egybekötött előadás

Délután és este: Műhelybemutatók: 17.00 Molnár István: *Karácsony* – akció (első rész) • 17.30 Molnár István: *Karácsony* – vetítés (második rész) • 18.00 Vizuális művészetek műhely bemutatkozója – körséta a táborban született alkotásokhoz: 1. Irsai László „Zacsek": *Installáció a patakban*, 2. Vass Csaba: *Fürdőkád II.* – performance, 3. Jánosi Andrea: *Etűdök fenyőfára,* 4. Irsai László „Zacsek" – Koncz Árpád: *Miért ART a gomba? II.* – installáció, 5. Székely Benczédi László: *Pókháló* – installáció, 6. Irsai László „Zacsek" – Koncz Árpád: *Forrás* – installáció, 7. Kátai Sándor – György Barna Zsolt: *Tanulmány patakkal, kövekkel és fáslival,* 8. Bíró Zoltán – Szőcs Anna: *Autósztráda* – jelrendszer a patakban 9. Korodi Szabolcs: *Kísérlet a virtuális megragadására* – tájalakítás • 20.00 A mozgásszínházműhely bemutatkozója: *Falling Free* – csoportos improvizációkból született előadás; rendezte Urbán András és Jakab Melinda; zene: Miquèu Montanaro; előadták: Pop Cătălina Roxana, Fehérvári Péter, Dávid Péter, Patakfalvi Eszter, Boros Ajnácska, Nagy Noémi, Márton Csaba
• 21.00 A filozófia műhely bemutatója: *Megáldva és leköpve mindenütt*, rendezte: Pálfalusi Zsolt; előadták: Pálfalusi Zsolt, Máté Zsolt, Telegdi-Csetri Áron, Gergely Zsuzsa, Szuszámi Zsuzsa, Kiss Andrea, Kovácsics Bernadett, Antal Ildikó, Hegyi Réka, Futó Edmund, Leicher Kinga
• 21.45 Irsai László „Zacsek" – Koncz Árpád: *Felragyogó Ikarosz* – installáció • 22.00 Suciu Sándor-Zsolt: *Installáció és performance*, a zeneműhely kíséretével • 22.30 MP-TV bemutató, a filmesműhely bemutatója • 23.00 Szabó Attila: *A róka és a holló* – előadás • 23.30 Dénes Jocó: *Szólóimprovizáció*, vendégzenészek: Hadnagy Árpád és Miquèu Montanaro

Végül: Táborzáró buli

Augusztus 4, vasárnap
Sátorbontás, hazamenetel.

Tábori fotódokumentáció: Kalló Angéla, Irsai László, Égető Mária, Györfi Zsolt • *Filmes dokumentáció:* Schneider Tibor, Jakab Ervin, Benczédi Sándor, Szabó Csaba • *Tábori újság* szerkesztője: Bíró Zoltán. Közreműködött: Balla Réka, Gyenge Zsolt, Boda Edit, Szőcs Anna, Szabó Attila

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

Activitatea taberei a avut două planuri: înainte de masă munca de creație în cadrul diferitelor ateliere, iar după masă au avut loc cursurile și discuțiile forumului profesional *Artele experimentale – trecut, prezent și viitor*. Participanții, 120–130 de persoane au fost în majoritate studenți și tineri interesați de arte, respectiv profesioniști (coordonatori atelierelor de creație și invitații forumului). Participanții au avut ocazia să experimenteze în cadrul unuia dintre atelierele de creație care urmează: muzică (coordonator Miquèu Montanaro, muzician francez; improvizații instrumentale și vocale), arte vizuale (coordonatori: Zsolt Irsai din Tg. Mureș și László Mátyás din Cluj, ambii artiști plastici; performance și instalații folosind materiale găsite în natură), foto (coordonator Angéla Kalló, artist fotograf și lector universitar din Cluj; folosind tehnica fotomontaj au realizat spații artificiale, environment), teatru-experiment și mișcare, ateliere contopite (coordonatori: Melinda Jakab, balerină la Opera Maghiară din Cluj și studentă la regie dans din Cluj și András Urbán regizor din Iugoslavia; elementele de contact-dans au fost combinate astfel ca să ia naștere un spectacol coerent; limbajul vorbit nearticulat, forma arhaică forma a gesturilor și limbajul corpului i-au ajutat să prezinte ritualic relația plină de conflicte bărbat-femeie), literatură (coordonator István Berszán, profesor de literatură, lector universitar; literatura a fost plasată în spațiul ritualic al "exercițiilor de citire și scriere": participanții, prin prezența lor fizică și prin gesturile lor au dat textului noi dimensiuni de timp și spațiu), filozofie (coordonatori Zsolt Pálfalusi, lector universitar din Budapesta și Zsolt Máté student la filozofie; în cadrul discuțiilor participanți au căutat motivația faptelor, pornind de la două povești au încercat să discute subiecte serioase din filozofie, au abordat mai amănunțit subiecte ca păcatul, răul, tragedia. Pe lângă acestea au realizat și două spectacole: unul care a definit batjocura și ironia și a arătat cum este considerată filozofia la 200 de ani după moartea ei, iar celălalt, o creație artistică mai serioasă, avea ca subiect responsabilitatea, structura mecanismului puterii, și au încercat să definească o morală etică, cu toate că teatrul nu suportă moralul.) S-a realizat doar parțial atelierul de creație film, care a documentat tabăra (coordonator Tibor Schneider, operator).

Forumul profesional a avut ca subiect trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale (după cum urmează în ultima parte a catalogului) și fiecare prelegere a fost urmată de discuții constructive. Deoarece în Ardeal se ivesc prea puține ocazii pentru dezbaterea problemelor teoretice ce țin de artele contemporane, acest forum profesional s-a dovedit a fi un pas important în acest domeniu. Conținutul prelegerilor este prezentată in ultima parte a catalogului.

Fotó: Jakab Ervin

Programul taberei

Joi, 25 iulie
Sosirea participanților, ridicarea corturilor • 21.00 concertul de deschidere a taberei, Miquèu Montanaro

Vineri, 26 iulie
Înainte de masă: prezentarea coordonatorilor de ateliere, constituirea atelierelor

După masă și seara: • Forumul profesional „*Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale*": • 18.00 István Berszán: *Spații de mișcare alternative în experiența literară* • 19.30 Katalin Moscu: *Modele de viitor în arhitectura experimentală* – prelegere și proiecție de diapozitive • 21.30 András Romhányi: *Erotică în arta populară*

Sâmbătă, 27 iulie
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă și seara: • 16.15 spectacol Élboy: *Tripticon*, sau *ce este teatrul, literatura, filozofia?*, Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale*: • 17.00 Zsolt Pálfalusi: *Estetica lui Kant* • 19.00 Gusztáv Ütő: *AnnART – ierazmâi* – curs și prezentare cu proiecție de filme • Gusztáv Ütő: *Flacăra lui Joseph Beuys* – acțiune foto • 22.00 Ildikó Ungvári Zrínyi: *Tendințe teatrale postmoderne*

Miezul nopții: Scheciuri Élboy: 1. *Repetiția*; 2. *Sincronizare de imagine*; 3. *2002*

Duminică, 28 iulie
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă: • 16.30 László Irsai (Zacsek): *Mitologie individuală* – happening Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale*: • 17.30 Katalin Moscu: *Trei școli experimentale* – prelegere și proiecție de diapozitive

Seara: Premieră Élboy: *F.M.R.*

Luni, 29 iulie
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă și seara: Prezentările atelierelor: • 18.00 Prezentarea atelierului foto: *Zarul este aruncat* – fotoinstalație • 18.30 Perfomance prezentat de atelierul de filozofie – *Fără titlu*, regia: Zsolt Pálfalusi; distribuția: Zsolt Pálfalusi, Zsolt Máté, Áron Telegdi-Csetri, Ildikó Antal, Zsuzsa Gergely, Dénes Tamás, Sándor Sav, Andrea Kiss, Andrea Gombos • 19.20 Prezentarea atelierului de literatură • 20.00 *Minimum canon* – spectacol prezentat de atelierele de teatru experimental și dans, regia: András Urbán – Melinda Jakab; muzica: Miquèu Montanaro; distribuția: Pop Cătălina Roxana, Noémi Nagy, Eszter Patakfalvi Czirják, Bernadett Fekete, Péter Dávid A., Péter Fehérvári, Ajnácska Boros, Levente Molnár, Emő Szabadi, Csaba Márton, Edit Rancz • 21.00 Prezentarea atelierului de muzică: Miquèu Montanaro (acordeon, fluiere, drâmbă etc.), Edina Fodor (voce), Árpád Hadnagy (chitară, voce), Buchereau Jean Baptiste (chitară, voce), Lateyron Guylaine (flaut, voce), Magdolna Becze (voce), Réka Pünkösti (voce), Laura Pünkösti (voce), Levente Széles (voce) • 22.00 Attila Szabó: *Atenție, fragil!* – performance • 23.00 Élboy: *Războiul matricelor virtuali*

Marți, 30 iulie
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă și seara: Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale* • 17.00 Attila Gáspárik: *Filmul maghiar din România după 1998, sau ce a fost omis din numărul revistei* Korunk – curs de istoria filmului și prezentare cu proiecții • 19.00 Premieră Élboy: *James Bond & Meg Hut* • 20.00 Gábor Szört-

sey: Dokumenta din Kassel și Manifesta – documetație video și discuție până noaptea târziu

Miercuri, 31 iulie
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă și seara: • 16.30 Élboy: *Teatru cu table*, sau *ultimul rol al lui Artúr* (prima parte) Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale*: • 17.00 Tibor Schneider: *Film experimental în România după 1989* – curs și prezentare cu proiecție de filme • 19.00 István Józsa T.: *Semnificația ocazională (nașterea ei, rădăcinile și contextul)* – prelegere de pe înregistrare video • 21.20 Zsolt Pálfalusi: *Hermeneutica* • 23.00 Élboy: *Teatru de tablă, sau ultimul rol al lui Artúr* (ultima parte – proiecție video)

joi, 1 august
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă și seara: Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale* • 16.30 Zoltán Vécsi Nagy: *Căutarea identității artei plastice maghiare din România în anii 60-70* – prezentare multimedia • 18.30 Zsolt Irsai: *MA.MŰ. 1978–1984* – curs și prezentare cu proiecție de imagini despre mișcarea artistică experimentală de la Tg. Mureș • 21.00 Zoltán Vécsi Nagy: *MAMŰ în Ungaria* – prezentare multimedia despre arta contemporană din Ungaria, urmată de discuție

vineri, 2 august
Înainte de masă: activitate în ateliere

După masă: Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale:* • 17.30 Zsolt Lászlóffy: *Estetica muzicii electronice* – prezentare cu audiție muzicală

Seara: • Miquèu Montanaro și atelierul de muzică au susținut un concert în casa de cultură de la Plăieșii de Sus: Miquèu Montanaro (acordeon, fluiere, drâmbă etc.), Árpád Hadnagy (chitară, voce), Buchereau Jean Baptiste (chitară, voce), Lateyron Guylaine (flaut, voce), Magdolna Becze (voce), Shay Nichols (voce), Laura Pünkösti (voce), Zsolt Kramer (voce), Levente Széles (voce)

Fotó: Kalló Angéla

27

sâmbătă, 3 august
Înainte de masă: Forumul profesional *Trecutul, prezentul și viitorul artelor experimentale:* • 11.00 Angéla Kalló: *Imaginea în sistemul binar* – prezentare multimedia și discuție • 12.30 Szabolcs Kiss-Pál: *Informel în media art* – prezentare multimedia și discuție 14.00 Alexandru Antik: *Assemblage, environment, event* – prezentare cu proiecții video

Fotó: Györfi Zsolt

28

După masă și seara: • 17.00 István Molnár: *Crăciun* – acțiune (prima parte) • 17.30 István Molnár: *Crăciun* – proiecție (partea a doua) Prezentările atelierelor: • 18.00 Prezentarea atelierului de arte vizuale – plimbare cu opriri la operele realizate pe teritoriul taberei: 1. László Irsai (Zacsek): *Instalație în pârâu*, 2. Csaba Vass: *Vană II.* – performance, 3. Andrea Jánosi: *Studii cu brad*, 4. László Irsai (Zacsek) – Árpád Koncz: *De ce dăunează ciuperca? II* – instalație (notă: pronunția cuvântului ART din lb. engleză corespunde cuvântului dăunează din lb. maghiară – trad.), 5. László Székely Benczédi: *Pânză de păianjen* – instalație, 6. László Irsai „Zacsek" – Árpád Koncz: *Izvor* – instalație, 7. Sándor Kátai – Zsolt György Barna: *Studiu cu pârâu, pietre și fâșii de pânză*, 8. Zoltán Bíró – Anna Szőcs: *Autostradă* – semne de circulație în pârâu, 9. Szabolcs Korodi: *Instalație virtuală* – modelare de peisaj • 20.00 Prezentarea atelierului de dans contemporan: *Falling Free* – spectacol bazat pe improvizații colective; regia András Urbán și Melinda Jakab; muzica: Miquèu Montanaro; distribuția: Pop Cătălina Roxana, Péter Fehérvári, Péter Dávid, Eszter Patakfalvi, Ajnácska Boros, Noémi Nagy, Csaba Márton • 21.00 Prezentarea atelierului de filozofie: *Slăvit și scuipat pretutindeni*, regia: Zsolt Pálfalusi; distribuția: Zsolt Pálfalusi, Zsolt Máté, Áron Telegdi-Csetri, Zsuzsa Gergely, Zsuzsa Szuszámi, Andrea Kiss, Bernadett Kovácsics, Ildikó Antal, Réka Hegyi, Edmund Futó, Kinga Leicher • 21.45 László Irsai „Zacsek" – Árpád Koncz: *Icar înseninat* – instalație • 22.00 Sándor-Zsolt Suciu: *Instalație și performance*, acompaniat de atelierul de muzică • 22.30 Prima emisiune a *MP-TV*, prezentarea atelierului de film • 23.00 Attila Szabó: *Vulpea și corbul* – spectacol • 23.30 Jocó Dénes: *Improvizații solo*, invitați: Árpád Hadnagy și Miquèu Montanaro • Chef de bun rămas

Duminică, 4 august
Adunarea corturilor, plecare.

Fotodocumentarea taberei: Angéla Kalló, László Irsai „Zacsek", Mária Égető, Zsolt Györfi • *Documentare film:* Tibor Schneider, Ervin Jakab, Sándor Benczédi, Csaba Szabó • Redactorul *ziarului taberei*: Zoltán Bíró. Colaboratori: Réka Balla, Zsolt Gyenge, Edit Boda, Anna Szőcs, Attila Szabó.

29

Fotó: Györfi Zsolt

The activity of the camp had two levels, that is in the morning the workshops were organised and in the afternoon there were professional lectures and debates in the frame of the forum entitled *Experimental Art – the Past, the Present and the Future*. The workshop, in which the participants could make their own experiments, was one of the following: Music Workshop (leader Miquèu Montanaro – French musician; vocal and instrumental improvisations); Visual Art Workshop (leaders: Zsolt Irsai – artist, Marosvásárhely/Târgu Mureş and László Mátyás – artist, Kolozsvár/Cluj Napoca; performances and installations based on natural materials); Photo Workshop (leader: Angéla Kalló – university lecturer and photographer; the participants created a space/environment by using the technique of photomontage); Experimental and Motion Theatre – united the initially two different workshops (experimental and motion theatre) (leaders: Melinda Jakab – dancer, student of dance-director, Kolozsvár/Cluj Napoca and András Urbán – director, Yugoslavia; the participants combined the exercises of contact dance in order to create a coherent performance; they represented the relationship of man and woman, which is full of conflicts, in a ritual way based on body language – unarticulated usage, archaic form and system of gestures); Literature Workshop (leader: István Berszán – university lecturer, man of letters; he placed literature in the ritual medium of "writing and reading exercises": the participants of this workshop gave new time and space dimensions to the text simply due to their physical presence); Philosophy Workshop (leaders: Zsolt Pálfalusi – university lecturer, Budapest and Zsolt Máté – student of philosophy; the participants of this workshop searched the motivations of their actions; they tried to get closer to the serious questions of philosophy through examining two particular tales; they discussed the concepts of sin, evil and tragedy; besides this activity they made two performances. The Film Workshop, that was well-planned, but unfortunately only partly realised, made the documentary material of the camp (leader: Tibor Schneider).

During the professional forum (lectures, debates) there were discussed the past, the present and the future of different experimental arts. In Transylvania there are only few possibilities to analyse the theoretical questions of contemporary arts and thus the forum organised in our camp means a great step in this respect. The presentation of the lectures can be found in the last part of this catalogue.

Thanks to the stressed presence of the artistic belief and the ephemeral character the artistic activity gains special content this year. The title of the camp, that is *Shining Icarus*, has the message that the value and the meaning of the artistic experiments do not lay in the durable work of art, but in themselves.

Programmes

25th July, Thursday
Arrival • 21.00 Miquèu Montanaro's opening concert

26th July, Friday
In the morning: The introduction of the leaders of the workshops and the organisation of the workshops

In the afternoon and in the evening: *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 18.00 István Berszán: *Alternative Spaces of Motion in the Literary Practice* (lecture) • 19.30 Katalin Moscu: *Images of the Future in the Experimental Architecture* (lecture and slide projection) • 21.30 András Romhányi: *Eroticism in the Folk Art* (lecture)

27th July, Saturday
In the morning: Workshop activity

In the afternoon and in the evening: • 16.15 The performance of the Élboy: *Triptych*, or *What are the Theatre, the Literature and the Philosophy*?

Experimental Art – The Past, the Present and the Future – professional forum: • 17.00 Zsolt Pálfalusi: *Kant's Aesthetics* (lecture) • 19.00 Gusztáv Ütő: *AnnART – YesToTom* (lecture and film projection) • Gusztáv Ütő: *Joseph Beuys' Flame* (photo action) • 22.00 Ildikó Ungvári Zrínyi: *The tendencies of the Post-modern Theatre* (lecture)

Midnight: Élboy-sketches: 1. *The Testing*; 2. *Picture-simultaneity*; 3. *2002*

28th July, Sunday
In the morning: Workshop activities

In the afternoon: • 16.30 László Irsai (Zacsek): *Happening* (individual mythology) *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 17.30 Katalin Moscu: *Three Experimental Architectural Schools* (lecture and slide projection)

In the evening: • The performance of the Élboy: *F.M.R.*

29th July, Monday
In the morning: Workshop activity

In the afternoon and in the evening: The performances of

the workshops: • 18.00 Photo Workshop: *Alea iacta est* (photo installation) • 18.30 The performance of the Philosophy Workshop – *No Title;* directed by Zsolt Pálfalusi; performers: Zsolt Pálfalusi, Zsolt Máté, Áron Telegdi–Csetri, Ildikó Antal, Zsuzsa Gergely, Dénes Tamás, Sándor Sav, Andrea Kiss, Andrea Gombos • 19.20 Literature Workshop • 20.00 *Minimum Canon* – The performance of the Experimental Theatre and the Motion Theatre Workshop; directed by: András Urbán and Melinda Jakab; music: Miquèu Montanaro; performers: Cătălina Roxana Pop, Noémi Nagy, Eszter Patakfalvi Czirják, Bernadett Fekete, Péter Dávid A., Péter Fehérvári, Ajnácska Boros, Levente Molnár, Emő Szabadi, Csaba Márton, Edith Rancz • 21.00 The performance of the Music Workshop: Miquèu Montanaro (accordion, pipes etc.), Edina Fodor (vocal), Hadnagy Árpád (guitar, vocal), Buchereau Jean Baptiste (giutar, vocal), Lateyron Guylaine (flute, vocal), Magdolna Becze (vocal), Réka Pünkösti (vocal), Laura Pünkösti (vocal), Levente Széles (vocal) • 22.00 Attila Szabó: *Take Care, Fragile!* (performance) • 23.00 The performance of the Élboy: *The War of Virtual Matrixes*

30th July, Tuesday
In the morning: Workshop activity

In the afternoon and in the evening: *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 17.00 Attila Gáspárik: *The Hungarian Romanian Film after 1998 or what is Missing from the* Korunk (lecture on film history followed by film projection) • 19.00 The performance of Élboy: *James Bond & Meg Hut* • 20.00 Gábor Szörtsey: *A The* Dokumenta *of Kassel and the* Manifesta (video documentation and debate)

31st July, Wednesday
In the morning: Workshop activities • 16.30 The performance of the Élboy: *Board theatre* or *Artúr's Last Performance* (first part)

In the afternoon and in the evening: *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 17.00 Tibor Schneider: *Experimental Film in Romania after 1989* (lecture and film projection) • 19.00 István Józsa T.: *The Special Meaning (Its Origin and Context)* (lecture on video) • 21.20 Zsolt Pálfalusi: *The Hermeneutics* (lecture) • 23.00 *Board Theatre* or *Artúr's Last Performance* (Final part – video projection)

1st August, Thursday
In the morning: Workshop activity

In the afternoon and in the evening: *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 16.30 Zoltán Vécsi Nagy: *Searching for the Identity. The Hungarian Romanian Art in the '60s and '70s* (multimedial lecture) • 18.30 Zsolt Irsai: *The MA.MŰ. 1978–1984* (lecture about the experimental artistic movement of Marosvásárhely/Târgu Mureş) • 21.00 Zoltán Vécsi Nagy: *The MAMŰ in Hungary* (multimedial lecture about the *Ma Születő Művek* of Budapest and discussion)

2nd August, Friday
In the morning: Workshop activity

In the afternoon: *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 17.30 Zsolt Lászlóffy: *The Aesthetics of the Electronic Music* (lecture and audition)

In the evening: • Miquèu Montanaro and his workshop gave a concert in the cultural house of Kászonaltíz: Miquèu Montanaro (accordion, pipes etc.), Árpád Hadnagy (guitar, vocal), Buchereau Jean Baptiste (guitar, vocal), Lateyron Guylaine (flute, vocal), Becze Magdolna (vocal), Shay Nichols (vocal), Laura Pünkösti (vocal), Zsolt Kramer (vocal), Levente Széles (vocal)

3rd August, Saturday
In the morning: *Experimental Art – The Past, the Present and the Future* – professional forum: • 11.00 Angéla Kalló: *Picture in the Binary System* (multimedial lecture and discussion) • 12.30 Szabolcs Kiss–Pál: *Informel in the Media Art* (multimedial lecture and dicussion) • 14.00 Sándor Antik: *Assemblage, Environment, Event* (lecture and videoprojection)

In the afternoon and in the evening: • 17.00 István Molnár: *Christmas* (action – first part) • 17.30 István Molnár: *Christmas* (projection – second part) The performances of the workshops: • 18.00 The Workshop of Visual Arts (walking around the camp to see the works of art): 1. László Irsai „Zacsek": *Installation in the Brook,* 2. Csaba Vass: *Bathtube II.* (performance), 3. Andrea Jánosi: *Etudes on Fir-tree,* 4. László Irsai „Zacsek" – Árpád Koncz: *Miért ART a gomba? II* (installation), 5. László Székely Benczédi: *Spider's Web* (installation), 6. László Irsai „Zacsek" – Árpád Koncz: *Installation,* 7. Sándor Kátai – Barna Zsolt György: *Study with Brook, Stones and Gauze,* 8. Zoltán Bíró – Anna Szőcs: *Highway* (system of symbols in the brook), 9. Szabolcs Korodi: *Virtual Installation* (land shaping) • 20.00 The performance of the Motion Theatre Workshop: *Falling Free* (improvisation in group; directed by András Urbán and Melinda Jakab; music: Miquèu Montanaro; performers: Cătălina Roxana Pop, Péter Fehérvári, Péter Dávid, Eszter Patakfalvi, Ajnácska Boros, Noémi Nagy, Csaba Márton • 21.00 The performance of the Philosophy Workshop: *Blessed and Spit on Everywhere* directed by Zsolt Pálfalusi; performers: Zsolt Pálfalusi, Zsolt Máté, Áron Telegdi–Csetri, Zsuzsa Gergely, Zsuzsa Szuszámi, Andrea Kiss, Bernadett Kovácsics, Ildikó Antal, Réka Hegyi, Edmund Futó, Kinga Leicher • 21.45 László Irsai „Zacsek" – Árpád Koncz: *Shining Icarus* (installation) • 22.00 Sándor–Zsolt Suciu: *Installation and performance* accompanied by the Music Workshop • 22.30 *MP-TV* premiere (Film Workshop) • 23.00 Attila Szabó: *The Fox and the Raven* (performance) • 23.30 Jocó Dénes: *Solo Improvisation*; invited musicians: Árpád Hadnagy and Montanaro Miquèu • Big Closing Party

4th August, Sunday
Leaving

Photo documentation: Angéla Kalló, László Irsai, Mária Égető, Zsolt Györfi • *Documentary film:* Tibor Schneider, Ervin Jakab, Sándor Benczédi, Csaba Szabó • *Camp newspaper* editor: Bíró Zoltán. Co-operators: Réka Balla, Zsolt Gyenge, Edit Boda, Anna Szőcs, Attila Szabó

Fotó: Kalló Angéla

Tájművészet a Minimum Party-n

A tájművészetet a hatvanas évek jellegzetesen expanzionista irányzataként határozzák meg, amely a művészi tevékenységet egyrészt kiterjeszti a valóságos, tényleges térbe, természeti vagy városi környezetbe, másrészt pedig olyan reduktív formanyelvet hoz létre, amelyben teljesen eltűnik a személyes mozzanat, s csupán a geometriai egzaktság a meghatározó. Hegyi Lóránd eme meghatározása teljes mértékben ráillik az alkotótáborban készült tájművészeti alkotásokra, ahol az alkotók a hagyományos szobrászati anyagok és módszerek alkalmazása helyett tulajdonképpen magán a természeten hajtanak végre különféle változtatásokat. Az itt születő munkák a helyszínen fellelhető anyagokból készülnek. A természet elemeibe való beavatkozás olykor minimális, alig észrevehető. Más esetben a természet apró jelzéseit brutális gesztusokkal emeli ki az az alkotó, aki a magával hozott civilizáció kontextusából nem kíván a tábor idejére sem kilépni. Ezek a munkák már a konceptuális művészet felé mutatnak.

A tábori természet egyik legtöbbet használt eleme az erdei patak. Árnyékos medrével, a pókhálószerűen fölé sűrűsödő ágakkal és bokrokkal, simára csiszolt köveivel, no meg változékony vizével, csobogásával hívja ki az alkotói fantáziát. A katalógusban bemutatott munkák nagy része bizonyítja, hogy a városi környezetből kivonuló alkotók zöme szinte automatikusan telepszik rá az otthonitól olyannyira különböző hangulatot árasztó patakra.

Visszafogott, egyszerű alkotói módszerek, primér anyaghasználat, illetve a konceptuális jelteremtés jellemzi az itt születő tájalakításokat. A létrehozott „művek" fontos jellemzője a múlékonyság, ezek a tiszavirág-életű alkotások csak halvány másolatként élhetnek tovább jelen katalógus lapjain. *(L.I.)*

Vizuális művészetek

Arte vizuale

Visual Arts

Pál Péter

Marosvásárhelyi képzőművész, a 2001-es tábor vizuális művészetek műhelyének vezetője

1985-1989 – N. Grigorescu Képzőművészeti Főiskola, Bukarest, Románia, murális festészet-falképrestaurálás szak

Ösztöndíjak:

1990 – Romániai Képzőművészek Szövetségének alkotói ösztöndíja grafika szakon
1991 – A Kemény Zsigmond Alapítvány ösztöndíja posztgraduális képzésre a budapesti Országos Műemléki Felügyelőségen

Szakmai tevékenység:

1998-2003 – A marosvávásárhelyi Művészeti Líceum tanára
2000 – szeminárium és előadások a koreai Taegu Arts University és a Tokyo Arts University művészeti karán
1995-2002 –Environmentális művészeti táborok és előadások Kongju, Daejon városokban (Korea) és Yokohamaban és Tokyoban (Japán)
2001-től – kutatások és konzerválási munkák az Ars Antiqua kft. keretén belül fontos erdélyi műemlékeknél

Egyéni kállitások:

2000 – *I GONG,* Gallery Dae Jon, Korea
1998 – *In Situ*, Pincegaléria, Marosvásárhely
1996 – Tilos Galéria, Csíkszereda
1992 – Speicher Kulturzentrum Schwerin, Németország
1992 – Kultúrpalota, Marosvásárhely

Csoportos kiállítások (válogatás):

2002 – *The Exhibition of Geumgang Nature Art Project* KongJu, Korea / *Couleur Locale,* Marosvásárhely, Románia / *Brocken Gallery*, Tokyo, Japan
2001 – *Environment and Ecology,* Omori Bellport Atrium Tokyo, Japán / *Helyzetkép,* Kultúrpalota, Marosvásárhely /*Tulsó Part,* International Art Camp, Tihany, Magyarország / *Retus* – intervenciók a városban, Székelyudvarhely / *Paralella 46°20'* – A Magyar Köztársaság Kulturális Központja, Bukarest
2000 – *The Creation and the Voice of the Wood,* Midori no Mori, Yokohama, Japán / *Abiko Open Air Art Exhibition,* Abiko, Chiba, Japán / *Movement Upwards to a New Era,* Kong Ju, Korea
1999 – *Closing Time,* Kultúrpalota, Marosvásárhely / *Art and Village,* international Nature Art Exhibition, Won Goal, Korea
1998 – *Projekció,* Kultúrpalota, Marosvásárhely / *Tulsó Part,* Szárhegy, Csíkszereda
1997 – *Present Installations,* Kultúrpalota, Marosvásárhely
1995 – *Inter Art East*, Kultúrpalota, Marosvásárhely / *International Nature Art exhibition*, Kong Ju, Korea
1993 – *Art Unlimited*, Művészeti Múzeum, Arad / *Medium 3*, Sepsiszentgyörgy / *Nacchut Kunst*, Gus Kaserne, Schwerin, Németország
1990 – Young Artists Club, Budapest / Vajda Lajos Stúdió,

Szentendre / Galeria Eforie, Bukarest

32

Irsai Zsolt

Marosvásárhelyi képzőművész, a 2001-es és a 2002-es tábor vizuális művészetek műhelyének vezetője

Szakmai életrajz helyett:

„1957 – 2056”

33

Mátyás László

Kolozsvári képzőművész, a 2002-es tábor papírkészítő műhelyének vezetője

1967-ben született, Petrozsényben. 1994-ben diplomázott a Ioan Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafika s

Tatiana Papuc: *Fogaskerekes hal csehszlovák hanggal* (installáció és happening)

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

Irsai László „Zacsek”– Koncz Árpád: *Miért ART a gomba?* (2001, 2002)

Installáció, fatörzs, moha, faágak, gyilkos galócák felhasználásával.

Sic itur ad astra

A kérdés, azaz a cím egy útjelző táblán áll, és nemcsak a műalkotás (búvó)helyét mutatja, de tetten érhető benne az alkotói szándék, hogy az értelmezésnek eleve megadja az általa leggyümölcsözőbbnek vélt irányt, mintegy segítségére siet a drumforesztier-en baktató táborlakónak, feltartóztatja és szembesíti a mű tartalmával – noha magát az alkotást még nem látni az útról.

A kortársi művészetben minden egyes mű újra és újra problematikussá teszi a tárgy és a szemlélő viszonyát. Klasszikusabb korokban az egységes művészeti gondolkozást az általánosan elfogadott és ismert korstílus egységes volta határozta meg. Manapság a művész deklarálja stílusát és az értelmezés irányát is ő szabja meg, és ez az az újdonság, amely a művet élteti. A művésznek a szemlélővel szembeni felelősségérzete lehet deklarált vagy hallgatólagos. Ha a kinyilvánításhoz folyamodik, akkor lehetőleg igyekszik ironikusan felvetni a problémát, a fellengzősséget elkerülendő. Zacsekék sajátos humora nyilvánul meg abban, hogy az értelmezés „irányát” nem metaforikusan, hanem egy mókás analógiával adja meg: egy útjelző táblával, amely természetesen a lehető leg-

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

gyakorlatibb megfontolásból van ott – ténylegesen megmutatja, hogy hol van a gomba, mert az útról nem látni. Miért art a gomba? Ha magyarul olvasom az „art” szót, a kérdés értelmetlen. Ha nemzetköziül „árt”-nak, azaz „művészet”-nek olvasom, akkor van értelme (Miért művészi a gomba?), de teljes értelmét akkor nyilvánítja ki, ha az „art”- ban az ártani ige harmadik személyben ragozott formáját fedezem fel. Tehát: mi a művészi a gombában, illetve miért ártalmas a gomba? Két kérdés, amelyet még a mű megpillantása előtt nekem szegez Zacsekék karóra szegezett táblája.

A Gomba először is méreteivel nyűgöz le: H.G. Wells *Istenek eledele* című rémtörténete jut eszembe, amelyben a félelmetes erejű növesztőszer kiszabadul a tudós felügyelete alól, és megbolygatja a természetet: mamutfenyőnyi folyondárok, galambméretű darazsak, dinoszaurusztermetű patkányok kezdenek el rakoncátlankodni az elbeszélés lapjain. A természeti forma egyszerű leutánzása a mimetikus művészetfelfogással mint válságjelenséggel szembesít, másrészt, minthogy bio art kategóriába tartozik a mű (a gombakalapon levő pöttyök mellesleg valódi gombák!), az alkotónak a természeti széppel való meghitt viszonyát érzékíti meg: ez viszont a naív esztétikai szemlélet sajátja. A naivitás pedig legott iróniába vált át, mert nyilvánvaló, hogy Zacsekék műve egy fricska, amely a tehetetlenkedő művészek kultúrpesszimizmusát veszi célba. (A művészet hiábavaló, vanitatum vanitas; olyan szép a természet,– mondják ezek – hogy minden művészi beavatkozás csak megbontja ezt a szépséget.) Az öntudatos és önérzetes művész saját termésű természeti szépét helyezi stílszerű környezetbe, azaz a természetet önmagával dúsítja fel és egészíti ki, ugyanakkor a parsz-pro-tótó elv

alapján a kiemelt, a maga fennségében, királyi pompájában felmutatott gyilkosgalóca (amit a nép a gombák királyának nevez) magát a természetet, ill. ennek fölényét személyesíti meg mindenfajta művészi hőzöngéssel szemben. Az első kérdésre, hogy miért művészi a gomba, a művész tehát egyértelmű választ ad. Ami a gomba ártalmasságát illeti, rádöbbenünk, hogy tulajdonképpen szépségével/szépségében árt, hisz az elemi gombaismerettel nem rendelkezőket megtéveszti az AMANITA MUSCARIA bizalomgerjesztő külleme, és szépségét legott jósággá (jelen esetben ehetősséggé) konvertálják. Ez az átminősítés a kollektív tudattalanban levő klasszicitás-ösztön aktivizálódása révén történik, amely a kalokagatheia kategóriáját vonatkoztatja a szép dolgokra, miáltal ezek jókká (=kellőekké) is válnak.

A művész által a táblán megadott gondolatmenetet követve, ti. hogy a művészet ártalmas-e (ez a harmadik kérdés), azt válaszolhatnók, hogy akkor válik azzá, ha a fogyasztók, esetünkben a gombaevők nincsenek tudatában a szépségfogalom viszonylagosságával, a szépet nem „önnön körében" keresik, hanem műidegen szempontok alapján beleszuszukálják a tárgyba, nem látják a pöttyben a gombát, a gombában pedig egy még nagyobb gomba pöttyét, a még nagyobb gombában az ettől is nagyobb gombának a pöttyét… Így jutunk a csillagokig. *(2001)*

A figyelmetlen műkritikus

Tavaly elkerülte figyelmemet az, hogy a gomba kalapja mohából van. Megemlítettem ugyan, de nem következtettem ebből semmire.

Múlandóság – állandóság összefüggésében nagyon érdekes a moha és gomba viszonya: a gomba nem lesz mohás. Mire a moha belepné, a gomba már csak volt. Gomba kizárólag van. Az időszimbolikában – ami az objektív időt illeti – a moha hivatott az elmúlást jelezni, a gomba pedig a pillanatnyiságot. Ezzel szemben az installáció külön idejét* a délcegen álló gombatörzsről lefoszló-lemálló mohakalap hiánya érzékíti meg. Ehhez járul még az újjászületés mozzanata: a hiányzó kalap frissen-üdén virít a nagy gombát körülvevő gombafiak fején. A művészpáros idei beavatkozása a természet körforgásának implicit tényét (nincs halál, csak átalakulás) szélsőséges formában ragadja meg: a mohakalap elmúlt, hogy aztán új életre keljen nemcsak fűben, fában, virágban – hanem pont mohakalapocskákban. *(2002)*

(Sz.A.)

* „Égi léggel öntöz külön időm." (Weöres)

Balázs I. Tamás – Vass Csaba: *Fürdőkád* (2001)
Installáció; felhasznált anyagok: kövek, homok, víz, sampon. Elhelyezés: a patak mentén, a „fürdőhelyen".

A civilizáció nyújtotta kényelem nélküli természettel való vidám szembeszegülés példája ez a mű. Az alapos munkával megkreált fürdőkád alkotói a legegyszerűbb eszközöket, követ, vízpartmenti homokot és vizet használtak, amit végül a civilizáció után vágyakozó de a „rideg" természetben beszennyezett testük megtisztító fürdőben való rituális megmerítkezéséhez samponnal egészítettek ki. Mivel a gesztus pejoratív, az arte povera mozgalom követésének tekinthető, mert a technológiai vagy fogyasztói társadalom „puhány" életérzését csúfolja ki, s helyette a természettel való közvetlen kapcsolat újbóli megszilárdítását szorgalmazza.

Vass Csaba: *Fürdőkád II.* (2002)
„Mohával kibélelt, fürdőkád alakúra ásott gödör, a kiásott föld a fürdőkád fölé van helyezve (gátként). A fürdőkád egy útmenti árokba van ásva, amelyben nem folyik víz. A fürdőkád melletti meredek erdőszélen egy ugyancsak fürdőkád alakú, vágásszerűen kivájt forma található. Majd ebből töltődik meg a fürdőkád." – áll Vass Csaba beszámolójában, aki performance-jellegű alkotását a „tavalyi munkám helyére" mottó égisze alatt alkotta. Ezúttal a vizet földdel helyettesítette, és komoly arccal ült homokkal telt kádjában, mivel moccanni sem bírt a súlyos „vízben". A fürdőkád kiásásakor felszínre kerülő földet az esetleg arra folyó víz „természetes" útjába hányta, máshonnan várva a feltöltést, ezzel is a természetessel ellenkező emberi okoskodásra utalva. Egy évvel ezelőtt látott iróniájának adott hangot most is, amikor magára a beavatkozásra, a művészi tettre nézett ironikusan és nézette velünk is így művét. *(L.I.)*

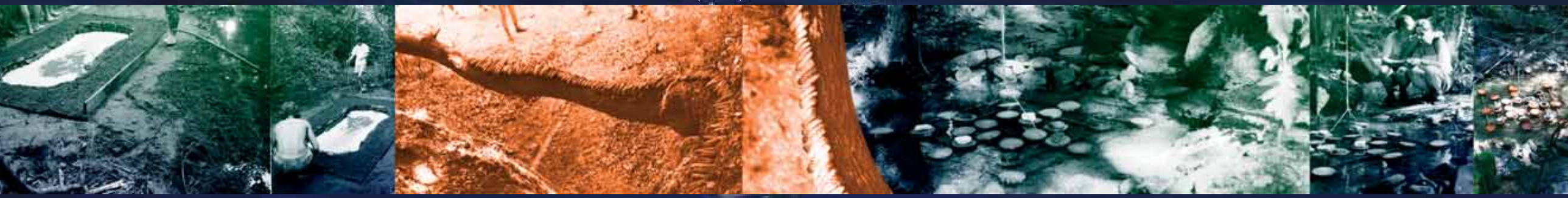

A civilizált átlagpolgár kalandjai a természetben

A kitaposott ösvényen a fehérre meszelt kőkígyók is fürödni mennek. Mutatják az utat azoknak a lényeknek is (eltévedt bögöly, pőcsik), amelyek nem tudják elolvasni az útbaigazító táblát. Lent a fürdőszoba kétségtelen gyakorlati hasznán és időtálló kézművesmunkáján túlmenően maga is jelentésgazdag, habár a többitől eltérő fogalmi keretben mozgó és talán akaratlanul létrejött installáció. Hasonló szerkezetek képe nem a művészettörténeti kézikönyvek lapjairól lehet ismerős, annál jellemzőbb viszont a tömegkultúra egyik jól körülhatárolt szeletére, a „civilizált átlagpolgár kalandjai a természetben" népszerű toposzára. A hatvanas, hetvenes évek robinzonádokból kiinduló egyik filmvígjáték-típusában rendre megjelennek az efféle vizesblokk-megoldások, de a Tarzan-filmek első sorozatának is visszatérő mozzanata, ahogyan a főhőst a párja rábeszéli hasonló szerkezetek elkészítésére, majd javítására, karbantartására. A zuhanyzóépítés ezen a ponton a vadember megszelidítésének, szexuális megrontásának, civilizálásának és járomba fogásának jelképévé is válhatna, ha az alkotók tisztában lennének vele, hogy milyen erős szimbólumokkal játszanak. (Persze valamilyen népi sejtés formájában tisztában is voltak vele, azért jutottak minduntalan effélék az eszükbe.) A humor kimeríthetetlen forrása az inadekvát viselkedés: az ember a filmvásznon úgy készül neki a zuhanyozásnak, mint otthon a blokkban, mi viszont látjuk a háttérben a dzsungelt és a jámbor oroszlánok megdöbbent pofáját is. Félbesikerült népies kultúrkritika a végeredmény: a vízesés mellé épített mesterséges zuhanyt használó ember kétségkívül hülyén viselkedik, a filmben mégis megmarad a fölénye civilizálatlan környezetével szemben. Az európai tömegkultúrának ezt a jellegzetes, de a narratívában általában háttérbe szoruló tárgytípusát emelte fürdőszobánk az önálló műalkotás rangjára, ezzel persze idézőjelbe is téve azt, egyben utalva az MP exodus-szimbolikájára is.

Másnapos ember reggeli fogmosás közben ritkán műélvez. Ki se nagyon lát a fejéből, azzal a kicsi maradék eszével, szemével pedig inkább azt figyeli, hogy ki ne forduljon a kő a sarka alól, ne vigye el a víz az egyetlen szappant, ő pedig le ne szakítsa valahogyan a vizesvályút. Friss szem és bátorság kellett tehát hozzá, hogy látszólag hirtelen felindulásból, valójában hosszú töprengés után, csak a tábor legvégén elhatározva magukat, valakik két kézzel megragadják ezt a talált műalkotást, mely az egész táborban a leggazdagabb jelentésmezővel utalt az ember és természet viszonyára, meg az MP félig játszott, félig valódi exodusára. A talált tárgyon azután erőteljesen csavartak egyet és a zuhanyzó tábortársak arcába vágták határozottan megfogalmazott válaszukat. Hatásos volt.

(Persze, lehet, hogy Tamás és Csaba nem erre gondoltak. Na és? Szállásmestereinknek sem Tarzan járt a fejükben, miközben zuhanyzót építettek, valahogyan mégis közük lett hozzá.)

Mester Béla

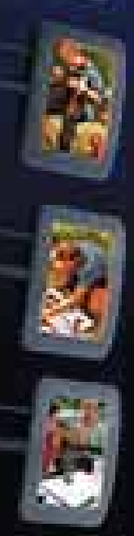

Szőcs Anna – Bíró Zoltán: *Vízimalom* (2001)
Installáció, fa, zsinór, szegek, festék, kulcstartó felhasználásával.

Az erdei út jobb oldalán, a szakadék mélyén, kis patakba helyezve látható ez a vízhajtotta forgómalom, egy *felnagyított* malom-játék, amelyen a fehér és a fekete kövek a játszma végét jelzik. A magyar népmesében a „mindent járó malmocska" ontja magából a mindenféle földi jót. A malom ugyanakkor a forgó világmindenséget is jelképezi, tengelye a világtengely, s a patakvíz által mozgásba hozott forgó kis malom az élet körforgásának jelképe. A természetbe helyezett, mesterségesen létrehozott jelek kompozíciója nem kerül ellensúlyba környezetével, s így a művészeti és a *természeti* installáció tökéletes együttélése valósul meg. De beszélhetünk magáról az installálásra való reflektálásról is: művészetcsinálás játszva. A fentről, távolról való rálátás a szerkezetet makettszerűvé változtatja, így a tökéletesre, a prototípusra (minden megismételhetőség kezdetére), ugyanakkor játékosságra is utal. A napsugarak fény-árnyék játékának élménye megfoghatatlanságot, varázslatot sejtet, akárcsak a mesékben. *(L.I.)*

Pál Péter: *Elfelejtett part* (2001)
Tájalakítás. Felhasznált anyagok: homok, moha.

Az elvadult patakparti természetet mohaszőnyeggel beborító művész beavatkozása a természetben feltárt harmóniátlanságra keres megoldást. Megoldása azonban nem marad *nyomtalan*, a művész testével hagy lenyomatot a mohaszőnyegben. Az ily módon megformázott 188-as szám jelentése nem világos, talán a művész egyéni mitológiájának részét képezi. Az emberi testlenyomat visszatérő motívuma a kortárs művészeteknek. Ez az eljárás különösen a neoavantgárd idején lett népszerű, mert ideális kifejezőeszköz volt a tudatosan „művészietlenségre", természetességre, a köznapiságra törekvő, művészkedést és személyes alakítást kerülő mozgalom számára. Pál Péter esetében azonban a lenyomat az ábrázolást újabb utalásokkal bonyolítja, idézőjelbe teszi, pszeudo-ábrázolássá alakítja: minden feltűnést kerülve, nyomot hagy a természetben. *(L.I.)*

Nyomkeresés a tízes számrendszerben

A művész testlenyomata fölött a 188-as szám díszeleg – pontosabban egy majdnem „életnagyságú” szám lenyomata a mohában. A szám szemlátomást teljes alaki megformáltsággal bír, a nyom súlyképzetet is kelt. Persze nem tudni, hogy egyazon személy 188-ik öntőformájáról (a szám mohanegatívjáról) van szó, vagy arról, hogy ő a 188-ik ember, aki mohaágyhoz jut. A szám negatívja pedig a *testetlenség megtestesülését* sugallja, hiszen a szám létmódját tekintve anyagiatlan, következésképp anyagiatlannak kell lennie a formának is. A szellemi negatívból a pozitívba való átszármazás lehetőségét ironikusan bizonyítja a szám *anyagi* mivolta: erre járt egy 188-as pigmeus szám, duci egyesével, pufók ikernyolcasával, befeküdt a mohába Pál Péter mellé, majd fütyörészve odébbállt, azon derülve, hogy alakjára, térfogatára, sőt súlyára is következtetni akarnak majd az arrajáró okostónik. (Én okostóni? Kikérem magamnak!) Másrészt a lenyomat ok-okozati viszonylagosságot eredményez: a forma a prototípus létét feltételezi is meg nem is, azaz a 188-ast lehet sorozatgyártani anélkül is, hogy volna egy eredeti 188-as.

A művész önmagát „utánozza” saját testlenyomatával (hadosztálynyi agyagpálpéter-sereget lehetne előállítani a formából – talán éppen 188 bábuból állót?), és egy konceptuális poénnal az általa alkotottat (a számot) utalja át nagyvonalúan a természeti, vagyis az eleve létező és *utánozható* dolgok sorába azzal, hogy nyomot tulajdonít neki.

Olyan mélyen préselődött Pál Péter teste a mohába, mint egy jól megtermett 188-as. *(Sz.A.)*

Székely-Benczédi László: *Trón* (2001)
Installáció és happening, kövek és lombok építménye.

Áldozati menet a hegycsúcsra

Az a véletlenül odasodródott nagy kő a sziklák előtt és a fenyők alatt talán önmagában is elegendő lett volna. Lehetett tudni róla, hogy aki arra ráül vagy feláll rá, azt meg kell hallgatnia mindenkinek. A fölé emelt fenyőágkunyhó és a közönséggel megmászatott hosszú hegyi ösvény csak arra kellett, hogy a tompábbakban és figyelmetlenebbekben is tudatosítsa: aki innen beszél, egyenesen a kozmosz fülébe kiálthat, (már ha van a kozmosznak olyan). Az építés folyamata maga is fölért egy csöndesebb performanceszal. A minden szakszervezeti és munkavédelmi szabályt figyelembe vevő, az óránként engedélyezett cigarettaszünet betartására pontosan ügyelő munkásfigura mintegy szatírjátékát képezte az utána következő drámának.

Az így előkészített helyről az arra vállalkozó már akármilyen szavakat is mondhatott volna, ez a hely értelmet adott volna a dadogásnak is. Az elhangzó szavak azonban nem *akármilyenek* voltak, hanem legalább olyan súlyosak és jól formáltak, mint a talapzatul szolgáló kő. Az átmenet egész mítoszát láthattuk és hallhattuk mindenféle hókuszpókusz nélkül, egyetlen monológban előadva és egyetlen szál cigarettával jelképezve a rítust. Ezzel a rágyújtással a beavatottak még nem annyira saját privát profanitásukba tértek vissza, hanem az építőmunkás cigarettaszüneteinek mesterséges normalitásába. Persze ki tudja, van-e onnan menekvés?

Mester Béla

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

Irsai Zsolt: *Facsapódiklombjába* (2001)
Hanginstalláció a tábori ház nagytermében. Felhasznált anyagok: falomb, faág, kötél, széles ragasztó, szeg.

Ez a mű része a művész egyik személyes, megrázó élményének emlékére épülő sorozatának *(Anna elrablása)*. A fenti képen is látható eszközök mindenike jól kigondolt, utalásokkal teli tartalommal rendelkezik: a Paradicsomból kiűzött Ádám és Éva alakjára emlékeztet a fal mellett álló, kezében követ (a megformálatlan ősanyagot) tartó fiú meg a lány (az ősanya). Az alkotó által különféle módokon generált recsegés, nyikorgás (ami tulajdonképpen a pattanásig feszült kötél hangját utánozza) utolsó hangjával az örök visszatérés mítosza pereg le: a lombjába visszacsapódó faág az élet örök megújulását jelképezi. *(L.I.)*

Az egyesülés robaja

„Elhull a virág, eliramlik az élet” – talán ez a legszebb magyar verssor. A kortárs művész nem folyamodhat ilyen magától értetődően a természeti ősmintákhoz, mint Petőfi. A lombját vesztett fához nem társíthatja az elmúlás képzetét, illetve *csak* az elmúlás képzetét társíthatja a maga blőd általánosságában. A lombjától elválasztott ág képének viszont már van művészi hozadéka; a címben szereplő *lombba csapódás* pedig az egyesülés, vagyis a csoda ígéretét hordozza. E csoda megvalósulását a sajátos térkihasználás teszi lehetővé: a lehullott lomb a gravitációnak fittyet hányva a plafonra felhullott (illetve ott ragadt, mikor az ág lehajlott – a *ragad* ige szószerint is veendő), az ág nem vet(et)te le koronáját, hanem kvázi kibújt alóla. A leleményesen kiókumulált lombtalansági állapotot pedig egyetlen határozott gesztussal, az ágat lefeszítve tartó spárga elvágásával semlegesíti/szünteti meg. A *hanginstalláció* megjelölés időbeliséget implikál: az erőtől (F=kx) duzzadó ág könnyed kiszabadulásához, vagyis a lombba való visszacsapódás mozzanatához, ág és lomb találkozásának robajához az ág „nyögéseit”, „kínlódását” rendeli hozzá. *(Sz.A.)*

Fotó: Bíró István

34

Irsai Zsolt: *Üvegcsapda* (2001)
Installáció nagyfeszültségű vezeték-göngyöleg orsójából származó méteres fakorongok, illetve kis üveglapok és szegek felhasználásával – a patakmederben.

35

Időművészet

A művészt egy ideje az idő foglalkoztatja, az idő, amelyik nem tovasuhan, rohan, hanem egyszerűen csak telik. Akár őrjítő lassúsággal, akár (meghökkentő! de) megnyugtató biztonsággal múlik el. Elmúlik? Az ember igen, elmúlik, kimúlik, az idő csak eljár. Fölöttünk. Vannak akik ezt belátják, vannak akik ellenkeznek. Imamalmok Keleten, lisztes malmok nálunk: *valamit* járnak. Időt őrölnek. A fatalista, belenyugvó ember vízbedobott óráit a vízhordta homokszemcsék lassan elborítják. Mánusuk úgysincs, sem beosztásuk: csak jelzik az időt, nem *mérik. (M.I.)*

Irsai László „Zacsek"– Koncz Árpád: *Én, te, ő, mi, ti, ők és Mozart* (2001), *Karmester* (2002)
Installációk, fa-karók, spárga, szegek, mész, Mozart-szobrocska, illetve moha felhasználásával.

36

Pinokkiókból faragott fák

Apollinaire mondja, hogy a modern művészet olyan, mint amikor az ember a járást akarta utánozni, és feltalálta – a kereket. A legújabbkori művész a természeti ősmintához mintegy ennek a definíciónak a cáfolataként menekül vissza. Esetleg derűsen visszasétál – amint azt Koncz és Zacsek teszik. Utánozni (ábrázolni) akarják az *emberi ülést,* és feltalálják az *embert, amint önmaga széke,* azaz önmagán ül, illetve a *széket,* amint önmagának ülőterhe. Az antropomorf ábrázolás emetétovázása, a geometrikus (a szék) és a természeti (az emberi test) formák közötti ingázása új tartalmi elemmel egészül ki: a székemberek egyben hangszerükkel szimbiózisban élő hegedű- ill. csellóemberek. A vonósnégyes – tagjainak földbe kapaszkodó falábaival, hangszertestben végződő karjaival – tekinthető adott formai elemekből építkező egyszerű formatanulmánynak, amely alkalomadtán akár fogpiszkálókból, vagy kólásüvegekből is elkészülhet – mogyoróágak helyett. Viszont ebben az esetben az anyagválasztás ténylegesen a művészi gondolat fizikális közvetítőrendszerévé avanzsál: a székké válás mozzanata a teljes valójában, minden porcikájában megpihenő embert hozza, a megnyugvás/megállapodás békéjét sugározza. (Itt említhető meg Philemon és Baucis mítosza: az idős házaspárt hűségük jutalmaképpen Zeusz *fává* változtatja, örök nyugodalomban.) A hangszerével (a hétköznapi metaforán túl) „eggyé váló" művész alakjával, a tökéletes önátadás felmutatásával válik a megpihenés idillje az önmegvalósítás kifejeződésévé. A vonósnégyest kiegészítő két *valódi* szék parancsolóan rendeli hozzá* a *valódi* muzsikusok jelenlétét. Az installációt a Szilárd–Jocó duó szabadzenélése mintha csak azért emelné ki a performansz idejére a mozdulatlanságból, hogy utána visszatérhessen az időtlenségbe. Igazi empés szemlélet érhető tetten abban is, hogy a létrehozott művekkel szemben a tájba illeszkedés elvárását támasztó tábori programon az alkotó páros kvázi-ironikusan túllicitál azzal, hogy a természetbe ágyazottságot témaként is kezeli, kétszeresen eleget téve az elvárásoknak.

37

Kényelmes ülés, meg muzsikálás esik önmagunkon, ha visszaváltozunk azzá, amiből vétettünk. Mi mindannyian: *én, te, ő, mi, ti, ők – és Mócárt…***

… s az iskolafalak
csendben leomlanak.
És visszaváltozik homokká az ablaküveg
a tinta visszafehérül vízzé
a padok visszazöldülnek fákká
a kréta sziklafallá mered
s a toll visszaéled madárrá.
(Jacques Prévert: *A lant-madár*, ford. Tamkó Sirató Károly)

(2001)

A táj befogadta a vonósnégyest, csupán a csellót vette ki gazdája kezéből, és a brácsás karját mozdította el – amúgy nem változtatott rajta semmit egy év alatt. A szoborcsoportot újfent kiegészítő karmester mogyoróágtestű alakja az emberi szemmel megbomlottnak tetsző *rend* újbóli letéteményeseként áll szemben a mindennemű lelki és viselkedésbeli finomság hiányával felvértezett csalánerdővel, amely a vonósnégyes tagjait blazírtan nyaldossa. Miközben a karmester az elmúlással dacol, a moha felkúszik fejére – rokokó parókát idéző hajkoronája testének többszörösévé szélesül. Alakja síugró pályára emlékeztet – nyáron, a benne fellelhető mozgás iránya és sebessége viszont a lesiklásával ellentétes: a gyanútlan karmester „háttal" áll a veszélynek, amely mintegy észrevétlenül lassan felkúszik rá. A természet módszerét képezi le a művészi gesztus, amely az egyéves változás folyamatát belezsúfolja a szakszerűen bemohásodó karmester figurájába. *(2002)*

(Sz.A.)

38

* Vagy ahogy Irsai Zsoli mondaná: a jelrendszer koherenciája ülteti a két székre a zenészeket.
** avagy hegyvidéki emberek művészete

Fotó: Kalló Angéla

Virágnak virága

(Irsai „Zacsek" László happeningjére)

fa kő mellett,
kő fa alatt –
alsóvilág dobját,
kötelék erejét nem ismeri senki;
velőben pihen meg
az idő szikéje, miközben
víz alatti templomban
egy lány virágot szed

Boda Edit verse

Bantta Annamária: *Állatka* (2001)
Land-art keserűlapik, virágok kollázsából.

Az alkotás a helyszínen talált tárgyakkal és az egyidejű, de egymástól független történésekkel, illetve a természeti környezetbe mesterségesen elhelyezett jelzésekkel egészül ki. Ilyen mesterséges jelzésnek tekinthető az *Állatka*. Az erdei út síkjában véletlenszerűen, elhullatva lapuló békaszerű állatkára a környezete visszahatott: szekerek és emberek járhattak át rajta. Levelek, virágok, mint természetes anyagok itt a rekonstrukció tárgyai, s a velük való térszervezés az élet efemer minőségét sugallja. Jelek és anyagok összeillesztésével ez az állatka az emberek figyelmét visszatereli a természetre. A maga közegéből kiragadott állatka egy múló kreatív gesztus üzenethordozója, szerzője művének mulandóságával az élet múlandóságát játssza el. Kiemeli sorsukból a természet apró tárgyait, hogy aztán *sorsukra hagyja* őket. A természetnek a művészetbe emelése nem közvetlenül, hanem az élet fogalmán keresztül történik. Művészet és természet viszonyát művészet és élet kapcsolata hordozza. Az úton fekvő, napról napra bomladozó állatka a természeti létet értelmező élmény kivetítése, az elpusztítás és/vagy a természetes halál gondolatát juttatja eszünkbe. *(L.I.)*

Irsai László „Zacsek": *Happening* (2002)
Irsai László „Zacsek" – Koncz Árpád: *Forrás* (2002), *Installáció a patakban* (2002)
Piros sodort kötél, 2 doboz egészségügyi gumikesztyű és keserűlapik.

Tiszta forrásból telített gumikezek

Zacsek a sodort kötelet szálaira bontja, majd három különböző helyen faágra helyezi…. Két doboz gumikesztyűt vesz elő és kiosztja a patakpartra levonuló nézőknek… Egy kesztyűnek levágja az ujjait és a csorgóra húzza fel, így ujj-lyukából folyik a patakvíz… A nézőket egyenként hívja a csorgóhoz, ahol vizet csorgat jobb kesztyűjükbe… Eme rituálé során a lányok *Zselyke*, a fiúk *Robi* nevét hallják… A következő napokban sok-sok vízzel töltött gumikesztyűt fűz fel a patakon átívelő híd alatti faágra… Időközben a pataktól távolabb, az erdei út mentén néhány (talán villámcsapás során) lombját vesztett fát jelöl ki egy, egyetlen pontból kiinduló térszöget, kúpot alkotó madzag segítségével, a térszögben sok-sok zöld keserűlapu.

Zacsek happeningje tulajdonképpen minden részletében végiggondolt anyaghasználatra és jelképességre épülő magánmitológia: előkészítése, felépítése, a kelléktár és a helyszín kiválasztása a beavatásokra jellemző pontossággal történik. A védő-óvó funkciót betöltő kesztyűk szerepváltását, s a segítségükkel végrehajtott keresztelőt a nézők közvetlenül is megélik, amikor a családjától távol kerülő ember hívásának eleget tesznek, hogy – akár jelképesen is – elvesztett gyerekei helyébe lépjenek.

A csorgóra felhúzott kesztyűnek hely-kijelölő szerepe van, a forrást jelöli, méghozzá a kiapadhatatlan kútfőt. „Trilógiájának" második állomásán, az első esetben már használt piros madzagok veszik át ezt a szerepet egy képzeletbeli forrásra utalva, amelyből levelek ömlenek a közeli fák csupasz ágaira. Mindkét esetben valaminek a kiáradásáról, helykereséséről van szó, valaminek a helyére kerüléséről.

A harmadik lépcsőfok egy statikus kép: a happeninget és az installáció elkészültét néhány nap múlva még egy önálló műként is kezelhető alkotás követi: a vízzel megtöltött kesztyűket a híd alatti faágon látjuk felfűzve, a dolgok rendeződéséről, a megoldásról adnak hírt. A kesztyűk és a faágakon való elhelyezésük – akár lombként –, a két előbbi aktust lezáró harmadik etapnak az előbbiekhez való szoros kapcsolódására utalnak, összegeznek. *(L.I.–M.I.)*

42

Suciu Sándor: *Ikarosz* (2002)
Installáció kihegyezett karókból, performance tűzzel, lufival és élőzene aláfestéssel.

41

Ikarosszcsont

Tíz négyzetméter karóerdő. Arra az esetre, ha az isteni igazságszolgáltatás áldozatául esett Ikarosz netán túlélné a zuhanást. A művész kinyilvánítja, hogy a reá bízott területen, a védőárkon belül egyértelműen elítéli a lázadót; ügybuzgalma nem hagyatkozhat sem a Föld keménységére, sem a gravitációs gyorsulásra, sem az ikarosszcsont törékenységére. Csak saját magában bízik, az általa kihegyezett karókban. „E föld enyém" – vallja Ádám apánkkal együtt; tíz négyzetméternyi birodalmában fényűzést jelent kockáztatni. Mert mi van, ha nincs karó, és Ikarosz neadjisten feltápászkodik? Akkor mi lesz VELÜNK? Az installáció tartalmait egy performance szemlélteti: miután tűzzel jelöli ki felségterülete határait (és értelemszerűen légterét, hisz a betolakodó fentről érkezik) a művész lufikat áldoz a karók hegyének. *(Sz.A.)*

Egyed Tibor: *Etűd* (2001)
Land art tobozokból.

Az erdőben elhelyezett tobozokkal kifejezett létező az élet és a termékenység szimbólumaira utal. S a kígyó (a tobozok akár egy óriáskígyó tekergőznek a földön) nemző-teremtő szerepkörében ugyancsak ide kanyarodik vissza. Az erdő alján kígyózó tobozokat az alkotó tett gyűjtötte látszólag formába, ám ezzel a gesztussal nem formát akart teremteni, hanem felfedni az alaktalanul létező tobozszőnyeget, a lehullott tobozok öszszességét. Ebben a elkígyózó tobozsorban a formátlan tömeg, az anyag nyilatkozik meg. *(L.I.)*

43

Jánosi Andrea: *Etűdök fenyőfára* (2002)
Fenyőfa, kőristermés, egyéb növények felhasználásával.

A növényi elemek használata, természetes létükből való kizökkentése gyakori gesztusa a tábori alkotóknak. Ez esetben a növényi elemek használata az arte povera felfogásához közelítő, esztétizáló jellegű, pusztán hangulatkeltő, poétikus céllal történt. A figyelmeztetősávok a klee-i viaduktok menetelésére emlékeztetnek, ez esetben a kis fenyőfákra virág- és bogyók vonulásának formájában. Ez a természet munkájának érzékeny folytatásán alapuló munka közel áll a természeti népek naiv, játékos dekoráló kedvén alapuló művészetéhez, ugyanakkor a mulandó, de némes, emberközeli természeti anyagok felé való fordulás. *(L.I.)*

44

45

46

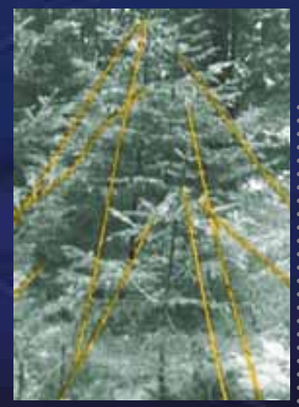

Fekete Tünde: *Karácsony* (2001)
Installáció kis fenyőfákra aggatott cérnaszálra fűzött cigarettacsikkekből.

Már-már harsány a visszafogottsága. Csendes elszántsága: ahogyan a cigarettacsikkeket szedegeti, és cérnára fűzi a finom félmosollyal felvértezett lány.

Az ember megsaccolja, hogy milyen hosszúságot érne el a füzér a tábor végére. Tíz méter? Húsz? Beleszédülünk a távlatokba: ha ide gyűlnének a világ dohányosai, a füzér a Holdig elérne, és felkapaszkodhatnának rajta mindahányan.

Az erdőben meg-megtántorodnak a fenyők. Csak az az egy nem, amelyik ki van csikkfüzérekkel több oldalról is kötve. A látvány így természetbe ágyazottan válik igazán jelentésessé, a halksága, a szemérmessége révén; a művész a természettel (és általában a védtelen szépségű dolgokkal) szembeni felelősségét juttatja kifejezésre. A környezetvédelmi incidensért felelős tényező válik a kiengesztelés letéteményesévé: a büdös cigi vigyáz a fenyőre, nehogy eldőljön. Bűneinket helyezzük a lábad elé, Uram, vétkeinkkel egyengetjük az utad, nehogy a göröngyök feltörjék sarutlan lábad. Ugye, jó puhák? Ugye, kényelmes járás esik rajtuk? *(Sz.A.)*

47
48

49

Korodi Szabolcs: *Minimalista játék a virtuálissal* (2001)
Installáció. Felhasznált anyagok: deszka, nejlonok, ágak, nád, szegek, spárga és víz. Elhelyezés: a zöld fűben, az erdő alatt.

Több anyag egymás melletti használatával az alkotó a kollázs-technika felhasználásával látszólag egymással nem sok kapcsolatot fenntartó elemet hoz játékos összefüggésbe. Árnyék- és tükröző hatások keltésével, a téralakítás számára új lehetőségeket tár fel. A kifeszített nejlonokon a víztükrök, az ágakból és nádból rácsozott síkok, a vízszintesen, illetve függőlegesen elhelyezett deszkalapok, valamint a kötélből font háló ferde síkja e játék során egy megfoghatatlan, illuzórikus térképzet kialakítási kísérletének valóságos elemei, amelyben az alkotó a virtualitást célzó építészeti irányzat ötlettárából merít. *(L.I.)*

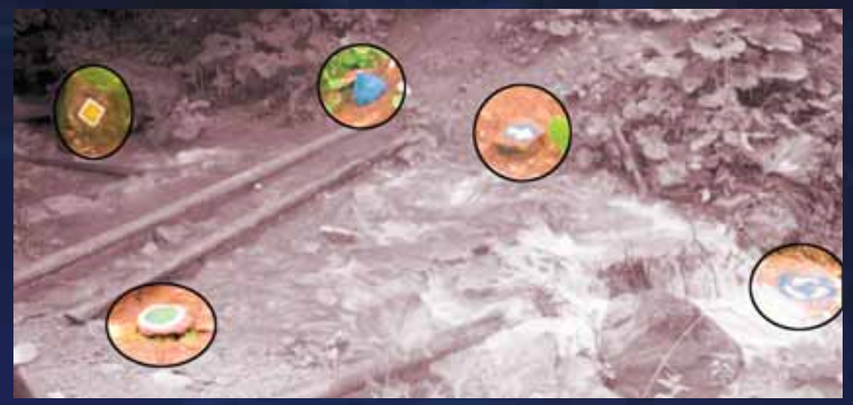

Bíró Zoltán – Szőcs Anna: *Autósztráda* (2002)
Installáció. Felhasznált anyagok: a patak vize, kövek, festékek.

Az installáció az embernek a természettel való küzdelmét fejezi ki. Annak az ironikus véleménynek ad hangot, hogy ha az ember képtelen bizonyos dolgokat megváltoztatni, akkor megpróbálja annak a látszatát kelteni, hogy a dolgok azért olyanok amilyenek, mert ő ezt így akarja. A patakon lehet utazni, de amint azt az egyirányúságot jelző nyíl is jelzi, itt is vannak olyan szabályok, amiket lehetetlen nem betartani: azt, hogy merre haladsz (sodródsz), nem az irányítótáblák, hanem a patak folyása szabja meg. (A körforgalom-jelzés a műhely tematikájába – „tavalyi munkám helyére”– illeszkedik, ugyanis néhány méterrel odébb épült egy évvel azelőtt a szerzőpáros vízen forgó installációja, a vízimalom.) *(M.I.)*

Jánosi Andrea: *MP-paradicsom* (2001)
Installáció. Felhasznált anyagok: Mész, kövek, háztartási fólia, felfújható gumicsónak, paradicsomok, stb.

A gumicsónak a patakban és a kis lámpa fölötte egyszerre utal távol-keleti kuplerájra és stilizáltan, de elég félreérthetetlenül női nemi szervre is. A fehér kő-spermatozoidák hosszú utat tesznek meg a patakhoz vezető ösvényen céljukat keresve. Az installáció készítője a tábor meghirdetett, „hivatalos” jelszavával, az *esztétikai paradicsomi állapotokkal* élcelődik, ezért használ fel paradicsomot vulvaszerű konstrukciójához. A játék azonban komoly kérdéseket is rejteget: a szexuális boldogságállapot és az alkotás okozta öröm összevethető? A nemi vágy, mint hajtóerő, hasonlítható-e a (szellemi, „értékesebb”) megismerési kényszerhez? S végül: vajon a táborban meghirdetett művészi promiszkuitás, a „mindenki-mindenkivel”, a közösségi lét nem kompromittálja a függetlenségét féltékenyen védő művészt? *(M.I.)*

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

Zacsek-Koncz: *A madárijesztő halála* (2001)
Performance. Felhasznált anyagok: Karton, fa-ágak, spárgák, benzin.

Művészekről szokás mondani, hogy néha jövőbe látnak. Igaz, vagy sem, az biztos, hogy a művészember érzékenyen reagál a világ folyására, még akkor is, ha ezt úgy fejezi ki, hogy elvonul a társadalomtól, vagy lázad ellene. A Zacsekék akciója arról szólt, hogy egy kétségbeesett csóka öngyilkos merényletet követ el a madárijesztő ellen: lángoló testével gyújtja fel a madárijesztő szalmabábját.

Öngyilkos berepülés: ez a fogalom 2001-ben vált világot megrázó élménnyé. De az az akció szeptemberben történt. Egy hónappal azelőtt a Minimum Party táborban a Zacsek és Koncz alkotta karton-csóka még csak egy madárijesztőt lobbantott lángra. Egy évvel később, amikor a tábor a *Felragyogó Ikarosz* címet kapta, már mindannyian beszélhettünk világrendek megváltozásáról, szimbólumok bukásáról, a félelem korszakának beköszöntéséről – akkor ők ketten csak egy madárijesztőt „döntöttek meg”, de azt nagyon komolyan tették. *(M.I.)*

Váli Zsuzsa: *Pillan-go!* (2001)
Installáció papírpillangók, cérna és a patakmenti lombok felhasználásával.

A patak fölött egy háromdimenziós cérnapókháló feszül. A művész előkészíti *akcióját*: a háló fölött elhelyezett kosárban papírlepkék zsúfolódnak. Látnivaló, hogy aleatórikus műmegvalósulásra készül: a gravitáció, no meg a súrlódás kénye-kedvére hagyatkozva billenti meg a kosarat, hogy a papírmadarak szétszórassanak a hálóban.

A kosár billent, a madarak pedig egy tömbben lezuhantak a patakba, áttörve a hálón. A véletlen bosszút állt. Éppen azt várták el tőle, mi lényegével ellenkezik, hogy ti. megtervezett véletlen legyen – de nem hagyta magát. A madarak keresztülzuhantak a hálón. Mi, akik az aleatórikus megvalósulás igényét támasztottuk az akcióval szemben, azaz *számoltunk* a véletlennel, megcsalattunk. Megelőlegezett szeszélyű véletlen helyett valódi véletlen jött létre. Művi helyett igazi. LÁTSZAT HELYETT VALÓSÁG. *(Sz.A.)*

Kátai Sándor – György Barna Zsolt: *Tanulmány* (2001)
Installáció. Felhasznált anyagok: géz, ragasztószalag, mindez a tábor konyhájától az úton kb. 300 méterre a patakban.

Fiatal bükkfákat gézzel bogoztak egymáshoz – látszólag véletlenszerűen. De ha a látogató alá állt az így kialakított, „jelzett" kupolának és a magasba nézett, elállt a lélegzete: ezek a srácok iszonyú magasba felmásztak. Megilletődve, mint egy pogány szertartás helyszínét véltem felfedezni a *Helyet*: a géz-vonalak kereszteződéseiben kialakult csomópontok alá alacsony, lapos kőoszlopokat építettek. Oltárok? vagy a „kupolát" tartó, de azt el nem érő, mégis virtuálisan a végtelenbe nyúló pillérek? A világ tartóoszlopai lehetnek ezek, a minden élőlényben benne rejlő FÜGGŐLEGESnek a bálványai. *(M.I.)*

Szabó Attila: Vigyázat, törékeny! (2002)

Performance. Felhasznált anyagok: a fotóműhely lomb-doboza, esernyő, kartonból kivágott nyíl, porcelántányér, kalapács, gitármuzsika

Leírás: A dobozban levő művész szerre kidugott a doboz falán egy ernyőt, egy nyilat és egy tányért. Aztán egy kalapácsot is kidugott a tányér mellett, és a tányért a kalapácshoz ütötte. A cserepek leestek a földre, a közönség lába elé. Rövid ideig az esernyő-nyíl-kalapács hármas volt látható. Vegül szerre visszhúzta a kalapácsot, a nyilat, az esernyőt.

TÖRÉKENY! – hívja fel a néző figyelmét a kartondobozokra festett konyakospohár. Ne áztassuk! – int az esernyő. Ne együnk áthúzott fagyit! – figyelmeztet az áthúzott fagyi. SZÁRAZ ÉS HŰVÖS HELYEN TARTANDÓ! – céloz burkoltan a száraz és hűvös helyen tartandó. FÖLÖTTÜNK A CSILLAGOS ÉG! – emlékeztet a felfele mutató nyíl, általában esernyő és pohár kíséretében. Autóbuszokon találkozhatunk azzal az ikonnal, amin egy begipszelt-felkötött karú alak látható (egyesek szerint rendőr az illető). Értelme: „Mondtam, hogy TÖRÉKENY! De ha már nem hallgattál rám, ülj erre a neked fenntartott ülésre!"

Performanszomban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy az esernyő és nyíl társaságában önmagát fölmutató porcelántányér (ami a poharat helyettesítette) hogyan tudná törékeny voltát élményszerűvé tenni.

Szerintem azzal, hogy egyszerűen fogja magát, és nekiront egy kalapácsnak, ahogy a csóka tette – mutatis mutandis – Zacsek és Koncz akciójában. Sartre szerint az emberek vagy azért lesznek öngyilkosok, mert az életnek nincs célja, vagy azért, mert éppenséggel van, és öngyilkosságukkal éppen ennek a célnak akarnak érvényt szerezni. *(Sz.A.)*

Fotó: ÉGETŐ MÁRIA

Fotó: GYÖRFI ZSOLT

Irsai László „Zacsek" – Koncz Árpád: *Ikaroszbébi* (2002)

Installáció és happening. Az Ikarosz-bábu alufóliával bevont mohából készült, szárnyai ágakból és vászonból.

A 2002-es tábor az alkotói hit és a múlandóság összefüggésében adott különleges tartalmat a művészi munkának; a tábor címe *(Felragyogó Ikarosz)* azt az üzenetet hordozta, hogy a művészi szárnypróbálgatások értelme és értéke nem az időtálló műben van, hanem önmagukban. Ikarosz viaszszárnyai megolvadnak ugyan, de egy pillanatra felragyognak. A tábor záróakkordja Irsai László és Koncz Árpád tehetségét dicsérte: a tábortűz felett kifeszített bébi-Ikarosz kezdetleges, mogyoróágakból–vászonból rögtönzött szárnya hajótöröttek tutaját idézte. A szárnyak a tűz martalékává váltak, de a szívós kis test ragyogott tovább, tűzzel-idővel dacolva a csillagos ég alatt… *(Sz.A.)*

55

Fotóműhely

Atelierul de fotografie

Photo Workshop

Kalló Angéla

Kolozsvári fotóművész, a Képzőművészeti és Formatervező Főiskola fotó-videó-számítógépes képfeldolgozás szakának előadója, a 2001-es és a 2002-es tábor fotóműhelyének vezetője

1976, június 26-án született Kolozsváron.

Tanulmányok:
"Ioan Andreescu" Képzőművészeti Főiskola, Kolozsvár, Fotó-videó-számítógépes képfeldolgozás, 1998
Jelenleg a budapesti Iparművészeti Főiskola DLA-hallgatója

Részt vett számos hazai és nemzetközi csoportos fotókiállításon és versenyen, többek között a hollandiai *World Press Photo*-n.

56

Egyéni fotókiállítások:
2000 - *Sevilla,* K.L. Fotogaléria, Kolozsvár; *Open to* - Pescara, Olaszország

Részt vett számos hazai és nemzetközi filmfesztiválon és versenyen (1997: *Argus Vision,* Nagyvárad; *Alternative,* Rövid Film Fesztivál, Marosvásárhely; 1998, 1999: *Unimovie,* Egyetemi Rövid Film Fesztivál, Pescara, Olaszország; 1999: *Érintő,* Egyetemi Rövid Film Fesztivál, kitüntetés: „A legjobb alkotóműhely", Piliscsaba, Magyarország; 2000: *Millenniumi Képzőművészeti Filmszemle,* különdíj, Szolnok, Magyarország; 2002: *Urban living,* Németország

Más rendezvények:
1998: *9th International Poster Competition* – plakát, Chaumont, Franciaország
2000: *Daimon* – fotó–videó–média projekt verseny, Quebec, Kanada; *Long ago and far ahead* – installáció, Csehország; 2001: *Multifunkcionális sportcsarnok* – építészeti verseny díja, Csíkszereda, Románia; *001 Festival* – art rendezvény, főszervező, Kolozsvár, Románia; 2002: *Pink* – színkiállítás, *Mirador* – interaktív CD bemutató, Tranzit Ház, Kolozsvár, Románia; 2002: *Charta Minimumia* – digitális akció, Kaszinó, Kolozsvár, Románia

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részl

Nemzeti és nemzetközi projektek:
1997: Román–lett kulturális program, Y.A.P.+Soros Lettország–Románia; 1999: *Universitaria '99, A lélekbeli város,* Expo Transilvania, Kolozsvár, Románia; *Boncida* – fotó–videó rendezvény, Mátyás–ház, Kolozsvár, Románia; *Unireview,* Egyetemista Rövidfilm Fesztivál, Mátyás–ház, Kolozsvár, Románia; 1998–1999: *Cuatroestacionesparacabarconlosvampiros* – román–spanyol fotó-projekt felelőse, Kolozsvár – Románia, Huelva, Spanyolország; 2000: *Rafale* – rövidfilm vetítések főszervezője, Mátyás–ház, Kolozsvár, Románia; *Kolozsvár belsejében* – fotókiállítás/verseny, beszélgetések, szervező; 2001: *Építészeti napok* – fotókiállítás szervező, zsüritag, Kolozsvár, Románia

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

Amikor megbíztak azzal, hogy a fotóműhelyt vezessem, gondban voltam, mert nem tudtam, hogy egy ilyen környezetben tájképen kívül mit is lehetne készíteni. Kitaláltam azt, hogy az éjszakai fotózás, a fényrajz nem is lenne olyan rossz dolog, csupán egy elemlámpa meg egy fényképezőgép kell hozzá, és mondjuk egy kis fantázia, meg merészség. A fényrajzolás felfedező úttal kezdődik: olyan természetelemeket, tárgyakat kell találni, amiket meg lehet rajzolni, vagy éppenséggel nem lehet megrajzolni (például a patak vizét).

Nappal megfigyeltük a megrajzolandó dolog fő vonalait, síkjait, azaz struktúráját. Éjszaka visszatértünk elemlámpákkal felszerelkezve, és teljes sötétségben – már amenynyire megengedte ezt a Hold –, megrajzoltuk. A negatívon nem maguk a tárgyak, azaz nem a tárgyak képei maradtak meg, hanem a tárgyak rajzai. S ez egy olyan rajz, amit nem lehet folyamatában követni, mint egy ceruzával készített rajzot, mivelhogy a fény csak a filmen marad meg, csak előhívás után derül ki, milyenre sikerült a patakportré. Azon múlik a rajz érdekessége, hogy a rajzoló mennyire kezeli nagyvonalúan és merészen fénybe mártott ceruzáját.

Részlet a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. műsorában elhangzott interjúból – szerk. Szuszámi Zsuzsa

Körülrajzolt valóság

Ma már elmondható, hogy a fénykép nem pusztán rögzíti a valóságot, hanem át is értékeli azt. Fotografikus látásával a fényképész újfajta vizuális döntései révén alkot érdekességet. A fényképező szem, az ún. „intenzív látás" kielégíthetetlen, s a végtelen felé tartó lehetőségekből táplálkozó fénykép átformálja és kiegészíti fogalmainkat arról, hogy mit és hogyan érdemes megnézni. Michel Semeniako, Franciaországban élő fotográfus különös gonddal próbál beavatkozni a kép készítésének folyamatába – bár e folyamat továbbra is optikai-kémiai folyamat, melynek lefolyása automatikus. Az éjszakai fotózással, a fényrajzzal* Semeniako elérte, hogy a sötétben körülöttünk lélegző világot örökítse meg egyéni beavatkozása nyomán.

A fotóműhely tagjai a 2001-es táborban, Kalló Angéla vezetésével, Semeniako nyomába szegődtek, ők is arra koncentráltak – bár szegényesebb eszközökkel –, hogy megzavarják a fénykép felszínes realizmusát: azt a képet rögzítették gépükkel, amit az általuk működtetett fény hívott életre az exponálás ideje alatt. E fotók létüket egyfajta laza (szinte mágikus és esetleges) együttműködésnek köszönhetik: volt aki exponált, mások elemlámpájukkal körülrajzolták a nappal kiszemelt tárgyak vonalait. Következésképpen a sötét éjszakában a fény segítségével életre kelt minden, még az élettelen tárgyak is. A kisebb tárgyakat, körülrajzolható dolgokat, így például a patak vizét, meg a köveket, vagy a táborban más műhelyekben elkészült installációkat, portrékat is megrajzolták.

Azt is mondhatnánk, azért fényképeztek, hogy kiderítsék, milyen lesz egy bizonyos dolog az így nyert fényképen. Ez a fénykép már nem a valóságot teszi közvetlenül hozzáférhetővé, hanem a fénnyel körülrajzolt valóság képét, ez pedig a mimesis-en való túljutás sajátos módja.

Ezzel a kreatív gesztussal, magával a körülrajzolással, illetve a rögzítés idejének kihúzásával, a hosszú exponálási idővel a mind gyorsabb látás kultusza ellen léptek fel. E fotóműhely munkája ily módon visszatérést jelent a kézművességhez, melyben a kép még magán viselte az emberi kéz nyomát. Ugyanakkor a fénnyel való rajzolás rögzítése az egyéni vizuális alkotás új eszköze. Az így nyert kép olykor kibújik készítőjének szándéka alól: kompozíciójában és felépítésében a véletlen is kreatív módon játszik közre. *(L.I.)*

*A fényrajz technikailag úgy készül, hogy a sötétben végtelen exponálásra állított (kinyitott blendéjű) fényképezőgép látóterében a fényrajzot készítő személy valamilyen kis fényerejű világító-eszközzel kis felületeket világít meg, bizonyos „vonalak" mentén elmozdulva „rajzol" meg egy tárgyat. Bármilyen grafikai technika analógiájaként, az elemlámpa vagy gyertya rajzolhat, satírozhat, „befújhat", kipontozhat, mindezt a mindvégig nyitott fényképezőgép rögzíti. Egyetlen fényvonalon, folton belül végtelen sok árnyalat jelenhet meg a képen, ha az illető részletben a fénykép tárgya nappal is több árnyalatot mutat. Tulajdonképpen legegyszerűbb változatában a fényrajz nem egyéb részleteiben megvilágított (illetve elrejtett) fényképnél. Ezen túlmenően azonban a fényképező megvilágított részletek között is kiemelhet egyeseket, ha egy-egy „vonalon" lassabban halad, vagy a fényforrása fényét felerősíti: ezek fényesebb foltok lesznek az elkészült képen. A fényforrás méretétől függően a fényvonalak szélesebbek-lágyabbak illetve vékonyabbak-élesebbek lehetnek. *(M.I.)*

58

Dobozba zárt alakok
2002. évi fotóműhely

Az eredeti elképzelésem az volt, hogy több óriáskockát hozunk létre a természetben. Végül is egy jött össze, egy nagy kockát építettünk faszerkezetből és fenyőágakból, amiben utólag a fotómontázsokat kiállítottuk. Ennek volt egy alapgondolata is: kockák világából mentünk ki a természetbe, és ebből egy icipicit kivittünk magunkkal. Ott tevékenykedtünk, benne kiállítottunk.

A műhelytagoknak elmagyaráztam, hogy kéne kinézzen a montázs: részekből kéne fotózni egy tárgyat, egy személyt, vagy valamit. Elmondtam, hogy amit lefotóznak, az legyen jellemző az ittre és a mostra, Kászonra, meg a tábor idejére. Mindenki olyan dolgokat fotózott, ami valójában jelen volt a táborban. Volt egy bicikli, ami le volt fotózva részletekből, és újra volt alakítva a fotómontázsban. Ezen kívül készültek olyan munkák, mint például az *Ádám–Éva*, egy párnak a munkája volt, Hanna Sancit fotózta le, Sanci pedig Hannát, ugyanúgy részletekből, meg volt jelenítve az alma, a bűn eredete. Én a kockát részletekből állítottam össze, és kiállítottam magában a kockában. Voltak olyan munkák is, amelyek végül technikai okok miatt nem voltak kinagyítva: egy táncoslány, a kis traktor-bicikli, ezen kívül egy megterített asztal, meg az istálló.

Kolumbán Hanna: *Ádám* (fotómontázs)

59

Suciu Sándor-Zsolt: *Éva* (fotómontázs)

60
61

Jánosi Andrea: *Reggeli a szabadban* (fotómontázs)

Ha a fotóművészetet nézzük, akkor az ilyen jellegű munka a fotómontázs vagy fotó assamblage környékére helyezhető el, megjelenítési formájában pedig inkább egy Boltanky féle megjelenítés volt. Egyébként olyan témakört kellett választani, ami elérhető olyanok számára is, akik csak most kezdtek fotózni, vagy nem igazán értettek a fotózáshoz. Gondolkoztam is az elején, hogy érdemes-e valami nagyon elvont témát keresni, és úgy döntöttem, hogy nem, hanem valami tárgyhoz kapcsolódó fotót kéne csinálni. Ha nagyon elvont a téma, akkor nem tudnak hozzászólni olyanok, akik nem gyakorolták ezt.

Részlet a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. műsorában elhangzott interjúból – szerk. Szuszámi Zsuzsa

62

Márkus Róbert: *Makró*fotók (2001)

63–66

Györfi Zsolt: *Táncos* (fotósorozat, 2002)

67

68
69

70

71

Bicikli a levegőben

Nem könnyű eljutni a Minimum Partyra. Nem lehet csak úgy egyszerűen megérkezni. Éreztem ezt első alkalommal is, amikor valaki felvitt autóval és megálltunk. Hát itt lennénk. Nem tetszett a megérkezés.

Emil bácsi Lajos barátnőm nagyapja. Egész életében biciklizett, udvarolni, zenélni, táncolni, vendégségbe is biciklivel jár. Jó pár napomba került, hogy meggyőzzem, adná kölcsön az egyik biciklijét nekem. Túl hosszú az út, nehéz a zsákom, biciklivel soha nem jutok fel, mondta, és le is zárta a társalgást. Végül mégis biciklivel vágtam neki a tábornak. Lelkemre kötötte, nagyon vigyázzak rá, jó helyre tegyem. Megígértem. Tetszett a megérkezés.

A többi már magától jött. A táborban helyet kerestem, jó helyet a biciklinek, hogy bántódása ne essék. Arra gondoltam, egy „műalkotás” van a legnagyobb biztonságban az alkotótáborban. Legalábbis a végéig.

Így került Emil bácsi biciklije a levegőbe, két fa közé egy drótkötélre láncolva és elkezdte saját életét élni, mint alkotás. Új minőségében nagy érdeklődést váltott ki a többiekből. Belőlem is. Soha nem látott fények törtek meg rajta, fotózni kezdtem, eső előtt és után, csillogott és lebegett, néha ültek rajta és biciklihinta lett belőle. Montanaro esett le róla először, és arra gondoltam, Emil bácsi vajon mit szólna ehhez a gondoskodáshoz?

Emil bácsi mindenestre meglátogatott engem vagy a biciklijét egyik nap. Kifejezetten tetszett neki a bicikli a levegőben. Van érzéke a happeningekhez.

Fekete Réka vagyok, biciklivel érkeztem, két fa közé akasztottam, egyszer bekerült a nagy Fenyődobozba is, fejjel lefelé, aztán visszatekertem vele. Emil bácsihoz.

72 Fekete Réka

Fekete Réka: *Bicikli* (fotómontázs)

73

74

Zeneműhely

Atelierul de muzică

Music Workshop

improvisations

Mezei Szilárd

Zentai hegedűs, brácsás, nagybőgős és zeneszerző, a 2001-es tábor zeneműhelyének vezetője
1974. február 12.-én született Zentán. Az alsó és középfokú zeneiskolát szülővárosában illetve Szabadkán fejezte be hegedű szakon. Négy évet hallgatott zeneszerzést a belgrádi Zeneakadémián, Zoran Eric osztályában.

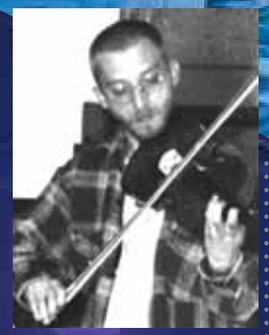

Különböző felállású zenekaraival (duótól nonettig) 1990-től fellépett több vajdasági városban, Szerbiában, Magyarországon, Romániában, Németországban (a Düsseldorfer Altstadt Herbst-en 1996-ban különdíjat kapott improvizációért), Dániában. Főleg kortárs improvizatív zenét játszik, elsősorban saját kompozíciókat. Zeneszerzőként fő érdeklődési területe az improvizáció és kompozíció kapcsolata (valamint a Lutoslawski-féle aleatorikus zene ill. Anthony Braxton zenéje), a dzsessz és a népzene. Fiatal zenészként a bartóki és szabadosi vonal követője. Aktívan foglalkozik színházi zeneszerzéssel is. Kobzon és Ud-on játszik eredeti népzenét, illetve népzenéhez kötődő improvizatív zenét.

Művek:
Szólók (1990), Hommage á Alberto Giacometti (1991), Szextettek, Szeptettek, Nonettek (1993), Árvacsáth (18 dal Tolnai Ottó verseire, 1993), Tolnai Ottó megzenésített versei (1990-1992), Triók (1994), Duók (1995), Zongoraszvit (1996), Szólók (1996), Vonóstrió (1996), Trió oboára, angolkürtre és fagottra (1996), Dalok (Pilinszky J., B.Pap E., Kormos I., 1995-97), (TRIO) (fuvolára, zongorára és ütőhangszerekre, 1997), Indiana-variations (fúvósötös, 1997), Szólók (1998), quaqua (l999), Triók (1998-99), Vízlevegő ének (l999), Ködének (l999), Őrizgető (fúvósötös, 2000), Triók (2000), Levegő levegő két ének (női kar, B. Pap E. verseire, 2000), Tibeti gyors 2 (quartet, 2000), Szeptettek (2000), Szeptettek (2001), Triók (2001), Quartettek (2001), Quartettek (2002), Bot (oktett, nonett, 2002), Tamara-ki? (nonett, 2002), Medium (nonett, 2002), Bóbita-fék (nonett, 2002), Bukluk (kvartett, 2003), Keserves (kvartett, 2003), Búsgerlice (kvartett, 2003), Kocsmabú (kvartett, 2003), A kölyökkutya reszketése (kvartett, 2003), Legényes (kvartett, 2003), Szvit (kvartett, 2003), Bolondút (szóló, 2003), 3 Trio (2003), Medvebolond (trió, 2003), Bolondul (A tévedés állhatatosan fennálló lehetőségei)(trió, 2003), Csip csip (szextett, 2003).

Színházi zenék: Harang (A10WA csoport, 1990), Wozzeck (A10WA/Szabadkai Népszínház, rend. Urbán A., 1992), Hamlet (A10WA/Szabadkai Népszínház, rend. Urbán A., 1992), Kékia (Uraim csoport, 1994), Amnesztia (A10WA, 1994), Oresztész (rend. Kovács A., 1994), Vonulások (JEL Színház, rend. Nagy J., 1997), A mi erdőnk alján (rend. Tolnai Sz., 1998), Vásott kölykök (Uraim csop., 1998), Szelídítések (Újvidéki Színház, rend. Mezei K., 2000), Les Philosophes (Centre National Chorégraphique d'Orléans - Josef Nadj, rend. Nagy József, 2001. Orléans - Cannes), Yerma (Újvidéki Színház - Szines Szilánkok Diákszínpad, rend. Mezei K., 2002.) Hírnökök (MU Színház – Várszegi Tibor, Budapest, r.:Várszegi T., 2002), Pác (Újvidéki Színház, r.Mezei K., 2002.), A másik Paradicsom I-II-III-IV (r.:Várszegi Tibor, 2002.), Gyerekek (Zentai Színtársulat, r.: Urbán A., 2003.), Könyökkanyar (Szeged - ALTERRA, Urbán András Társulata, r.:Urbán A., 2003.).

Tagja a Szerbiai Zeneszerzők Szövetségének, illetve a „Győrfree" – Jazz, Improvizatív-Kortárs- és Népzenei Műhely – Egyesületnek.

Jelenleg a Mezei Szilárd Triót, a Mezei Szilárd Quintettet ill. a Mezei Szilárd Ensemble-t vezeti, ezenkívül közreműködik több improvizatív-zenei formációban (duók, triók, stb. t.k. duó Szabados Györggyel, MAKUZ zenekar).

Improvizációk Dénes Jocó gitárossal és Fodor Edina színművésszel (ének)

Egyszeri és megismételhetetlen

77

Fodor Edina: Ez a hét újdonság volt számomra ahhoz képest, amit én eddig csináltam. Amit Mezei Szilárdtól tanultam, azt sem a főiskolán, sem máshol nem tanították. Azt mondhatom, hogy egy igen érdekes kísérlet volt, énekeltünk, improvizáltunk – soha nem lehetett tudni, hogy mi fog következni, soha nem volt előre megbeszélve. Elindult egy ritmus, és arra kellett improvizálni. Nagyon nehéz volt az elején, nem hittem el, hogy én ilyet is tudok, de nagyon szépen kialakult. Itt próbáltam először dzsesszt énekelni. Az volt az érdekes, hogy minden próba egyedülálló volt, tehát amit mi bemutattunk a koncerten, az egyszeri esemény, helyben született meg. Amit már egyszer elénekeltünk, azt ugyanúgy nem lehetett megismételni, mert minden dal abból született meg, hogy nagyon figyeltünk egymásra és abból az impulzusból, ami a másiktól érkezett, építettük fel a saját szerepünket. És akkor így kialakult egy dallam.

Mezei Szilárd: Az improvizáció tulajdonképpen a zenélésnek az alapja. Egyáltalán nem új dolog, inkább az az új, hogy most újból előtérbe került és népszerűbb lett (ha szabad ezt mondani). A legfontosabb tulajdonképpen a szabadság, ami az improvizáció során megnyilvánul, mert azt látjuk, hogy évszázadok folyamán egyre inkább megmerevedik formájában a zene, egyre inkább a kötöttségekre alapul. Az improvizáció ennek az ellenkezője, egyfajta felszínre törés, levegő utáni vágy.

78

Részlet a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. műsorában 2001. augusztus 16-án elhangzott interjúból – szerk. Szuszámi Zsuzsa

79

Miquèu Montanaro

Francia-okszitán zenész, a Minimum Party tábor 2002-es zeneműhelyének vezetője

Michel, azaz Miquèu Montanaro húsz éve koncertezik rendszeresen világszerte, Magyarországon pedig visszatérő vendég. Szinte minden hangszeren játszik, de szólistaként szívesen lép fel mint dob-furulyás, mivel a dob és furulya az okszitán népzene jellegzetes hangszerkísérete. Az okszitán dél-francia kissebség, közülük kerültek ki a középkori trubadúrok, egyik nagyhírű képviselőjük, az angolok későbbi királya Oroszlánszívű Richárd volt.

80

Montanaro egyik fő műve, a *Vents d'Est (Keleti Szél)* évek óta játszott színpadi produkció, mely a dél-európai és az észak-afrikai népek zenéjének sajátos ötvözete a közép-európai népzenékkel, dzsesszelemekkel színesítve. Az ősbemutató Budapesten volt 1989-ben, Montanaro és a Vents d'Est azóta is rendszeresen turnézik Európa szerte. Montanaro munkássága számos műfajra kiterjed, szívesen játszik ismert kelet-európai dzsessz és jazz-rock zenészekkel. Rendszeresen dolgozik cseh, szlovák, magyar muzsikusokkal.

Néhány éve ismerkedett meg a Minimimum Party alkotótábor szervezőivel a győri Mediawave (film és dzsessz) fesztiválon, aminek rendszeres vendége és ahová a minimumpartisok is évek óta járnak. Ennek a találkozásnak eredményeképpen 2002-ben a tábor zenei műhelyét vezette. „Több magyar zenész mesélt nekem arról, hogy milyen Erdély, de senki nem hívott még oda, azért nem mentem el eddig. Most tárgyalunk arról, hogy a Kászonokban szervezendő Minimun Party Alkotótborba műhelyvezetőnek mennék idén és ennek nagyon örülök, mert nem vagyok turista, de – ahogy Bankó András mondta – trubadurista vagyok." -nyilatkozta a tábor előtt.

Miquèu Montanaro jelentősebb lemezei:

81

Vents d'Est /Keleti Szél (1990)
Miquéu Montanaro Vents d'Est című művének legelső változata. A felvétel 1990 tavaszán készült Budapesten, és csak hanglemezen hozzáférhető. A műben a magyar zenei élet olyan kiválóságai muzsikálnak, mint a Vujicsics együttes, a Téka együttes, Sebestyén Márta, Szabados György és Ökrös Csaba; **Collage (1990)** Közreműködik: Alan Vitous, Écsi Gyöngyi, Jaroslav Nejezchleba, Frantisek Kop, Karel Ruzicka, Lubos Andrst, Otakar Tesarik; **Rotroenge (1992)** Közreműködik: Barre Phillips, Serge Pesce, Alan Vitous, Écsi Gyöngyi, Gerard Murphy, Philippe Nevue, Christian Zagaraia; **Pos Prejatz Me Senhor (1994)** Közreműködik: Jiri Barta, Juraj Bartos, Petr Dvorsky, Frantisek Kop, Karel Ruzicka, Tomas Secky, Alan Vitous, Miquèu Montanaro; **Lei Vielhs, Ungaresca, Ballade pour une mer... stb.**

„A műhelyben a fontos és központi szempont az volt, hogy hallgassunk. Sokszor egy profi zenésznek nehezebb hallgatni, mint egy amatőrnek, sőt, az előbbinek sokszor alkalmazkodni kell ahhoz, amit tud, mert a zenei képzés produkálni tanít meg, és nem hallgatni, figyelni azt, ami történik. A konzervatóriumban nem tanítanak meg a dolgokra reagálni, hanem egy kotta lejátszására csupán. Ha valaki improvizál egy nagyon ismert darabra, akkor a klasszikus, profi zenész zavarba jöhet, mert az neki szokatlan. Én ebben a táborban ötleteket osztottam és hallgatni tanítottam a résztvevőket. […] Amikor már összeállt a csapat, csak egy közös lélegzés kellett, aztán akármire tudtunk reagálni: az amerikai daltól (mert volt egy amerikai lány a csoportban) a magyar népzenéig. A provenszi, az okszitán dalok során játék közben figyelni kezdtünk egymásra. Volt egy állandóan szóló alaphang, a generátor hangja, aztán a kalapálás, az ajtónyikorgás – mindent belekevertünk a zenélésbe, és megpróbáltuk olyan formába önteni, ami már hallgatható. Felvételeket készítettünk a patakvíz hangjával, dobozban rezonáltattuk a vízcsobogást – minden lyukban más hang volt –, a mikrofont vittük egyik helyről a másikra, így komponáltunk zenét. Sok olyasmit találtunk ki, amit nem lehetett bemutatni, olyan gyakorlatokat, amelyek a hallgatásban segítettek nekünk. Sokan hangszer nélkül jöttek, számukra is megoldást kellett találjunk. Van okszitán-földön egy olyan stílus, amely abból áll, hogy egy ember viszi a fő dallamot, és a többiek az ő énekére improvizálnak. Ha valaki nem mert improvizálni, az a fődallamot énekelte velem, a többiek több szólamban improvizáltak. A legtöbb ötletünk zenélés közben jött.”

82

Montanaro

*Részlet a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. műsorában elhangzott interjúból – szerk. Szuszámi Zs.

83

84, 85

Zeneszerzés a természetben

Interjú-részlet Hadnagy Árpáddal

Szuszámi: *Hadnagy Árpád két éve végzett a kolozsvári Gheorghe Dima Zeneakadémia gitár szakán. Jelenleg a bécsi akadémia diákja. Nem először járt a Minimum Party alkotótáborban. Amikor éppen nem zajlott műhelymunka, akkor hangokat gyűjtött: rögzítette a tábori élethez tartozó zörejeket, az áramfejlesztő hangját, a megáradt patak zúgását, a tücskök ciripelését. Tervezi, hogy mindezeket a hangokat, amiket mi sokszor csak furcsa vagy idegesítő zajokként fogunk fel, hangszeres kísérettel zenévé varázsolja.*

Hadnagy Árpád: Az utóbbi időben klasszikus gitárral léptem fel. A táborba sok anyaggal jöttem, és különféle terveim voltak, melyek abban a formában, ahogy elképzeltem, nem jöttek össze. A tábornak egészen más volt a hangulata, s az amit elképzeltem, nem működött ebben a kontextusban. Ezért próbáltam meg más jellegű hangfelvételeket készíteni. Az itteni zenei műhelyben Montanaroval inkább etno-ihletésű zenéket játszottunk, ez rám is hatással volt, ötleteimet is átértelmezte kissé, ezért történt meg az,

86

87

hogy a gitárom teljesen áthangoltam, és egészen más hangolásban vettem fel ezeket a kis darabokat. A ritmusok is egészen másak: öt-nyolcad, hét-nyolcad – ilyen érdekesebb, népi jellegű ritmusokra építkeztem. A zenésznek a városban mindig megvan az a problémája, hogy gyakorlatilag sehol sincs csend, csak a stúdióban. Az lepett meg, hogy ezek a felvételek egyáltalán nem zajosak, nem zavaró az az aláfestés, amit itt a hegyekben kaptak. Ez a természeti zaj-aláfestés is valamilyen szinten ihletett.

Szuszámi: *Felvetted a generátor hangját, egy bádog szemetes-kukán való dobolást, más hasonló furcsa hangokat és nagyon szép gitármuzsikát is. Az egyik, a hangszerből kicsalt hang nagyon szép, lírai, míg a másik valami nyersebb. Hogy lesz ebből egy egész?*

Hadnagy Árpád: Az első pár napon nemcsak én, hanem talán mindenki kereste a helyét a táborban. Ezek a zajok, amelyek itt kint vannak a hegyoldalban, teljesen természetesek, elsőre semmi különleges nincs bennük. De mihelyt kiszakítjuk a természetes kontextusukból, már sokkal érdekesebbé válnak. Például a generátor hangja valószínűleg sok embert idegesített, illetve voltak olyanok, akik tudomásul sem vették, mert végig ott volt alapzajként. Ezt a hangot önmagában rögzítve még nem válik érdekesebbé, de szeretném ezeket összekombinálni a különböző természeti zajokkal. Hangerő szintjén ez összehozható. Átmenetekként fogom beépíteni a zenei momentumok közé, mintegy fülmosásszerűen használom majd ezeket a zajokat.*

*Elhangzott a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. műsorában. Szerkesztő: Szuszámi Zsuzsa

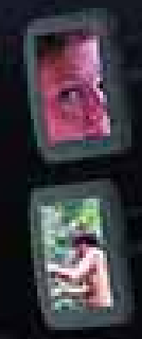

Szabó Attila:

A provence-i trubadúr a kászonaltízi kultúrban

Michel, azaz Miquèu Montanaro
húsz éve koncertezik világszerte. Montanaro munkássága számos műfajra kiterjed, e-
lőszerettel játszik ismert kelet-európai dzsessz és jazz-rock zenészekkel.

Csaknem annyi időt tölt
Afrikában vagy a Távol-Keleten, mint Európában. Legutóbb éppen
Kászonaltíz község lakosainak,
valamint a minimumpartysok népes hadának játszott ízelítőt repertoárjából, majd tábori csapatának produkcióját vezette le. Zenéjükben számtalan zenei világ hatása volt hallható, – edithpiafos hangzásoktól a vokális dzsesszen át a sprechtgesang-jellegű kocsmareklámig – szerencsére ez a sokrétűség nem lett áttekinthetetlen vagy e-
rőltetett, hanem éppen ellenkezőleg, egy intelligensen és igényességgel megalkotott, empé-lájk zenei világ kerekedett ki belőle. A résztvevők a koncert végeztével spontá-
nul összeverődött ötös csoportokban
autóba pattantak, és a táborba hajtottak.

A visszaút percei alatt elképzelték, hogyan bandukoltak volna most a tábor felé, kezükben kihűlt fáklyákkal, amelyek világánál előzőleg levonultak volna a faluba, hogy Montanaróékat hallgassák, meg hogy összehaverkedjenek szombat esti lázban égve a falu ifjúságával, ha nem kellett volna ugyanígy autókba zsúfolódva lemenni a
faluba, mert akkor *is* esett
az eső.

(Kászon News, 2002. augusztus 35.)

Mozgásszínház

Atelierul de dans contemporan

Contemporary Dance Workshop

Csibi István

Szentgyörgyön élő tánc-rendező, a 2001-es tábor mozgásszínház műhelyének vezetője

1966. szeptember 6-án, 23 óra 30 perkor született Marosvásárhelyen

Iskolái:
1980–1984 - Művészeti Líceum, Marosvásárhely
1986–1990 - Iasi Egyetem, földrajz-angol szak
Kilencvenes évek – színművészeti- és rendezői tanfolyamokon vett részt (Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Budapest)
1996 - megalakította a Mandala Mágikus Színház társulatot, amelyet azóta is vezet
Rendezései a Mandala Társulattal: *Tarot útja, Idő arcai, Kama Sutra, Egy elveszett játék töredékei, A varázsló éneke, Homo Eroticus, A próféta.*
Égbe nyúló fa – táncjáték a Háromszék Népi együttessel
1999 – a Romániai Magyar Amatőr Színjátszó Egyesület képviselőjeként részt vett az amatőr színházak 24. Világkongresszusán Marokkóban

A bennünk élő menny és pokol

Csibi István: Először vagyok ebben a táborban. Igazán csak úgy ki kellett találjam, hogy most mi az a téma vagy munkafolyamat, ami itt megvalósítható. Úgy érzem, hogy sikerült. Egy olyan mozgásnyelvezetet próbáltam ki ebben a táborban, amin az utóbbi időben kísérletezgettem, s ami arra vonatkozik, hogy hogyan születik meg egy mozgás, hogyan válik a mozgás a művészi kifejezés eszközévé. Próbáltam a csoportban dolgozókat rávenni arra, hogy magukból teremtsenek meg olyan dolgokat, olyan mozgásokat, amelyek kifejeznek lelkiállapotokat, érzelmeket, olyan formában, hogy mindenki csak egyedül tudja ezeket megteremteni. Ehhez próbáltam egy témát keresni – a végső produkcióhoz. A produkció témája: A bennünk élő menny és pokol, Dante színjátéka alapján jött az inspiráció, nem magát a művet akartuk lejátszani, de mindenképpen kicsit kapcsolatban áll vele.

G. Zsuzsa: *Milyen mértékben kell jó táncosnak lennie annak, aki ebben a műhelybe beáll? Született táncos-lábú emberekre van szükség, vagy pedig bárkiből ki lehet hozni nagyszerű dolgokat?*

Csibi István: A dolog érdekes módon kettős, mert egyrészt azok, akiknek van egy kiforrott tánckultúrájuk, mozgáskultúrájuk, azokkal bizonyos szempontból nehezebb új dolgokat produkálni, mert általában azt csinálják, amit tanultak, tehát nehezebb alkotni. Az újak még nem tudják teljesen elengedni magukat. Ezért a műhelymunka kezdetén inkább olyan játékokat játszottunk amivel az újoncok – mert tulajdonképpen a csoportban szinte mindenki először foglalkozott ilyesmivel – megtanultak egy kicsit felszabadulni, egy kicsit elengedni önmagukat, az alkotáshoz tulajdonképpen ez kell.

G. Zsuzsa: *Használtál két fogalmat ezen a műhelyen belül: az energiatánc és a kontakt-tánc fogalmát. Mit is fed ez a két kifejezés, miben áll ez a kétfajta mozgás?*

Csibi István: A kontakt-tánc egy elterjedtebb mozgás-színházi nyelvezet, ami tulajdonképpen azon alapszik, hogy két ember, két színész / szereplő / táncos közti kapcsolatot a kettőjük testének a viszonya adja, illetve ez fejezi ki, és ezért a testek állandó kontaktusban vannak, ha nem is mindig konkrét fizikai kontaktusban, de mindenképpen egymással harmóniában mozognak. Az energiatánc egy másik alapelven alapszik: a mozgás valahonnan belülről születik, tehát szinte egy lelkiállapotnak a kivetülése a testre és ez egy ilyen energiaáramlat formájában

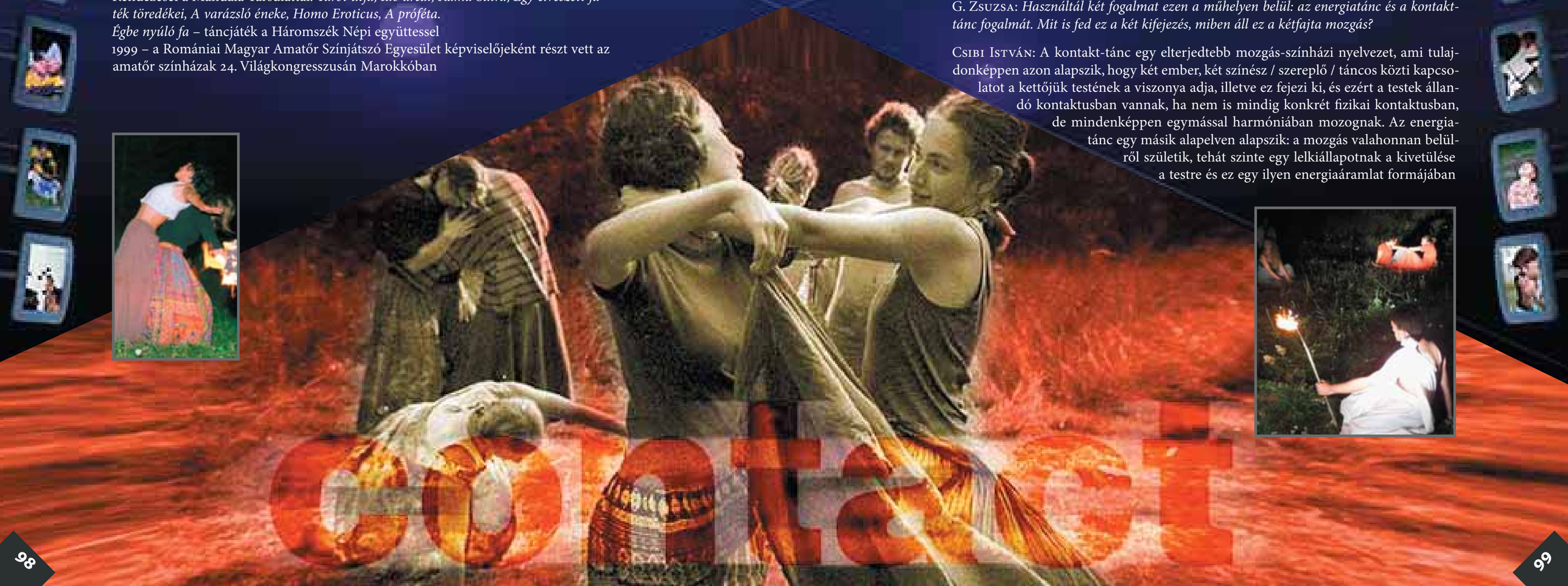

nyilvánul meg. Aki ezt megtapasztalja, azt érzi, mintha belülről, lényünk legmélyéről indulna egy energia és az mozgatná ezt a testet. Ha ez igazán megtörténik, tehát hogyha a mozgás belülről és mélyről születik meg, akkor ami kifele megteremtődik, annak a mozgásnak is sokkal nagyobb az ereje, sokkal nagyobb a kisugárzása.

G. Zsuzsa: *Ez a csapat melyikre volt a kettő közül fogékonyabb, vagy lehet-e egyáltalán erről beszélni, vagy inkább egyénenként változott az, hogy kinek megy könnyebben az energiatánc és kinek a kontakt-tánc?*

Csibi István: A kettő úgy igazán nem is választható el egymástól, sőt a két nyelvezet nagyon-nagyon jól együtt használható. Tehát én igazán nem választanám el a kettőt. Inkább az van, hogy az energiatánc jobban alkalmazható az egyéni mozgásnyelvezetre, egy monológ elmondására, a kontakt-tánc egy kicsit jobban használható a kapcsolatok kifejezésére, vagy a szituációk megteremtésére, viszont a kettő együtt működik a legjobban. […] Igyekeztem, hogy a mozgásszínház műhely végig éljen és aktív legyen és a tábor végére tényleg létrehozzon egy olyan produkciót, ami élvezhető és a többi néző számára is élményt nyújtson, de ugyanakkor, közben más műhelyekkel is együttműködtünk. A kézműves műhellyel együtt létesítettünk egy rituális szoborégetési akciót, a zeneműhellyel együttműködtünk, a filmesekkel is dolgoztunk, mint szereplők a filmjeikben – volt egy ilyen jó együttműködés ebben a táborban.

Elhangzott a Kolozsvári Rádió, *Rejtett világok* c. művészeti műsorában 2001. augusztus 23-án. (Szerk.: Gergely Zsuzsa)

Isteni színjáték

A közönség az amfiteátrumban gyülekezik. A lepedőbe burkolt idegenvezető nyomában levonulunk a patakpartra, stílszerű fáklyafényben, csúszásveszéllyel dacolva. Már fentről hallani a patakcsobogásba vesző furcsa mormogást, amely a vonagló, és lehetetlen mozdulatokat végző elcsigázott embermassza megpillantásával jajveszékeléssé változik. A fáklyaláng vörösre festi a kőhíd visszhangot adó pilléreit. Nincs innenső és túlsó part, mindenhol pokol van, pedig a nézők többnyire szenvtelenül állnak (akárcsak Dante), vagy éppenséggel mosolyognak, a patak meg derűsen csobog. A kárhozottak hiába sírnak, hogy törjük le arcukról a jeget, amivé könnyük fagyott. Amikor kétségbeesetten felénk nyújtják a karjukat, hátrálni kezdünk. El innen!

A dekorativitásban tobzódó Pokol bugyra után majdhogy üdítőleg nem hat a puritán Purgatórium; a szellem itt levedli sallangjait és vezeklő lelkülettel cipeli körbe-körbe a nagy követ. A kívülállókban már-már moccan valami, megértjük hirtelen, hogy mire célzott Zarathustra: ha segíteni akarunk az embereknek, akkor nem adni kell nekik, hanem elvenni tőlük, hogy kisebb legyen a terhük. És lám, van, aki beáll a tűz köré kőcipelőnek…Tovább! Autófényszóró beragyogta és autómagnó hangjával betöltött Paradicsom. Az éjből kiszakított kis sziget, jól belakható. Egymás Beatri-

céjévé–Dantéjává válva hazaérkeztünk. Utazásunk céljáról a mutatványosbódéba egyenként belépve a kis tükröt faggatjuk, amelybe belepillantunk.

Nem félek én senkitől,
csak a fényes tükörtől.
Mert ha belepislantok,
egy csúf ördögöt látok.
Hej, tirajlej, tirajlejje, tirajlej.
(szatmári cigánydal)

(Sz.A.)

Jakab Melinda

Kolozsvári tánc-rendező szakos hallgató, a Kolozsvári Magyar Opera táncosa, a 2002-es tábor mozgás-színház műhelyének vezetője

1969. december 18-án született Kolozsváron
1984 – 1988 Balettintézet, Kolozsvár, Hary Erzsébet osztálya; **1999**-től Gh. Dima Zeneakadémia, Rendező-Koreográfus Szak; **1988 – 1990** balettkari tag, Kolozsvári Magyar Opera; **1990 –** magántáncos, Kolozsvári Magyar Opera; **2000**-től óraadó tanár, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészet-tudományi Kar, Színházművészet Tanszék (oktatott tantárgy: tánc és mozgásművészet).

Koreográfusi munkák
Vörösmarty M.–Görgey G.: *A fátyol titkai,* rendező: Keresztes Attila (Kolozsvári Állami Magyar Színház, 1999); Schubert: *Három a kislány*, rendező: Szabó Jenő (Kolozsvári Magyar Opera - 2000); Pérely Gabriella: *Roncsderby,* rendező: Mona Chirilă (Tranzit Ház, 2000); Déry–Pós-Presser–Adamis: *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról*, rendező: Horányi László (Nagyváradi Állami Színház Szigligeti Társulata, 2001); Demény Attila: *Parafarm*, *Bevégzetlen ragozás*, rendező: Demény Attila (Kolozsvári Magyar Opera, 2002); Spiró György: *Liliomfi,* rendező: Keresztes Attila (Temesvári Csíky Gergely Színház, 2002); Egressy Zoltán: *Kék, kék, kék,* rendező: Szilágyi-Palkó Csaba (BBTE, Színházművészeti tanszék, 2002); C. Goldoni: *Komédiaszínház,* rendező: Rusznyák Gábor (Kolozsvári Állami Magyar Színház, 2002); *Bolyai 2000*, rendező: Vadas László (Kolozsvári Magyar Opera, 2002)

Vizsgaelőadások a Gh. Dima Zeneakadémia Rendező-Koreográfus Szakán: *Romeó és Júlia*, Prokofiev zenéjére (1999); *Ütközés*, Dead Can Dance, Pink Floyd zenéjére (2000); *Dark Elegies,* Apocaliptica, A. Vollenweider zenéjére (2000); *Szárnyak,* Schubert zenéjére (2001); *Létezem,* Paul Aubry és a Ghymes együttes zenéjére (2002)

Workshopokon, továbbképzéseken való részvétel
Argentin Tango (Budapest), Nemzetközi Tánc és Mozgásműhely, (IDMC, Budapest, 2001, 2002), Afro-pop (Oboja Adu vezetésével, Ghana), Salsa (Hernan Toledo vezetésével, Peru), Butoh (Tadashi Endo vezetésével, Japán), Funky Jazz (Phil LaDuca vezetésével, USA)

Dudás Szabolcs felvétele

96

Urbán András

Zentai rendező, a 2002-es tábor mozgásszínház műhelyének vezetője

Urbán András 1970-ben született a vajdasági Zentán. 1989-ben a jogi középiskola elvégzése után az Újvidéki Művészeti Akadémia rendezői szakára iratkozik Vlatko Gilić osztályába. Tanulmányait 1993-tól 1997-ig megszakítja, majd Boro Drašković osztályában szerez diplomát 2000-ben.
Az 1988-ban társaival megalapítja a hírhedt A10WA művészeti csoportot, valamint tagja a *Nyári Mozi Színházi Közösség*nek, melynek munkájában ma is részt vesz, mint a *Body Weather Laboratorium* workshopok szervezője, létrehozója.
Jelen pillanatban a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház rendezője és művészeti tikára. Az ifjúsági és a kis és experimentális színházi fesztiválok díjai mellett 1992-ben a BITEF zsűrijének speciális díját kapta.

Fontosabb rendezések:
1988: *Gyíkok,* Urbán A. (Zenta, IMK); **1989**: *Harmat*, Urbán A. (Zenta, IMK-A10WA); **1992**: *Wozzeck,* G. Büchner (Szabadka, Népszínház); *Hamlet,* W. Shakespeare (Szabadka, Belgrád, Népszínház, K.P.G.T.); **2000**: *A jó annyát annak aki kezdte,* D. Dukovski (Szabadka, Kosztolányi Dezső Szinház); **2001**: *Piknik a Fronton*, F. Arrabal (Szabadka, Kosztolányi Dezső Színház); **2002**: Oktatói és rendezői munka a topolyai fiatalokkal Molière *Kényeskedők* c. darabján; a romániai Minimum Party kísérleti színházi műhelyének vezetése: *Falling Free* (work demonstration); a bolgár Balkanstage szervezte balkáni dramaturgiának szentelt szemináriumának résztvevője: J.Radichkov Lazarica darabján folytatott munka, a *Tél* című rész rendezése

Rövidfilmek az Újvidéki Művészeti Akadémián:
1991: *Valakik* (Újvidéki TV); **1992**: *Üveg* (Újvidéki TV); **1993**: *Mintha nem is volnánk* (videó)

97

Urbán András: „Az egész előadás főként gyakorlatokból állt össze. Inkább az volt a munkánk célja, hogy ezt a 8-9 napos munkafolyamatot helyezzük előtérbe, nem magát a produkciót. Akik eljöttek és részt vettek benne – jelentsen a számukra ez a kísérletezés vagy élményanyag olyan dolgot, amit foglalkozások során élnek át. Használtunk szöveget is: artikulálatlan formában. Nem állítottunk fel önálló szöveget, de egy olyan nyelvezetet használtunk, ami nem létezik. Mindenki a maga ritmusára vagy fogalmazási készségére épített, és ugyanez volt jellemző a mozgásra is. Beszéltünk arról, hogy ez nemcsak absztrakció, hanem a dolgok még a saját artikulációjuk előtt vannak. Tehát a produkció is ebben a formájában maradt. Minden mozdulat talán egy pár lépéssel odébb artikuláltabb formát, konvencionálisabb formát kapott volna, de valahol maga a munka és ezek a dolgok archaikusabb formában maradtak, olyan formában, ami még szavakkal is közvetíthető."

Jakab Melinda: „A mozgásszínház az, amikor nem tudod, hol kezdődik a mozgás és hol van a színház. Nem tudod, hogy melyiknek a feladata: a koreográfus, a rendező, a szereplő az, aki létrehoz egy ilyen fantasztikus és személyes alakítást. Urbán Andrással összevontuk a színház és a mozgásszínház műhelyeket, és az volt a célunk, hogy nagyon sok információt kapjanak a szereplőink táncilag, mozgásilag, és hogy gondolkodjanak. Rengeteg helyzetgyakorlatot iktattunk be. András jött egy új hullámmal, én meg egy teljesen más térről, és összevontuk a kettőt. Ő a lírikusabb, a lassúbb, a bensőségesebb, én a dinamikusabb, a ritmusra és a testérzékelésre építő. Nagyon érdekes dolgok születtek. Rá kellett szabni az emberekre azt, hogy nekik ez kényelmes legyen, mégis egy olyan forma szülessen, hogy a nézőnek megfeleljen, nekünk is mondjon valamit, de főleg a résztvevők élvezzék, és nekik legyen ez egy olyan tapasztalat, amilyen szerintem nagyon kevés adódik az életben.

[…]

Ha mozgásról beszélünk, mindenképp nagyon fontos a fizikai felkészültség. Egy színésznek, vagy táncosnak, aki a testével dolgozik, annak az is lényeges, hogy gondolkozzon azon, hogy a teste mire képes. Nem igaz, hogy a rendező és a koreográfus ad meg mindent, amit csinálni kell, hanem nagyon fontos a közreműködés, hogy közösen alkossunk olyan formákat, ami végülis a táncosé vagy a színészé lesz."

Az idézetek szövege elhangzott a Kolozsvári Rádió, *Rejtett világok* c művészeti műsorában. (Szerk.: Gergely Zsuzsa)

ÉLBOY - VENDÉGOLDAL
"Szörnyű vendégoldal reng araszos vállán..."

(Arany János:Toldi)

Élboy

Kísérleti színház

Teatru experimental

Experimental Theatre

Szabó Attila, Vranyecz Artúr és Molnár István kísérleti színháza.
Ők örömszínházat csinálnak. Szerintük a színház az, amikor valaki (a játszó) el akarja hitetni másokkal (a közönséggel), hogy úgymond elfelejtette azt, hogy kicsoda is ő tulajdonképpen.

„Állandó önreflexió a fekete lyukban és annak erőterében, ahol – láthatjuk – minden megtörténhet. Fekete lyuk a színpad, ahol a profánnál és az ironizáltnál csak még profánabbat és ironizáltabbat láthatunk. Hely, ahonnan a végtagok, felrészek, fejek, hangok és törzsek, szövegfoszlányok nyomulnak kifelé. Itt az Iliász, Apollinaire, Sebestyén Márta és az ember vegetatív megnyilvánulásainak túlzó kiemelése jól megfér egymás mellett. Információ-, idő-, tér- és állapotkoncentráció groteszk egybefonása ez. A tiszásfői fekete lyuk és erőtere a XX–XXI. századi kultúra görbe csöve. Ki és mi akad horogra? A színész, a néző? Kinek kell a történet, és ki, kiről, miről szól? Színházról, játékról? A színházról. A játékról."

Boda Edit

(Részlet *A történetre vagytok kíváncsiak?* c. írásából)

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

ÉLBOY- PETRENCÉS RÚD
"A petrencés rúddal Jancsi után szaladt."

(Petőfi Sándor: János vitéz)

to: artur1526@hotmail.com
from: attila896@freemail.hu
aki nem írt: isti555@netscape.net
upperject: Mért nem voltál táborban, most nem kéne írnom! De félre a tréfával, itt komoly dolgokról van szó. Tehát:
to: be or not to be
from: mi lenne, ha a címem ez lenne attila1526@yahoo.com? Nem bírnám elviselni, hogy a 1526-ik attila legyek. Akkor már inkább vagyok attila896@freemail.hu! Legalább magyar!!!
subject: Szia, Articsek, hazajöttünk Kászonból, nagyon jól telt. Kicsit téblábóltunk az elején, nem leltem a helyem...
date:08.01.2002

Szia Articsek,

hazajöttünk Kászonból, nagyon jól telt. Kicsit téblábóltunk az elején, nem leltem a helyem, Jutka se volt ott: tudod, tanul az államvizsgára szeptemberre. Kisütöttük Istivel, hogy olyasmit kell produkálnunk, ami természeténél és sajátosságánál fogva nem

állítható párhuzamba az eddigi előadásainkkal, nehogy az emberkék óhatatlanul az eddigi Élboyokhoz hasonlítgassák az előadásainkat. Így kötöttünk ki a narratív színháznál, amelynek az a lényege, hogy nem játszunk el semmit, csupán a játék vagy a játszhatóság lehetőségét játsszuk illetve mondjuk el. […] Második este kicsit hagyományosabbra vettük a dolgot, *A sündisznó és az Oroszlán avagy a spártai szeretetszolgálat* c. szuperprodukciót adtuk elő. A spártai szeretetszolgálat ötlete onnan jött, hogy Szabi a reggeli gyűlésen kijelentette, hogy a táborban „spártai rend" kell, hogy uralkodjék, azaz reggeli csak tíz óráig kapható, és éjjel fél kettőig mehet a zene – persze ezt senki se

102

tartotta be. Azt mondtam, hogy van spártai rend, van máltai rend, van teuton lovagrend és van spártai szeretetszolgálat. Utóbbiba csak a Spártai Rend tagjai léphetnek be. Sok ökörködés, vicces arccal bejövés, tömény intellektualizmus – végig azon röhögtünk, hogy te mennyire tiltakoznál a hülye nyakatekert, agyonfilózott szituk ellen. A sündisznó és az oroszlán című viccből indultunk ki, és az élboyos dolog az volt a sztoriban, hogy az oroszlán tudja, hogy ő egy viccnek a szereplő-

103

je! A harmadik előadás interaktív volt, elmeséltük, hogy a közönséget így meg úgy bevonjuk, de persze senkit se vontunk be, csak eljátszottuk, hogy milyen lenne az előadás, ha bevonnánk a közönséget. A végén, miután felvázoltuk a forgatókönyvet, kijelentettük, hogy az előadást nem tudjuk elkezdeni, mert szükségünk van egy levegőbe emelkedő motorbiciklire. Mi komolyan gondoltunk a motorra, meg is kértünk egy brassói arcot (Patával volt), hogy a motorját bocsássa az előadás rendelkezésére, és oldja meg

104

105

a levitálás technikai részét. Az arc ráállt a dologra, de aztán nem csinált semmit, és mi ott álltunk előadás előtt motor nélkül. Mondtam Istinek, hogy egyszer s mindenkorra mondjunk le a technicista ill. technikaigényes előadásokról. Aztán a szerencse mellénk állt, a negyedik napon egy „multimédiás akció" következett: kivetítettük a falra a lefotózott motort, persze a negatívot, és Isti kirakta a motor kontűrjét kicsi motorokból – volt belőle vagy ötven. Aztán leoltottuk a diavetítőt, és ott lebegett a falon a motor, kicsi motorokból kirakva (gombostűvel tűzte a vászonra a képecskéket). Én ezalatt zöldségszínházat játszottam. Ebben az új színházi irányzatban az az izgalmas, hogy valahányszor egy zöldség nevét kimondod, azonnal megjelenik élőben az illető zöldség. (Hagyd a paszulyba, petrezselymet árul, murok van a fenekedben, paprikás a hangulat stb.) […] Volt két szünnap, csináltunk két remek filmet, én voltam a vicces alak, aki téblábol a táborban, és nem találja a helyét. Az utolsó nap volt a legkomplexebb, legszebb produkciónk, szintén „multimédia akció", amely a legnemesebb élboy hagyományokhoz maradéktalanul hű volt – gondolok itt az óriástér-színházra, a reflexív színházra, a strukturalistára: egy sátor bejáratához volt a tévé beállítva, én bent voltam a sátorban. Olvastam a tábori újságot fennhangon, miközben a sátor oldalfalára vetítettem a fotóműhely negatívjait. Isti adta be az újságot az egyik oldalon, és vette ki a másikon, akárha egy olvasógépbe dugta volna a lapokat. Aztán beidult a tévé, levetítettük a film második részét, amely úgy végződött, hogy behúzom a sátor cippzárját. De mivel a tévé éppen a sátornyílásban volt, olybá tűnt, mintha a valódi sátrat húztam volna le. […] Leoldottam a láncot, felhúztam a tábla rúdjára a vicces lábszárvédőmet, és a szarvas elinalt… Egy szó mint száz, átvészeltük a tábort. Nagyon szép dolgok születtek, Zacsek felülmúlta önmagát. Rengeteg fotó van, digitálisak is, majd küldök emilben. Szilárd jó-

106

kat muzsikált, volt egy mozgásszínházas arc, ő is tűrhető volt. A lényeg az, hogy „Artúr nélkül nem Élboy az Élboy” tartalmú felismerések, revelációk nem fogantak meg az emberkék agyában, nagyon ügyesen ténferegtünk színház és képzőművészet határmezsgyéjén, így nem volt összehasonlítási alapjuk, mert hiszen nem lehet rangsort felállítani a vajaskenyér, a fagyi és a vodka között. (Illetve lehet. A vocinál nincs jobb.). A nevünk különben nem Élboy volt, hanem BÉLBOLYHOK. Tudod, ezek a kicsi micsodák a bélfalon vannak, és ott izeg-mozognak. A szó attó' vicces, hogy teljes egészében tartalmazza az élboly szót, és mégis más. Novemberben lesz Charta Minimumia, most már tényleg jönnöd kéne. Addig elkészül a tábori film.

Írjál, ha van idődd: hogy megy a *Charlie nénje* című zenés bohózat a debreceni nyári színpadon? (Mért nem írom csupán azt, hogy: “Hogy megy a Charlie?” Te nagyon jól tudod, hogy ez egy zenés bohózat a debreceni nyári színpadon... Ja, persze! Ez a levél be fog kerülni a katalógusba!) Miket játszol az idén, mikor nősülsz stb.

Puszilom Tündécskét.

Attila

Élboy- szkeccsek

I ♥ Élboy

ISTI: *(bejön álmatagon, mint egy* 👽 *, majd mondja)*
I ♥ Drakula!
ATTILA: *(szintén)* Drakula a véremet ♥ja ki.
ARTRÚR: *(virtuálisan jön be, mert nem volt a táborban)*
don't ♥ 👎 , Drakula!!!
ISTI: Drakula is the best!
ATTILA: He?
ARTÚR: Drakula a 👍 jobb, de ma bal 👍 bal kelt fel…

Jelmagyarázat: A második sorban a *szívrajz* SZÍVnek olvasandó, a *szemrajz* angolul : ÁJ, a *juhrajz* egyszerűen csak JUH (jú), magyarul. (Áj don't láv jú, Drek 👎 la!) Az első *lábrajzot* angolul kell LEG-nek olvasni, a másodikat pedig magyarul LÁB-nak. Attila He?-je magyarul és angolul egyaránt értelmes, bár Attila bárdolatlansága (tessék? helyett he?) magyar olvasatban szembeszökőbb. A címben levő képzavar kábé így tolmácsolható: Úgy szeretem az Élboyt, mint előtte egy jó vacsorát és utána egy cigit. A *gyomor-ikon* mintegy az Élboy-élvezés zsigeribb vonatkozásait (vö. fáj a hasam a röhögéstől) is hozza.

A szakértő

(Isti tölt Attilának, aki szakértő. Artúr részegen hortyog.
ISTI: Szerinted hány fokos ez a pálinka?
ATTILA: (megkóstolja) Öööö… szilva?
ISTI: (ragyog) Igen!
ATTILA: Hát ez olyan negyvenöt egész négy tized fok…
ISTI: (Nem kap levegőt. Lenyűgözi Attila saccolóképessége.)
ATTILA: … és ötvenkilenc egész nyolc tized fok között van valahol. Jó pálinka. Jó erős.

Filmesműhely

Atelierul de film

Film Workshop

110

111

Lakatos Róbert

2001-es tábor filmes műhelyének vezetője

1968 október 30-án született Kolozsváron.
2000-ben „Master of Fine Arts" diplomát szerzett a Lengyel Filmművészeti Főiskola filmoperatőri szakán.

Szakmai tevékenysége:
1999-ben operatőr a Lengyel állami TV-nél; 2000-ben a Lengyel TV1 számára készülő „Fronda" kultúrpublicisztikai dokumentumműsor munkatársa

Filmográfia:

35mm-es filmre készült munkák:
1995: *Ostatnia Wieczerza,* Sigmond István *Utolsó vacsora* c. novellájának filmes adaptációja (rendező-operatőr); *GRA (A játék),* gyurmafilm (operatőr), rendezte és animálta Dominik Soczówka; **1996:** *UV,* operatőri etűd (rendező-operatőr); *Grzegorz,* dokumentumfilm (operatőr), rendezte Dejniel Hassanović; *Kołysanka (Altató),* rövidfilm (operatőr), rendezte Katarzyna Sierżant; **1997:** *Napięcie powierzchowne (Felületi feszültség),* Kosztolányi Dezső *Ibolyaszínű ég alatt* c. novellája alapján (rendező-operatőr); *Od świtu do zmierzchu (Hajnaltól alkonyatig),* gyurmafilm (operatőr); rendezte és animálta Dominik Soczówka; **1998:** *Pożegnanie (A búcsú),* kisjátékfilm (operatőr), rendezte Jasper Madsen; **1999:** *Nyáron piros, télen kék,* kisjátékfilm (rendező-operatőr)

Videóra készült munkák:
1995: *Autoportret (Önfej),* techno-videoklipp (rendező-operatőr); *Ars Vitae,* dokumentumfilm (rendező-operatőr); **1996:** *Pawla Lechowskiego pokój gościnny (P.L. vendégszobája),* dokumentum-etűd (rendező-operatőr); *Mountain Bike,* reklámfilm; **2000–2001:** *FRONDA,* kultúrpublicisztikai dokumentumfilmek: 1) *Rumuńska mistyka śmierci (A románság halálszemlélete),* (operatőr), rendezte Grzegorz Górny; 2) *Tańcząc z Węgrami (Magyarokkal táncolva),* (operatőr), rendezte Gregorz Górny; 3) *Ogniem próbowane (Tűzpróba),* (operatőr), rendezte Gregorz Górny; 4) *Magiczna Transylwania (Mágikus gondolkodás Erdélyben);* (operatőr), rendezte Rafał Smoczyński;

2002: *Csendország,* dokumentumfilm (rendező), operatőr: Bálint Artúr

112

A filmes műhely 2001-ben szuper8-as kamerákkal kísérletezett. A tábor első felében a résztvevők elsajátíthatták a forgatókönyvírás technikáját, majd megfogalmazott ötleteiket a *Kodak Hungary* jóvoltából celluloid filmen örökítették meg. Köszönet illeti Márkus Róbertet a kölcsönadott filmezőgépekért és Imecs Mártont, ezeknek (a tábor ideje alatti) karbantartásáért.

A táborban készült filmek forgatókönyvéből néhányat közlünk a következőkben. Az alább felsoroltakon kívül filmet készített még: Csernyei Rudovlf, Gereöffy Andrea, Greguss Zoltán, Horváth István Róbert, Lakatos Róbert, Telegdi Áron.

Forgatókönyvek:

Gregus Zoltán: *Eszmélet*
Gyurma-animáció, színes, kb. 75 mp. Szerelmi történet két agyagfigurával (hímnem-nőnem, a továbbiakban H és N).

A film a „tudás-fájának" közelijével kezdődik, majd tágul a látótér és bekerül a képbe H, aki egy ismeretlen (csábítás) közeledtére elbújik a fa mögé. A színre besétál N, nézelődik, majd beleütközik az időközben elősétáló H-ba. Összeér a kezük és egymás felé fordulnak. A meglepetés átvált szimpátiába, vonzódásba. Összemérik az orrukat, miközben az egész szín kétszer megfordul a tengelye körül (lassan induló, majd fokozódó körmozgás). Eközben a figurák pozíciója felcserélődik. H-ban ébredezik a vágy, egyre nagyobb lesz, N-nek feltűnik, és elképedve-felháborodva elrohan, miközben H felborul az egyre terebélyesebb szerszámától. A vágy kínos ébredésével egyidejűleg egyre inkább előtűnik egy tavacska, amiben a figurák tükröződnek, megkettőződnek. H szerszáma független életre kél, utánasíklik N-nek, majd csiga-vonalban feltekeredve visszaérkezik, és H-t kipenderíti a színről. Visszaérkezik N, aki szomorúan nézelődik, keres valamit, belenéz a tavacskába, a kamera ráközelít tükörképére, majd kisétál ugyanott, ahol H kipenderült. A tó lassanként eltűnik, a helyén csiga-alakzatban örvény keletkezik, majd elsimul. Újból a „fa" közelije az üres színen.

113

Fekete Réka: *Makrófilm*
1. Közeli kép (makró): hajszálak. A hajszálak között a fej tetején felbukkan a giliszta feje. (2-3 mp.) 2. A giliszta mászik, a fejen síkos nyomot hagy, nyomában eltűnik a haj. 3. Fül közeli képe. A kamera követi a fül vonalát, most válik nyilvánvalóvá, hogy emberi fejről van szó. Áttér a fejre, ahol már látható a nyom és a giliszta farka is. A kamera végigmegy a gilisztán. 4. Állókép. A fej betölti a képet. Látszik a giliszta és sok nyom, labirintusszerűen. 5. Benyúl egy kéz, leveszi a gilisztát. Ahogy leveszi, a kamera befogja az arcot is, melyen szintén látható egy nyom. 6. A kamera a kezet követi, ez átteszi a gilisztát egy női kézbe, ez leteszi egy kőre, amelyen kevés víz van és még néhány giliszta. 7. A női kéz felvesz egy almát. A férfi felé nyúl. Az alma ép. 8. Az almában lyukak vannak, a lyukakban giliszták. Egyet kivesz a férfi. 9. A kivett gilisztát ráhelyezi a fejére. 10. Kép a kőről, rajta egy csomó giliszta, az idő múlását érzékelteti. 11. Simára borotvált férfifej, egy női kéz benyúl a képbe, végigsimít rajta. *Vége*

Bálint Artúr: *AVE-EVA*

Nyári napsütésben, erdei szekérúton, poros autó pöfög fel a dombtetőre. • Mikor felérnek, az autó hirtelen lefékez. Férfi és Nő ülnek benne. Egy tisztáshoz érkeztek, amit száraz ágakból eszkabált kerítés vesz körül. Bent derékig érő fű van. • A fiatal Férfi és Nő, szótlanul ülnek egymás mellett, majd a Férfi leállítja az üresben járó motort és dühösen, a Nő fölött áthajolva kinyítja az ajtót. A Nő összeszorított ajkakkal, határozottan megy a csomagtartóhoz és kiveszi hatalmas utazótáskáját. Egy pillanatra ránéz a volánnál ülő Férfira, de máris a tisztás felé fordul. Megáll a bejáratnál és szemügyre veszi a terepet, mielőtt belépne. • A tisztás közepén, egy hatalmas fenyőfa áll, magányosan. A Férfi, a kocsi ablakán keresztül, türelmesen figyel. • A kerítés szűk, kis kapuját csak egy, gondosan odatámasztott száraz, kígyó fejéhez hasonló ág torlaszolja el. A Nő megfogja és leereszti a földre. Sétálva, ráérősen lépik be a tisztásra. A derékig érő füben gázol befelé, majd a tisztás közepén leül és megpihen. • Kistáskájából elővesszi sminkkészletét és türelmesen hozzáfog, hogy rendbeszedje magát. Kezében rúzs és tükör. A tükörben hirtelen, egy pillanatra megvillan egy, a fenyőfánál létrán álló, meztelen, szőke lány. A Nő, hirtelen hátrafordul, de nincs ott senki. • Elteszi sminkkészletét, és lopakodva megindul a fenyőfa irányába. A kerítés túloldalán, az autó még mindig ott áll, és a Férfi egykedvűen szemléli az eseményeket. • A fenyőfa, piros-fehér csíkos szalaggal van bekerítve, akárcsak egy bűntény színhelyén. A Nő megérkezik a fához és átbújik a szalag alatt. Mielőtt fölemelkedne, észrevesz egy almát a földön. Felemeli. Valaki kiharapott belőle. Felnéz a fenyőfára (egy szőke lány leszakít a fenyőfáról egy almát és beleharap), majd ránéz az almára. Majd újból a fára (a szőke lány ugyanúgy leszakítja, és újra beleharap az almába) és vissza az almára. A Nő, fejét csóválja. A táskájából elővesz egy filmvetítőgépet és levetíti néhányszor. • Oda-vissza csévéli a tekercset. Többször is megnézi (a szőke lány, leszakít a fenyőfáról egy almát és beleharap), és egyszer csak felcsillan a szeme. Gyors mozdulattal megfordítja a tekercset és fordítva játsza le. A szőke lány almába harapása, most fordítva történik meg: elveszi szájától az almát, és visszateszi a fára. A Nő felnéz a fenyőfára. Ott áll az alma, a fán. Épen, egészségesen. • Az autóban ülő Férfi, érdelődve figyel fel arra, hogy a Nő hanyat-homlok rohan hozzá. Megbotlik, elesik, de rögtön felugrik és rohan tovább. Érdeklődve száll ki az autóból, de megáll a kerítés túloldalán. A Nő, megragadja mindkét kézzel és vonszolná magával, de a Férfi ellenáll. A Nő, rámutat a fára. Az alma ott áll, a fán. • A Nő és a Férfi alsóneműre vetkőznek. Ruháikat, boldogan nevetve aggatják a kerítés léceire, és egymás kezét fogva elrohannak a fenyőfa irányába. A kerítésen levő ruhaneműk, nadrágok, pólók úgy vannak felaggatva, hogy szöveg rajzolódik ki belőlük. Azt írja, hogy AVE. A Férfi hirtelen megáll és visszaszalad a ruhákhoz, előveszi a slusszkulcsot az inge zsebéből és eldugja a fű közé. Ingét visszadobja a kerítésre, és most már, a kerítés túloldaláról az AVE tükörképe olvasható: EVA. Mire utoléri a Nőt, az már a fenyőfán túl várja. Valamit eszik. Háttal áll a Férfinak, de a közeledő léptek zajára felfigyel, és gyorsan lenyeli, majd megtörli szája szélét. Újra megfogják egymás kezét, és boldogan mennek tovább, a nagy fűben. • A fenyőfán, még mindig ott van az alma, de hiányzik belőle. Egy harapás nyoma látható rajta.

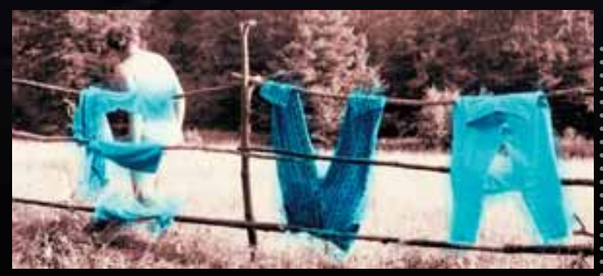

Zágoni Balázs: *Egy közmondás*

A film animációs technikával állóképek sorozataként volt rögzítve, melyeknek levetítve szaggatott, gyors mozgássá kell alakulniuk.

Nagytotál: Autó közeledik szemből az úton. • *Totál:* az autó elhalad a kamera mellett, és akkor látjuk, hogy egy férfi tolja és

nem ül benne senki.: • *Kistotál:* az autó megáll a kép előterében, férfi előjön a jármű mögül, nyújtózkodik, mély levegőt vesz, látszik rajta, hogy igen elégedett. Hátramegy, a csomagtartóból kiemel egy sátrat, és • *Totál :* Lesétál az út melletti tisztásra • *Félközeli:* Körbetekint, • *Körsvenk:* Szubjektív kamerával látjuk a környező tájat. • *Kistotál:* Kibontja a sátrat, kiteríti, előkerül a tok a sátorrúdakkal. • *Félközeli:* Kézbeveszi a sátorrúdas tasakot, kiveszi az első rúdat, az hozza a következőt, az meg a következőt, a férfi csodálkozik. Elkezdi összedugni a rúdakat. • *Kistotál:* Felállítja az egyik félkörívet, mozgatja, próbálgatja a rugalmasságát, hirtelen a rúd egyik vége elszabadul, és • *Gyorsított sebességű felvétel:* Jobbra-balra hajlik, surrog a levegőben. A férfi be-

húzza a fejét. • *Kistotál:* Egyik íven már áll a sátor belseje. A másik ívet dugja át a sátor felső keresztrészén. • *Közeli:* A rúd a szeme elött himbálózik. A férfi szemével követi a rúd mozgását. Hirtelen megfogja és megpróbálja beszorítani a lenti hurokba. • *Totál:* Áll a sátor váza a belső huzattal. A pasas rádobja a huzatot, és átszalad a szemközti oldalra, hogy azt elkapja. A huzat visszacsúszik, ismét elölről kezdődik az egész. • *Közeli:* Egy sátorkötelet egy szeggel próbál lefogni. Nem megy. • *Közeli:* Gondol egyet: Lábával is nyomja, miközben két kezével szorítja. A szeg hirtelen bemegy, odaszorítja az ujját. Nagyon fájdalmas arcot vág. • *Kistotál:* Elkezd ugrálni fájdalmában, és átesik az előbb kihúzott sátorkötélen. • *Félközeli:* A sátor bejárati rúdjait állítja fel. Utána megtörli a homlokát, és elégedetten leguggol, hogy szemügyre vegye a bejáratot. Ekkor eltakarja arcát előlünk a sátor. Kisvártatva felemelkedik újra: arca eltorzult, mint amikor valaki valami szörnyűséget látott. Hanyattesik. Majd két lába fellendül az ég felé. • *Kistotál:* Most látjuk az okot: a sátornak nincs bejárata. Pontosabban a külső huzatot úgy húzta fel, hogy a sátornak a másik oldalon levő bejáratát eltakarta. • *Közeli:* Pasas a fűben fekszik. • *Kistotál:* A férfi újra összecsomagolja a sátrat. Mégegyszer körülnéz, majd felmászik az útra, a kocsihoz. • *Totál:* Kitolja a kocsit a képből. Ekkor fekete alapon megjelenik a fehér felirat: „Mindenütt jó, de legjobb otthon!”

Imecs Kata: *A teljesség keresése*

Animáció egy képregény alapján

Háttér: karton, fekete tempera, újságpapír (kollázs technika); Szereplők: *Kör, hiányzó cikkellyel* (piros), *Négyzet* (kék), *Kis Kör* (sárga), *Nagy Körcikk* (lila), *Kis Körcikk* (narancssárga), *Hiányzó Részecske* (zöld)

Kör, hiányzó cikkellyel, háromszor gurul át a képen, döcögve, meg-megállva majd pattogva • Kör találkozik a Négyzettel, megpróbálja a hiányzó cikkelyét kitölteni vele • Kör döcögve átgurul a képen • Kör találkozik Kis Körrel, megpróbálja a hiányzó cikkelyét kitölteni vele • Kör meg-megállva átgurul a képen • Nagy Körcikk, a kép jobb felében, egy helyben „hintázik” • Kör, balról BE, megáll és elkezd egy helyben forogni • Kör közelebb megy a Nagy Körcikkhez, felveszi a résébe, de nem tud vele megfordulni, mert túl nagy • Kör

pattogva átgurul a képen • Kis Körcikk, a kép jobb felében, jobbra-balra ugrál • Kör elkezd egy helyben forogni • Kis Körcikk, közelebb ugrál a Körhöz, beugrik a hiányzó részbe • Kör, fordul egyet visszafele, aztán elindul jobb fele, a gurulás miatt elveszíti a Kis Körcikket • Kör döcögve átgurul a képen • Hiányzó Részecske, a kép jobb felében áll • Kör elkezd egy helyben forogni • Hiányzó Részecske közelebb ugrál a Körhöz • Kör felveszi Hiányzó Részecskéjét és gyorsan kigurul a képből • Kör a Hiányzó Részecskével átrepülnek a képen, nem is érik a földet • Kör a Hiányzó Részecskével nagyon gyorsan ugrándozva áthalad a képen • Kör a Hiányzó Részecskével lassabban gurul át a képen • Ugyanők normális sebességgel elgurulnak a kép jobb felébe, ahol a Hiányzó Részecskéből leválik egy darab • A Hiányzó Részecskéből egyre több részecskét hagynak el • Lassan gurulnak Kör és Hiányzó Részecske, utóbbi leesik és ott marad a kép bal oldalán • Kör, egy pillanatra megáll, aztán lassan elgurul • Kör döcögve gurul át a képen • *Vége*

118

Schneider Tibor

A 2002-es tábor filmes műhelyének, az „MPTV"-nek a vezetője

1995-1999: Adásrendezői diplomát szerzett a budapesti Színház és Filmművészeti Főiskolán

1983-1990: Magán képzőművészeti tanulmányok Balla József, Véső Ágoston műtermében, a nagybányai Juventus amatőr filmklub vezetése
1990-1995: A Román Televízió Magyar Szerkesztőségében rendező-operatőri munkakör, Az RTV, Duna TV, MAFSZ, MTV szakmai továbbképzői
1995-1999: Főiskolás vizsgafilmek: *Westend, Great East Hits, Egy vonat keresi a tolvajt, Nagy művészek egy kisvárosban, Igenis, Bram Stoker elvtárs !*
1990-1999: televíziós műsorok a Román Televízió Magyar Szerkesztőségében; Közreműködések külföldi televíziókkal (MTV, Duna TV, ARD, SW3, ZDF, NDR)

1999-től: Óraadó tanár a kolozsvári BBTE néprajz tanszékén (Bevezetés a fotó és videótechnikába)
2002-től: Óraadó tanár a nagyváradi PKTE képzőművészeti tanszékén (Operatőri gyakorlat)
2001: előzsűri-tag a marosvásárhelyi Alter-Native filmfesztiválon

Díjak, elismerések:
1999 Marosvásárhelyi Alter-Native 7 filmfesztivál, legjobb régióbeli magyar film (Duna TV díja): *Igenis, Bram Stoker elvtárs !*
1995 Bauhaus Dessau, videoinstalláció: *B & W*
1995 Brehmen Filmfest, kiemelt film: *Egy elvont ismeret* (rendező Könczei Csilla)
1995 Internationaler Videokunstpreis Karlsruhe, harmadik hely: *Egy elvont ismeret*
1994 Siófoki Határontúli TV Fesztivál, Siófok város díja
1993 Danubiale Krems, ezüstérem: *R.L. átszáguldott*, bronzérem: *Templom nélkül*
1993 Bauhaus Dessau, kiemelt film: *Egy elvont ismeret,* versenyprogram: *Templom nélkül*
1993 Media MGR Fesztivál, Románia, a legjobb ifjúsági adás: *Ha elnémul a város* (Nagy Feró portré)
1993 Nagykőrösi Környezetvédelmi Fesztivál, III. hely: *Hová tűnt a nagybányai kék?*
1992 Carrefour de l evasion-Auxerre,V. hely: *Templom nélkül*
1992 Lido d estensi UNICA 92, bronz érem: *Templom nélkül*
1992 EMKE-díj televíziózásért

119

MPTV

Bár a terv csak részben sikerült, az MPTV egyetlen kiadása fergeteges sikert aratott. Eredetileg a tábor teljes ideje alatt tudósított volna a táborról 10-15 perces esti híradó formájában. Szerkesztették, közreműködtek: Szuszámi Zsuzsa, Molnár István, Schneider Tibor.

120

121

Kézművesműhely

Atelier de manufactură

Craftsman workshop

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

122

Mezei Erzsébet

Zentai (Vajdaság) képzőművész és hagyományőrző kézműves, a 2001-es kézművesműhely vezetője

1971-ben diplomázott az újvidéki Tanárképző Főiskola, képzőművészeti szakán
1976. április 23-án tanári szakvizsgázott Újvidéken a Tartományi Pedagógiai Intézeten (Szaktanácsadó: MR. Milan Solarov)
1971-től tanár Zentán a Thurzó Lajos Általános iskolában (képzőművészet szak)

A tanításon kívüli aktivitás :
1983: A Zentai Képzőművészeti Alkotóműhely alapítója és szervezője; 1983–1995: A nyári Kerámiatábor szervezője és vezetője; 1988: Nemzetközi Barátságtalálkozó Újvidék (Futak) – művészeti vezető; 1995-től: Az esztergomi Piktor Nemzetközi Képzőművészeti tábor és Művésztelep művészeti vezetője; 1995: Erdélyi Diáktalálkozó, Homoródfürdő, a kézműves műhely vezetője; 1996, 2000, 2001: a Minimum Party tábor kézműves műhelyének vezetése; 1999-től: A Zentai Művésztelep grafikai műhelyének művészeti vezetője; 1999: a zentai Augusztusi Kézműves Napok szervezője és vezetője; 1996-tól a zentai Őszi akvarellfestés (a Zentai Művésztelepen) szervezője

Önálló grafikai kiállítások:
1991: Újvidék, Fórum Kiadóház; Szabadka, 7 Nap kamaragaléria; 1993: Szeged, Ifjúsági Ház; Zenta, Városi Múzeum és Képtár; 1994: Esztergom, Balassa Bálint Múzeum; 1996: Szeged, Ifjúsági Ház; Gyergyószentmiklós, Művelődési Ház; 1999: Újvidék, Újvidéki Színház; Magyarkanizsa, Mozi (Jazz Impr. zenei fesztivál); 2001: Újvidék, Újvidéki Színház; 2000: Zenta, Városi Múzeum és Képtár (*Alámerülés*); 2001: Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum (*Alámerülés*)

Díjak:
Elismerések a pedagógiai munkáért: 1975, 1976, 1991, 1993: Újvidék, A vajdasági gyermekalkotások seregszemléjén; 1975: Szarajevó, gyermekrajz-pályázat; 1976, 1985, 1995: Belgrád, Iparművészeti Múzeum *Októberi Szalon* c. gyermekrajz-pályázat; 1995: Belgrád, Iparművészeti Múzeum, ULUPUDS-plakett a kimagasló pedagógiai munkáért a képzőművészet tanításában.
Elismerések a grafikai alkotómunkáért: 1991: Kecskemét, Katona József grafikai pályázat, a Lakitelek Alapítvány különdíja; 1996: Temerin, TAKT-díj a grafikai alkotómunkáért; 1998: Újvidék, FÓRUM képzőművészeti díj

123

Vénusztánc (Előadta: Mezei Kinga és Csibi István)

Vénusz-szobor és vénusztánc

Gergely Zsuzsa: *Tavalyhoz képest idén abból a szempontból változás történt, hogy volt egy nagyon konkrét tematika, amit körül lehetett járni. Hogyan alakult az idén ez a műhely, s mi az eredmény, amit elértek az itt alkotó emberek?*

Mezei Erzsébet: *A felkelő Föld árnyékában* adta az ötletet, hogy visszanyúljak az ősi kerámiához, az ősi termékenység-istennőt gondoltam, hogy elkészítjük agyagból. Ez egy olyan munka, amit mindenki elkészíthet, egy agyagszobor megformázásához nem kellenek különleges szerszámok. Az agyagedényt másfél évezreddel később kezdték készíteni az emberek, előbb hol kiégetett, hol csak napon szárított szobrocskákat formáztak. Izgalmas téma, mert ezzel az ősanya-szobor készítéssel a táborban jelenlévő alternatív művészeti mozzanatokat ellensúlyozhattuk. Nem másért csak, azért hogy egyik a másikat kihangsúlyozza. Arra törekedtünk, hogy legyen valamiféle átjárhatóság a műhelyek között. Így jött létre a zenei műhellyel és a mozgásszínház műhellyel közösen egy szertartásszerű előadás, a rituális táncos-zenés agyagszobor-égetés. Ez történt ma este. (A *Vénusztánc* c. előadás.)

Azok a szobrok, amelyek elkészültek, minták szerint születtek, vagy mindenki a saját maga képzelte el, hogy milyen a földanya?

Tulajdonképpen mindenki a saját fantáziája szerint készítette. Bemutattam könyvből kifénymásolt mintákat kiindulópontnak. De mi nem ősi szobrok utánzatait készítettük el, hanem a Minimum Party tábori földanyákat, ősanyákat.

A rituális Vénusztánc szép együttműködése volt a műhelyeknek, és egy látványos pillanata volt ennek a tábornak. Hazavihetik a résztvevők a saját alkotásaikat, vagy összegyűjtik, és még láthatjuk együtt őket, mi lesz ezeknek a szobroknak a sorsa?

Az égetés után, remélve, hogy minden jól sikerült, holnap még egy zenés kiállítása lesz a kézműves műhelynek, amiben nemcsak az agyagszobrocskákat állítjuk ki, hanem a táborban készült egyéb munkákat is. Ritmushangszerek is készültek, és maszkok papírmassé technikával. Ezeket a ritmushangszereket a zenészek fel is használták a ma esti *Vénusztánc*nál és a maszkok is ott voltak egy installáción. Nemezmunkák is készültek – tulajdonképpen minden ott volt a ma esti eseményen valamilyen formában. Holnap egy más elképzelésbe, egy más installáció keretében lesznek bemutatva.

124

Vannak-e visszajárók ebben a műhelyben, tehát olyan emberek, akik tavaly is voltak és idén is azonnal ezt választották maguknak?

Az a gond, hogy én egy nappal később érkeztem, és ez mindjárt az elején meg is látszott, érződött, hogy nagyon sokan már elkötelezték magukat más műhelybe, de azért volt olyan is, aki megvárt. Tehát van visszajáró. Nagyon örülök ennek, mert nem csak egyféle dologgal foglalkozunk ebben a műhelyben, hanem megpróbálom több dologgal megismertetni a résztvevőket, s így mindenki kiválaszthatja magának, hogy mi az, ami mellett kitart. Tavaly használt technikákat is „műsoron tartottunk", így a legnagyobb sikere a nemezelésnek volt. Az idén ez nem is volt tervbe véve, fő tevékenység az agyagozás volt, de megérkezett a gyapjú, és így nemezeltünk is. Ez egy belső összeesküvés volt, összebeszéltek és hozták!

Fotó: Hegyi Réka

125

Ez azt jelenti, hogy sikeres volt az idei tábor?

Nem volt rá idő, hogy mindennel foglalkozzunk, mert még néhány képzőművészeti játékot is terveztünk, amire nem maradt idő. De végül is tele volt a hét tartalommal, és szerintem mindenki meg van elégedve, aki itt dolgozott.

Elhangzott a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. művészeti műsorában 2001. augusztus 16-án. Szerk. Gergely Zsuzsa

126

127

128

Berszán István

Kolozsvári irodalmár, a BBTE Bölcsészkarának docense, a 2001 és 2002-es tábor irodalom-műhelyének vezetője

1990-ben diplomázott a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán
1990-től gyakornok, 1993-tól tanársegéd, 1997-től adjunktus és 2001-től egyetemi docens ugyanezen az egyetemen
Doktori disszertáció: *Kivezetés az irodalomelméletből* (BBTE, 1998)
Előadott tárgyak: irodalomelmélet, komparatisztika
Kutatás: *Az írás és olvasás rituális gyakorlatai*
Megjelent könyvek: *Útkereső*, Kolozsvár (Komp-Press Korunk Baráti Társaság, 2001)
Kivezetés az irodalomelméletből, Marosvásárhely (Mentor, 2002)
A válogatott útibatyú (Szöszmögi Müsszents Sündörgő kalandjai), Kolozsvár (Koinonia, 2002)
Előkészületben: *Irodalmi gyakorlókönyv* (rituális irás- és olvasásgyakorlatok)

130

Irodalom

Rituális írás- és olvasásgyakorlatok műhelye

Literatură

Literature

131

129

Kimozdító rítusok

interjúrészlet

Gergely Zsuzsa: *A filológusokat mindig könyvtárakat bújó, olvasmányaikban elmélyülő, viszonylag magányos embereknek képzeljük, akik olyankor, amikor belefeledkeznek a betűk kínálta varázslatos világba, háttérbe tolják a környező világ minden ügyes-bajos dolgát. A jellemzés nem hamis, de túl általános. A Minimum Party Alkotótábor irodalmáraira semmiképpen sem illik. Ők az olvasást nem intim rítusként fogják fel. Miközben szövegekkel találkoznak, a napfelkeltét sem hagyják ki. Tavaly nem a tájról, hanem a tájba írtak. Másrészt a Minimum Party Alkotótáborban az olvasás nem önként vállalt magány, hanem közösségi élmény. Miként válik be ez az elképzelés?*

Berszán István: Azt gondolom, hogy a közösségélmény és az olvasás azért társítható, mert az olvasás eleve és óhatatlanul közösségi. Akkor is, amikor magányosan olvasol, szerzői impulzusokra hangolódsz rá, úgy működik a figyelmed, hogy közösséget teremt. Első nap elkészült egy olyan könyv, amelynek minden lapját egy-egy résztvevő készítette el a tábor körül található anyagokból és egy előzőleg papíron kézhez kapott olvasmányrészletből. Volt, aki jókora marhacsontból készítette a lap gerincét és hajlékony ágakból a keretét. Egy másik résztvevő fahánccsal erősítette olvasmányrészletét egy lemezdarabra, majd egy levágott hosszú hajtincsével díszítette az így nyert lapot. A harmadik tobozokat fűzött össze, stb. Elkészült tehát a könyv, amelynek lécekből és vasláncból rögtönzött „borítóján” (vagy inkább saroglyáján) tornyozódtak a te-

Fotó: Hegyi Réka

replapok, s melyet egy erdőbeli fenyőfa tövén helyeztük el, hogy minden nap valamennyien elzarándokoljunk hozzá és elolvassuk. Az is egy érdekes közösség, amikor egyenként olvasunk ugyan, de egy idő után kezd észrevevődni rajtunk, hogy mindannyian elolvassuk azokat a olvasmányokat. […]

Műhelyünkben olyan gyakorlatokat igyekeztem kitalálni, amelyek lehetővé teszik, hogy olvasás közben egyszerre többen is kövessünk bizonyos figyelemgesztusokat. Az ilyen olvasásnak megmarad az intimitása, és olyan értelemben a magánya is, hogy nem beszélgetünk arról, amit elolvastunk. A műhelygyakorlatok tehát a mindenkori néma olvasáshoz hasonlítanak, de közben terepmunka folyik. Az ilyenfajta rítusok segítenek kimozdulni megszokott gyakorlatainkból. A mi kultúránkban például nagyon gyakorlottak vagyunk abban, hogy erősen szelektív, reflektáló figyelemmel tájékozódjunk az időben. Az írás és olvasás itteni figyelemgyakorlatai másféle tartamokba terelnek aszerint, hogy milyen gesztusok ritmusát követjük. Fontos, hogy „sok mindenhez értsen", aki a műhelyünkbe lép. De a filológiához ezúttal nem fontos értenie, mert itt nem értelmezésgyakorlatok folynak. Csak az számít, hogy legyen készsége a rámozdulásra, hogy elinduljon az impulzusok késztetéseire.

Elhangzott a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. művészeti műsorában, szerk. Gergely Zsuzsa (2002)

Filológusok a hegyen (MP01)

Három filológus málnázik a hegyoldalban… – valahogy így kezdődhetnek a hitványabb viccek a Műszaki Egyetem büféjében. De nem biztos, hogy egészen beteg annak a lelke, akinek már a mondat sugallta képtől is mosolyra húzódik a szája. A filológus ugyanis valóban furcsán szedi a málnát: ha egy pillanatra elmélázik, néki a málna már nem málna, a gomba nem gomba, a száraz fa nem tűzrevaló, a patak nem vízfolyás. Ahogyan hozzányúl, vagy csak ránéz a dolgokra, azok jellé válnak, és addig nem férhet meg tőle békén a természet, amíg valami elbeszélést bele nem lát. Tájékozatlan favágók felületes pillantása a filológusnak a tájban való vakaródzását akár össze is keverheti valamely jeles képzőművész megfeszített installáló munkájával, de ami aztán létrejön félnapi lázas semmittevés után, annak már sem gyakorlati értéke, sem képi esztétikuma nincsen – hacsak nem ehetőek a jelek vagy valamelyik leányzó bele nem pózol a kompozícióba. […]

Igen hálás tárgya a filológusnak e szavak nélküli, tájba dermedt szöveg, melyet mégis olvasni kell inkább, nem csupán nézni, hiszen nem kép az, hanem inkább írás. Az efféle, betűk nélküli tájba írást és olvasást csak közösen lehet végezni, mint az emberi kommunikáció őskorában: a csoport rituálissá váló szokásai, az értelmezési játék szertartása viszi a tájba belebarmolt, önmagukban értelmetlen macskakaparásokba, vakondtúrásokba és rókalyukakba a grammatikát, a közös (fel)olvasás ceremóniája tagolja mondatokká a tisztás jeleinek, nyomainak konglomerátumát. Mondat. Ez a legkevésbé megnyugtatóan definiált grammatikai kategória. Még a neve is értelmetlen: mintha valóban mondanánk, nem csupán írnánk a mondatokat. Lám, itt is a leírt, bár kibogozatlan mondatról, de nem mondatban beszélünk.

Írástörténeti kézikönyvek bevezetőjében szoktak utalni némely észak-amerikai indián törzs úgynevezett kekinowin írására. Az egyes ábrázolt képek könnyen felismerhetőek, de nem művészi kidolgozásúak, inkább egyszerű, konvencionális jelek. Nincsen bonyolult szimbolika, sem rejtőzködő ravaszság: a táncoló emberalak táncoló embert, a kinyújtott kézben tartott tányér ételosztást jelent. Ennek ellenére csak a múzeum angol nyelvű feliratából értjük meg, hogy a képek sorozata valamely ritkán sorra kerülő avatási szertartás bonyolult rituáléjának a menetére utal, segítségül a ceremóniamesternek, hogy össze ne keverje a táncok, énekek, étel- és italosztások sorrendjét. Lehetett bármilyen titkos a szertartás, a képet nyíltan mutogathatták bárki idegennek: aki nem tudta eleve, hogy mire utal és mire való, annak nem szólaltak meg a képek, önmagában az írott képből, ha nem fért hozzá valahogyan a szöveg rituális koherenciájához, soha nem tudhatta meg, hogyan folyik a szertartás, de még azt sem, hogy egyáltalán van valamilyen szertartás, amire a kép utal. Ilyen titoktalan, másnak mégis értelmetlen szövegeket ír az elvadult (úgynevezett erdei vagy hegyi, mert van szelídített is, az úgynevezett házi, vagy közönséges) filológus a tájba: a víztükörben mélázó leányka

Fotó: Hegyi Réka

132

Kalló Angéla: *MP-Panoráma* (részlet)

víztükörben mélázó leánykát, a bányászlámpa-imitációt tartó, mosolygó szakállas férfi bányászlámpa-imitációt tartó, mosolygó szakállas férfit jelent, a madzagra kötött kő is legfönnebb valamilyen „súlyt". Mégis, a tájban mozgó „idegeneknek", a kinetikus, vizuális, muzikális és luxophilus törzsek tagjai kevesebbet olvastak ki „nyomainkból", mint egy medvééből. A medvenyomon látszik, hogy medve járt itt, álmos volt, lefeküdt, málnát evett, azután ment tovább; a filológus-nyomon viszont csak annyi látszik, hogy filológus járt erre, de hogy mit akart, merre ment… A kicsiny filológus-horda megtapasztalja tehát a tájba írás/tájból olvasás gyakorlaton azt is, hogy mit jelentett az ősállapot áthatolhatatlan „kulturális buborékja". Meg persze néha azt is, hogy mi az a kulturális evolúció. A filológus törzs kulturális buborékja az idén például a tábor végére kipukkadt. Ugyan csak békés és önkéntes asszimiláció révén, de történhetett volna kihalásos alapon is, mint az ősmodellben.

Fotó: Hegyi Réka

133

Az idén én maradtam utolsó filológusként a hegyen. Mint kihalt nyelvek utolsó beszélője, aki nem talál anyanyelvén társalkodó cimborát, bolyongtam a tájba írott, már csak általam érthető, fizikailag is bomló, döglött szövegek között. Az utolsó napon elindultam egyedül a gerincre egy kis friss narratívumért. Történetet sokáig nem írtam a tájba, csak mentem, találtam viszont szép, tiszta vizű csobogót, kikotorva, kis favályúval, odakészített műanyag pohárral, ahogy illik. A tetőn azután csobánokba botlottam. A bács hosszan mondott valamit a fogatlan szájával – hallgattam békésen, hisz körbevettek a kutyái –, szép nagy darab narratívum lehetett, de csak annyit értettem belőle, hogy apa, meg hogy la valea, meg a szomorúságot a szemében. Igen, gondoltam, tényleg a völgyben van a patak és elég nehéz lehet rendszeresen megitatni a birkákat ezen az aszályos nyáron. Visszafelé azután végre jeleket és nyomokat láttam a patakparton. Az összedöntött csobogó jelezte, hogy a táborig már nem iszom, mellette a birkák és a kutya nyoma a tettesekről árulkodott.

Kitörtem tehát törzsem kulturális buborékából, hiszen szép kövér narratívumot találtam, ráadásul univerzális módon kifejezve, hiszen e jelek minden racionális lény számára ugyanazt kellett jelentsék!

Innentől számolom, hogy leértem a filológusok hegyéről, pedig még igen messze volt Kászonfeltíz . . .

Mester Béla

Tájba írt szövegek (MP02)

A szerzőt is a kompozícióba építő, már csak ezért is szorosan antropomorf, a Minimum Party irodalmárainak túlnyomórészt statikus és mindig néma produkciói csak a végső pontot jelentették az irodalom gyökereinek a kutatásában. Létrejöttük modellje értelmezhető a tisztán képi gondolkodás, a csupán képekből álló narratívum megalkotásának kísérleteként. Ezek megakalkotása folyamatában rögtön az elején lefoszlik a narratíváról az írott nyelv médiuma, azután a beszédtől is megtisztul, amennyire csak lehet, hogy a végén megmaradjon a lecsupaszított, képbe fagyasztott narratívum. Ennek elolvasása már csupán visszatérési gyakorlat az emberiség mai kommunikációs szokásaihoz az archaikumból. Mindezek leírása pedig, amit most művelek, ha úgy tetszik, a civilizációba való visszatérés az archaikus megismerés tapasztalatainak a megtartásával. […]

Három szöveget írtunk a tájba. A címeket utólag adtam, kifejezetten a katalógus számára. A táborban a címnek nem lett volna jelentősége, sőt, mivel szükségképpen írott szavakból áll, visszavetette volna kísérletünket.

1. A romlás gyümölcsei

Mohaágyba félig süppedt, egyre inkább a földbe olvadni látszó alak néz a tisztáson egyedül álló gyümölcsfára, melynek ugyancsak egyetlen, földre omló kiszáradt ága terem gyümölcsöt, az viszont bőven és sokfélét, a málnától a paradicsomig és a hagymáig. A termékenység és az elmúlás, emlékezés és felejtés egybeolvadása elég világosan bele van írva a tájba, a többi az Olvasó dolga.

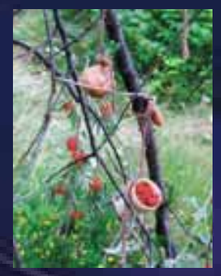

134–136

2. Emlékek a patak mélyéről

Magam vezetem művünk Tisztelt Befogadóit egy hátamra kötött nagy lapival és kezemben bottal, furcsa, mert szótlan Hermészként őket is csendre intve. Három leányzóra bukkanunk a patak medrében, egyikük hordalékfából és szemétből álló halom tövén, a vízparton olvas, másikuk különálló, sima felületű öblöcske vizében saját tükörképével társalkodik szüntelen, harmadikuk a fősodorban, kőből rakott szabályos, kör alakú medence fölött áll büszkén. Találhat benne az Olvasó természetet, embert és akár egy teljes fejlődési regényre való narratívumot, ha saját elméjében megleli hozzá a Kulcsot.

3. Leányálom

A Gomba felé indulva az úton, egy másik rejtett oldalcsapáson kis tisztás áll a hegyoldalban. A fű hangsúlyosan letiporva rajta, míg mögötte magasan és épen burjánzik. Jobbra, nem tudni, védett kuckóban vagy inkább rács mögött, leányalak fekszik, alszik éppen vagy talán reszket a rettegéstől. Balra férfialak hajol ki a tisztásról a töretlen fű fölé, kezében bányászlámpa, arcán széles mosoly. Kettejük között, a fáról bonyolult kötélrendszeren ereget egy nagy követ az előtérbe egy férfialak. A középpontban bikinis leányalak áll láthatóan felé mosolyog a bányászlámpás férfi, ő azonban hátat fordít neki és a távolba mutat, ahol a nyílt terepen két-három hatalmas, fűből-virágból fonott női ivarjel látszik. Találhat itt az Olvasó csábítást, beavatást a barlangban vagy éppen pszicho-horrort, attól függ, ki milyen kulcsot talál hozzá a farzsebében.

Mester Béla

137

Filozófiaműhely

Atelierul de filozofie

The Philosophy Workshop

138

Nem filozófiát akartam tanítani, hanem egyszerűen csak filozofikusabban láttatni dolgokat, egy lépés távolságot tartani fogalmainktól. Könnyen kimondjuk valamire, hogy ez az, ami. Azt szerettem volna elérni, hogy ilyenkor egy kicsit „álljunk hátrább", és még egyszer pillantsunk rá arra a valamire, próbáljunk késztetést találni, hogy filozofikusabban szemléljük a kérdést. Főként arra törekedtem, hogy ne elvont fogalmak használatával, hanem valami érdekes, különleges eset ismeretében vázoljuk fel témáinkat. Professzionális filozófusok számára bizonyára rettentően izgalmas fogalmi szinten vitázni, de akik nem merültek el a „tudományban", azoknak nem. Számukra unalmassá válhat a filozófia. Nagyon jó volt azt látnom, amikor megérkeztem a táborba, hogy egy olyan érdeklődő társaság gyűlt össze a csoportomba, amely óvatosan kezelte a filozófia fogalmát, de nagyon nyitott volt mindenre.

Pálfalusi Zsolt

139

dr. Pálfalusi Zsolt

Budapesti filozófus, az ELTE Filozófia Tanszékének megbizott előadója, a 2002-es tábor filozófiaműhelyének vezetője

Születési hely és idő: Miskolc, 1964 01. 02.
1989: Felvétel az ELTE történelem-filozófia szakára
1993: Felvétel az ELTE esztétika szakára
1995: Államvizsga filozófiából
1996: Felvétel az ELTE Doktori Iskolába,
(Fenomenológia Szekció)
1997: Az ELTE Eötvös Kollégiumában megbízott előadó
1998: A Láthatatlan Kollégium keretében Tutor-i megbízatás
A Magyar Fenomenológia Társaság tagja
A Magyar Filozófiai Társaság tagja
1999: Ösztöndíj Bécsben az Osztrák-Magyar Akció Alapítvány szervezésében
SOROS ösztöndíj disszertáció megírására
2000: Megbízott előadó az ELTE filozófia szakán.
2000: Disszertáció benyújtása filozófiából
2002: Esztétika PhD. felvételi.
Filozófia disszertáció védése, doktori fokozat megszerzése.
2002: A Kierkegaard Cabinet titkára az ELTE Művészetelméleti és Médiakutatási Intézetében

140

A filozófia és a mese

A filozófia és a mese, illetve hol húzhatók meg a filozófia határai? volt a mottója a 2001-ben, Minimum Party táborban először meghirdetett filozófiaműhelynek. *A lány és a katona* című Hoffman-, illetve *A kislány aki mindenkit szeretett* című Lázár Ervin-mese képezte beszélgetéseik alapját. Ezek a mesék arra voltak jók, hogy bizonyos fogalmakat (például a bűn fogalmát) kipróbáljanak, jelentésükön elmélázzanak – vallotta a műhelyvezető.

„Mind a két mesében van egy-egy olyan mozzanat, amire minden jóérzésű ember azt mondaná, hogy „na ez bűn volt", vagy azt, hogy ez tragédia, valami nagyon rossz jelent meg a történetben. Szent Pál mondja a rómaiaknak írt levelében, hogy a bűn olyan, mint az élesztő: elég az a pici élesztő, hogy a sok tésztát megdagassza, így vagyunk a bűnnel is: elég egy pici bűn, és máris az egész embert elrontja. Tehát lényegében ez a két mese arra volt jó, hogy mindenki sokkal óvatosabban közelítse meg például a bűn fogalmát, mint eddig és (főleg) mindenki maga mondja ki, hogy „igen, ez bűn volt". Észre sem vették, s máris képviseltek egy szempontot azzal, hogy kimondták, azonosították, hogy ez vagy az a tett bűnös volt. És ekkortól a műhelyben már nem is volt más dolgom, mint az, hogy újra és újra visszatereljem az emberek figyelmét arra a kérdésre, hogy amikor ítélkeznek (és ez természetes és magától értetődő számukra), akkor pontosan mire gondolnak, vagy mit értenek az általuk használt fogalmakon. Nem lehetett kikerülni az elméleti fejtegetéseket: 10-15 perces filozófiatörténeti fejtegetéseim során lényegében a bűn fogalmának klasszikus vagy tradicionális felfogásait mutattam be egy-két példaértékű filozófia, például Kant, Jean Nabbet, Levinas, és az ókori görögök kapcsán, vagy Szókratész etikai intellektualizmusának említésével.

Elhangzott a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. művészeti műsorában, szerk. Gergely Zsuzsa

„Muntele (nu) iartă”

Akkor éreztem, hogy abba kéne hagyni, amikor az a mikrobuszsofőr a tömegben is rámköszönt a kolozsvári piacon, ott, ahol a csomboros ecetet árulják. Addigra persze már tele volt a tárcám a fuvarosok telefonszámával, menetrendjével, tudtam, melyik sofőrnek melyik út menti kocsmárossal van megállapodása és hogy milyen régi a járműve. És persze ismertem magukat a sofőröket is, ha akartam, ha nem. […] Némelykor, miután békésen elvégeztem a dolgom, mint máskor, a megszokott ágy és kocsma helyett éjjelre másik városban találom magam, ahol másik tömegszálláson lakom, bár a szobatársamat itt is Attilának hívják, más a szakmám, bár az is bölcsész és más kocsmákban mást töltenek elém más pincérek, más társaságba járok és más lapokba írok. […] Némelyik város nehezen adja meg magát. Amelyik könnyen, arról hamar kiderülhet, hogy nem is város, csak a turistáknak épített spanyolfal. Furcsa módon akkor látsz meg csak valamit, ha úgy utazol, mintha nem utaznál. […]

Találni nemigen lehet csak úgy semmit az úton, különösen nem valami olyasmit, amit erőnek erejével keres az ember. Egyik magyarországi útitársam például mindenáron szervességet keresett egész idő alatt, ami még nem zavart volna, de mindig tőlem érdeklődött, hogy megtalálta-e már. (Te, ez most tényleg, igazán szerves hely? – kérdezte két nap alatt vagy százszor, nem győztem mindenféle marhasággal traktálni. Én ugyanis lassan már azt sem tudom, mi az, hogy hely, nemhogy még szerves is legyen, különösen hermeneutikai értelemben – merthogy hivatásos hermeneuta volt az em-

lített szervesség-kutató.) Csak annyi helyre utazz el tehát, ahánynak megfelelő imágót elbírsz magadon. Többfelé elutazni kidobott pénz: olcsóbb képes albumokat venni vagy átkapcsolni a Spektrum TV-re. Minden hely számára újjá kell születned tehát fáradtságban és mocsokban. Ha nem bírod, maradj otthon: gondolj azokra, akik sok pénzt fizetnek azért, hogy a világ túlsó felén járva a lelkük otthon kuksoljon.

Ha viszont újjászületsz egy hely kedvéért, ott valahogyan mindig megtörténik veled a világ, bár sohasem tudhatod előre, hogy miként. Én például az idén filozófiát találtam a szilvapálinka alján, holott csak a hegyre indultam málnázni.

Kolozsvári diák-énem minden nyáron újjászületik Kászonfeltíz-Tiszásfő kedvéért is. Az itt rendezett Minimum Party névre hallgató összművészeti alkotótábor exodust játszik, nem egészen élesben, de elég komolyan. (Csíkkozmástól a gerincig nincs térerő és a tábor mögött a vadászok rendszeresen kiteszik a medvecsalit, van viszont áram, számítógép és zene egészen addig, míg le nem fullad a generátor, és ha végképpen kiöntött a négy napos eső a sátorból, nyolc kilométer gyaloglás után eléred az első kocsmát és buszmegállót.) A főként a kolozsvári képzőművészetire járó, vagy pár éve végzett művészek körbe- át- és keresztbe-installálják a tábort, a táncosok és mozgásszínházasok körbemozogják az installációkat a zenészek muzsikájára, az irodalmárok viszont kenyeret sütnek és gombát szednek, a filozófusok pedig mesét olvasnak, az egészre pedig esténként jól ráreflektál az Élboy nevű állandó performer-csapat.

Elérkezik viszont egyszer vagy kétszer a nagy nap, az úgynevezett fesztivál, ami arról ismerszik meg, hogy este a kemény mag a szokottnál is tovább iszik és énekel a tábor egyetlen viszonylag száraz pontján, a büfésátorban, előtte viszont MINDENKI MEGMUTATJA A PRODUKTUMÁT. Az installátor installál, a táncos táncol, még az irodalmár is összehoz valami kreatív könyves performance-ot. Az a kódexoldal ugyan, aminek a merevítőjét én faragtam valami elhullott tehén lapockájából, állítólag a fesztivál idejére már kissé szagos volt. Nem értem, ez miért baj: az összművészeten belül ez volt az egyetlen tudatos olfaktorikus inger – a filozófusok performance-án kívül.

Hogyan mutassa meg ugyanis a filozófus a produktumát? Szögezze föl Platón ideáit a kiállítóterem falára? Mint tudjuk, azt csak ő látja. Rajzolja talán körbe? Mint tudjuk, a filozófia nem figurális, szemléletes entitás. Marad a régi, ironikus módszer: a filozófiatörténésszé vedlett filozófus előkapja viseltes Lukianoszát a ládafiából, felüti a *Filozófusok árverése* című dialógusnál, fölidézi, hogy ez görögül még életformák árverése volt, hiszen el sem tudták képzelni, miféle filozófia az, amiből nem következik valamilyen életforma, majd a tanultak alapján nekilát a dialógus megalkotásának.

Következik az Első Magyar Filozófiai Performance hiteles és szakszerű leírása: Felhasznált anyagok: 1 db egyetemi oktató, 3 db doktorandusz (etika, fenomenológia, politikafilozófia), 1 db filozófia szakos egyetemista, 2 db elektronikus újságíró, 2 db egyéb foglalkozású, 1 db sakktábla, 2 db szék, 1 db asztal, 1 db falitábla (lehet kartonpapír is), 2 db csokornyakkendő, 5 db esőkabát, 2 kg gyümölcslekvár, 4 db boxeralsó, 1 kg liszt, 1 db fenyőtoboz, 1 db magnetofon, 32 db 5 cl-es üvegpohár, 1 db seprű, nagy mennyiségű szilvapálinka.

A mozgás és a dialógus szigorúan eltervezett rendben folyik, a prológuson és az epilóguson kívül egyetlen szó nélkül.

0. jelenet: Prológus. A takarítónő problémafelvetése: mi a baj a filozófiával. (Pókok is azóta vannak itt, mióta a filozófusok idejárnak.)
1. jelenet: A boxeralsóba és csokornyakkendőbe öltözött pincérek körülményes előkészületekbe kezdenek, melynek végén minden kész a sakkpartihoz: a bábuk (= poha-

rak) felállítva, megtöltve pálinkával, melynek szaga szándékoltan betölti a teret. (Egy hang a nézőtérről: „ezek nem viccelnek”)
2. jelenet: A boxolók bevonulása. (A profi boxmeccsek előtti mérlegelési show paródiája női edzőkkel és a *Picasso kalandjai*ból előlépett sportorvossal.)
3. jelenet: A boxolók átalakulása sakkozóvá. Megindul a dialógus: Lépés a táblán (= elemi tény = elemi kijelentés), ennek regisztrációja a pincérnél (= magyarázat1), továbbadása a táblánál álló lányok egyikének (= magyarázat2), felírás a táblára (= kanonizáció), a közönség értetlensége a felírt szövegek láttán (= a filozófia tényleges külső kommunikációja). Az első liter pálinka és a harcosok, majd a pincérek, majd a felíró lányok kidőlése után a szöveg eljut a Huszár G4-től az énnek fejtvényén és a fölemett léten keresztül addig, hogy Cselekedj úgy…, Cselekedj úgy…. (Jó lett volna némi technika, hogy azután egy darabig magától íródjon a tábla.)
4. jelenet: döbbent csend.
5. jelenet: Epilógus: A takarítónő elmondja a tanulságot: mindig ez történik, ha a filozófusokat produktumuk megmutatására kényszerítik.

A fönti kis tréfa nem egetverő dolog, mégsem csináltuk meg sem Kolozsváron, sem Pesten egyik átunatkozott esténken sem, inkább csak fantáziátlanul ittunk meg pár performance-ra való szilvapálinkát. Persze a kászonfeltíziek sem performálnak, ha mi nem vagyunk ott éppen. No meg az sem performál jól, aki

úgy jön ki a hegyre, hogy valójában otthon marad. Ezt nem bocsátják meg a hegyek: aki nem születik számukra újjá, azt csigává változtatják: viszi a házát a szerencsétlen akkor is, ha nem tud róla.

Mester Béla

Megáldva és leköpve mindenütt

Egyszer Bergsontól megkérdezték, hogy mikor írja már meg az etikáját, hogy így megkoronázhassa az életművét, s akkor Bergson azt válaszolta, hogy senki sem kényszeríthet minket arra, hogy egy könyvet megírjunk. Arra kényszeríthetnek, hogy ne írjuk meg, de arra nem, hogy megírjuk. Valami hasonló jutott eszembe, mikor azt mondták, hogy a filozófiaműhelynek produktumot kell felmutatni. Az első bemutatónk gúny, egy iróniája ennek a produktumkészítésnek. A „darab" arról szólt, hogy a filozófia halála után kétszáz évvel hogy gondolnak vissza az emberek a filozófiára. A második performansznak már komolyabb tétje volt. A műhelyben is vitatott hatalomnak a szerkezetét vázolta, és egészében ez a produkció közelítette meg a műhelybeszélgetések során tárgyalt problémákat. A rossz excesztusát tárgyalta, illetve azt a problémát, hogy lehetünk-e úgy bűnösök, hogy nem követtünk el bűnt. […] Nagyon fontos eleme volt az, hogy egy abszolút morális tanulságra törekedtünk. Nagyon érdekesnek tűnik számomra az a probléma, hogy a színház mennyire nem viseli el a morált. Ha a közönséget orrbavágják, akkor a közönség az orrát fogja fogni és nem tapsolni fog. És ez történt: arról szól a darab, hogy egy fekete ruhás, csuklyás férfi ül a a színpad egyik sarkában, a másik oldalról pedig bejön egy fehér ruhás nő. A fekete háttal ül a közönségnek, a fehér a közönséggel szemben, és nézi a közönséget. Aztán megjelenik egy másik férfi, aki behoz egy tálcát, amin mindenféle kellékek vannak. Azt leteszi, és egy mappát tart a sötét ruhás férfi elé, aki azt aláírja, majd ezután a tárcát behozó férfi egy csomó cetlivel bemegy a közönség közé és szétosztja azokat egy-egy toll kíséretében. Aztán bejön egy ún. stáb. Bejönnek egyenként, mindeniküknél egy mappa van, mindenikük odatartja a fekete ruhás elé, aki mindeniket aláírja. Tehát ez kvázi a hatalmi hierarchiát és a hatalmi struktúrát hivatott felidézni. Aztán az, aki a cetliket kiosztotta behoz egy lepedőbe csavart valakit. Egy műtárgyat: egy „emberanyagot". A stáb nekiáll és „elkészíti", tehát leszedik róla a lepedőt pontosan úgy, mint egy szoborról, leültetik egy székre, megmossák a fogát, levágják a körmét, megfésülik, megmosdatják. Egyre emberibb vonásai vannak már, amikor a stáb ír egy-egy cetlit, mindenki külön-külön, és ráragasztja a figura bőrére. Semmilyen kulcs nincs adva a közönségnek, hogy mit kell arra a cetlire ráírni, csak találgathat. Amikor a közönség elkezdi írni a cetliket, és ráragasztja ennek az „emberanyagnak" a bőrére, akkor valójában szereplővé válik és nem közönség többé. Kiderül, hogy egyetlen közönsége van a produkciónak, a fehérruhás, aki mindezt némán szemléli, anélkül, hogy részt venne benne. A rossz excesztusa tulajdonképpen akkor történik meg, amikor a közönség tökéletesen ártatlanul lényegében halálra ítél egy embert. […] A darabnak azzal van vége, hogy üres a színpad, a szék helyén egy nagy vértócsa és a fehér ruhás továbbra is nézi a közönséget. Mindebből az látszik, hogy a közönség úgy lett bűnös, hogy nem tudta, illetve úgy keltettünk benne bűntudatot (ha sikerült), hogy nem követett el bűnt. Művészi produkció volt vagy egy morális példabeszéd? S amennyiben az utóbbi, akkor ez az előadás egy prédikáció volt.

Érdekes ez az asszimetria a két darab fogadtatása között. Az elsőnél sokkal több visszhangot hallottam, és az volt a legérdekesebb, hogy soha nem hallottam olyat, hogy „ti ezzel foglalkoztok a filozófia műhelyben?" vagy „nahát, milyen jó kis filozófia volt benne". Mindenki inkább arról beszélt, hogy milyen érdekes ez a műfaj, milyen jó volt a dramaturgiája, meg arról, hogy milyen jók voltak a szereplők. Színházat láttak benne és nem filozófiát. […] A nézőpontunkat is megértették és az előadás is egy olyan keretbe ágyazódott, ami nagyon humoros, ötletes volt, és ezt díjazták. A másodiknál mindez hiányzott. Törekedni akartunk arra, hogy valahogy megközelítsük a filozófiaműhelyben történteket. Többrétegű kényszerbe került a közönség: egyrészt azzal kellett szembesülnie, hogy tessék, ez filozófia és nem dráma, minden le volt sarkítva, minden mérnöki pontossággal volt megszerkesztve, másrészt pedig azzal, hogy morális felhangot kapott a dolog. Még csak találgatnia sem kellett a közönségnek, hogy mi mire utal, ez világos volt. Az a fanyalgás, amivel a közönség elvonult, világossá tette, hogy megértették, hogy ennek az embernek a halálában ők a hibásak, de nem így fogták fel, hanem úgy, hogy értjük már, hogy mit akartatok. […] A műalkotások metaforákban és szimbólumokban mozognak, és amikor ezek kikopnak belőlük, akkor nem lesznek izgalmasak, nem „pörgetik föl" a közönséget. Pontosan az, ami a tudománynak az erénye, a világosság fogalmazás, az a művészetben hátrány. Ha a közönség számára egy morális igazság derül ki a drámából, azt mondja, nem kellett volna ezt ilyen hosszan levezetni neki, ennyit ő is tud. Amilyen mértékű volt a filozófia a művészettel szemben, pontosan olyan mértékű volt a közönség reakciója is. *(P.Zs.)*

Elhangzott a Kolozsvári Rádió *Rejtett világok* c. művészeti műsorában, szerk. Gergely Zsuzsa

mindgames

142

Tábori újság

Ziarul taberei

Camp Newspaper

143

Bíró Zoltán

Kolozsvári programozó, kiadványszerkesztő a 2001-es és a 2002-es tábori újság szerkesztője

144

1969-ben született Sepsiszentgyörgyön

1988–1993 között a Kolozsvári Műszaki Egyetem diákja, 1993-ban szerzett villamosmérnöki oklevelet. 1994-től Kolozsváron működő, kiadványszerkesztésre és nyomdai előkészítésre szakosodott cég, az *1024 Studio* társtulajdonosa. A kolozsvári *Visszhang kórus* tagja.

Jelenleg nyomdai levilágítókat vezérlő programcsomag fejleszlesztésével foglalkozik.

A Mininimum Party tábori újságának történeténete mindig a lehetetlen megkísérléséről szólt. A tábor istenhátamögöttisége, a civilizációból való kivonulás szelleme sosem kedvezett a tábori sajtó létrejöttének. De majdnem mindig akadt néhány elszánt (őrült?), aki a generátor mindegyre megszakadó áramától, s az ezt követő adatvesztésektől vissza nem riadva megküzdött a tábori újság létrehozásának feladatával.

A Bíró Zolinak utóbbi két év alatt jóféhány ember segített írással, fényképezéssel, rajzzal és egyéb módon a szerkesztésben. Elismerés leginkább Máté Adélt illeti meg a kétezeregyes ujság társszerkesztői munkájáért.

MP felkelte

TISZTELT TÁBORLAKÓK!

145

146

foto:
Krausz Róbert

még a szemeteseknek is azt hittem, hogy a két fa közé narancssárgával kifeszített fekete anyag valami kis „istenhozott” installáció

ennek a Háznak az ablakából lőtték a legnagyobb medvét, amit életében látott

egy lelkiállapot mozgásban való kifejezése feltételez egy bizonyos fokú felszabadultságot

a résztvevők az anyaföldből készített Föld-anya szobrokat kiégetik és egy rituális szertaráson bemutatják

az Élboy engedékenységének eddig egyetlen példáját láthattuk

Ha én ablakocska volnék...

(Először jöttem a táborba)
AZ ÚT, A KEZDET. Szentgyörgyről indulok, de hát ilyen irányba nincs busz. Hát jó. Akkor elstoppolunk Csíkkozmásig, s ott megvárjuk a buszt. Igen ám, de az említett faluban úgy esik az eső…. Nem szállunk ki a kocsiból, csak a csíkszeredai buszállomáson. Akkor busszal vissza, dic-döc és máris Kászonaltízben termünk. Kellemes meglepetés: gyalogút, hosszabb, mint amire számítottam, de csomagok nélkül. Az útkijelző táblák közül az tetszik a legjobban, ami a szerény felirattal „MP ->” pont a hatalmas, célt hirdető zászló alatt helyezkedik el: MINIMUM PARTY. Na végre.

❊

TUDOM ÉN, HOGY ERDŐSZÉL, sátor s minden, de azért mégiscsak felcsillant bennem a naivság, ahogy a takaros „Mosdó” feliratot megláttam. …aranyos kis patak. Az egyik építő szerint a tusolónál este 11-kor adják meg a meleg vizet. (Fentről.) A tusolók (szóval inkább csak egyszerűen tusoló) mellett van valami, ami egy kicsit hasonlít az égigérő vascsicsergőre, csak egy kicsit nagyobb. Igaz, ideérkezésem első pillanataiban még a szemeteseknek is azt hittem, hogy a két fa közé narancssárgával kifeszített fekete anyag valami kis „istenhozott” installáció.

VADŐR bácsi, puskával a vállán. Azt mondja, ennek a Háznak az ablakából lőtték a legnagyobb medvét, amit életében látott. Még szerencse, hogy az egyik sátornál elmondták, hogy lehet medveijesztőt készíteni: egy hosszú fűszálra rábogozunk egy üres pástétomosdobozt (de ha halkonzerves van, az az igazi) és felrögzítjük arra a helyre, ahol a medve ki szokott jönni az erdőből. Ettől állítólag megijed.

❊

SÁTORVERÉS ELŐTT MÉG visszatérek a címadó mondathoz: *Ha én ablakocska volnék…* A Ház oldalán írja. Egy vakablak MP-s álma. Tetszik. És úgy érzem, ez egy olyan hely, ahol az ember megengedheti magának, hogy valami csak úgy minden összefüggés nélkül lényeggé nője ki magát.

(77)

RÖVID ISMERTETŐ AZ ALAKULÓ MŰHELYEKRŐL

FILMES MŰHELY

Imecs Márton és *Lakatos Robert* vezetésével, a résztvevők megismerkedhetnek a Super 8-as filmmel való forgatással, illetve lehetőségük lesz rövidfilmeket forgatni, a két műhelyvezető felülvizsgálatával. Ezt megelőzően: különböző kísérleti filmek vetítése után, a témaválasztás esztétikai vetületeiről folynak beszélgetések, illetve a kamera technikai lehetőségekről, ennek inspiráló hatásáról esik szó. A rövidfilm leforgatását forgatókönyv, illetve technikai forgatókönyv összeállítása előzi meg. Nagyszerű lehetőség mindenkinek, akit a film, filmforgatás érdekel.

KÉPZŐMŰVÉSZETEK

Pál Péter és *Irsay Zsolt* vezetésével olyan képzőművészeti alkotásokat lehet készíteni, amelyek alapanyagai elsősorban a táji lehetőségeket használja fel. Konkrétabb elképzelések a résztvevők jelentkezése után várhatóak.

MOZGÁSSZÍNHÁZ

Csibi István vezetésével egy olyan mozgásnyelv megtanulására, kikísérletezésére kerül sor, amely „belülről” táplálkozik. Egy lelkiállapot mozgásban való kifejezése feltételez egy bizonyos fokú felszabadultságot. Erre szolgálnak majd a „felszabadító” mozgásgyakorlatok. A kontakt-tánc, „energia-táncelemek” megtanulásával az önkifejezés magasabb szintre jut. Külső és belső egyensúlyra vágyóknak ajánljuk.

ZENEMŰHELY

Mezei Szilárd vezetésével szabad improvizáción, irányított improvizáción és kollektív kompozíciós gyakorlatokon lehet résztvenni.

IRODALOMMŰHELY

Írás és olvasás figyelem-gyakorlatok. *Berszán István* vezetésével, „olvasó-túrán és túra-olvasáson” vehetünk részt. Az írás sem marad el: a tájba írhatunk. A két csoportra osztott résztvevők kiválasztanak egy-egy színhelyet, ahol „egy történet nyomát kell hagyniuk.” Ezt követően egy együtt-olvasásra, „egybeolvasásra” kerül sor.

FOTÓMŰHELY

Kalló Angéla vezetésével, éjszakai fényrajz-fotózásra kerül sor. Természetesen, nappal is folyik a munka. Manuálisan működő fényképezőgép szükségeltetik, a fekete–fehér filmeket, az előhíváshoz szükséges vegyszereket raktárból lehet lehet kérni. Időnként a többi műhely munkája is megörökíthető.

KÉZMŰVES MŰHELY

Mezei Erzsébet vezetésével, ez évben az agyagozásra kerül a hangsúly. A résztvevők az anyaföldből készített Föld-anya szobrokat kiégetik és egy rituális szertaráson bemutatják.

BÉLBOYHOK

Ez évben *Szabó Attila* és *Molnár István* alkotják a csapatot, további résztvevők az élboyhok éleslátásától, jóindulatától és főleg a szükségességtől függ.

TÁBORI ÚJSÁG

Riportokat illetve kritikát szívesen látunk. Bizonyos fokú íráskészség szükségeltetik.

TÁBORI RÁDIÓ

Információkért *Gergely Zsuzsához* és *Szuszámi Zsuzsához* lehet fordulni. *(M.A.)*

Bélboyhok

Az Élboyban – augusztusi csillaghullás van, vagy mi. Ugyanis Vranyec hiányzik a sorokból. Szerencsére mégis működik az ötletvulkán, kevesebb erővel, de továbbra is célratörően, „kísérletiesen”. A tegnap esti előadást azért tartom mérföldkőnek, mert a két élbohoy, (ahogy újrakeresztelték magukat), képes volt kilépni a jól megszokott és nem utolsó sorban szerencsés hármas felállásból, hanem azért is, mert továbbkísérletezték, új elemekkel gazdagították az Örök Darabot.

Azért merem ennek nevezni, mert az egész Élboy töredékek sorozatát hozta létre. A reflektálás, irónia, önirónia sosem hiányzik az előadásokból. Az új elem egy installáció létrehozása volt, a későbbiekben pedig új szereplők bevonása a darabba. Nem tudom eldönteni, hogy melyik volt meglepőbb. Maga az elképzelés, hogy a nézőre szükség van a színpadon, sejtette, hogy valamivel tovább akarják pörgetni a színházelméleti kiselőadást. A színházelmélet-paródia amúgyis ritkaságszámba megy.

Nem hagyhatom szó nélkül, hogy az Élboy engedékenységének eddig egyetlen példáját láthattuk. Hiszen megtört a varázs, megtörtént a csoda stb., stb., mert teret kapott három ember a színpadon, mégpedig nem az élboyok soraiból. Nemcsak teret, de szót kaptak! Csibi István, Dénes József és Fodor Edina rövid betörése a színpadra fergeteges végszót jelentett, s bár törést hozott, mégsem volt teljesen idegen az előadás előző részétől.

Elismerésem mindnyájuknak!

A bélboyhoknak, Szabó Attilának és Molnár Istvánnak további nagyszerű ötleteket! Remélhetőleg valamilyen szinten rögzítik, megörökítik az alapötleteket, kár lenne, ha kárba veszne, elfelejtődne.

MÁTÉ ADÉL

INTERJÚ

Borsos Endre *a* Carpathian Foundation *magyarországi területi igazgatója. Az alapítvány öt országban foglalkozik regionális fejlesztéssel, melyek közt Románia is szerepel.*

MA: *Szerinted mit fed az „alternatív művészeti tábor” megfogalmazás?*
Milyen elvárásokkal jöttél ide?
BE: Tiszta lappal jöttem ide, nulla elvárásokkal. Csupán látni akartam, hogy mi történik, mert egy csomó pozitív élményről hallottam. Már a természeti környezet miatt is érdemes eljönni ide.
MA: *Nem találod tájidegennek ezt a tábort?*
BE: A művészetnek nem feltétlenül kell tájidegennek lennie. Viszont, beszélgettünk arról a tegnap, hogy az erősen kihangosított zene eléggé tájidegen, de ez nem vonatkozik az egész táborra. Sőt, a tábort nagyonis „tájbarátnak” érzem. A képzőművészet, például, mindig kapcsolódik valamilyen tájhoz, természethez. Tökéletes harmóniában működhet és ez a harmónia itt létre is jött.
MA: *Technika a hegyekben. Nem hat groteszkül?*
BE: Azt hiszem, hogy a mai technika nagyon jól illeszkedik a természethez. Nem környezetszennyező és nem igazán „ellenkeznek” az érdekei a természet érdekeivel. Egy gőzgéphez viszonyítva, a számítógépnek sokkal több köze van az alkotáshoz. Számomra nagyon pozitív fejlemény, hogy manapság fogsz egy laptopot, meg egy mobiltelefont és kiköltözöl a hegytetőre. Miközben természetközelben vagy, szerves része maradhatsz a „valós” világnak.
MA: *Volt-e időd betekinteni különböző műhelyek munkájába? Résztvettél valamelyikben?*
BE: Tegnap délután esett az eső, így aztán lemondtam róla. Meg aztán, inkább kirándultam. Az Élboy előadását láttam az este.
MA: *Milyen véleményed alakult ki, egy előadás megtekintése után?*
BE: Nagyon pozitív. Szeretem a spontán dolgokat. Azt hiszem, azért is jó, hogy a hegyekben vagyunk, mert itt az ember jobban elengedi magát, felszabadul.
MA: *El tudnád képzelni ezt a tábort egy nagyvárosban?*
BE: Az kétségtelen, hogy a nagyváros és az erdő között sok hasonlóság van. Ha egyedül akar lenni az ember valahol, ezen a világon, akkor a nagyvárost, vagy az erdőt választhatja. Azért ez más. Ennek a tábornak itt a helye.
MA: *Foglalkozol-e valamilyen művészettel?*
BE: Úgy érzem, hogy tizenhétéves koromig mindent elmondtam a világról, amit megörökítésre érdemesnek tartottam. Elég sokat festettem tizenéves koromban. Azóta nem érzem szükségét, hogy nyilvánossá tegyem azt, ami bennem van. Békében vagyok a világgal. Ha mégis választanom kéne, akkor a vízreírást, a sivatagi homokbaírást választanám. Ez vonz a leginkább.

MÁTÉ ADÉL

AbHuuu

Gglu-gglu-ty. Gglu-gglu-ty.kinnben-Zin.klaCszc. = = = > BhHuu-sHhs-bHhUUU

Fű lÁngol. Taps. 1 mp. MP. 01. Start. kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka kamikazé csóka **de Mondom, Ember, Csak 1 Mp Volt Az Egész**

Madár. Ijesztő-gyors-nemláttaMMIIstörténTTEEgy kérdőjelkéneide
Na, most elmondom, figyelj. Ott volt a csóka, csöpögött, ott volt a madárijesztő, dettó. Érted? Lendült a csóka, lángralobbant, mint az istennyila, pont úgy, bele a madárijesztőbe. Az is lángragyúlt. Persze sokan nem látták. Startolt az mpo1, ott kellett lenni.

Értelmi szerző, konstruktőr, pirotechnikus: Irsay „Zacsek” László és Koncz Árpád. Taps.

MP. 01. Start. este van, késő… mp3 start, e(I)sőbuli
_____
1.
2.
3.

(TH)

IDÉN IS JÁTÉK INDUL!

A Minimum Party táborokban az össztábori játékok jelentős múlttal dicsekedhetnek. 1 (egy) éve már minden egyes évben más-más játék teszi színesebbé (és bonyolultabbá) a táborlakók életét. Az idei játék az újságra épül, többfordulós és interaktív, tehát azok is élvezhetik, aki nem akarnak játszani, vagy kiestek a játékból.

A mellékelt játékszelvény tartalma minden példány esetében más és más: csak az illető példány tulajdonosa nyithatja ki, ellenkező esetben játékrontás bűnéről beszélhetünk. A játék részletes leírását lásd az utolsó oldalon.

Minden leendő játékosnak sok szerencsét kívánunk!

BÍRÓ ZOLTÁN

Foto:
Ökrös Márta

az kétségtelen, hogy a nagyváros és az erdő között sok hasonlóság van

ha mégis választanom kéne, akkor a vízreírást, a sivatagi homokbaírást választanám

lendült a csóka, lángralobbant, mint az istennyila, pont úgy, bele a madárijesztőbe

Neved:
_____

A mondatod (ha nem fér ki, minden további nélkül elfogadjuk egy ívpapíron is!):
_____
_____
_____
_____
_____

A szó:

félénken csiklandozta meg az ajkak gödreit, s biztatóan édes, csókízű löttyé váltott át

a vénasszony újra felébredt. Win98 Boot Disk, írta rajta

nem látom magam, ez az érzetek számháborúsdija

a nyeremény szimbolikus – egy láda sör vagy ilyesmi – elvégre a játék kedvéért játszunk, nem?

MPfelkelte

tábori újság
Minimum Party 2001

szerkeszti:
Bíró Zoltán
Máté Adél
munkatársak:
Horváth Róbert
Geröffy Andrea
lapterv, tördelés:
Bíró Zoltán

2001. július 30.,
Tiszásfő

© Minimum Party Társaság

Vegyed és egyed

AZ IRODALOMMŰHELY GHIMILCHEIT (VÁLOGATÁS)

(Az írás-olvasás szokásos médiumát, a látást kikapcsoltuk és tapintásra, ízlelésre hagyatkozva kommunikáltunk, történeteket adtunk és vettünk. Aztán visszajelzésképpen cseréltük be az eseményeket a hagyományos írott felületre.)

Kezemben tartom a tárgyakat. Elemek. Természeti elemek. Meglepetések. Ha becsukom a szemem, akkor sem vagyok egyedül. Valaki elhelyezi a felületeket, animálja őket és végül eltávolítja. Vagy ottfelejti, hogy a hideg elmúljon, hogy az apró zsibbadások megszűnjenek. A varázs megszűnt: arra gondolok, hogy az arcomon pattanások vannak.
Szerettem volna az élő és az élettelen tárgyak közötti különbséget érzékeltetni. Több a halott matéria.

Ilyen másfajta érzékelésnél a tárgyaknak s a fogalmaknak (ezek segítségével kategorizálunk, nevezzük meg, érzékeljük a tárgyakat) másmilyen megragadása az érdekes. Pl. hogy mi az, ami élő vagy holt anyag, ezt felismerem-e és mi által. Szótárban egyfajta meghatározás szerepel, ezt többnyire logikai vagy látás segítségével felfogott tények határozzák meg: élő az, ami mozog pl. Most itt: az élő az nyirkos (a nedv jelenléte meghatározó) és erős. Több erő van benne, mint a holt anyagban, és bántani tud: a virág pl. Mi az? Kemény, erős, nedves, agresszióra késztet (szétmorzsolásra). Illata sem finom. A babaolajé inkább. Az már ismerősebb. Ez így most a virág. (S még ki tudja mi minden, amit nem tudunk.) Szép-rút fogalompár nincs. Harmónia, szimmetria másképp: felépül bennem a pagoda. És úr az idő.

Ernyedt, álmos bőr bugyraiban, lágy, enyhén puhatag, csigasikomlású, de mégis emberi folydogálgatott. Félénken csiklandozta meg az ajkak gödreit, s biztatóan édes, csókízű löttyé váltott át. Majd szemcsés, tapintatosan édes, felismerhető és közhelyes vénnannyós csikorgássá lett. Megérzett, de fel nem fogható, elpalástolt egyvelegek következtek. Mindezek lengésbe hozták az éjszaka hamvaitól terhes, tompa test-szellemet, mint minden, ami emberi, nem fénysebességgel, de űrhajósan egy hideg loccsanás tovakerget mindent.

A vénasszony. Gyűrött keze remélte az érintést, a meleget. Látta, amint végigtapogatja. Ujjbegyeit. Csuklóját. Már csiklandozta. Már idegesítette, szőrét borzolta, de kellett, oly nagyon kellett! Beborította, arcár simogatta. A szag árkot vésett belé. A Nap felragyogott. Meleg tenyér szerette arcát. Egy megsárgult fénykép. A szag lesújtott fejére. Lesújtott. Lesújtott. Homlokát hideg veríték borította. A vénasszony újra felébredt. Win98 Boot Disk, *írta rajta.*

Fontos a, az; hogy elkezdődjön és lefusson lassan, kibontakozva az a valami, anyag. Ha sietek, magam maradok. A méretet nem fogom fel a tenyeremmel, ez nem oly meghatározó, mintha látnám? Most nincs és, most tapintásával barátságos vagy kellemetlen, esetleg idegen. A kerekség, a íze kedves és kezdeni lehet valamit azzal, hogy kontrasztot hozunk létre: a, bár kerek, súlyos. Ez ellentétes előjelű a finommal, ami uralható! Az anyagtalanná válás adománya sok alkalommal: nem látom magam, ez az érzetek számháborúsdija. Azzá válok, amit érzékelek – sok alkalommal. Támadok vagy védekezem: elsődleges ösztöneim ezek, amik előjönnek. És elmegyek a határig: tart a megismerendő, összeszorítom tenyerem, hadd lássam, mennyi erőkifejtésre fáj. Milyen erős. Jöhet-e tenyeremben közelebb. De pontosan átlátni, akkor inkább: és, de, vagy, esetleg akkor.

(Tisztásfő, vasárnap ebéd előtt)

JÁTÉKSZELVÉNY
vigyázat, csak ezen példány tulajdonosa bonthatja fel!

JÁTÉK

KEDVES OLVASÓ,

Amennyiben játszani szeretnél, első dolgod legyen, hogy ne mutasd meg senkinek az újságod alján letakart szót. Minden újságpéldányba más-más szót írtunk, tehát a te szavad nem szerepel egyetlen más újságban sem.

MIBŐL ÁLL A JÁTÉK?

A mellékelt szöveget egy világhírű prózaíró novelljából ollóztuk. Feladatod, hogy folytasd – egyetlen mondattal – a szöveget úgy, hogy az illető szó feltételenül szerepeljen mondatodban. Ez lehet ragozott formában is (pl. agyvérzés – agyvérzéstől). Ezt a mondatot „be kell küldened" a MPfelkelte szerkesztőségébe, amit a többi beküldött mondattal együtt az eredeti szöveghez kapcsolunk (mi döntjük el, milyen sorrendben és milyen „töltelékszöveg" segítségével).

Ahhoz, hogy egy másik játékos mondatát kiiktasd a szövegből, tippelhetsz, azaz ki kell találnod, melyik volt az a szó, amelyikkel a játékosnak mondatot kellett alkotnia. Ha ez sikerült, jutalmul újabb szót kapsz, a vele alkotott mondatot beküldve tovább gyarapíthatod a szöveget, így a saját mondataid számát is. Minden újabb mondat beküldése esetén két tippelési lehetőséget kapsz más játékos mondatainak „kilövésére". Ha egyik tipped sem talált, a saját mondatodat veszíted el, egyébként, amint már említettük, minden egyes sikeres tippre újabb szavakat kapsz. Megszorítás, hogy ez a két tippelés különböző mondatokra vonatkozik, tehát nem tippelhetsz egyszerre ugyanazon mondat két különböző szavára.

Ha valakinek egyetlen mondata sem marad a szövegben, kiesett a játékból.

A nyertes természetesen az, akinek a játék végére a legtöbb mondata szerepel a szövegben. A nyeremény szimbolikus – egy láda sör vagy ilyesmi – elvégre a játék kedvéért játszunk, nem?

HOGYAN JÁTSSZ EREDMÉNYESEN?

Ha túl „feltűnő" szóval kell mondatot alkotnod, a mondatba csali szavakat is befűzhetsz, persze mértékkel, mert fenntartjuk a jogot, hogy a túl erőltetett mondatszerkezeteket (pl. felsorolás) játékrontásnak tekintsük és visszadobjuk. Vigyázz, a mondatok elejére és végére tehetünk töltelékszöveget (a könnyebb kapcsolódások érdekében), de önálló mondatokat már nem. „Könnyítésképpen": az összes szót – esetleges nyakatekertségüktől függetlenül – ugyanannak az írónak ugyanazon kötetéből másoltuk ki, tehát „lehet" velük mondatokat alkotni!

Ha valami nem világos (az előző év tapasztalatai alapján ez igen valószínű), ne habozz felvilágosítást kérni az MPfelkelte szerkesztőinél (akik egyben a játék vezetői is)!

ÉS MOST ÁLLJON ITT A SZÖVEG!

Túlságosan messzire vezetne bennünket, ha itt összegezni akarnám Tarantoga professzor egész elméletét, amely kimutatja, hogyan tanultak meg a burgonyák először repülni, leveleiket rezgetve, majd hogyan vándoroltak feljebb, ki a Taíria légköréből, és telepedtek le végül a bolygó körül keringő sziklafelhőkben. Mindenesetre megkönnyítette a dolgukat, hogy hála növényi anyagcseréjüknek, tartósan ellakhattak az űrben, jól megvoltak oxigén nélkül, és a Nap sugárzásából merítettek életenergiát. Végül annyira fejükbe szállt a siker, hogy rákaptak a kalózkodásra – ekkor kezdték megtámadni a bolygó mellett elrepülő űrhajókat.

Tarantoga helyében bármely kutató beérné ennyivel: publikálja ezt a remek hipotézist, aztán megpihen a babérjain. A professzor azonban elhatározta: nem nyugszik, míg foglyul nem ejt legalább egyetlen ragadozó krumplit.

(B.Z.–M.A.)

A (TEG)NAP POÉNJA

(LEGALÁBBIS ISTIKE SZERINT)

A *Spártai Szeretetszolgálat* aktivistái kizárólag a *Spártai Rend* tagjai közül kerülhetnek ki.

MPfelkelte

2. szám*

tábori újság 2001

*az első számot onnan lehet megismerni, hogy nem írja rajta az 1. szám-ot

Foto:
Márkus Róbert
Sztori:
Bíró Zoltán

megpróbáljuk tehát számunkat úgy összeállítani, mintha ez lenne az utolsó

valószínű, hogy a művészetek korábbi történetében is fölmerült az a kérdés, hogy a műtárgyszerű dolgok nem váltak műtárggyá

Utolsó szám?

VAGY TALÁN MÉGIS CSAK UTOLSÓ ELŐTTI?

Kézirat gépelésének pillanatában még nem tudni. De már mindenre fel vagyunk készülve. Amúgy ritka az az MP*nn*, amikor csak úgy ni, a szerkesztők, munkatársak, tördelők, grafikusok és fényképészek ihletgazdagságán, hozzáállásán, együttműködési készségén, netán alkoholszintjén múlna, hogy milyen és főleg hány szám jelenik meg a tábor szűk egy hete alatt. De az idei eset túltett a legborúlátóbb elképzeléseinken is. Sok mindent láttunk már Minimum Party-s generátoroktól (üzemzavarmentes működést leszámítva természetesen), de a nyomtató és a legjobb monitor kiiktatása szomorú premiernek számít (egyelőre; csütörtök dél van, a tábor végéig még hosszú az idő). A *Brassói Lapok* jóindulatán múlik, szó lehet-e harmadik számról is, ha egyáltalán jelen szám még a tábor ideje alatt olvasók kezébe kerülhet.

Megpróbáljuk tehát számunkat úgy összeállítani, mintha ez lenne az utolsó. Segítségünkre jöttek a felgyorsult események; szerdán este már négy műhelynek (irodalom-, zene-, film- és mozgásműhely) volt alkalma bemutatkozni, és az eddigiek legstílusosabb Élboly előadásába nem kevéssé stílusosan a fotóműhely is becsempészte magát. A sort a „koncepcióssá" átnemesülő kézműves műhely idei újdonsága (az agyagszobrocskák kiégetése, majd rituális bemutatása) és az egyéni alkotásokká „szétesett" (de inkább átlényegült) képzőművész-műhely installációi teszik majd teljessé. Az elején egyik legálmosabbnak tűnő Minimum Party végre valahára beérni látszik, a mindeddig igen kevéssé beépített tér (leszámítva a néhány koraszülött installációt) kezd lassan minimumpartyassá válni.

Lehet, hogy ezen lapszám utolsó mondatát lezáró pont tábori lapunk végét is jelenti. Végzetünknek derűvel és sorsunkkal megbékélve nézünk elébe. De azért él még bennünk a remény – hátha a MP lemente fényének utolsó sugaraiban a *MPfelkelté*nek is megadatik, hogy még egy utolsót ragyoghasson.

BÍRÓ ZOLTÁN

VARIÁCIÓK GOMBÁRA (1)

Fogalmunk sincs. De artani art.

A Minimum Party támogatói

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

ILLYÉS KÖZALAPÍTVÁNY
A HATÁRON TÚLI MAGYAROKÉRT

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

Ministerul Culturii a României

MMK
Magyar Mozgókép Közalapítvány
Motion Picture Foundation of Hungary

Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága

Magyar Nollégium

I S M
Ifjúsági és Sportminisztérium

Kodak

INTERJÚ

POGÁNY GÁBORRAL

GZS: *Egy olyan filmet nézhettünk meg, ami nemcsak a magyar, hanem sokkal tágabb vonatkozásban tárgyalja a képzőművészetet. A címe az volt, hogy „Az elmúlt jövő", és úgy érzem, hogy nagyonis rímelt a tavaly látott filmmel, „A művészet és szemfényvesztés"-sel, éppen azért mert olyan kérdéseket, dilemmákat mozdít meg az emberben, amelyek nagyon nehezen megválaszolhatóak: hol van az érték és az értéktelenség közötti határ, az a határ, ahol még nem a pénz mozgat, hanem az emberben levő erő, képesség. Tehát, mit is mondhatnánk el a képzőművészet jelenéről? Hogyan kell szelektálni, akkor amikor ezekhez a művekhez viszonyulunk?*
PG: Előszöris, meg kell próbálni saját magunkban megtalálni egy olyan mércét, ami ösztönösen segít a dilettantizmust a nem dilettantizmustól elválasztani. Azt hiszem, hogy aki foglalkozik művészettel, nem feltétlenül aktív módon, hanem aki járatos a művészetek történetében, az valahogy kialakítja magában. Ez csak egy alsó szintet jelenthet: ami az alatt van az biztos nem művészet, ami fölötte az vitatható, akárcsak az, hogy egyáltalán egy jelenség érdemesült-e arra, hogy megvizsgáljam ezzel a „dilettáns-szintmérővel". Valószínű, hogy a művészetek korábbi történetében is fölmerült az a kérdés, hogy a műtárgyszerű dolgok nem váltak műtárggyá. Egyszerűen nem érték el azt a szintet, azt a funkciót amit egy műtárgytól elvárnak és egyszerűen szelektálódtak, az idők során. Ez csak egy lehetséges variáció. Rengeteg a halandzsa, rengeteg a

GERGELY ZSUZSA

folytatása az utolsó oldalon

Foto:
Márkus Róbert
Sztori:
Bíró Zoltán

a mozgásnyelvezetet arra lehet a leginkább felhasználni, hogy kapcsolatokat fejezzünk ki, illetve egy viszonyt, az ebben közrejátszó érzelmekkel, érzésekkel együtt

belelépek, miután nem játszottam el a történetet, most történetek szilánkjaiban pörgök, csipkedd magad!

a tiszásfői fekete lyuk és erőtere a XX–XXI. századi kultúra görbe csöve

INTERJÚ

CSIBI ISTVÁN MOZGÁSMŰVÉSSZEL

ÖM: *Most vagy először Minimum Party táborban. Voltál-e már hasonló helyen, vagy vezettél-e olyan foglalkozást, ahol rövid idő alatt kellett amatőrökkel valamit létrehozni?*
CSI: Részt vettem már különböző színi és rendezői tanfolyamokon, ahol hasonló jellegű feladatok voltak, tehát öt-hat nap alatt kellett a résztvevőkkel valami megnézhető, élvezhető kis előadást összehozni .
ÖM: *Mire számítasz, el lehet-e érni egy minimális elmélyültséget ezen rövid idő alatt, vagy nem is ez a lényege az ilyen jellegű munkának?*
CSI: Szerintem nem is az elmélyültség a lényeg, inkább a játék, a szereplők játékra való ráhangolódása. És noha mindenképpen valami a közönség számára élvezhető dolgot kell produkálni, ilyen körülmények között ők is elnézőbbek, tudják hogy mit engednek meg az adott körülmények.
ÖM: *Lehetséges tehát hogy nem is az idő határozza nem hogy valaki ráérez ennek a dolognak lényegére, hanem egy bizonyos fokú affinitás szükséges?*
CSI: Az idő semmiképpen sem elhanyagolható tényező, viszont emellett szükség van készségre és résztvevő hozzáállására. Fontos, hogy ki, milyen komolyan veszi ezt a munkát. Igaz, hogy ez egy játék, de igazán csak akkor lehet játszani, ha nagyon-nagyon komolyan vesszük – akkor lesz szép a játék, akkor örül mindenki a játéknak. A „játékszabályok" betartásával és a megfelelő hozzáállással nagyon szép dolgokat lehet létrehozni, rövid idő alatt is, akár.
ÖM: *A mozgásszínház keretein belül milyen stílussal foglalkoztok, milyen elemeket használtok fel a konkrétan?*
CSI: Két egymáshoz kapcsolódó mozgásnyelvezetet használunk. Az egyik az energia-tánc, ami úgy jön létre mint egy energiaimpulzus. A belülről induló energiaáramlat mozgatja tulajdonképpen a testet. A másik a kontakttánc. A mozgásnyelvezetet arra lehet a leginkább felhasználni, hogy kapcsolatokat fejezzünk ki, illetve egy viszonyt, az ebben közrejátszó érzelmekkel, érzésekkel együtt.
ÖM: Mi a lényege az alkalmazott módszerednek?
CSI: Egy kísérletet terveztem, tudván hogy ez egy kísérleti tábor. A kísérlet jellege abban rejlik, hogy egyrészt, olyan emberekkel dolgozok, akiknek nincsen szinte semmiféle mozgáskultúrájuk. Viszont, eddigi tapasztalataim szerint a mozgás „belülről" születik, tehát nem egy „kívülről" tanult dolog. A mozgás egy lelkiállapot kivetítése, és egy bizonyos szinten esztétikai élményt nyújthat a nézőnek. Nem valamilyen szerep eljátszásáról van szó, hanem arról, hogy az ember ilyenkor saját magát „adja" – a színész-táncosról tudunk meg valamit, mozgását figyelve.
ÖM: *Ezek szerint, az előadónak bátorságra van szüksége, hiszen a mozgásban kifejeződő énjét vállalnia kell.*
CSI: Természetesen, hiszen mozgásából olyan dolgokat tudhatunk meg, amikről nem szerezhetünk más forrásból tudomást.
ÖM: *Milyen formát ölt a műhelymunka a tábor végén?*
CSI: „A bennünk élő menny és pokol" lesz a címe az előadásnak és Dante Isteni színjátéka inspirálta az ötletet.
ÖM: *Milyen stádiumban van jelenleg az előadásra való előkészület?*
CSI: Egyelőre a csapat próbálja elsajátítani a legszükségesebb princípiumokat, amelyek alapján a kellő időben tud majd improvizálni.
ÖM: *Tehát alapvető technikai elemek segítségével már önállóan is tud bárki dolgozni.*
CSI: Tulajdonképpen nem az én tanításomon van a hangsúly. Megpróbálom rávezetni a résztvevőket arra, hogy miként működnek ezek a dolgok, a végső cél pedig az új elemek létrehozása.

Ökrös Márta

VARIÁCIÓK GOMBÁRA (2)

A négyfejű gomba (nem tévesztendő össze a négy gombafejűvel).

A történetre vagytok kíváncsiak?

FEKETE LYUK A SZÍNPADON

A színpad az a hely, ahol színeváltozás történik. Most megkérdezem: a *Történet* vagy a *Színész* színeváltozása? Mutáció megy végbe: nem a történetet játsszák el, hanem azt, hogyan lehet a történet elmondását eljátszani, hogyan lehet a folyamatos improvizáció „látszatát" kelteni, hogyan lehet az *n*-edik elemhez az *n+1*-edik szakaszt is hozzátenni úgy, hogy még mindig toldható legyen a láncolat. A lényeg, hogy be lehessen jelenteni: „Ma este ezt a történetet is eljátszhattuk volna. Például. – Ezt meg én mondom, a színész, akit én, a színész kigúnyolok, aki a fekete lyukat látom, belelépek. De reflektálok az eseményekre, *na nem úgy ám, de nem ám*. Belelépek, miután nem játszottam el a történetet, most történetek szilánkjaiban pörgök, csipkedd magad!"

Állandó önreflexió a fekete lyukban és annak erőterében, ahol – láthatjuk – minden megtörténhet. Fekete lyuk a színpad (habár a színeváltozás hegyen történt!), ahol a profánnál és az ironizáltnál csak még profánabbat és ironizáltabbat láthatunk. Hely, ahonnan a végtagok, felrészek, fejek, hangok és törzsek, szövegfoszlányok nyomulnak kifelé. Itt az Iliász, Apollinaire, Sebestyén Márta és az ember „természetes megnyilvánulásainak" (pl. böfögések, hányások, purcolások) túlzott kiemelése jól megfér egymás mellett. Információ-, idő-, tér- és állapotkoncentráció groteszk egybefonása ez. A tiszásfői fekete lyuk és erőtere a XX–XXI. századi kultúra görbe csöve. Ki és mi akad horogra? A színész, a néző? Kinek kell a történet, és ki, kiről, miről szól? Színházról, játékról? A színházról. A játékról.

Meztelen marad a nézőtér, miközben a fekete lyuk magába szippantja azt, aki közelébe merészkedik. Molnár Isti és Szabó Attila belegyömöszöl mindenkit, aki engedelmeskedik az *„Öt perc múlva Élboy"* felhívásértékű közlésnek.

– A történetre vagytok kíváncsiak?
– „A történet én vagyok" – mondja az Élboy.

B.E.

VARIÁCIÓK GOMBÁRA (3)

Egy embert egyetlen gomba is könnyen leszedhet… de egyszerre négyet?!

VARIÁCIÓK GOMBÁRA (4)

Istike – vákuumcsomagolásban (a gomba itt csak dekoráció)

INTERJÚ

MA(GAMMAL), VÁGÁS NÉLKÜL

MA: *Meg tudnád fogalmazni, hogy mit érzel akkor, amikor egy ilyen inspiratív környezetben, (merthogy sokan ezt állítják), arra kell gondolnod, hogy a Tábori Újság csak addig létezik, amíg valaki repülőt nem hajtogat belőle?*
MA: Nos, a múlandóság, a memento mori és egyéb halálhoz kapcsolódó gondolatok születnek meg ilyenkor. Mintha egy száraz falevél hullna alá.
MA: *Ez nagyon költőien volt megfogalmazva.*
MA: Szóval, nem várom el, hogy minden résztvevő fóliázott albumba rejtse ezt a lapot. Meglehet, nincs túl jól megírva, így aztán bosszút forral az olvasó. Rémálmaim vannak, talán gyilkosságot forralnak ellenem. De talán az elburjánzott kreat-ivás, a spleen és egyéb okok késztetik arra az olvasókat, hogy a Tábori Újságot Tábori Repülővé alakítsák. Már voltak ilyen megfontolásaim, hogy egyenesen Origami-műhelyt indítsak és megtanítsam a Tábori Tulipán hajtogatását.
MA: *Na, és mi van azokkal, akik el sem olvasták?*
MA: Talán nem tudnak olvasni.
(akurvaéletbeezzelagenerrátorralmármegintelmentazanyagapogánygáborinterjútisketnapjagépelem, mondomhogyelmentettem!)
MA: *Hm… Szükség van egyáltalán erre a lapra?*
MA: Nagyon jó kérdés. Már hogyne lenne! Ha nem ülnék itt, a számítógép előtt naphosszat, és nem bosszankodnék azon, hogy folyton megszakítja valami, (azakibaszottgenerát-tor), vagy valaki, (mármegintitt-pofázikvalaki), akkor én is készítettem volna egy haszontalan rövidfilmet, elmentem volna fotózni, (úgysejöttösszenekikahogyelképzelték), netalán festettem volna valamit még. Elképzelhetetlen lenne!
MA: *Úgy érzem némi szellemi mazochizmus cseng ki a szavaidból.*
MA: Tábor végén nyilvánosan megostorozom magam. Számítok a Spártai Szeretetszolgálat különdíjára is, de ezt azért ne írd le.
MA: *Oké.*

MP-helyzetkép

KIS ÖTSOROS

gondoltam egyet
installálok kettőt
lépek hármat
látok négy alakot
éppen installálnak

miről is szól a film?

Super 8

AVAGY VADDÁZDIZBÁTTNDU?

Most töviről hegyire meg lehet tudni, hogyan kell filmet csinálni, no persze ehhez el kell olvasni Lakatos Robi filmsuli-sorozatát a filmtettből (ők is kicsi effel írják a címlapon, ha jól emléxem), de akkor aztán sőt.

Kezdem a tövinél, ott, ahol Robi azt mondta, hogy írjunk forgatókönyvet. Forgatókönyvet az ember úgy ír, hogy közben mindenféle olyan dologra gondol, ami biztos nem jutna eszébe, ha az a film, amit ő alkot, már megvan és az ember fia épp azt nézi. Most egyszerűség kedvéért letegezlek és felkérlek, képzelj el egy humán-licista plusz filós hátteret, némettanári perspektívákkal. És filmet akarsz rendezni. Az orrod másfél centit felment északnak, ha megkérdezik, hogy *miről is szól a filmed? – fontoskodva válaszolsz. Elképzeled, hogy Kazimir szerelmes Karolinébe és röpköd az égen a Zeppelin. Ezt prózába leírod, megmutatod Robinak. Ő elkezd egy mondatot amelytől egy darabig mosolyogsz, majd a „de" után szótárért kutatnál, mert olyan szavakat hallasz, hogy „plán", „diafragma", „exponálás", „fényméró", „kioldózsinór" vagy „snitt". Ezekre mind bólogatsz, és elég bizonytalanul elkezded mindezek tudatában* átírni a forgatókönyvet. S mivel mindig olyan barátságosan mosolyog, megkéred Imecs Mártont, segítsen, ésmondjamármeg, mi az a …színmelegség, mert az neked úgy mint szín és úgy, mint melegség, azért nem olyan idegen. Erre ő ugyanolyan bájosan egy valóságos koordináta-rendszert karcol a padra, bele egy valóságos, adott pontig logaritmikusan növekedő függvényt, és magyaráz. Sokáig és részletesen. Néha azt mondja, spektrum, néha azt, hogy tángens, néha meg azt, hogy ez ilyen egyszerű. Nincs mit tenni, el kell olvasni a filmiskolát a filmtettből. Vagy tíz rész, és még három nap van a táborból.

No, megvan a forgatókönyv. Több, mint fele Robitól származik, de fő, hogy megvan, kézbe a kamerát! Milyen szép is a világ a borostyánszűrőn keresztül! De mi ez a kerregés? Hoppá, film volt a kamerában, most öt méteren nézhetem a szép világot! Ez a gomb erre jó, az arra, figyelj, hogy legyen fény, mindig bebiztosítsd az állványt, ne fordítsd nappal szembe, ne filmezz déli fényben, ne ezt, ne azt, szóval zúg a fejed, rendesen. Főleg azért, hogy honnan szerezz szereplőket, főleg olyant, akit le is vetkőzik, egy szó mint száz kosár, változik a forgatókönyv, nem kell levetkőzni, van színész, hurrá. Esik az eső… Nem esik az eső, ki a helyszínre, egy óra lelkes forgatás után veszed észre, hogy nem volt elég fény, kezdheted elölről. Színész nem ér rá, másnak is kell a kamera. Színész ráér, felhős az ég, nincs elég fény, *süss fel nap* két szólamra.

És végre forgatás! Van fény, van szereplő, jókedv, sikerélmény, jó mulatság, férfimunka.

Talán szeptemberre elő is hívják a filmeket. Akkor majd te is felteszed magadnak a kérdést: *miről is szól ez a film?*

TH

VARIÁCIÓK GOMBÁRA (5)

Nyaktól felfelé… homály.

Foto:
Márkus Róbert
Sztori:
Bíró Zoltán

a Tábori Újság csak addig létezik, amíg valaki repülőt nem hajtogat belőle

számítok a Spártai Szeretetszolgálat különdíjára is, de ezt azért ne írd le

az orrod másfél centit felment északnak, ha megkérdezik, hogy miről is szól a filmed

erre ő ugyanolyan bájosan egy valóságos koordináta-rendszert karcol a padra

nincs mit tenni, el kell olvasni a filmiskolát a filmtettből. Vagy tíz rész, és még három nap van a táborból

honnan szerezz szereplőket, főleg olyant, akit le is vetkőzik, egy szó mint száz kosár

Foto és sztori:
Ökrös Márta

a tábor alapideológiája, hogy amatőrökkel történnek kísérletezések, amiket még nem fertőzött meg a klasszikus formanyelv

az elméletírás íróasztal mellett történik inkább, nem egy ilyen táborban

INTERJÚ

GREGUS ZOLTÁNNAL

Gregus Zoltán filozófiát végzett, jelenleg doktorandusz a budapesti ELTE esztétika tanszéken és gyakornok a BBTE filozófia szakán.

MA: *A Minimum Party összművészeti tábor. Szerinted van-e reális átjárhatóság a különböző művészetek között, vagy ez csak kísérleti szinten működhet?*
GZ: Korábban is léteztek ilyen szintű kezdeményezések. Valahol mindig felbukkan ez, hogy „összehozni a művészeteket". Ennek par excelence példája a wagneri „gesamkunstwerkt" – az operán belül minden műfajból valamit beépíteni, akár képzőművészetből, akár más művészetből. Én személy szerint nem hiszek abban, hogy letisztult formában lehetne egy ilyen „nagy művészetet" csinálni. Ahogy ebben a táborban is láthatjuk: azért eléggé elkülönülnek egymástól a műhelyek, persze ez nem jelenti azt, hogy nem jönnek létre átjárások. Mindig is voltak, – mindig is épülnek be elemek az egyik műfajból a másikba. Itt nemcsak az Élboy előadását lehetne példának felhozni, akik a tegnap esti előadásban a Fotó-műhelyt mutatták be. A tábor alapideológiája, hogy amatőrökkel történnek kísérletezések, amiket még nem fertőzött meg a klasszikus formanyelv. Ennek megvan a pozitív oldala is, persze néha megtörténhet, hogy amatőrizmusba vált az egész. A műhelyek elkülönülése elsősorban az anyaghasználat szerint történik. A nagyobb átjárást – bár nem biztos, hogy túl szerencsés lenne – esetleg úgy lehetne biztosítani, ha egy egységes témán dolgoznának a műhelyek.
MA: *Szükség lenne több művészettörténeti előadásra, kimondottan információjellegűre – és ez inspirálná a műhelyek munkáját?*
GZ: A művészettörténet egy tudomány, egy szakterület, amiben többé-kevésbé utólag reflektálnak az eseményekre és ezeket lineáris sorrendbe fűzik. Valószínűleg a táborban nem lenne különösebb hatása. Valakinek vagy van, vagy nincs bizonyos fokú művészettörténeti tudása. Ezt nem lehet itt, utólag bepótolni. Színvonalas elméleti előadásokra szükség lenne, de ha ez folyamatosan zajlana, esetleg az alkotás látná kárát.
MA: *A folyamatban levő műhelymunkákra való elméleti reflektálás is hiányosságokat szenved.*
GZ: Erre szerintem is nagy szükség lenne. Úgy érzem, hogy az egész erdélyi kulturális életnek ez az átka, hogy nincs igazából művészetkritika. A képzőművészeti tárlatmegnyitások is nagyjából arról szólnak, hogy mit lehet enni és inni.
MA: *Milyen műhelymunkában vettél részt?*
GZ: A Film-műhelyben – készítettem egy animációs rövidfilmet –, de egy kicsit segédkeztem a fotózásnál is.
MA: *A tábor kezdetén minden műhelyvezető elmondta a szándékait. Elegendőek voltak ezek az információk ahhoz, hogy választani tudj közülük?*
GZ: Mivel a folyamatjellegen van a hangsúly, nem is lehet többet nyújtani egy tervrajznál. Ráadásul közben is be lehetett kapcsolódni, úgyhogy nem volt egy sorsdöntő kérdés éppen akkor választani.
MA: *Milyen lehetőségeit látod annak, hogy az elkövetkező Minimum Partykon esztétika-, filozófia-műhely, – tehát mindenképpen elméleti szinten mozgó műhely induljon?*
GZ: Meglehet, kicsit elütne az egésztől. Ez évben is az irodalomműhely kicsit kizárta magát a tábor összhangulatából azzal, hogy elméleti szinten mozgott inkább, elzárkózott attól, hogy más műhelyek munkájában is részt vegyen, legalább minimális szinten. Az elméletírás íróasztal mellett történik inkább, nem egy ilyen táborban. Persze, ettől függetlenül, jó lenne beszélgetni elméleti vonatkozásokban is, különböző műhelyek munkájáról, főleg a műhelyvezetőkkel, és nem csak velük. Pesszimista vagyok, ami az ilyen elméleti műhelyek létrehozását illeti. Ezeket úgy kéne létrehozni, hogy ne legyenek klasszikusan professzionális jellegűek.
MA: *Hogyan képzelnél el egy kreatívabb, „szabadabb" irodalomműhelyt?*
GZ: Olyan szövegek írásával, amelyek beépíthetőek a többi műhely munkájába – itt például forgatókönyvekre gondolok, – vagy olyasmire, amit a Zeneműhely is felhasználhatna a maga módján. A Berszán-féle irodalomműhelynek is megvoltak a pozitívumai. Viszont, amikor ezekre a gyakorlatokra reflektáltak, akkor előkerültek a csengő-bongó, barokkos mondatok, amikkel csak körül-írtak egy elementáris élményt.
MA: *Milyennek tűnt a mozgásszínház, zene nélkül?*
GZ: Értékelem, hogy nagyon figyelt arra, hogy csak a mozgás hozzon valamiféle narratívát és egyáltalán nem találtam zavarónak, hogy nem volt jelen a zene.
MA: *A jövő évi Minimum Partyn újra látunk?*
GZ: Ezt nem tudom előre megmondani, de sokkal jobban éreztem magam, mint a tavaly, – igaz, ez évben sokkal inkább bekapcsolódtam a műhelymunkába.

Máté Adél

ANIMÁCIÓ TANKKAL

ma ez a minimum…

NOSZTALGIA

Egyesült Vörös Csepel – oda üt, ahova kell!

INTERJÚ

POGÁNY GÁBORRAL

folytatás az első oldalról

mellébeszélés. Rengeteg az olyan ötlet, amit ha megvalósítanak, akkor műalkotás válik belőle, ha nem valósítanak meg, akkor elfelejthető. A filmben említett Valter de Marianak a „Villámmező" című műalkotása végülis valószínűleg nem műalkotásként funkcionál, mint ahogy a Kheopsz piramis sem műalkotásként funkcionált az óegyiptomi birodalomban, mert nem abból a szándékból hozták létre, ma mégis műalkotásnak ismerjük el. Biztos, hogy nehéz eligazodnunk, mert nincs időbeli rátekintésünk. Én már jócskán kezdek elmúlni ötvenéves. Emlékszem olyan dolgokra, a 70'-es évek közepetején, amikor elkezdődött az egész magyar művészeti élet forrni, – mindent lehetett csinálni –, akkor kapkodtam a fejem jobbra-balra, hogy mire is kell odafigyelni. Ma már tudom. Akkor is éreztem és bizonyos dolgokra jól rátapintottam. Néha melléfogtam – most nem akarom a tévedéseimet felsorolni, de volt olyan művész, akit próbáltam segíteni a pályáján és akiről később bebizonyult, hogy kár volt belefektetni energiát, de az ellenkezőjére is volt példa. Meg kell várni egy bizonyos időt, hogy kiderüljön egy ilyen dolog. A Minimum Party résztvevői is készítenek tárgyakat – én csak a tárgyakhoz tudok hozzászólni, szakmai ártalom nálam –, s noha el fog pusztulni, mert semmi sem fog megmaradni anyagánál fogva, megfelelően ledokumentálva, egy olyan jelképe marad a 2001. évi MP-nek, ami önmagával a hely szellemével, magával a társasággal és a szituációval együtt műalkotássá válik az emlékezetünkben.
GZS: *Tehát, egy ilyen rövid intervallumot átfogó táborban, viszonylag hozzáértő és néhány hozzá- nem - értő kísérletezéséből születhet valami olyasmi, ami legalább azok számára, akik itt vannak, műalkotásnak számít? (És itt a Gombára gondolok, vagy a tavalyi Hintaházra.)*
PG: Amíg mi emlékezünk és ha megfelelően le van dokumentálva, akkor már nem csak a mi számunkra. Műalkotás, de legalábbis műalkotás-gondolatforrás. Az ilyen alkotótáboroknak nem is az a célja, hogy olyan műalkotásokat hozzanak létre, mint a Michelangelo Dávid szobra, a Palazzo Vecchio előtt, hanem vázlatok, gondolatok, inspirációk, manuális képességfejlesztés, határok szétmosása, átlépése – tehát amit itt végez a résztvevő, azt majdan tudja hasznosítani. Ez a célja az ilyen táboroknak, – meg a személyes együttlét, a szellemi együttmunkálkodás. A tábor végén az egész kiértékelhető. A tavalyi Hintaházzal, az idei Gombával szimbólum-értékű tárgy jött létre.. Gondolom, a mozgásművészek, a zeneművészek is produkálnak majd valami olyasmit, ami megőrzésre érdemes és későbbiek folyamán, – akár az alkotó-résztvevőkben, akár a befogadó-résztvevőkben – inspiratív módon munkál.

Gergely Zsuzsa

VONÓSHÁROMPLUSZKETTES

Kis éji zene installációval (vagy kis éji installáció zenével?)

Foto:
Márkus Róbert
Sztori:
Bíró Zoltán

a Kheopsz piramis sem műalkotásként funkcionált az óegyiptomi birodalomban, mert nem abból a szándékból hozták létre, ma mégis műalkotásnak ismerjük el

volt olyan művész, akit próbáltam segíteni a pályáján és

Foto:
Márkus Róbert
Sztori:
Bíró Zoltán

az orosz realizmus politikai témákban megjelenítve kötelez. DE a világban valami történik

magyar pop-art-e a búzaszemekből

MP felkelte

tábori újság
Minimum Party 2001

szerkeszti:
Bíró Zoltán
Máté Adél
munkatársak:
Horváth Róbert
Gerőffy Andrea
lapterv, tördelés:
Bíró Zoltán

2001. augusztus 2.,
Tiszásfő

© Minimum Party Társaság

»Kéri elvtárs, miért nem fest maga absztraktot, azon nem kellene annyit gondolkoznunk?!«

ÉS EGYÉB SZILÁNKOK POGÁNY GÁBOR ELŐADÁSÁBÓL

60-as évek. A szoc-reál fogalma. Az orosz realizmus politikai témákban megjelenítve kötelez. DE a világban valami történik. Magyarországon a hatvanas években már háromévente lehet „kék útlevelet" kapni, így néhány művész megjárja magát nyugaton. Egy megjegyzendő név: Kondor Béla.

Nyugat-Európa: az absztrakt a kötelező. A Velencei Biennálé a művészek számára olyan, mint a sportolóknak az Olimpia. Ahogy ezen a kiállításon először „beüt" a pop-art, egy csapásra ez lesz az igazi. Ennek már magyar művészek is szemtanúi, Konkoly és Jovanovics többek között.

1969 – Vérző jégtömb. (Konkoly) Egy jégtömb átkötve egy rend gézzel. Majd átkötve egy második rend gézzel, ami viszont tele van hipermangánnal. Végül átkötve egy harmadik rend gézzel. Egy idő után a jégtömb vérzik: a hipermangán megfesti a vizet. Betiltották s minden.

Más: Nádler. Hideg és távolságtartó, elidegenített felület, ecsetnyom nem látszik, a részletekben semmi személyesség nincs.

1970-től nincs több tiltás, a magyar neoavangárd nekilendül. Hiperrealizmus – Kéri Ádám – 1973–74. Fiatal Képzőművészek Stúdiója. Erdély bevonva, avagy mégsem igazán. Tavaszi kivégzés. Vita, főleg két személyes. Sok név. Magyar pop-art-e a búzaszemekből kirakott Rákosi? Innen már alig ért valamit a kevésbé szakmabeli; pikáns falatok ínyenceknek.

És végül egy ajánló: ha lesz videó, lesz folytatás. Nézzétek meg.

77

JÁTÉK

Bombameglepetés. KÉT (2) egész játékszelvény érkezett! Egyébként, aki akar, tippelhet a . . ., ..., vagy akár a . . . . . szavakra is, de a láda sör sajnos a kászonfeltízi szupermagazinban maradt. (Akárki érte mehet, méghozzá saját költségére.)

S A SZÖVEG:

Túlságosan messzire vezetne bennünket, ha itt összegezni akarnám Tarantoga professzor egész elméletét, amely kimutatja, hogyan tanultak meg a burgonyák először repülni, leveleiket rezgetve, majd hogyan vándoroltak feljebb, ki a Taíria légköréből, és telepedtek le végül a bolygó körül keringő sziklafelhőkben. Mindenesetre megkönnyítette a dolgukat, hogy hála növényi anyagcseréjüknek, tartósan ellakhattak az űrben, jól megvoltak oxigén nélkül, és a Nap sugárzásából merítettek életenergiát. Végül annyira fejükbe szállt a siker, hogy rákaptak a kalózkodásra – ekkor kezdték megtámadni a bolygó mellett elrepülő űrhajókat.

Tarantoga helyében bármely kutató beérné ennyivel: publikálja ezt a remek hipotézist, aztán megpihen a babérjain. A professzor azonban elhatározta: nem nyugszik, míg foglyul nem ejt legalább egyetlen ragadozó krumplit. Így hát Szemgolyó Jack-et, a híres kalózdetektor feltalálóját kérte fel, hogy intergalaktikus útján elkísérje.

Ilyenkor még Tejkút tejel a tejúton; télen (természetesen) hideg tejet, nyáron langyosat.

. . . . . .

Geg

Empé hatos, Szuper nyolcas, szánkós helyett kamionos, halban utazunk az óperenciás paradicsomon is túlra. Mondod, van ott valami, mondják: Ájje Bábáje s a negyven sznob. Nem hit kérdése.
*S az istenfáját (gombáját),. . . **

TELEGDI ÁRON

**folytatását lásd a (TEG)NAP POÉNJA alatt*

NARCISSIMO

1

2

3

A (TEG)NAP POÉNJA

(LEGALÁBBIS TELEGDI ÁRON SZERINT)

. . . a sznob talán nem ember?

I. Szakmai fórum – 2002

Primul for profesional 2002

First Professional Forum 2002

Kísérleti művészetek: múlt, jelen, jövő
Bevezető

A 2002-es, VII. Minimum Party Alkotótáborban *Kísérleti művészetek: múlt, jelen, jövő* címmel szakmai fórumot is szerveztünk, ahol a meghívott előadók ismertették a vizuális művészetek, a zene, az építészet, a film, a népművészet, a színjátszás és az irodalom körébe tartozó eddigi kísérleteket, felvillantva olykor mindezek jövőjét is. E szakmai fórum jelentőségét megerősíti az a tény, hogy az elmúlt 50 év hazai művészeti eseményeinek dokumentálása, megfelelő feltérképezése és rendszerezése sajnos még nem történt meg, ugyanakkor problémát jelent az e művészeti eseményeket szakszerűen feldolgozó művészettörténészek, kortárs művészetelmélettel és kritikával foglalkozó szakemberek hiánya is. 2000 óta az egyetlen előrelépést talán a budapesti BALKON című folyóirat román nyelvű változatának negyedévenkénti megjelentetése jelentette, amely közelebb hozza a kortárs művészeti eseményeket a hazai közönséghez. Ám az elmúlt tíz év, sőt az elmúlt ötven év elméleti feldolgozásához közel sem elegendő egyetlen folyóirat, mivel ez sarkításokhoz, egyoldalúsághoz vezethet.

Tudjuk azt, hogy 1989 előtt a hivatalosan is elfogadott szocialista realizmus mellett Romániában is megjelentek az alternatív műfajok, olyan művészeti kezdeményezések, amelyek számos nyugati példa hatására a hagyományos esztétikával egyre viszszavonhatatlanabbul szakító művészi állásfoglalás stádiumairól tesznek tanúságot, és amelyek számára többé nem a vizuális (vagy egyéb érzéki élmény) vált mérvadóvá, hanem az interperszonális, társadalmi szintű kommunikáció. Az ilyen új művészeti tendenciák a standard esztétikai kategóriákal már nem fejezhetők ki, és arra figyelmeztetnek, hogy újakra van szükség, amelyek az alkotó szerepét elsődlegesnek tekintik. Ugyanakkor a művészeti újítások arra ösztönöznek bennünket, hogy a régi művészi formákat is újragondoljuk olyan esztétikai kategóriák fényében, amelyek erősebben hangsúlyozzák a folyamatot és a tevékenységet.

Ahhoz, hogy a 2002-es alkotótábor szakmai fórumának témájaként megjelölt kísérleti művészeti mozgalmakat áttekinthessük, tudnunk kell, mit is jelent ez a kísérleti jelleg. A szakmai fórumon elhangzottak kapcsán felvetődik az a kérdés is: vajon az erdélyi mozgalmak összességükben nyugati mintára jöttek-e létre, vagy ezektől függetlenül is létezett/létezik egy törekvés az újabb fajta kifejezési és kommunikációs módok megteremtésére? Bár a nemzetközi szakirodalom az eddigi kísérleti művészetek teljes adatbázisát feldolgozta és közzétette, úgy gondolom, térségünkben nincs eléggé tudatosítva a kísérletező művészetek jelentősége, értelme. A romániai Soros Alapítvány Kortárs Művészetek Központja támogatásával katalógus készült, amely összesíti az 1960–1996 közötti kortárs kísérleti tendenciákat és mozgalmakat. E katalógusban azonban a bukaresti mozgalmak kerülnek központi helyre, és a vidéki, Erdély különféle művészeti központjaiban zajló művészeti életről nem ad teljes képet. Ritkán történik említés a sepsiszentgyörgyi, marosvásárhelyi, kolozsvári és nagyváradi kezdeményezésekről. A Minimum Party alkotótábor szakmai fórumának fő célja éppen ezen erdélyi városokban kibontakozó kísérleti művészeti kezdeményezések feltérképezése volt, rámutatva a nyugat-európai modellektől való szinkroneltolódásokra is.

Mivel a szakmai fórum kiindulópontja, alapvető kritériuma a kísérleti attitűd, szükséges meghatároznunk a kísérleti művészeteket. A kísérleti művészetekre jellemző a bármifajta dogma vagy konvenció alól való kitérés igénye, vagy legalábbis a konvenciók tudatosítása, a rájuk való reflektálás. E kitérés alapvető megnyilvánulása az újfajta kommunikáció keresése. Így gondolja Alexandra Titu is, amikor a kísérletező művészeket jellemzi: „a kísérleti attitűd a művészetnek azt a területét és azon művészeket határozza meg, akiknek alkotása új kifejezési és kommunikációs módokat hoz létre". Mivel elsősorban olyan attitűdről van szó, amely a konkretizálás igen változatos lehetőségeit használja, a kísérleti attitűdöt nem lehet úgy körülhatárolni, mint egy adott művészeti mozgalmat vagy áramlatot, hanem az ezeket megújító tényezőként fogható fel. A kísérletező művészeti törekvések főként a múlt század második felétől kezdődően jelentkeznek: „mint programszerű és koherens művészeti irányzat és törekvés, az experimentalizmus a múlt század második felének jellegzetes produktuma" – állapítja meg Erwin Kessler, aki e művészeti törekvésben elsősorban az eszközök és a médiumok problematizálását látja. Mások a kísérletezést az aktuális kultúra stílusának tekintik (A. Guglielmi), ami térségünkben a modern európai értékrend követési igényeként is értelmezhető. Csatlakozik ez utóbbi véleményhez Erwin Kessler is, aki különbséget tesz az 1960–70-es évek, és az 1980-as évek hazai experimentalizmusa között. A korai, romániai experimentalizmus szerinte a nemzetközi kísérleti művészetekkel való szinkronbahozatali igényből, valamint a hazai hivatalos művészettel való tudatos szakítás igényéből fakad, míg a '80-as évek experimentalizmusa az előbbiek mellett kiegészül az új műszaki médiák és eszközök (videós, számítógépes stb. művészetek) beemelésének igényével. Bár Kessler ez időszakra vonatkozólag az új eszközök felfedezésének vonzását tartja legfontosabbnak, a kulturális igények, a nyugati életstílus követésének vágya a kilencvenes években még inkább felfokozódik, ugyanis ekkor egyszerre válik szükségessé az elmúlt 30 év lemaradásának felszámolása, az eddigi trendek feldolgozása, illetve a legújabb nyugati művészeti irányzatok által használt médiák feltárása. Tehát az új eszközök megismerése szükség is, nem csupán cél.

A kísérletező attitűd az alkotó számára megteremti a legújabb törekvésekkel való nyitott és azonnali dialógus lehetőségét. Magda Cârneci ezen attitűd jelentkezését már 1987-ben felismeri, ám gondolatai kifejtését az akkori romániai körülmények között nem jelentethette meg. Amikor arra a kérdésre keresi a választ, milyen alkotói magatartásmódok lépnek fel egy kortárs művész munkája során, a bukaresti művészettörténész felsorolja mindazokat a lehetőségeket, amelyeket egyszerre választhat az alkotó: „állandó szinkronizmus, relatív anakronizmus, személyi eklekticizmus, avantgardizmus, modernizmus, posztmodernizmus". Ezeket egymással párhuzamosan, vagy külön-külön használhatja a művész, de bizonyos értelemben mindeniküket el kell sajátítania, amennyiben hitelességre és szintézisre törekszik. „A művésznek egyszerre kell klasszikusnak, modernnek és kortársnak is lennie" – vonja le következtetését Magda Cârneci.

A kísérletezést (experimentalizmust) Szabolcsi Miklós is több jelzővel írja körül: „nyitott, nem folyamatos, improvizált, határozatlan vagy véletlen struktúrák" használata, de a játék-struktúrák és a neo-szürrealista divatok, vagy a reduktív minimalista formák és nagyvonalú szélsőségek is egyszerre jelen vannak a kísérleti alkotásban. Az antiformalizmus, a szimultaneizmus is éppúgy az experimentális művek velejárója. Az általában nem-tartós művek létrehozója a képzelet, a játék, a humor, a paródia, és növekvő mértékben az öntükrözés eszközeit is hasznosítja.

A kísérletiség a művészetben tehát maximális konceptuális szabadságot jelent, ami az alkotófolyamat természetes feltétele. Ám mint ilyen, és mint esztétikai kaland, egyáltalán nem ellenőrizhető. Megadhatjuk egy kísérlet lezajlásának a paramétereit, elgondolhatjuk továbbfejlődésének lehetséges útvonalait, de mivel egy alakuló folyamatról van szó, nem tudhatjuk azt, hogy pontosan mi is fog történni ebben a fejlődésben. Röviden, a kísérlet csakis az indulása adatai tekintetében ellenőrizhető. Egy kísérlet szükségképpen magával vonja ezt a határozatlansági tényezőt. Ebben a vonatkozásban a művészeti kísérlet nem feltétlenül művészeti produktumok létrehozására irányul, hanem egy lehetséges alkotási mód felfedezésére törekszik. Ez a tényező teszi a Minimum Party alkotótábort kísérletivé, itt ugyanis maga az alkotás folyamata tölt be elsődleges szerepet, a hangsúly az alkotás folyamán fellépő kísérleti attitűdre tevődik. 2002. évi táborunk címe *Felragyogó Ikarosz* volt, ami a kísérleti művészetek, s egyben a mindenkori Minimum Partyn megszületett alkotói cselekvésre is jellemző kétséges kifejletet, a múlékonyságot és, mondjuk ki: felfele törekvést hivatott kifejezni. Az alkotóműhelyek és maga a szakmai fórum is e gondolat jegyében zajlottak.

Milyen lehetséges alternatívák voltak ás vannak a különféle művészeti ágakban? A kérdésre a szakmai fórum előadói több szempontból is választ próbálnak adni. A továbbiakban előadásaik vázlatának rövid ismertetése következik.

Lőrincz Ildikó

Artele experimentale – trecut, prezent şi viitor
Introducere

În 2002, ca parte a ediției a VII-a Taberei de Creație Minimum Party, am organizat un forum profesional cu titlul *Artele experimentale* – trecut, prezent și viitor. Invitații au prezentat tendințele experimentale din domeniul artelor vizuale, al muzicii, al arhitecturii, al filmului, al artei populare, al teatrului și din domeniul literaturii, adesea dezvăluind și tendințele ce țin de viitor. Din punct de vedere profesional importanța forumului este susținută de faptul că documentarea evenimentelor artistice din ultimii 50 de ani, monitorizarea și sistematizarea lor adecvată nu s-a întâmplat încă; deficiențele sunt amplificate și de lipsa specialiștilor, a teoreticienilor, criticilor și a istoricilor de artă contemporană, care să prelucreze datele în mod corespunzător. Singurul lucru care poate fi considerat ca un pas înainte, este apariția în limba română a revistei BALKON din Budapesta. Din anul 2000 această revistă aduce mai aproape evenimentele artistice contemporane de publicul din țară, însă pentru prelucrarea evenimentelor din ultimii 10, sau chiar 50 de ani, nu este de ajuns o revistă – acest fenomen ar duce la formarea și propagarea unor opinii, interpretări dintru-un singur punct de vedere.

Ştim, că înainte de 1989, pe lângă realismul socialist acceptat oficial, si în România au apărut stilurile alternative, inițiative artistice care – urmând numeroase exemple occidentale – dau dovadă de o ruptură fermă și ireversibilă cu estetica tradițională. Pentru aceste inițiative nu senzația vizuală (sau de alt simț) a fost cea definitorie, ci mai degrabă inter-personalitatea, comunicația la nivel social. Aceste noi tendințe artistice sunt provocări pentru categoriile estetice standard, și ne atrag atenția, că sunt necesare noi categorii, unele care au în vedere în primul rând rolul primordial al artistului. Totodată inovațiile artistice ne îndeamnă să reconsiderăm formele de exprimare mai vechi, dintr-un punct de vedere care acordă mai mare importanță procesului și actului de creație, decât o făceau categoriile din trecut.

Pentru a avea o vedere generală despre subiectele propuse de forumul profesional din tabăra de creație din 2002, adică artele experimentale, trebuie să definim în ce constă „experimentul". Pe baza celor discutate în cadrul forumului se mai formulează și problema: oare toate mișcările din Ardeal au luat naștere urmând modele occidentale, sau au existat /există o tendință independentă de acestea, tendință de a crea noi modalități de exprimare și comunicare.

Cu toate că literatura de specialitate internațională a prelucrat și publicat întreaga bază de date a artelor experimentale de până acum, cred că în regiunea noastră nu este conștientizată mulțumitor importanța și sensul artelor experimentale. Cu sprijinul Centrului de Arte Contemporane a Fundației Soros din România s-a întocmit un catalog care totalizează tendințele și mișcările experimentale din perioada 1960-1996, dar în acest catalog ocupă loc central mișcările din București, iar despre viața artistică desfășurată în provincie, în diferitele centre din Ardeal, informațiile sunt sumare, se amintesc rar inițiativele din Sf. Gheorghe, Tg. Mureș, Cluj și Oradea. Scopul principal al forumului profesional din cadrul taberei de creație Minimum Party a fost monitorizarea inițiativelor care au avut loc în aceste orașe, arătând și desprinderea lor de modelele occidentale.

Deoarece punctul de plecare al forumului, criteriul de bază este atitudinea experimentatoare, este necesară definirea artelor experimentale. Artele experimentale sunt caracterizate de necesitatea de a ocoli oricare dogmă sau convenție, sau cel puțin conștientizarea și analizarea convențiilor. Manifestarea acestei ocoliri fundamentale este căutarea unei noi modalități de comunicare. În primul rând este vorba despre o atitudine care folosește variate posibilități ale concretizării, de aceea experimentalul nu poate fi definit ca o mișcare artistică sau un curent artistic, ci ca un factor inovator al acestora. Cu toate acestea tendințele artistice experimentale apar în a doua jumătate a secolului trecut: „experimentalismul, curent artistic programatic și coerent, este product caracteristic celei de-a doua jumătăți al secolului trecut" – spune Erwin Kessler, care vede în această tendință artistică în primul rând problematizarea instrumentelor și a mediilor. Alții consideră că experimentalismul este stilul culturii actuale (A. Guglielmi), ceea ce poate fi considerat ca urmare a ordinii de valori europene în regiunile noastre. De aceeași părere este și Erwin Kessler, care face diferență între experimentalismul din anii '60, '70, și '80. Experimentalismul timpuriu din România ia naștere din dorința de sincronizare cu artele experimentale internaționale și din ruptura conștientă de artele oficiale din țară. Iar experimantalismul anilor '80, pe lângă cele de sus, este completat de dorința de a implica și mediile și instrumentele tehnice (arta video, arta electronică, etc.). Cu toate că Kessler consideră că cea mai importantă tendință din această perioadă este aceea de a descoperii noile instrumente, în anii '90 se amplifică dorința de a urma stilul de viață occidental, deoarece în această perioadă devine necesară desființarea deficiențelor de 30 de ani, prelucrarea orientărilor precedente și descoperirea mediilor folosite de curentele occidentale. Cunoașterea mediilor noi este deci necesitate, nu numai scop.

Atitudinea experimentală face posibilă pentru artist dialogul deschis și instantaneu cu cele mai noi tendințe. Magda Cârneci recunoaște această atitudine încă în 1987, dar în acele împrejurări din România nu a putut publica ideile sale. În timp ce ca-

ută răspuns la întrebarea: ce atitudini acționează în cursul procesului de creație a unui artist contemporan, istoricul de artă din București enumeră toate acelea posibilități ale artistului, pe care le poate alege. Pe acestea artistul le folosește separat sau simultan, dar trebuie să le însușească pe toate, dacă tinde spre credibilitate/fidelitate și sinteză.

Experimentalismul este descris de Szabolcsi Miklós ca având mai multe caracteristici: „deschis, nu este continuu, improvizat, are structuri nedefinite sau accidentale", iar în opera de artă experimentală sunt prezente structurile de joc, modele neosuprarealiste, forme minimal-reductive sau extremitățile; antiformalismul și simultaneismul sunt și ele caracteristici ale operelor. Creatorul operelor, care sunt în general efemere, folosește totodată mijloacele imaginației, a jocului, ale umorului, ale parodiei și tot mai des autoreflexivitatea.

Experimentalismul în artă înseamnă deci libertate conceptuală maximă, ceea ce este condiția firească a procesului de creație. Ca atare și ca aventură estetică nu poate fi controlată deloc. Putem defini parametrii desfășurării unui experiment, putem presupune unele trasee pe care este continuat procesul, dar – fiind un proces flexibil – nu știm exact cum sunt finalizate aceste trasee. Mai pe scurt: experimentul poate fi controlat doar prin parametrii de pornire. Astfel experimentul artistic nu are ca scop crearea unui produs artistic, el încearcă să descopere o posibilă modalitate de creație. Acest factor definește tabăra de creație Minimum Party ca fiind experimentală; aici procesul de creație este primordial, accentul este plasat pe atitudinea experimentală a procesului de creație. Numele taberei din 2002 a fost *Icar strălucitor*, ceea ce dorește să exprime finalitatea incertă, discutabilă, efemeritatea și – de să nu recunoaștem – ambiția caracteristică artelor experimentale; toate cele de sus caracterizează actele creatoare din taberele Minimum Party.

Ce alternative au fost și sunt în diferitele domenii ale artelor? La această întrebare invitații forumului au reacționat din mai multe puncte de vedere. Mai jos urmează o scurtă prezentare a conținutului diferitelor prelegeri.

Lőrincz Ildikó

Experimental Arts: the Past, the Present and the Future
Introduction

In the 7th Minimum Party Creative Camp 2002 we have organised a Professional Forum on the theme Experimental Arts: the Past, the Present and the Future. In the frame of this forum the invited lecturers examined the experiments made in the field of visual arts, music, architecture, film, folk art, theatrical art and literature. At the same time they outlined the possible future of these arts. The Professional Forum was of a great importance because in Romania the artistic events of the last 50 years have not been documented, adequately studied and systematised yet. The hiatus is even greater because there are no experts, who deal with contemporary art theory and criticism in a proper way, and there are no art historians, who may work up the artistic events in a professional way. Since 2000 the only positive step is that the periodical edited in Budapest, the BALKON is published in Romanian as a quarterly. This periodical helps the Romanian public to get in touch with the contemporary artistic events. But it is obvious that a publication of a single periodical is not at all enough for the working up of the last ten years, moreover of the last fifty years (from a theoretical point of view). The publication of only one single periodical may result in one-sidedness.

We know very well that in Romania the alternative genres appeared besides the officially accepted socialist realism before 1989. The new initiatives that show the impact of western examples are phases in which the artists break with the principles of traditional aesthetics more and more radically. Instead of the visual or other sensual experiences the most important thing for them was to realise an interpersonal communication on social level. These artistic tendencies represent a challenge for the standard aesthetic categories that have to result in new ones, which study the artist's role from a primary point of view. At the same time the artistic innovation urge us to re-evaluate the old forms in the light of the new aesthetic categories, which lay greater stress on the process character and on the activity itself.

If we would like to survey the experimental artistic movements discussed during the Professional Forum of the MP Creative Camp 2002, we have to define first of all what the concept 'experimental' means. Having in view the themes of the Professional Forum the following question is raised: Is it true that each of the Transylvanian movements followed a certain western model or we can say that there was/is an independent effort to create new types and methods of expression and communication. Even if in many other countries we can find bibliographies that contain the whole range of database of the experimental arts (just to the latest one), unfortunately the importance and the reason of these experimental arts is not realised in a proper way in our region. It is true that a catalogue was published containing the contemporary experimental tendencies and movements of the period between 1960 and 1996. (It was published with the support of the Centre of Contemporary Art of the Soros Foundation Romania.) But one can see very clearly that the catalogue mainly concentrates upon the movements of Bucharest, and as a consequence those from Transylvania are not described perfectly. One can very hardly find information about the initiatives of artists from Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely, Kolozsvár and Nagyvárad. Starting from this fact the main aim of the Professional Forum of the MP Creative Camp was the mapping of the experimental artistic initiatives in different Transylvanian towns. At the same time we wanted to reveal the shifts between the Western-European and Transylvanian models.

Now we have to define the experimental arts (the experimental attitude) having in view that this was the starting point of the Professional Forum, too. The main characteristic of the experimental arts can be defined as follows: they want to avoid all the dogmas and conventions or at least they want to be aware of them. The process of searching for new ways of communication mainly expresses this avoidance. This is Alexandra Titu's opinion concerning the experimental arts: "the experimental attitude characterises those artists and fields of arts, which create new ways of expression and communication". Since we have to deal first of all with a certain attitude that uses very diversified possibilities of concretisation, we cannot define the concept of 'experimental' as a given artistic movement or trend. On the contrary the 'experimental' character may be perceived just as the factor of the process of renewal. Though the experimental artistic trends have appeared mainly from the second half of the last century. "Experimentalism as a program-like and coherent artistic trend and effort is the characteristic product of the second half of the last century", states Erwin Kessler, according to whom the most important thing about these efforts is that they problematise the means and the mediums. Others regard experimentation as the style of the actual culture (A. Guglielmi), which in our region can be interpreted as the following of modern European scale of values. Erwin Kessler represents the same opinion; he makes a difference between the experimentalism of the '60–'70s and that of the '80s (in Romania). According to him the wish of becoming a part of the international experimental art trend and the want of conscious separation from the Romanian official art resulted in the early Romanian experimentalism. The experimentalism of the 1980s besides the above-mentioned elements has a new one: the use of new technical means and mediums (for example video and computer arts). In spite of the fact that Kessler regards the discovery of the attraction of the new devices as the most characteristic element of this period, we can see that the wish of following the western life-style becomes much stronger during the '90s; since the most important things in this period are: the need of elimination of the time-lag accumulated during the last thirty years, the working up of the former trends and the discovery of the mediums used by the most recent western artistic trends. Thus the knowledge of the new devices is not only an aim, but a need as well. The experimental attitude makes it possible for the artist to realise an open and immediate dialogue with the most recent trends. Magda Cârneci has recognised the appearance of this attitude as early as 1987, but unfortunately she had no possibilities of publication because of the Romanian conditions of that time. She tries to answer the following question: What kind of artistic attitudes may appear during the creative work of a contemporary artist? The art historian from Bucharest enumerates all the possibilities that are simultaneously open for the artist, that is: "eternal synchronism, relative anachronism, personal eclecticism, avant-gardism and postmodernism". The artist may use these elements together or separately, but in a sense he/she has to make all these elements his/her own in case the aim is to be authentic and to realise a synthesis. "The artist has to be classic, modern and contemporary at the same time", this is Magda Cârneci's conclusion.

Similarly to Magda Cârneci, Miklós Szabolcsi defines experimentalism with more attributes: the use of "open, non-continuous, improvisation-type, undefined and accidental structures"; but the experimental work of art contains simultaneously the following elements, too: the structures of play and the neo-surrealistic fashions or the reductive minimalist forms or the great extremities. In the same way anti-formalism and simultaneity are the characteristics of the experimental works of art. The mobilising factors of these works of art, which are generally ephemeral, are the imagination, the play, the humour and the parody, and the grade of self-reflection is increasing.

Thus the experimental character gives the greatest conceptual liberty, which is the natural condition of the process of creation. But as such and as an aesthetic adventure, it cannot be controlled at all. We can give the parameters of experimentation, we can outline its possible ways of development, but, being a changing process, we cannot exactly know the steps of the development. Shortly, the experiment may be verified only in the light of the dates of its beginning. An experiment inevitably contains an uncertainty principle. In this respect the artistic experiment does not focus necessarily on the creation of the works of art, it tries to discover a possible way of creation, rather.

This factor makes the MP Creative Camp to be an experimental one since here the process of creation is the most important element, and the emphasis is on the experimental attitude that appears during the above-mentioned process. In the year of 2002 the title of our camp was *Shining Icarus*. This title underlines the ephemeral and uncertain character of the works of art created during the MP Creative Camp and generally of the experimental arts; and let's confess it expresses the ambition, too. The workshops and the professional forum were organised in this spirit. What kinds of alternatives were and are available in the different branches of art? The lectures of the professional forum gave many possible answers to this question. On the following pages you can read the short drafts of the lectures.

Ildikó Lőrincz

A Szakmai fórum előadásai
Discursurile forului profesional
The Courses of the Professional Conference

Antik Sándor

Assemblage, environment, happening

Az általam javasolt tematika e rövid fogalommagyarázata csak minimálisan party-képes azok számára, akik érdekeltek e témában. E fogalomtári ismertetés csak egy „kísértése" ezeknek a fél évszázada megjelent kisérleteknek, de nem pótolhatja az élményszerű megismerést.

Assemblage (szinonimája a francia collage), eredete a 20.század elejére tehető, a legkülönbféle elemek egyesítését, összeragasztását jelenti (klasszikus példája: a kubisták a maguk imaginárius képi világába valóságos újságdarabokat, bélyegeket, kártyadarabokat ragasztottak). Pár művész az 1960-as években kiterjesztette az elvet, a bekeretezett képmezőt meghaladva és körüljárhatóvá tette a képzelet számára, ugyanakkor a kép „sík-hatását" rétegezettként jelenitette meg. Ezt követően az assemblage/collage művészi asszociációinak és formáinak végtelen sora jelent meg, a maradandó vagy efemer anyagok/ tárgyak rétegeinek véletlenszerű vagy egy szempont szerinti társításai, néha ez a társítás egészen váratlan, szürreálisan nosztalgikus emlékmotívumokkal, máskor a pop-art sajátos jegyeivel, vagy az elvet radikálisan kiterjesztve a hagyományos műfajokra is, lásd Jackson Pollock csurgatásos festményeit, Robert Rauschenberg collage kinézetű szitanyomatait, Allan Karpow falait, stb. A szintén nagyszámú de-collage technikák az assemblage/collage fordított műveleteinek számítanak: tépett, szakított vásznak, plakátok sávos újrarendezései, hasadásos, szögecselt, lyuggatott, pecsételt felületek, réteges karcolások és kaparások, összepréselt tárgyak-anyagok együttesei, stb.

Environment (szinonimájaként használják még az installáció, a térinstalláció, valamint az ambientális művészet kifejezéseket), a művészetben eredeti jelentése szerint környezetszobrászat, az emberi környezet művészi körüljárása, modellezése, nem(csak) szobrászati eljárásokkal, hanem szinte bármilyen természetű plasztikai átrendezést beleértve (nem gyakorlati vagy haszonelvű célzattal). Talán a legalkalmasabb példája a Clarence Schmit által létrehozott, több mint 30 éven át kialakított environment (beleszámítva a természet munkáját is), egy óceánpart és hegytető több hektáros területén, sziklateraszok és egy földalatti labirintus kriptaszerű vájatokkal és szobákkal kialakítva, mindezeket összekötve járatokkal és fénycsatornákkal, e sajátosan kialakított természeti környezet bizonyos helységeiben különlegesen jelennek meg a modern civilizáció efemer vagy időtálló termékei, véletlenszerűen vagy gondosan elrendezve, miközben az idő és a természeti viszonyok következtében a látkép állandóan változik.

Happening, olyan időben zajló, összefüggő, cselekmény nélküli eseménysor, amely magába foglalja a véletlen és a megtervezett mozzanatokat, a művészeti aktivitást és általában a közönség bevonását is. A szakirodalom eredetét illetően három válfaját különbözteti meg: 1) az Allan Karpow nevével fémjelzett amerikai happening-et, amely a pop-art-hoz kötődik, játékos, többnyire kritikátlan szemlélet jellemzi, miközben törekszik a néző aktivizálására, ennek társalkodóvá való előreléptetésére, 2) a német Wolf Vostell és köre által fémjelzett happening, amely a berlini dadaisták agresszivitását, társadalombírálatát folytatja és e műfajt a provokáció eszközének tekinti, 3) a francia Jean-Jacque Lebel rituális és szürreális jellegű akciói, melyek az élet totális megváltoztatását célozzák és kíméletlenül bírálják az uralkodó ideológiákat. Közös mindhárom változatban, hogy a művész által rendezett vagy improvizált „történések" a mindennapi élet banális tárgyaitól kezdve a legközönségesebb szituációkig, mindent a tudattágító vagy tudatromboló aktivitás eszközeként kezelnek, a művészet kontextusát és köztes területeit célozzák, e történések nem véletlen feszegetik a rend és rendetlenség, a véletlen és megtervezett, a fikció és realitás művészeti vonatkozásait, amelyeket igyekeznek beépíteni alkotói stratégiájukba, ezt szugerálják a résztvevő közönségnek is. George Brecht szerint a történések a maguk minimalizmusával kell megjelenjenek és egyszerűségükkel kell provokáljanak, akár mint minimálisra csökkentett esemény-idézetek (eventek), akár mint tőmondatos partitúrák, melyeket elküld barátainak és szűk közönségének kivitelezés végett.

Használt bibliográfia:

Sebők Zoltán: *Az új művészet fogalomtára - 1945-től napjainkig,* Orpheusz Kiadó, 1996
Allan Karpow: *Assemblage, environmentek és happeningek,* Balassi Kiadó, Bp. 1998

Sándor Antik

Assemblage, environment, happening

Tematica propusă de mine , în această formă este doar o minimă lămurire a termenilor din titlu și nicidecum nu poate să o înlocuiască cunoașterea prin exersare a acestor experiențe artistice, apărute de o jumătate de secol, așa cum s-a putut practica la tabăra Minimum Party.

Assemblage (sinonim cu cuvântul francez collage) – apariția lui se datează la începutul secolului 20, înseamnă alipirea diferitelor elemente cu un scop artistic (un exemplu clasic este cel al cubiștilor, ei au lipit în cadrul operelor lor imaginare fragmente reale de ziare, timbre, cărți de joc, etc.). Sensul atribuit genului aztăzi se datorează unor artiști din anii '60, care au extins idea, depășind suprafața limitată de rama tabloului, făcând posibilă înconjurarea imaginară a operelor lor și utilizând stratificarea planului bidimensional. Mai la urmă a apărut o serie infinită de variațiuni și forme artistice ale asamblajului / colajului; materiale / obiecte asociate accidental sau intenționat; unele statornice, altele efemere; unele neașteptat surprinzătoare sau suprarealiste, altele legate de obișnuințele și practicile pop-art-ului, alipiri de fragmente nostalgice cu amintiri banale. Idea a fost aplicată radical și în genurile clasice, vezi picturile stropite ale lui Jackson Pollock, fotocopiile imprimate una peste alta ale lui Robert Rauschenberg, pereții stratificați ale lui Allan Karpow etc. Sunt numeroase și operele obținute prin tehnica de collage, procesul inversat al asamblajului / colajului: pânze sfâșiate, rupte, re-asamblarea unor afișe tăiate în fâșii, suprafețe crăpate, bătute cu cuie, găurite, pătate, straturi zgâriate, obiecte presate etc.

Environment (instalația, instalația în spațiu, sau arta ambientală sînt expresii folosite ca sinonime) – sensul lui inițial în artă este modelarea mediului înconjurător, înconjurarea artistică a mediului uman, nu (numai) prin procedeele sculpturii, ci prin orice fel de intervenție plastică (fără un scop practic sau utilitar). Poate cel mai potrivit exemlu ar fi environment-ul lui Clarence Schmit, lucrat în mai mult de 30 ani (luând în considerare și efectele naturii și timpului trecut), pe o suprafață de mai multe hectare, pe o coastă muntoasă la marginea oceanului, unde artistul a realizat o construcție de terase stâncoase, cu labirinturi subterane, cavouri și camere săpate, legate între ele de un subteran labirint, de coridoare și de canale de lumină; în unele încăperi apar accidental sau minuțios aranjate produse ale civilizației, efemere sau statornice; un mediu specific natural unde peisajul se schimbă continuu datorită condițiilor meteorologice și urmele timpului.

Happening – o serie de întâmplări desfășurate în timp, fără o acțiune în sens teatral, cu momente accidentale sau preconcepute după o partitură riguroasă, vizând o intervenție/acțiune artistică și în cele mai multe cazuri implicarea publicului. Pornind de la originea genului, literatura de specialitate cunoaște trei tendințe ale happening-ului: 1) cea marcată de Allan Karpow, happening-ul american, care este strâns legat de motivele și ideologia artistică a pop-art-ului, cu aspecte ludice și mai puțin de critica socială, care mizează foarte mult să activizeze publicul, să-l facă interlocutor, 2) happeningul marcat de germanul Wolf Vostell și cercul lui, care urmează agresivitatea dadaiștilor din Berlin, se manifestă printr-o critică socială și consideră că happeningul este instrumentul provocației, 3) acțiunile ritualice și suprarealiste ale francezului Jean-Jacque Lebel, care au drept scop schimbarea totală a vieții și critică aspru ideologiile dominante. Caracteristica comună a celor trei categorii este, că „întâmplarea/acțiunea" provocată sau improvizată de artiști întotdeauna devine un cadru sau un instrument pentru lărgirea conștientului / inconștientului, utilizează pe scară largă obiecte din viața cotidiană sau situații din cele mai comune, o referire la inter-teritoriile dintre artă și viață; nu întâmplător acești artiști operează deseori paradoxal cu referințe la ordine și dezordine, la accidental și plănuit, la ficțiune și realitate; ei încercă să introducă aceste referințe în contextul artei, în strategiile lor de creație și încearcă să sugereze același lucru publicului participant la happening. După părerea lui George Brecht, întâmplările trebuie să apară cu minimalitatea care le caracterizează, și trebuie să fie provocatoare prin simplitatea lor, sau ca citate minimale ale evenimentului (event-uri), sau ca partituri compuse din propoziții simple, care sunt trimise pentru elaborare prietenilor și publicului restrâns.

Bibliografie:

Sebők Zoltán: *Az új művészet fogalomtára - 1945-től napjainkig,* Orpheusz kiadó, 1996
[Sebők Zoltán: *Terminologia artei noi, din 1945 până azi,* Ed. Orpheusz, Budapesta, 1996]
Allan Karpow: *Assemblage, environmentek és happeningek,* Balassi Kiadó, Bp. 1998
[Allan Karpow: *Assemblage, environmente și happeninguri,* Ed. Balassi, Budapesta, 1998]

Berszán István

Alternatív mozgásterek az irodalmi gyakorlatokban

2001 júniusában részt vettem egy Richard Rortyval folytatott kerekasztal beszélgetésen, melyet a kolozsvári Babes–Bolyai Tudományegyetem az amerikai filozófus díszdoktorrá avatása alkalmából szervezett. A téma Rorty egy 2000. november 2-án keltezett írása volt: *The Decline of Redemptive Truth and the Rise of a Literary Culture: the Way the Western Intellectuals Went* (Az egyedül üdvözítő igazság hanyatlása és egy irodalmi kultúra megteremtődése a nyugati értelmiség útján). Elfogadtam az olyan filozófiai kérdéseknek, mint „Mi az igazság?" vagy „Igaz-e az,…?" az átfordítását abba a szerző által javasolt kutatási irányba, hogy „Mit kezdjünk magunkkal?". De úgy tűnt, hogy az új kérdés csakis a jelölőhasználatra korlátozódó „irodalmi kultúrán" belül nyitott. Az 'irodalmi' terminus Rorty diskurzusában olyan szinechdokéként működik, amely minden – a jelöléshez/jelölődéshez képest – alternatív gyakorlat helyett is áll, vagyis azt feltételezi, hogy az írás és olvasás minden gyakorlata a használat pragmatikájának mozgásterében zajlik. A javasolt kérdés akkor lenne valóban nyitott, ha az irodalomról nem döntenénk el per definitionem, hogy miféle gyakorlat, hanem azt kérdeznénk: Mihez kezdjünk magunkkal írás és olvasás közben? Nem zárva ki, hogy a jelölőhasználat esetleg csak egy a követendő gyakorlatok közül. Noha manapság könnyebb lenne amellett érvelni, hogy minden számunkra hozzáférhető mozgás vagy történés a jelölőhasználat értelmében vett írás, illetve olvasás ürügye, eddigi kutatásaim alapján mégis azt tartom, hogy inkább a rituális írás/olvasás válik ürügyévé mindenfajta gyakorlatnak.

A halál adománya című, Kierkegaardról szóló tanulmányában Jacques Derrida az egészen más mindenki másra kiterjesztésének javaslatával olyasmit tár fel, ami az alternatív ritmusú gyakorlatokra is érvényes: ahogy nem tudok a másik ember iránti kötelezettségemnek megfelelni anélkül, hogy ne áldoznám fel érte a másik mást, a többi mást, nem gyakorolhatok egyszerre két rítust; minden egyes gyakorlat egészen más: más az ideje.

De vajon cselekedet-e a döntés, ha a halál adományának cselekedetében az áldozat felfüggeszti a tevékenységet magát is? Derrida hajlani látszik arra, hogy a döntés pillanatát úgyszólván semlegesnek vagy cselekvésközinek tartsa, olyan értelemben „időtlen mulandóság"-nak, „megragadhatatlan tartam"-nak, hogy semmilyen tevékenység nem helyettesítheti. Ez viszont inkább azt vonja maga után, hogy a döntés gesztusa, amivel valamelyik gyakorlat mellett döntök, nem lehet egy bizonyos gyakorlat. Mert mindegyik gyakorlat mindegyik gesztusa döntés: valaminek a választása és valaminek az elárulása. Derrida abba a rettegésbe avat be, hogy ha történetesen azt részesítem előnyben, amit pillanatnyilag csinálok úgy, hogy „időt és figyelmet szentelek neki", ezzel a kötelességemet teljesítem, de feláldozom az összes többi kötelességemet. Ha a kötelességbe nem csak az etikai imperatívuszt, hanem minden más sürgető ösztönzést is bevonunk, akkor a *Félelem és reszketés* dekonstruktív ol-

vasata (ha egyáltalán beszélhetünk itt még dekonstrukcióról) kiterjeszthető a késztetések közötti engedelmességbeli vagy rituális döntés idejére is.

István Berszán

Spații de mișcare alternative în practicile literare

In iulie 2001 am participat la o masă rotundă la care a fost prezent și Richard Rorty, masă rotundă organizată la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Cauza filozofului american. Subiectul a fost un text semnat de Rorty la data de 2 noiembrie 2000, *The Decline of Redemptive Truth and the Rise of a Literary Culture: the Way the Western Intellectuals Went* (Declinul singurului adevăr mântuitor și ridicarea unei culturi literare: drumul urmat de intelectualii occidentali). Am acceptat, ca întrebări ale filozofiei de genul „Ce este adevărul?" sau „Este adevărat că….?" să fie reformulate din punctul de vedere al subiectului cercetării, propus de autor, adică „Ce să fie cu noi?" Se pare însă că noua întrebarea a fost deschisă doar în „cultura literară" limitată de folosirea signatarului. Termenul de 'literar' funcționează în discursul lui Rorty ca o sinecdocă valabilă și ca înlocuitorul tuturor practicilor, alternative ale procesului de semnificare / auto-semnificare, adică presupune că toate practicile de scriere și citire se desfășoară în spațiul de mișcare al pragmaticii folosirii. Întrebarea propusă ar fi cu adevărat deschisă, dacă n-am specifica per definitionem ce fel de practică este literatura, ci ne-am pune întrebarea Ce se întâmplă cu noi în timp ce scriem și citim? – fără a exclude că semnificarea poate fi numai una dintre practicile de urmărit. Cu toate că actualmente ar fi mai simplă argumentarea conform căreia toate mișcările sau întâmplările tangibile, sunt pretexte pentru scris sau citit (în sensul procesului de semnificare), bazându-mă pe cercetările mele cred, că mai degrabă scrisul / cititul ritualic devine pretextul oricărei practici.

Jacques Derrida, în studiul său despre Kierkegaard, intitulat *Donația morții*, propune extinderea a ceea ce este total diferit la toți ceilalți. Prin această propunere dezvăluie ceva ce este valabil și pentru practicile cu ritm alternativ: așa cum nu pot corespunde obligației mele față de un om fără a sacrifica pentru asta un alt cineva, pe toți cei ce sunt altcineva, nu pot exercita simultan două rituri, toate practicile sunt total diferite, au alte coordonate în timp.

Dar oare decizia este acțiune, dacă prin donarea morții sacrificatul desființează și fapta în sine? Derrida se pare că este dispus să susțină neutralitatea sau caracterul de între-acțiune a momentului de decizie, ca o „efemeritate atemporală", „durată intangibilă" în sensul că nici o acțiune nu o poate înlocui. Asta însă are drept urmare faptul că gestul deciziei, prin care aleg una dintre practici, nu poate fi o practică anume, fiindcă fiecare gest al fiecărei practici este decizie: a alegere ceva și a trăda ceva. Derrida ne inițiază în groaza faptului că dacă dau prioritate lucrului pe care-l fac momentan, „acordându-i timp și atenție", astfel îmi fac datoria, dar sacrific toate celelalte obligații pe care le am. Dacă includem în obligații, pe lângă imperativul etic, toate stimulentele urgente, atunci abordarea deconstructivă (dacă mai putem să mai vorbim aici despre deconstructivism) a operei *Frică și groază* poate fi extinsă pe timpul deciziei ritualice dintre stimulente.

Alternative Spaces of Motion in Literary Exercises

by István Berszán

In the June of 2001 I took part in a round table discussion organised by the Babes–Bolyai University of Cluj on the occasion of conferring a honorary degree on the American philosopher, Richard Rorty. The theme was a paper written by Rorty (dated: 2nd November 2002) entitled: *The Decline of Redemptive Truth and the Rise of a Literary Culture: the Way the Western Intellectuals Went.* I accept the transformation of the following two philosophical questions into a third one, proposed by the author in order to show his line of research. According to this the question "What is the truth?" or "Is it true….?" become "What are we to do with ourselves?" But it seemed to me that the new question is open only in the context of the "literary culture", which is restricted only to the use of signifier. In Rorty's discourse the concept of "literary" functions as a synecdoche that replaces all the alternative exercises, alternative as compared to signifying/self signifying; that is: it postulates that all the practices of writing and reading happen in the space of motion of the pragmatism of usage. The proposed question would be really open if we did not decide either upon literature per definitionem or the type of the exercise. Instead of this we should ask: "What are we to do with ourselves during writing and reading?" In this case not excluding that the use of signifier is probably one of the practices to be followed. Though nowadays it would be easier to urge that all the motions or events, which are accessible to us, are the pretext of reading and writing in the sense of the use of signifier, according to my research I consider that the ritual of writing/reading becomes rather the pretext of all kind of practices.

Jaques Derrida in his essay about Kierkegaard entitled *The Gift of Death* proposes that the entirely other should include all the others, and thus he reveals something that is available for the exercises with alternative rhythm. In this context: the way I cannot fulfil my duty concerning the other man without scarifying for him/her the other different persons, the rest; I cannot practise two rites simultaneously. Every exercise/practice is wholly different: its time is different.

I wonder whether the decision is equal to the deed, in case the victim suspends even the activity itself in the context of the deed of the gift of death. Derrida seems to be inclined to consider the moment of the decision as being, let's say, neutral or as having inter-deed character; he considers the moment of decision to be a "timeless transitoriness", "unapprehendable duration" in the sense that none of the activities could substitute for it. In turn as a consequence it brings about that the gesture of decision, according to which I chose one of the exercises/practices, could never be a certain exercise/practice simply because all the gestures of the exercises/practices are decisions. So this means that I chose something while I betray something (at the same time). Derrida initiates us in the following fear: if I happen to give preference to the thing I am involved in a certain moment, and I bestow time and attention on it, no doubt I fulfill my duty. But at the same time I give up to all my other duties. In case we include in the concept of duty not only the ethical imperative, but all the other urges, too, the deconstructive reading of *Fear and Trembling* (if indeed we can speak about deconstruction any more) could be extended over the time of ritual or obedience-type decision between the urges.

Gáspárik Attila

A romániai magyar film 1998 után vagy ami a Korunkból kimaradt*

Gáspárik Attila az Országos Audio-vizuális Tanács tagja, a marosvásárhelyi Alter-Native nemzetközi rövidfilmfesztivál szervezője. Előadásának ötletét a Korunk című havilap 2002. januári, erdélyi magyar filmről szóló száma adta, de az előadás során több mindenről szó esett: egy kis mozitörténet, filmtörténet, s egy rövid vita is kialakult arról, hogy létezik-e egyáltalán erdélyi magyar film.

Majdnem ugyanakkor, amikor a Lumière-testvérek a világot meglepik a mozival (1896), a filmmel, azt lehet mondani, hogy megjelent a film nálunk is. Erdélyben már 1898-ban mozi működött Szászsebesen, Kolozsváron, Gyulafehérváron, Balázsfalván. Tíz év alatt 270 mozi létesült. Nagyon jó üzleti vállalkozás volt, rengeteg embert vonzott, pénz volt benne, de nem művészetként kezelték a mozit. A világ nagy távolságait lekicsinyítették a mozik, tehát a globalizáció előfutárainak tekinthetők. Ha meggondoljuk, hogy az említett korszakhoz képest ma hol állunk, akkor kiderül, hogy mindig csak hanyatlottunk ebből a szempontból, hiszen a világ rendkívül színes, és Erdély a filmmel kapcsolatban nem őrizte meg kezdeti színességét, gyorsaságát, ritmusát.

Kolozsváron, Aradon, Nagyváradon, Kézdivásárhelyen kicsi filmgyártó stúdiók léteztek, amelyek megörökítették a környezetünket, a mi világunkat, akár a sarki lámpaoszlopot. Ettől kezdve a mozi gyorsan fejlődik nálunk egészen az első világháborúig, amikor megalapozzák a magyar filmre annyira jellemző, mind a mai napig irodalmi ihletettségű, magas kulturális színvonalú mozit. Tehát nem a tucatmozi fele indul el Janovics, hanem a művészfilm irányába. És ez hatással lesz Kordára, Kertész Mihályra, akik aztán megalapítják a mind a mai napig fennálló Hunnia Filmstúdiót. Valahogy így indul a mozi.

Hogy ma mi a helyzet? Ez egy hihetetlenül pénzes vállalkozás, a mozi- és a filmművészeti technika annyira fejlett, hogy mi, ha akarnánk se tudnánk már levetíteni a legújabb produktumokat. Mivel nincs tőkeerős moziba járó közönségünk, megszűnnek a lehetőségeink is. A román filmgyártás nem kíváncsi ránk. Magyarországon kétfajta tendencia tapasztalható, ami Erdélyre vonatkozik. Az egyik egy historizáló, szépítő, hazugságra építő, rossz-nosztalgikus vonulat, megjelenik az *Ábel a rengetegben* című filmben. A másik irány érdekesebb, de annak termékeiből van kevesebb: olyan irodalmi értékeket próbál a film nyelvére lefordítani, adaptálni a magyar filmgyártás, mely alkotások csak Erdélyben jöhettek létre, ám kisugárzásuk sokkal nagyobb.

Nekünk, itt élő emberekként a feladatunk, hogy ezeket az értékeket átvigyük, felhívjuk rájuk a figyelmet.

*Gergely Zsuzsa interjúja alapján

Attila Gáspárik

Filmul maghiar din România după 1998, sau ce a fost omis din numărul revistei Korunk*

Gáspárik Attila este membru al Consiliului Național al Audiovizualului și organizator al Festivalului Internațional de Film *Alter-Native* de la Tg. Mureș. Ideea prezentării lui vine de la apariția numărului din ianuarie 2002 a revistei *Korunk*, dar prezentarea a avut mai multe subiecte: puțină istorie a cinematografiei și a filmului. Prezentarea a fost urmată de o discuție axată pe întrebarea: există film maghiar în România?

Aproape în același moment când frații Lumière fac o surpriză lumii realizând primul cinematograf (1896), respectiv primul film, la noi existau mișcări care ne fac să credem, că exista cinematografie. În Ardeal în anul 1898 existau cinematografe la Sebeș, Cluj, Alba Iulia și Blaj. În zece ani s-au înființat 270 de cinematografe. Era o afacere foarte bună: oamenii erau atrași de film, aducea bani, dar nu era considerată artă. Marile distanțe din lume erau desființate de cinema, deci poate fi considerat ca premergătorul procesului de globalizare. Daca stăm să ne gândim unde ne aflăm azi, ne dăm seama că facem pași înapoi din acest punct de vedere. Lumea este foarte diversă, colorată, iar Ardealul n-a păstrat diversitatea, rapiditatea, ritmul de la începutul relației sale cu filmul.

La Cluj, Arad, Oradea și Tg. Secuiesc existau mici studiouri de producție, acestea au înregistrat pe film chiar și stâlpii de la colțul străzii, lumea care ne-a înconjurat. Începând cu aceste prime înregistrări, până la primul Război Mondial, filmul s-a dezvoltat rapid, a fundamentat caracteristica de bază a filmului maghiar, adică inspirația literară și cultura cinematografică de înalt nivel. Deci Janovics n-a pornit spre filmul de duzină, ci spre cinematograful de artă. Acest lucru îl va influența pe Korda și pe Kertész Mihály, cei care se întorc la Budapesta și înființează Studioul de Film Hunnia, existent și azi. Cam așa era începutul cinematografiei.

Cum arată situația de azi? Cinematografia este întreprindere incredibil de scumpă, iar tehnica filmului este atât de avansată, încât noi n-am putea s-o ajungem din urmă, chiar dacă ne-am dori să proiectăm cele mai noi produse, am avea dificultă-

ți. Din moment ce n-avem public care să însemne capital, posibilitățile noastre dispar. Cinematografia română nu se interesează de noi. În Ungaria se disting două tendințe față de Ardeal: una este cea istorică, nostalgică, bazată pe istoria înfrumusețată (apare în filmul *Abel în codru*), cealaltă este mai interesantă, dar apare mai rar, este tendința de a aduce pe peliculă valorile literare, iar adaptarea operelor de valoare din Ardeal au atmosfera corespunzătoare dacă sunt făcute aici. Datoria celor ce trăiesc aici este să descopere aceste valori și să le facă cunoscute.

*Pe baza interviului realizat de Gergely Zsuzsa

The Hungarian Film in Romania since 1998 or What is Missing from the Korunk*

by Attila Gáspárik

Attila Gáspárik is a member of the National Audio-visual Council and the organiser of the International Short Film Festival Alter-Native (in Marosvásárhely). The idea of his lecture is based on a number of the monthly Korunk edited about the Hungarian Transylvanian film. But during his lecture he spoke about many other aspects, such as the following ones: movie and film history; and it generated a short debate on the theme whether the Transylvanian Hungarian film exists or not.

We can say that when the Lumière brothers gave the movie, that is the film to the mankind (1896), here in Transylvania, almost in the same years, there was a movement, an activity of the kind. In 1898 movies were open in Szászsebes/Sebes, Kolozsvár/Cluj Napoca, Gyulafehérvár/Alba Iulia and Balázsfalva/Blaj. In the following ten years 270 movies waited for the spectators. This seemed to be a very good business because it attracted many people. But we must not forget to say that it was not considered to be an art. The great distances were diminished and so the movie is the forerunner of globalisation. Taking all the factors into consideration we can state that during the years, that is during the last century, the Hungarian Transylvanian movie has declined. The world is very colourful, but the Transylvanian movie is not the same as in the old times; it has not maintained its former colourfulness and rhythm. Little film studios worked in Kolozsvár, Arad, Nagyvárad, Kézdivásárhely and these made films about the elements of our daily life, such as the lamppost of a corner. The movie developed very rapidly just until the beginning of the first World War when a movie industry of a good quality was realised based on the Hungarian literature and other cultural elements. This is characteristic for the movie industry of our days as well. Janovics, the master of the Transylvanian film industry of the time did not made an ordinary movie. This trend made an influence on Korda and Mihály Kertész, who went to Budapest and founded the Hunnia Film Studio. So this was the beginning of the film industry.

And what is the situation today? Filmmaking is a business that needs huge amounts of money, and the technique has developed so rapidly that we cannot project the most recent productions even if we wanted to. Since our spectators usually do not belong to the rich, our situation becomes poor. Besides this the Romanian film industry is not interested in our work.

There are two tendencies in this respect in Hungary. The first one is a trend based on historicism, euphemism, falsehood and false nostalgia. The best example for this is the film entitled *Ábel a rengetegben* ('Abel in the Heart of Wood'). The other trend is a more interesting one, and only a few films represent it. According to the latter the Hungarian film industry tries to make films based on the Transylvanian literature because there are typically Transylvanian works of art. These have greater impact than the former one. The task of the Transylvanian people is to make known these values.

*After an interview by Gergely Zsuzsa

Irsai Zsolt

MA.MŰ. 1978–1984*

Az 1978-ban alakult Marosvásárhelyi Műhely tevékenységével sajátos tiltakozási formát jelentett abban az időben. Alig hatéves vásárhelyi tevékenysége meghatározó volt a hazai magyar képzőművészetre, és az ún. MAMŰ-jelrendszer sajátos formában még ma is él. A csoport tagjainak javarésze a nyolcvanas évek közepén kivándorolt Magyarországra, a marosvásárhelyi MAMŰ megszűnt. A MAMŰ nagyon fontos, mert talán ez volt az első többé-kevésbé strukturált csoportosulás, amely a képzőművészeten belül, a vizuális művészetek terén megpróbált egyféle jelrendszerbeli koherenciát és strukturáltságot teremteni.

A MAMŰ, mely igen ügyes és tömör szó, Ágoston Vilmostól származik. 1981-től a mozgalom neve MAMŰ, az ezt megelőző korszakban pedig Apolló-kör avagy a Műhely, mely a hivatalos Képzőművészeti Szövetség mellékszcénumaként működött, és inkább a kortárs művészetek iránt érdeklődő képzőművészek tömörülése volt. Ebben a periódusban különösképpen szükségét éreztük, bár korábban is, hogy az európai kortárs művészeti jelenségekhez kötődve megfogalmazzuk azt a jelrendszert, amelyet Vásárhelyen használhatunk. A vásárhelyi jelenségeket hozzá lehetett kötni magyarországi, lengyelországi kortárs művészeti történésekhez. A fiatalok próbálták megfogalmazni, vitatni a post-beat nemzedék problematikáját, ugyanakkor a képzőművészek is fórumteremtésre törekedtek. Ilyenszerű fórum volt az ún. Apolló-kör, ahol Elekes Károly, Nagy Árpád, Borgó György Csaba, én és még sokan mások megpróbáltuk az aktuális problematikát megfogalmazni. Gondolok itt a társadalmi-politikai problémakörre, de ezzel párhuzamosan, akár szűkebb vagy tágabb labormunka keretében a kortárs művészi jelrendszer építésére is. A tevékenységnek volt egy tiltakozó, bizonyos dolgoktól elzárkózó, bizonyos dolgokkal szembenálló jellege is. A '68-as diákesemények, meg azt követő magyarországi és lengyelországi események felhívták a figyelmünket a mi sajátos helyzetünkre. Gondoljunk bele, hogy '68-ban, amikor „megalkották" az egységes román nemzetet, az egységes politikai struktúrából a magyarság, az erdélyi magyar művészet teljesen ki volt zárva. Tehát az identitáskeresés, ennek sajátos művészeti jelrendszerben való megfogalmazása – akár deklaráltan, akár nem – a problematika egyik gócpontját jelentette.

Én *plein air*nek becézem a szabadba történő kivonulásunkat, és persze van némi irónia is ebben, de van egészségesebb vonulata is: a *hely* és a *hely szelleme* – az évek során ez volt az egyik markánsabban megfogalmazott, céltudatosan is felvállalt problematika.

Engem őszintén szólva nagyon bosszantott, hogy a MAMŰ „kiköltözött" Magyarországra. Én akkor nagyon is a maradás, az itthonmaradás mellett kardoskodtam. Akkoriban a MAMŰ-csoport tagjainak távozása óriási és mély gondot jelentett, és ezt kinek-kinek egyénileg kellett feldolgoznia.

Például Elekes Károly – aki valóban vezéregyénisége volt ennek a csoportosulásnak – a következőképpen reagált. Emlékszem, egy este mutogatta, hogy szinte minden fontosabb rajzát és festményét lemásolta, saját kézzel készített egy második példányt, s akkor felváltva, hol az eredetit ásta el Vásárhelyen és vitte a másolatot Magyarországra, vagy fordítva: a másolatot ásta el valahol Vásárhely közelében, és vitte át az eredetit. Ez egyértelműen művészi gesztusként kezelhető, és mély töltetű aktus is ugyanakkor, arra utal, hogy ezek az emberek nagyon is komolyan vették az eseményeket, megrázkódtatást jelentett számukra az áttelepülés. Tehát nem volt ez olyan egyszerű dolog, a mai napig is vitatjuk bizonyos mozzanatait. Tény az, hogy a tagok többsége úgy döntött, hogy személyes, etnikai vagy szakmai okokból kifolyólag kitelepszik Magyarországra.

*Szuszámi Zsuzsa interjúja alapján

Zsolt Irsai

MA.MŰ 1978–1984*

Prin activitatea sa Atelierul de la Târgul Mureș (MAMŰ**), înființat în 1978, a reprezentat o formă de protest specifică pe acea vreme. Cei abia șase ani de activitate au fost definitorii pentru artiștii plastici maghiari din România, iar așa numitul sistem de semne MAMŰ există și azi, într-o formă specifică. Majoritatea grupului a emigrat în Ungaria în mijlocul anilor '80, activitatea de la Tg. Mureș a încetat. Perioada MAMŰ de la Tg. Mureș a fost foarte importantă, pentru că a fost prima grupare a artiștilor plastici, cât de cât structurată, grupare care tindea să creeze un fel de coerență în direcțiile prezente în artele vizuale.

Expresia de MAMŰ provine de la Vilmos Ágoston, dar definirea termenului a avut loc cu ocazia redactării unui chestionar. Această mișcare există din 1981 sub denumirea de MAMŰ, dar a avut și precedente: Cercul Apollo, sau Atelierul care funcționa ca scenă secundară pe lângă Asociația Artiștilor Plastici, și era gruparea celor care se aventurau și în arta plastică contemporană. De fapt în această perioadă s-a concretizat dorința noastră de a ne exprima afinitatea cu tendințele europene contemporane. Tendințele coerente din activitatea de la Tg. Mureș se pot lega direct de fenomenele artistice din Ungaria și Polonia. Generația tânără încerca să definească problematica post-beat și să polemizeze cu această tendință, iar în același timp artiștii încercau să înființeze un forum. Astfel de forum a fost Cercul Apollo: Károly Elekes, Árpád Nagy, György Csaba Borgó și mulți alții am încercat să definim problemele care ne afectau. Mă refer la probleme social-politice, dar în același timp experimentam în grupuri mai restrânse sau mai mari pentru a structura sistemul de semne din arta plastică contemporană. Desigur, activitatea avea și caracter de protest, de delimitare de la unele evenimente, de simpatizare cu altele, mă refer la evenimentele studențești din '68. Evenimentele politice din Ungaria și Polonia ne-au atras atenția că a venit momentul să conștientizăm problemele noastre specifice. De exemplu din structura politică a statului unitar a fost complet exclusă minoritatea maghiară, în mod deosebit artiștii plastici maghiari. Declarat sau nedeclarat, una dintre problemele centrale ale grupării era definirea identității acestor artiști. Eu numesc plain-air acea mișcare de ieșire în aer liber, în natură. Desigur, este puțin ironic ceea ce făceam. Locul și spiritul locului era problemă marcantă, definitorie în cursul acestor ani.

Pe mine m-a mâhnit faptul, că MAMŰ s-a mutat în Ungaria și eu personal eram pentru a rămâne aici. Emigrarea a fost o problemă gravă, și fiecare a încercat să se descurce cum putea.

Personalitatea cea mai marcantă, Károly Elekes a procedat în felul următor: mi-a arătat, că a făcut copii exacte după toate lucrările sale precedente, și a îngropat în apropierea orașului o parte din tablourile sau desenele originale, și copiile le-a dus în Ungaria, sau invers, a îngropat copiile, și a dus în Ungaria originalele. Evident, a fost un gest artistic, un act care dovedește, că pentru acești oameni era într-adevăr o traumă emigrarea. Nu era deci ceva simplu, unele momente le mai discutăm și azi. Fapt este că majoritatea membrilor grupării, din motive personale, etnice sau profesionale, au decis să emigreze în Ungaria.

*Pe baza interviului realizat de Szuszámi Zsuzsa
** Prescurtarea în lb. maghiară pentru *Atelierului de la Tg. Mureș*. Prescurtarea a devenit nume propriu.

MA.MŰ. 1978–1984*
by Zsolt Irsai

The activity of the Marosvásárhelyi Műhely ('The Workshop of Marosvásárhely', abbreviation in Hungarian: MAMŰ) that was founded in 1978 represented a special form of protest. During its six years of existence it had a decisive impact on the Hungarian Transylvanian art of the time, moreover the so-called MAMŰ system of signs is still alive in a certain specific form. The greatest part of the MAMŰ-members emigrated during the mid of the 1980s, and as a consequence the MAMŰ of Marosvásárhely did not function any more. The MAMŰ of Marosvásárhely is very important since it was the first, let's say more or less structured, group, which tried to create a certain coherence of signs and a certain structure in the field of visual arts.

The abbreviation MAMŰ as a very smart and short word was invented by Vilmos Ágoston. Since 1981 the movement is known under the name MAMŰ, but before the mentioned date its name was The Circle of Apollo or the Workshop. It functioned as a branch of the official Visual Art Federation and the greatest part of its members were artists interested in contemporary arts. In this period we felt the necessity to define our own system of signs according to the contemporary European artistic phenomena. The movement of Marosvásárhely may be compared to the contemporary Hungarian and Polish artistic trends. The young generation tried to define and discuss the question of post-beat generation, and at the same time the artists wanted to make a forum. The Circle of Apollo was a forum of this kind in the frame of which Károly Elekes, Árpád Nagy, Csaba György Borgó, others and me tried to drew up the actual problem. I refer here to the social-political problems and in the frame of a so-called "laboratory" we tried to develop the contemporary system of signs. Naturally, we can speak about a specific attitude that surely was against certain phenomena. This was the period of the student movement (1968) followed by the events in Hungary and Poland, which drew our attention on our specific situation here in Romania. Let's just think about the doctrine of national state according to which the Hungarian minority (including the Hungarian artists, too) was totally excluded from the unified political structure. Thus the search for identity, either declared or not, was one of the crucial points of the problem, and the representation of the question could be found in the specific artistic system of signs, too. I use the expression "plein air" for this exodus in the open air, and surely not without a bit of irony. At the same time during the years the place and the genius loci were very important.

To be true I didn't like it very much that the MAMŰ "emigrated" to Hungary. I found that it would have been better to remain here in Transylvania, and I expressed my opinion openly. The "emigration" of MAMŰ was a great problem and each of us had to cope with the difficulties. For example Károly Elekes, who was really a leader of the group, reacted to the problem in a specific way. I remember an evening when he showed me the copies of his works (drawings and paintings). And then he "undertook" the following task: he buried the original works in Marosvásárhely when he brought the copies to Hungary and vice versa (that is he buried the copies and brought the original works to Hungary). No doubt, this is an artistic gesture and the act has a deep background; it shows that these people took very seriously the problem of emigration to Hungary. The phenomenon was not at all a simple one, and since then we have continuously discussed some aspects of the problem. The situation is that the greatest part of the members, either because personal, ethnical or professional reasons, decided to emigrate to Hungary.

*After an interview by Zsuzsa Szuszámi

Józsa T. István

Az alkalmi jelentés
(Semnificația ocazională / Occasional Meaning)

Az előadó távollétében az előadás videófelvételről hanzott el.

Kalló Angéla

Kép a kettes számrendszerben
(Imaginea în sistemul binar / Image in the Binary Sistem)

A papír már nem biztosít elég lehetőséget az információáramlatnak. Kényelmetlennek, lassú folyamatnak nevezik egy olyan világban, ahol a sebesség, a változás a jelszavak. A lineáris világ alternatívája a cyberspace; itt nincsenek alfa- és omegapontok, ez az örökös mellérendelések – és nem alá-fölé rendelések – kiterjedése. E rendszer nyitottsága a komplexitásban rejlik, abban, hogy elvben minden mindennel összefügg.

Az új generáció az utóbbi két-három évtizedben felfejlődött digitalizáción nőtt fel és ez egzisztenciájuk nélkülözhetetlen és már-már természetes része. Így hát szemben állunk a kommunikáció új formáival és lehetőségeivel.

Jean Baurdillard kozmológiája alapján a képi hiperrealitáshoz négy – a civilizációtörténet egy-egy korszakával párhuzamos – fázisban jutunk el. Az első, melyben „a kép a mélyvalóság tükrözése", a nyelv, az írás, a kommunikációs jelrendszerek kialakulása. A második, melyben „a kép elfedi és megfosztja természetétől a mély valóságot" a XIX századi propaganda és reklámtechnológiára utal. Aztán „a kép elfedi a mély valóság hiányát", s ez Rheingold szerint akár a virtuális közösségekre is vonatkozhat. A negyedikben a képnek már „semmi köze bármi néven nevezendő valósághoz, pusztán önmaga szimulákruma".

A digitális uralja a világot a társadalomlélektani és kulturális dimenziói által. E birodalom nem földrajzi kiterjedésű, bár milliók népesítik be. Hatalma van, hisz még a gondolkodók és a művészek is erre reflektálnak. Mindnyájan tevékeny résztvevői a passzív, egyirányú és hierarchikus felépítésű tömegkommunikációs formák interaktívvá, többirányúvá és demokratikussá alakításának. Nem egy alárendeltségre alapuló, hanem egy mellérendelésekre kifejlesztett rendszer, ahol a mozgások bizonyos időkoordinátákban önmagukba csatolódnak vissza.

Kiss-Pál Szabolcs

Az attitűd mint metafora
(informel a médiaművészetben – előadásvázlat)

ismeretelméleti paradoxon – a médiáról való beszéd képtelensége
lételméleti paradoxon – áram mint természetellenes entitás (kötöttségek, ti. hol hangozhat el, hol nem, az emberek 40%-a áram nélkül él, a generátor ontológiai következményei, technikai, technológiai aránytalanságok; társadalomkritika versus nyelvkritika, vö. Manovich-i kategóriák)
A tudatosulás fokozatai:
A transzparenciáját veszített közeg, kommunikáció, zajelmélet
A médium létezésének meghatározottsága
A. technikatörténeti
B. tudat/filozófiatörténeti

Média/valóság
A médium felismerésének történeti stációi: entitásként, eszközként, szerkezetként

a. ENTITÁSKÉNT (a beszélt nyelv tudatosulása, „második bűnbeesés" stb., előzmények, a médiumok egysége, keveredése idő-kilométer, festett óralap)
b. ESZKÖZKÉNT (test, hangszer, fegyver) média-eszköz metaforák (McLuhan: „…the medium is the message…"); *ember-gép, az antropomorf gép, mechanikus ember (Léger Gépbalett, futuristák, Moholy-Nagy, Dziga Vertov a Mechanikus szem)*
b1. test – az antropomorf gép – gőzgép/Weibel-taylorizmus, az idő mint hatékonyság, az ipari termelés hatására, baba (Kempelen: analóg leképzés, a nyelv mint metafora; az emberi test /a halott testrész mint médiakutatási eszköz Bell-fül, Drozdik Orshi: Szerelmes levelek az orvosi Vénuszhoz, automatonok)
b2. hangszer – generatív tradíciók, Steina Wasulka, Laurie Anderson
b3. fegyver – a mechanikus képalkotás megjelenése, a fegyver „képpuska-ágyú" fogalma, az Internet, mint fegyver, a divergens eszközhasználat; a repülőgép mint fegyver, kulturális különbségekből eredő újító gondolkodás, Manovich nemzeti interfészek; Dimitry Prigov versfordítás kereskedelmi szótárral (orosz–finn–angol–finn–orosz); a zaj jellé való átminősítése
c. SZERKEZETKÉNT kibernetika, rendszerbe kapcsolt gépek, hálózatok, web, az élő állapot, interaktív rendszerek, Tinguelly-halálmetafora, az öndestrukció mint reflektivitás, ezáltal a tudatosság legmagasabb foka

Média/művészet
Manovich: A kompjúterművészet halála (kompiláció). A számítógép, a kommunikáció és a televízió egyesülése valószínűleg be fog következni, a művészeté a kompjúterművészettel viszont soha.
1. Duchamp-land (galériák, fontosabb múzeumok és művészeti folyóiratok)
2. Turing-land médiaművészeti fesztiválok, rendezvények. ISEA, Ars Electronica, Siggraph.
A Duchamp-land tipikusan elfogadott tárgyának jellemzői:
1. tartalomorientált, mely által az ember egzisztenciális helyzetének metafóráiként tudnak működni, kulturális normák közt közvetítenek
2. bonyolult további társadalmi és szemiotikai dekódolást és többszörösen összetett kulturális dekódolást igényelnek
3. Ironikus, önreflektív és destruktív magatartás a hordozó anyag irányába, az illúzió és az ábrázolás síkszerűsége fölötti tudatos éberség (Duchamp ironikus gépei, Tinguelly: kamikáze szobrok, Paik: mágnessel eltérített tévékép)
A Turing-land tipikusan elfogadott tárgyának jellemzői:
1. **az újdonság bűvölete** a tartalom helyett (1960–70-ben az algoritmus és kibernetika, később a kompjutergrafika, majd a CD-ROM, illetve interaktivitás, a WWW és a mémek), egy olyan hely, ahol a kultúremberek új technológiákkal játszanak (generativitás)
2. egyszerű, iróniamentes
3. komolyan veszi a használt technológiát minden esetben

Történeti folyamat:
A kép
1. anyagiasulása (impresszionizmus)
2. tudatosulása (gesztualizmus)
3. kontextualizálódása (informel)

anyagiasulás (impresszionizmus): a festék önálló létének kezdete, a mediált világ gondolata, ti. a világ fény által keltett impresszió, nem pedig kánon (akadémizmus) az anyag szenzualitásának keletkezése, ti. ketten beszélünk a világról – a festő és a festék, ketten is látjuk azt – optika, a kép mint vízió mellett megjelenik a képhordozó tárgy/felület ténye, (Wittgenstein: Die Welt is die Gesamtheit der Tatsachen, nicht der Dinge), Manovich: A „screen" archeológiája
tudatosulás (gesztus): a képből kivált valóság, a kép tárgyként való visszakerülése a világba, a képen kívüli valóság tudatának visszavetítése a műbe (ti. mit lát a művész? a világot, a világon belül magát mint alkotót, a világon belül magát + a művet – önnön tárgyává válik, e visszacsatolt, gerjedő lánc elemeinek az egyidejűsége teremti meg és tételezi fel a médiumot) a gesztus mint médium, a világ meglévő dolgainak új kontextusba helyezése (Ivan Kafka, Tony Cragg)

kontextualizálódás (informel): az absztrakt expresszionizmus európai változata, Michel Tapié kritikus Wolsról (Dubuffet, Tapiés, Matieu, Cobra) – a festmény felülete mint membrán
„FORMÁTLANSÁG" a realizmus és absztrakció között a kép ablak voltának megszűnte, 1945 utáni párizsi festőnemzedék. Az absztrakt expresszionizmus a felület lírai, poétikus, az informel drámai tárgyiasulását valósítja meg. A processzus tárgyiasulása, a drámaiság mint *időbeliséggel kibővült poézis*, az időbeliség jelentősége, *time based*, időalapú művészetek, az önmagát tükröző felület mint időbeli, azaz drámai dimenzió, a video szerepe (Patty Chang, Xong Dong)

Konklúzió:
1. a médiaművészet történelmi determináltsága, a korábbi képzőművészeti folyamatokkal való szerves egysége (az attitűd és alkalmazott módszer szemszögéből: kombinatív-monomédia, generatív-mixed média, induktív intermédia, vö. Szentjóby)
2. tudat-, technikatörténeti meghatározottság, az előbbi javára

Szabolcs Kisspál

Atitudinea ca metaforă

(informel în arta media – schița prelegerii)

paradox al cunoașterii – este contradictoriu a discuta despre media (Yves Klein: săritură în nimic, imaginea încărcată cu sine)
paradox al existenței – curentul ca entitate nefirească (legături, adică unde poate fi folosit cuvântul, și unde nu; 40% dintre oameni trăiesc fără curent electric, urmările ontologice ale generatorului, disproporționalități tehnice, tehnologice – critica societății versus critica limbii, mai vezi și categoriile lui Manovich)
Treptele conștientizării:
Contextul lipsit de transparență, comunicare, teoria zgomotului; definirea existenței mediei
A. cea tehnică
B. cea filozofică

Media/realitatea

Treptele istorice ale recunoașterii mediei: Ca entitate, ca mijloc, ca structură
a. ca ENTITATE (conștientizarea limbii vorbite, comiterea păcatului originar etc., precedente, unitatea și mixajul mediilor, kilometru de timp, ceas pictat)
b. ca MIJLOC – corp, instrument muzical, armă/metafore ale mediei ca mijloc (McLuhan: „…the medium is the message…"), omul-mașină, mașina antropomorfă, omul mecanic / Baletul mecanic Léger, futuriștii Moholy-Nagy, Dziga Vertov, ochiul mecanic
b1. corp – mașina antropomorfă – mașină cu aburi /Weibel-taylorism, timpul ca eficacitate, producția industrială, efectele ei, discuții (Kempelen: formatul analog, limbajul ca metaforă) corpul uman, organul corpului mort ca obiect al cercetărilor mediei, Bell – urechea, Drozdik Orshi: Scrisori de dragoste către Venus cea medicinală, automate)
b2. instrument muzical – Tradiții generative, Steina Wasulka, Laurie Anderson
b3. armă – apariția formării mecanice a imaginii, idea de armă, arma „pușcă-imagine, tun-imagine", Internetul ca armă, divergența folosirii mijloacelor de exprimare – avionul ca armă, gândire inovativă explicabilă prin diversitatea culturală, interface național de Manovich, traducerea de versuri cu ajutorul dicționarului de afaceri de limbă rusă-finlandeză-engleză-finlandeză-rusă, Dimitry Prigov), reconsiderarea zgomotului ca semn
c. CA STRCTURĂ cibernetică, mașini/aparate legate în sisteme, rețele, web, starea live, sisteme interactive. Metafora morții de Tinguelly, autodistrugerea ca reflexivitate, astfel e cea mai înaltă treaptă a stării conștiente)

Media /artă

Manovich: Moartea artei computerizate (compilație) Probabil că urmează unirea calculatorului cu aparatele de comunicare și cu televizorul, dar e neverosimil ca arta să se unească cu arta media („de calculator")
1. Duchamp-land (galerii, muzee mai importante și reviste de artă)
2. Turing-land – festivaluri de arta media, evenimente. ISEA, Ars Electronica, Siggraph.
Duchamp-land – caracteristicile generale ale obiectelor acceptate:
1. definite de conținut – funcționează ca metafore ale situației existențiale ale omului, comunică între norme culturale
2. complicat – necesită decodificări sociale și semiotice, necesită multiple decodificări multiculturale
3. atitudine ironică, autoreflexivă, destructivă – vigilență în ce privește alegerea materialul și vigilență conștientă asupra planului iluziei și cel al ilustrării (mașinile ironice ale lui Duchamp, statuile-kamicaze ale lui Tinguelly, imagine de televizor deviată de Paik cu un magnet)
Turing-land – caracteristicile generale ale obiectelor acceptate
1. vraja noului în loc de conținut (în anii 60-70 algoritmul și cibernetica, mai târziu grafica pe computer, apoi CD-romul, respectiv interactivitatea, un loc unde oamenii de cultură se joacă cu tehnologiile noi (generativitate)
2. simplu, lipsit de ironie
3. ia în serios tehnologia folosită în fiecare caz

Procesul istoric:

Imaginea
1. se materializează (impresionism),
2. se conștientizează (gestualism),
3. se plasează în context (informel)
materializarea (impresionism): începutul exsistenței independente a vopselei, idea lumii mediate, adică lumea este impresie generată de lumină, nu canon (academism), ia naștere senzualitatea materialului, despre lume vorbesc doi: artistul și vopseaua, lumea o vedem doi: optica, pe lângă imaginea ca viziune apare suprafața obiectului purtător de imagine, (Wittgenstein: Die Welt is die Gesamtheit der Tatsachen, nicht der Dinge) acesta este primul screen! Paik – Manovich: Arheologia „screenului"

conștientizarea (gestul): realitatea independentă de imagine, imaginea plasată înapoi în lume ca obiect, realitatea de dincolo de imagine reproiectată în opera de artă (ce vede artistul? lumea, pe sine – ca creator în această lume, pe el însuși în lume + opera de artă ca obiect, simultaneitatea verigilor acestui lanț generat creează și presupune mediul) gestul ca mediu, plasarea lucrurilor existente în noi contexte (Ivan Kafka, Tony Cragg)
plasarea în context (informel): varianta europeană a expresionismului european, criticul Michel Tapié despre Wols (Dubuffet, Tapiés, Matieu, Cobra) – suprafața tabloului ca membrană
„DEFORMARE" – desființarea caracterului-fereastră între realism și abstracție a tabloului, generația de pictori francezi după 1945. Expresionismul abstract realizează lirismul, poetica suprafeței, informelul realizează materializarea dramatică a suprafeței. Materializarea procesului, dramatismul ca poesis extins prin coordonatele timpului, importanța existenței în timp, arte bazate pe timp – time based, suprafața auto-reflexivă ca dimensiune a timpului, adică dramatică, rolul tehnicii video (Patty Chang, Xong Dong)

Concluzii:

1. determinarea istorică a artei media și coexistența organică cu procesele artistice precedente (din punctul de vedere al atitudinii și cel al metodei aplicate: monomedia combinativă, media generativ-mixată, intermedia-inductivă, vezi Szentjóby)
2. determinare conștientă și tehnică, in favoarea primei

The Attitude as Metaphor

(Informel in the Media Art)
by Szabolcs Kisspál

epistemological paradox – the impossibility to speak about the media (Yves Klein; jumping into the nothing; the picture filled up with itself)
ontological paradox – the current like unnatural entity (restrictions, that is, where can be spoken about it and where cannot, the 40% of people live without electric current; the ontological consequences of the generator; technical and technological disproportions, society criticism versus language criticism, see: Manovich's categories)
The stages of becoming conscious:
The medium that has lost its transparency, communication, theory of noise
The determination of the existence of the medium
A. technical historical
B. consciousness/philosophy historical

Media/Reality

The historical stages of the recognition of the media: as an entity, as a means, as a structure
a. AS AN ENTITY (the spoken language becoming conscious, "the second Fall" etc.; antecedents, the unity of the mediums, mixture, time-kilometre, painted dial-plate)
b. AS A MEANS – body, instrument, weapon (metaphors for the means of the media, McLuhan: "…the medium is the message…", the man-machine, the anthropomorphic machine, the mechanic man, Léger Gépbalett, futurists, Moholy-Nagy, Dziga Vertov The Mechanic Eye)
b1. body – the antropomorph machine – dump machine (Weibel-taylorism, time as effectiveness, as a consequence of industrial production, Kempelen: analogue mapping, the language as a metaphor, the human body/the died part of the body as a means of media research; Bell-ear, Drozdik Orshi: Love Letters to the Medical Venus, automatons)
b2. instrument – generative traditions, Steina Wasulka, Laurie Anderson
b3. weapon – the appearance of the mechanic imagery, the concept of "shot-cannon", the Internet as weapon, divergent use of means – the plane as a weapon, reformative way of thinking originating in cultural differences, Manovich; national interfaces – Dimitry Prigov: translations of poems with the dictionary of trade, Russian–Finnish–English– Finnish– Russian); the transformation of noise into sign
c. AS A STRUCTURE cybernetics, machines in system, networks, web, the living state, interactive systems, the Tinguelly-death-metaphor, self-destruction as reflexivity, through this the highest degree of consciousness.

Media/Art

Manovich: The Death of Computer Art (compilation)
It is probable that the union of computer, communication and television will be realised, but one can surely state that the fusion between art and computer art will be never.
1. Duchamp-land (galleries, important museums and art reviews)
2. Turing-land festivals and programmes in the field of media art. ISEA, Ars Electronica, Siggraph.
The characteristics of the typically accepted object of Duchamp-land:
1. content-oriented through which they could function as the metaphors of man's existential situation; they mediate between cultural norms etc.
2. complex – they need further social and semiotic decoding, they need very complex cultural decoding
3. ironical, self-reflexive and destructive attitude towards the mediating material, conscious vigilance concerning the plain character of the representation and illusion (Duchamp's ironical machines; Tinguelly – kamikaze statues; Paik – the TV-image deflected by magnet)
The characteristics of the typically accepted object of Turing-land:
1. the magic of novelty – instead of content (in the '60s and '70s the algorithm and the cybernetics, later on the computer graphics, the CD-ROM and the interactivity, the WWW and the memes) a place, where the civilised man may play with the new technologies (generativity)
2. simple without irony
3. it takes always seriously the used technology

Historical process:

The picture

1. materialisation (impressionism);
2. becoming conscious (gestualism);
3. contextualisation (informel).

materialisation (impressionism): the beginning of the independent existence of the paint; the thought of mediated world, that is the world is an impression generated by light and not a canon (academism), the genesis of the sensuality of the material, that is two elements talk about the world: the paint and the painter; optics, besides the picture as vision appears the fact of the object/surface that mediates the picture (Wittgenstein: Die Welt is die Gesamtheit der Tatsachen, nicht der Dinge), that is this is the first screen! Paik – Manovich: The archeology of "screen"

becoming conscious (gesture): reality separated from picture; the picture getting back into the world; the conscience of the reality outside the picture flashed back into the work of art (that is: What does the artist see? He sees the world, himself as an artist inside the world, himself inside the world + his work of art; he becomes his own object; the simultaneity of the elements of this feedback-type, the induced chain creates the conditions for medium and the medium itself); gesture as medium; placing into a new context the existing elements of the world (Ivan Kafka, Tony Cragg)

contextualisation (informel): the European version of the abstract expressionism,

Michel Tapié (critique) about Wols (Dubuffet, Tapiés, Matieu, Cobra) – the surface of the picture as a membrane "SHAPELESSNESS" – between realism and abstraction the picture has no more the characteristics of a window; the painter generation of Paris after 1945. The abstract expressionism realises the objectification of the surface in a lyrical and poetic way, while the informel in a dramatic way. The process becomes objectified; drama as poesis enlarged by temporality; the importance of temporality; time based arts; the self-reflecting surface as temporal, that is dramatic dimension; the role of the video (Patty Chang, Xong Dong)

Conclusion:

1. the historical determination of media art, its organic unity with the former processes of fine art (from the point of view of the attitude and the applied method: combinative mono media, generative mixed media, inductive intermedia, see: Szentjóby)
2. consciousness and technical historical determination, in favour of the former one.

Lászlóffy Zsolt

Az elektronikus zene esztétikája

Estetica muzicii electronice / The Aesthetics of the Electronic Music

Az elektronikus médiumok által előállítható hangok a legkülönfélébbek lehetnek, a természetből rögzítettektől az elektronikusan gerjesztett, szintetizált hangokig.

A második világháború utáni években két irányzat látszott körvonalazódni: elsőként a párizsi, amely a természeti hangok fölvételében és vágásában vélte fölfedezni az új lehetőséget, és *Pierre Schaefferé*k *konkrét zené*jéből kiindulva az *akuzmatikus zene* legújabb vívmányait is figyelembe véve, töretlen folyamatként értékelhető. A másik irányzat színtere a kölni rádió 1951-ben létesített elektronikus zenei stúdiója, amelynek vezetője kezdetben *H. Eimert*, kísérleti eredményeit az '50-es évek második harmadától elsősorban *Karlheinz Stockhausen* hangszintézisen alapuló kompozíciói jelentik.

Milanó, Brüsszel, Utrecht után az Egyesült Államokban és Japánban is megjelennek az első elektronikus zenei stúdiók. A *Pierre Boulez* által irányított párizsi kutatóközpont (IRCAM) a '70-es évek közepétől napjainkig az elektronikus zeneszerzés egyik legjelentősebb műhelyének számít. *Edgar Varèse, Luigi Nono, Ligeti György, Pongrácz Zoltán, Jonathan Harvey, Denis Smalley, Marco Stroppa, Elisabeth Anderson, Szigetvári Andrea* – az elektronikus zenéhez kapcsolódó néhány zeneszerzőnév a már említetteken kívül, a teljesség igénye nélkül.

Mint minden időbeli/zenei folyamatot, az elektronikus zenét is formastruktúrája jellemzi, amely az egyes alkotóelemek ismétlődése, variációja és főként szembenállása eredményeképp jön létre. Mindezen elvek közül talán a *kontraszt* elve emelkedik ki, amely az absztrakció folytán lényegivé és formaalkotóvá válik.

A notáció problémái legfőképp abban rejlenek, hogy a hagyományos ötvonalas rendszer helyébe lépő hangmagasság–hangerősség–idő-tengely „olvasása" nehézkes, és vajmi keveset árul el a hangzó objektumok konkrét jellegéről. A legújabb „kották" ugyanakkor arról tanúskodnak, hogy a zeneszerző (elsősorban talán saját maga számára) szubjektív módon, fantáziarajzban ábrázolva igyekszik rögzíteni a zenéjét jellemző hangzó objektumokat.

Hangszalag és előadó társítása már a '60-as években megkezdődik (Stockhausen: *Kontakte* c. műve), élő elektronika alkalmazására azonban csak az utóbbi évtizedben, a gyors számítógépek korában nyílik lehetőség. Az élő elektronika mind az előadó, mind a hallgató számára új dimenzióval gazdagítja a koncert élményét: a zeneszerző által kigondolt struktúra révén a szerencsés hallgató azonosulni tud a kompozícióval, és semmihez sem hasonlítható katartikus élmény részesévé válik.

Moscu Katalin

Jövőképek a kísérleti építészetben*

(Viitorul arhitecturii experimentale / The Future of the Experimental Architecture)

Moscu Katalin műépítész két diavetítéses előadásában az építészetnek egy lehetséges jövőképét mutatta be. Milyenek azok az épületek, amelyeket a kísérleti építészet kortárs mesterei terveznek? Hogyan kell viszonyulni ezekhez az épületekhez? Korlátozza-e a fantáziánkat az a dobozvilág, amit a betonépítészetnek a szocialista tömbben megvalósult változata jelent, amibe beleszülettünk és amiben kénytelenek voltunk felnőni? Úgy tűnik nehezebben fogjuk fel azt, hogy hol is tart az építészet ma és milyen stílusokról beszélhetünk. Ma már az építészet önmagát egy irányzathoz tartozónak kiáltja ki, eleve programszerűen elméleti alapra épít, például azt mondja magáról, hogy dekonstruktív vagy minimalista. De emellett, és ezzel egyidőben az ún. új idők racionalista építészetével is találkozunk. Az építészetnek fontos nevelő szerepe lehet a társadalomban, igencsak befolyásolhatja az ízlésvilágunkat az, amit magunk körül látunk. Az, hogy milyen házakat látunk, befolyásolhatja azt, hogy mi milyen házakat álmodunk meg, és milyen házakat rendelünk magunknak.

Az építész kísérletezik, és mint minden ember, szereti feszegetni a határokat. A kísérletező építészek megpróbálják megálmodni azt, amit ma megvalósítani még lehetetlen, de lehet, hogy már a következő évszázadban lehetséges lesz.

Az építészet az utóbbi 20–30 évben nagyon szívesen nyúlt a segédtudományokhoz, többek között a filozófiához és a tudományelméletekhez. Az építészetelmélet hosszú idő után bevont és átértelmezett egy olyan fogalmat is, ami nemigen volt jelen azelőtt az építészetben: az idő fogalmát. Az az idő, amit megélünk az a belső tartam. Belső tartama nemcsak az embernek lehet, hanem bármilyen élőlénynek, sőt bármilyen átalakulásban levő élettelen tárgynak is. Az építészetet is az időnek egy ilyen szemszögéből kellene szemlélni. A kőnek, a téglának, és így az épületnek is van egy bergsoni értelemben vett belső tartama, ami szerint ő él, fejlődik, meghal. A tartam térbeni kifejeződése igen nehezen figyelhető meg az ún. szilárd, kemény anyagoknál, ám sokkal inkább megfigyelhető folyékony vagy képlékeny anyagok esetében. Ma már létezik „gyenge építészet", „folyékony építészet" és „képlékeny építészet". Mi van akkor, ha elkezdjük a házainkat képlékeny vagy folyékony anyagokból építeni? A tervezők eljutottak a membrán épületekig, vázszerkezetet használnak segédeszközül. A rajzok nagyon jól mutatnak, számítógépen nagyon könnyű megmodellezni bármilyen hiperbolikus vagy bármilyen két görbét követő, egyenlőtlen felszínt és ezt egy ún. vázszerkezetre felosztani, és erre bármilyen virtuális membránt ráfeszíteni. Ám ha ezt a valóságban is meg kell modellezni papírból, fémből vagy textíliából – ezt már elég nehéz. Léteznek kísérleti építészeti iskolák Európában (Svájcban és Hollandiában) és az Egyesült Államokban, ahol a diákok ilyen szerkezetek megmodellezésével próbálkoznak, ám ezek a rendelkezésünkre álló anyagok és technológiák segítségével nem kivitelezhetők. Nem mondhatjuk azt, hogy ilyen lesz az építészetünk 80 év múlva, mert lehet, hogy egészen más lesz, viszont ezekre a kísérleti építészeti törekvésekre oda kell figyelni, mert lehet, hogy abban a sok fantáziában vagy a sok nagyon utópisztikus képben ott rejtőzik a jövő.

Gergely Zsuzsa Moscu Katalinnal készült interjúja alapján

Pálfalusi Zsolt

Kant fenséges analitikája

(Analitica ... lui Kant / Kant's Analitics of the Mighty)

Az előadás a dinamikai és a matematikai fenséges közötti különbséget tárgyalja Immanuel Kant: Az ítélőerő kritikája című műve alapján. Az előadás különösen két szempontot foglal össze: a képzelőerő és az értelmi szabályszerűség szabad játékának leírását Kantnál, valamint az F. Lyotard ehhez kapcsolódo tanulmánya, mely az avantgarde mozgalmak eredetét éppen a Kant-i fenség eszméjéhez köti, mivel benne a materiálisan végtelen kerül kollizióba a véges és formális emberi értelemmel.

Az előadás vitainditó jellegű, tézisszerű mondatok és fogalmak elemzésére koncentrál.

Hermeneutika

(Hermeneutica/Hermeneutics)

Az előadás a hermeneutika történetét foglalja össze Platón Törvények (Nomoi) X könyvétől kezdődően, ahol először esik szó a „hermeneutész", vagyis a hivatásos értelmező nevéről, mint egy hivatásnak keretet adó tevékenységről. Az előadás az Alexandria-i könyvtár filológusain át érinti Scheleiermacher, Dilthey valamint Heidegger és Gadamer munkásságát és egyfajta elszámolásra törekszi a mai modern hermeneutikai elmélet állását illetően a narratív identitás, a pszichoanalízis és a bűntetőjogi intézmények gyakorlátára való tekintettel.

Romhányi András

Erotika a folklórban

A nemi ösztön a(z egyik) legerősebb ösztön. Az erotika ezért mindig is fontos volt, kitüntetett szerepet játszott az ember életében. Hosszú időn át mindenféle társadalmi környezetben természetes tevékenységnek számított, tehát nyíltan került szóba, szabadon ábrázolták.
A kereszténység térhódításával párhuzamosan új szemléletmód vált mértékadóvá. A katolikus egyház a nemi életet kizárólag az utódnemzés érdekében engedélyezte, és engedélyezi ma is. „Ilyen dolgokról" nem illett beszélni. Elkoptak a szavak, amelyekkel szalonképesen lehetett kifejezni a nemi tevékenységet.
A nemiség ábrázolása háttérbe szorult. Az emberek közötti kommunikációs kényszer azonban nem engedte meg, hogy ne essék szó olyan dolgokról, amelyek léteznek. Ezért az erotika megjelenítése rejtetté vált.
Ugyanakkor a szexualitással kapcsolatban kialakult egy egyetemes, az egész világon azonos, ezoterikus, képes nyelv, mely fellelhető nemcsak a hiedelemvilágban és a folklórban, de az emberi élet minden területén, még a törvénykezésben is.

Ma már sokszor csak mondjuk, de nem értjük a mögöttes tartalmat, nem is gondolunk másodszándékú jelentésre az alábbi mondatoknál:
- összeszűrik a levet (pedig ez azt jelenti: nemi életet élnek);
- tál, kanál nem lehet zördületlen (ugyanazt jelenti, jelképesen mondván a női és férfi nemi szervet);
- kotnyeles (az a férfi, aki minden nőt meg akar szerezni);
- szeme közé néz (szerelmeskedik vele) stb.

Ha a nemiség szabad ábrázolását kívánjuk tetten érni
- ősi kultúrákban,
- ókori kultúrákban,
- nem keresztény kultúrákban,
- titkos, nem a nyilvánosságnak szánt vagy zárt körben terjedő anyagokban kell kutakodnunk.

Az előadás bemutat néhányat az ősi és nem keresztény kultúrák verseiből, a különféle kultúrák szerelmi ábrázolásaiból. Anyagának magvát azonban elsősorban a magyar népdal, a népmese, a népszokások és a népi képzőművészet által használt jelképes ábrázolás adja. Kevés szó esik a városi folklórról is. Az egészet átszövi a népművészet fenegyereke: a vicc.

András Romhányi

Erotica în folclor

Instinctul sexual este cel mai puternic instinct. Din acest motiv erotica a fost întotdeauna importantă, a avut un rol evidențiat în viața omului. Mult timp, în tot felul de societăți a fost considerată o activitate naturală, deci se discuta deschis despre sexualitate, ilustrarea lui a fost liberă. Paralel cu răspândirea creștinismului s-a impus o altă viziune. Religia catolică îngăduia (îngăduie și actual) sexul exclusiv pentru a naște urmași. Nu se cuvenea a vorbi despre „asemenea" lucruri, s-au tocit cuvintele cu care se putea exprima acceptabil activitatea sexuală. Ilustrarea sexualității a devenit restrânsă /mai puțin răspândită: Necesitatea de a comunica însă nu a permis ca să nu se discute despre lucruri existente, astfel exprimarea eroticii a devenit ascunsă. Totodată, legat de sexualitate s-a format un limbaj universal, identic pretutindeni în lume, ezoteric, figurativ, limbaj care poate fi întâlnit nu numai în folclor, ci în toate domeniile de activitate ale omenirii, chiar și în legislație.

Azi folosim adesea expresii ale căror sens ascuns nu-l înțelegem, dar nici prin cap nu ne trece că au înțeles secundar (nota trad.: urmează traduceri cuvânt cu cuvânt, expresii intraductibile ale căror corespunzător din limba română ar fi greu de găsit).

- amestecă zeama (fac dragoste);
- lingura și bolul fără zăngănit nu încap una lângă alta (același sens, organele genitale fiind exprimate simbolic);
- înfigăreț (cel care dorește să aibă toate femeile);
- îl / o privește în ochi (face dragoste cu el / ea) etc.

Dacă dorim să descoperim ilustrarea directă a sexualității, trebuie să căutăm în:
- culturi străvechi
- culturi antice
- culturi ne-creștine
- materiale secrete, care nu sunt destinate publicității sau care sunt răspândite în cercuri restrânse

Prezentarea conține câteva poezii din cultura antică, precreștină și ilustrarea dragostei în diferite culturi. Baza materialului constă însă în cântecele, poveștile și obiceiurile populare maghiare și ilustrarea simbolică în arta plastică populară. Va fi vorba în câteva cuvinte și despre folclorul urban, iar toată prezentarea este străbătută de glume, străine de arta populară.

Eroticism in the Folklore
by András Romhányi

The sexual drive is (one of) the strongest among the human drives. That is why the eroticism has always been very important, and it has played a striking role in people's life. For a very long time it had been regarded as a natural activity in all kinds of societies, that is: it was spoken about and represented without restriction. As soon as Christianity became widespread among the European people a new mentality was accepted as a standard. The Catholic Church has permitted, as it permits today too, sexual activity only for the sake of beget. It was bad manners to speak about "such things". The words, which were proper for the expression of sexual activity, have been worn out. The representation of sexuality fell into the background. Still the people's necessity of communication has not allowed saying nothing about things that exist. That is why the representation of eroticism became a hidden one. At the same time there appeared an universal, esoteric and metaphorical language that is identical all over the world and that may be discovered both in the folklore and the beliefs and in the field of the whole human life, even in jurisdiction.

Nowadays we only use the following expressions, but we hardly think about their connotation, and we do not understand their underlying meanings:
- be in cahoots with sy (in Hungarian: 'összeszűrik a levet'; word by word from Hungarian: mixing the fluid by filtering – this means: having a sexual relationship with sy);
- dish and spoon cannot remain without clinking (word by word from Hungarian; in Hungarian: 'tál, kanál nem lehet zördületlen' – this means the same, the male and female genitals being denoted symbolically);
- busybody, Nos(e)y-Parker (in Hungarian: 'kotnyeles' – the man, which wants to have all the women);
- look sy full in the eyes (in Hungarian: 'szeme közé néz' – make love with sy) etc.

If we would like to find out the representation of sexuality without any restriction we have to study the following fields:
- archaic cultures;
- ancient cultures;
- non-Christian cultures;
- esoteric papers or those which are spread only privately.

The lecture presents some poems of the archaic and non-Christian cultures and some erotic representations of different cultures. However, the Hungarian folksongs, folktales, folk traditions and the symbolic representations of the folk art represent the nucleus of the material. The urban folklore is only mentioned here. All these are woven by the dare-devil of the folk art, that is by the joke.

Schneider Tibor

Kísérleti filmek Romániában 1989 után

Definíció szerint a kísérleti filmet többféleképpen lehet meghatározni, vagy sehogyan sem, hiszen a kísérleti film egyik célja eltérni a definíciókról. Mégis a kísérleti film mint önálló műfaj létezik és meghatározott helyeken központi tényezőt jelenthet. A progresszív beállítottságú filmiskolák, akadémiák fontos szerepet szánnak a kísérleti filmnek, hiszen ez a műfaj megengedi az újszerű gondolkodást, lehetőséget ad arra, hogy a filmmel más megközelítésből is megismerkedhessenek a hallgatók.

A kísérleti filmesek egy új médium megjelenésekor nagyon tevékenyek lesznek, hiszen az új technika próbálgatása, amitől a szakma konzervatív vonala idegenkedik, számukra új lehetőségeket adhat. Ilyen robbanásszerű növekedésről beszélhetünk a videotechnika megjelenésekor és a digitális mozgókép megjelenésekor is. Más kísérleti filmesek egy korszerű technikát „butítanak le" egy primitívebb szintre, és így jutnak olyan eredményekhez, melyek egy addigi ismeretlen és nehezen meghatározható formavilágot jelent (pl. csúcstechnikát kevernek szuper8-as, vagy VHS rögzítési móddal). A kísérleti filmek nagy része technikai kísérletezés, de azok az alkotások is kísérletieknek tekinthetőek, ahol a hagyományos képi kompozícióval, a dramaturgiával, a vágással és más, a filmet jellemző elméleti fogalommal kísérleteznek.

A kísérleti filmek megjelenése több gyökerű. Az egyik a filmszakmához vezet vissza, de ez is kettéválik a professzionális és a független filmesek ágára. A másik fontos forrás a képzőművészet. A képzőművészeten belül is jelentkező interdiszciplinaritás oda vezetett, hogy a képzőművészek filmeket, bejátszásokat készítettek installációikhoz, performanszaikhoz. A video-art világában sok kísérleti filmmel találkozhatunk, olyanokkal is, amelyek önálló filmként is megélnek, kiemelvén őket az installáció teréből.

Sajnos Romániában egyelőre nem létezik egy olyan archívum, amely együttesen tartalmazná az itt elkészített kísérleti filmeket, és az összes alkotótót sem lehet megnevezni. Belföldi és külföldi video-art és rövidfilm fesztiválokon jelennek meg az itthoni alkotók. A teljesség igénye nélkül néhány név: Sorin Ilieșiu, Radu Igazság, Könczei Csilla, Alexandru Solomon, Dan Perjovschi, Lia Perjovschi, Antik Sándor, Călin Dan, Iosif Király, Sebesi Sándor. A hagyományos vizuális világban előbb-utóbb megjelennek az egyes kísérleti filmekből átvett megoldások és egy idő után megszokottá válnak, jelrendszerük elfogadottá válik és ezután a kísérleti filmeseknek tovább kell gondolni a filmes kísérletet.

Schneider Tibor

Filme experimentale în România după 1989

Filmul experimental poate fi definit în mai multe feluri, sau nu poate fi definit deloc, unul dintre caracteristicile lui fiind faptul că nu corespunde nici unei definiții. Cu toate acestea filmul experimental există ca un gen aparte, și în anumite cazuri poate fi factor definitoriu. Școlile, academiile de film cu orientări progresive dau importanță filmului experimental, deoarece acest gen permite o gândire inovatoare și permite studenților să cunoască abordări alternative ale filmului.

Cei care creează filme experimentale devin foarte activi când apare un nou mediu, deoarece încercarea noii tehnologii, de care linia conservatoare a profesiei se ferește, pentru ei poate fi o nouă posibilitate. Putem constata o dezvoltare explozivă o dată cu apariția tehnicii video sau odată cu apariția imaginii digitale. Alți experimentatori degradează o tehnică modernă până la un nivel mai primitiv, astfel găsesc soluții greu de definit, fiind necunoscute până în momentul respectiv (de ex. combină tehnologia de vârf cu modalități de înregistrare Super 8 sau VHS). Majoritatea filmelor experimentale sunt de fapt experimentări ale tehnicii, dar sunt considerate experimentale și acele filme, în care se experimentează cu compoziția clasică de imagini, cu scenariul, cu montajul și cu alte noțiuni teoretice caracteristice filmului.

Apariția filmelor experimentale are mai multe motive, dintre acestea unul fiind cinematografia – aceasta la rândul ei are două ramificări: cinematografia profesionistă și cinematografia independentă. Cealaltă rădăcină importantă se trage din artele plastice. Interdisciplinaritatea constată în cadrul artelor plastice a dus la faptul că artiștii plastici au pregătit filme sau momente proiectate pentru installation-urile și performance-urile prezentate. În lumea video art-ului găsim multe filme experimentale, unele sunt valabile ca filme chiar dacă sunt scoase din contextul inițial (installation).

Din păcate în România încă nu există o arhivă care să conțină toate filmele experimentale din țară, nici măcar artiștii creatori nu pot fi enumerați – numele lor apare la festivaluri de video-art și scurt metraj din țară și din străinătate. Iată câțiva dintre ei: Sorin Ilieșiu, Radu Igazság, Könczei Csilla, Alexandru Solomon, Dan Perjovschi, Lia Perjovschi, Antik Sándor, Călin Dan, Iosif Király, Sebesi Sándor. În lumea vizuală clasică apar treptat soluții preluate din unele filme experimentale, și încet acestea devin soluții obișnuite, mesajul lor devine inteligibil și acceptat, după care experimentatorii trebuie să găsească noi soluții și trebuie să re-definească ce este filmul experimental.

Experimental Films in Romania since 1989
by Tibor Schneider

According to the definition the experimental film may be defined in many ways, or rather not at all, since one aim of the experimental film is to avoid definitions. Though the experimental film exists as an independent genre and it represents a central factor in some places. The film-schools and academies oriented toward progression give an important role to the experimental film, since this genre is ideal for the expression of new thoughts; it gives a new possibility for the students to get acquainted with the film from a new point of view. The experimental filmmakers become very active if a new medium is discovered, because the experimentation with a new technique (the conservatives are averse to these changes) gives them new possibilities. From this point of view the introduction of the video technique and the digital motion picture may be considered as a great step. Some experimental filmmakers deteriorate the modern technique purposely to get a more primitive one. As a result they reach to an unknown and new set of forms, which is hard to define. For example, they mix the very recent technical methods with that of the Super 8 or VHS. The greatest part of the experimental films is technical experimentation, but at the same time those experimenting with the traditional picture-composition, dramaturgy, cutting and other theoretical elements of the film may be considered as experimental ones.

The appearance of the experimental films may be traced back to more roots. One of them is the motion-picture industry, which is divided into two parts: the film experts' branch and the independent film people's branch. Another important source is the fine art. The interdisciplinary character of fine art results in the fact that fine artists make film and film fragment, which they use in installations and performances. Among those experimental films, which belong to the field of video art, we can find many that can be regarded as a whole film, independent from the space of the installation.

Unfortunately in Romania there are no archives yet, which would contain all the Romanian experimental films. Consequently we do not know all the filmmakers of this field either. Though the Romanian experimental filmmakers take part in national and international festivals of video art and short film. I mention here only some of the artists: Sorin Ilieșiu, Radu Igazság, Csilla Könczei, Alexandru Solomon, Dan Perjovschi, Lia Perjovschi, Sándor Antik, Călin Dan, Iosif Király, Sándor Sebesi. Sooner or later the elements of experimental film become parts of the traditional visual world, they become familiar, and their system of symbols will be accepted. And as a consequence the experimental filmmakers have to think about new experiments.

Szörtsey Gábor

A kasseli DOKUMENTA és a MANIFESTA
(DOCUMENTA de la Kassel şi MANIFESTA / Documenta from Kassel and the Manifesta)

Szörtsey Gábor videóvetítéssel egybekötött előadásában a frankfurti Manifesta 4-ről és a kasseli Documenta 11-ről számolt be. A kortárs művészet e két meghatározó eseményének bemutatását követő vita során olyan kérdések merültek fel, mint például milyen kritériumok szerint kerül be egy ilyen seregszemlére egy művész, kik döntenek erről és miért éppen ők, vagy mi az, ami ma még művészetnek tekinthető.

A Manifesta európai kortárs művészeti biennálé, amelyre legutóbb 2002. május 24 – augusztus 25. között került sor a németországi Frankfurtban. A 4. Manifestán 225 művész vett részt, akik számos egyéni és csoportos munkát mutattak be.

A 2002. június 8-án megnyitott Documenta 11-en 116 meghívott művész vehetett részt valamely alkotással. A bemutatókkal, koncertekkel, workshop-okkal, performance-okkal és filmes programokkal színes, száz napig nyitva tartó kiállítás a kortárs művészet jelentős fóruma. Az első Documentára 1955-ben került sor Arnold Bode kasseli festőművész szervezésében, amelynek váratlanul nagy sikere volt. Azóta négy vagy ötévenként folyamatosan sorra kerültek a Documenták, számos konceptuális, minőségi és elméleti kérdést vetve fel a kortárs művészetek gyakorlói számára. *(L.I.)*

Ungvári Zrínyi Ildikó

A posztmodern színház tendenciái

A posztmodern színház jelenségének vizsgálatához Antonin Artaud-t kell megidézni, aki a 20-as években a szó egyeduralmától megszabadított, totális színházi nyelvet követelt. Színházban és drámában az erre a kihívásra való válasz igénye határozza meg a művészi kifejezési formák kapcsolódását, élet és művészet megtermékenyítő játékának jelentős mozzanatait Beckett, Grotowski vagy Robert Wilson színházművészetét. Az ekkor elindult színházi folyamatokra nagy hatással voltak a hatvanas és hetvenes évek képzőművészeti eseményei és kifejezési formái. Ezeket nyomon követve érthetjük meg a mai színház látványvilágát, az ünnephez és szertartáshoz való vonzódását, a tűnékeny, az egyszeri kultuszát.

A hatvanas évek happeningjei, fluxusművészete, a hetvenes években teret nyerő akcióművészet és a színházzal együtt élő performance art eseményei a köznapok realitása és a művészet virtuális tere közötti határvonalon élnek és táplálják ezáltal egyrészt a képzőművészet egyre erősebb teatralizálódásának, másrészt pedig a mindennapi élet esztéticizálódásának folyamatát. Az említett képzőművészeti formák nemcsak az alkotás idejének, terének sajátos voltát problematizálják, hanem az alkotás folyamatszerűségét, alkotó és befogadó illetve kritika viszonyát is új perspektívába helyezik. A tér-idő síkok és a kulturális textusok megsokszorozása értelmezési- és életlehetőségeket hoz játékba – ahogy azt Beuys fluxuseventjei vagy a bécsi akcionizmus Nitsch képviselte változata mutatja. Kiemelkedő fontosságú ebben a folyamatban a térfelfogás módosulása, valamint a mű esemény-jellege, amelyben különös státusa van az alkotó (performer) jelenlétének, az emberi testnek. A posztmodern színház használja az itt kidolgozott technikákat, bonyolult térképzési módokat (mint Heiner Müller vagy Wilson rendezéseiben), látvány- és montázstechnikát (pl. Wilson lassított képszínházában) és a test különböző nem-mindennapi (tánc-) technikáit (Grotowski rituális színházában). Akárcsak a performanszművészet, a mítosz vagy a rítus közegében megmutatja a töredék önállóságát, s ha nem is mindig tényleges részvétellel, de nagymértékben épít a közönség jelenlétére.

A színház mai formái, tendenciái a modernen túllépő ember bonyolult, egyszerre közvetlen és technikailag közvetített érzékelési módozatait, kulturális érzékenységét használják. A multimediális közlés és művészetek korában a posztmodern színház ezekre az eszközökre és világokra építve fogalmazza újra az emberi létkérdéseket, a nagy színháztörténeti pillanatokra jellemző összetettséggel.

Ildikó Ungvári Zrínyi

Tendințe ale teatrului postmodern

Pentru o investigare a teatrului post-modern trebuie să evocăm personalitatea lui Antonin Artaud, care în anii '20 revendica un limbaj teatral total, eliberat de supremația cuvântului. Nevoia unui răspuns la această provocare a determinat în teatru și în dramaturgie conexiunea formelor de expresie artistică, momentele semnificative ale jocului fecund dintre viață și artă, arta teatrală a lui Beckett, Grotowski sau Robert Wilson. Asupra proceselor teatrale inițiate în această prioadă au avut un efect considerabil evenimentele și formele de expresie ale artelor plastice din anii '60-'70. Urmărindu-le pe acestea înțelegem lumea vizuală a teatrului contemporan, atracția sa pentru sărbătoare și ritual, cultul efemerului și unicității.

Happeningurile, arta flux a anilor '60, arta acționistă ce câștigă teren în anii '70 și arta performace-ului care conviețuiește cu teatrul, trăiesc pe granița dintre realitatea cotidiană și spațiul virtual al artei și astfel alimentează pe de o parte teatralizarea crescândă a artei plastice, iar pe de altă parte procesul estetizării vieții cotidiene. Formele amintite ale artei plastice problematizează nu numai specificul timpului și al spațiului operei, ci plasează într-o perspectivă nouă și relația creator–receptor–critică de artă. Multiplicarea planurilor spațio-temporale și a (con)textelor culturale pune în joc diferite posibiliăți de interpretare și de viață – asa cum arată evenimentele-flux ale lui Beuys sau varianta acționismului vienez reprezentată de Hermann Nitsch. Este de o importanță majoră în acest proces modificarea concepției despre spațiu, precum și caracterul evenimențial al operei în care prezența autorului (performerului) și a corpului omenesc dobândesc un statut deosebit. Teatrul postmodern utilizează tehnicile elaborate aici, procedeele complexe de generare a spațiului (ca de exemplu în regia lui Heiner Müller și Robert Wilson), tehnica imaginii și a montajului (de exemplu în teatrul imaginilor încetinite al lui Robert Wilson) și diferitele tehnici extra-cotidiene ale corpului (în teatrul ritual al lui Grotowski). Teatrul contemporan la fel ca și arta performance-ului indică autonomia fragmentelor în contextul mitului sau al ritului și mizează într-o măsură considerabilă pe prezența publicului, chiar dacă aceasta nu înseamnă o participare totală.

Formele și tendințele actuale ale teatrului utilizează sensibilitatea culturală și modurile de percepție complexe, în același timp nemijlocite și mediate de aparatură tehnică ale omului care depășește modernitatea. În epoca comunicării și artei multimediale teatrul postmodern reformulează problemele existențiale ale omului bazându-se pe aceste mijloace și lumi (alternative) cu o complexitate caracteristică marilor momente ale istoriei teatrului.

Tendencies in Postmodern Theatre
by Ildikó Ungvári Zrínyi

To examine the phenomena of postmodern theatre we must turn back to Antonin Artaud who in the '20s called for a new theatre language, which is not subject to word and representation. Answering this challenge in theatre and drama has determined the conection of artistic forms, the significant moments of the fertilizing play of life and art, the oeuvre of Beckett, Grotowski or Robert Wilson. Theatrical processes which started due to this challenge were influenced in the '60s and '70s by the events and forms of expression articulated in fine arts. Following these forms, we understand the spectacular world of theatre, its being attracted by ritual and feast, the cultivation of ephemeral and uniqueness.

Both the happenings and fluxus events of the '60s and the actions and performances of the '70s live on the borderline between reality of everyday life and virtual world of art and feed the process of theatralization of fine art on one hand and the aestheticization of everyday reality on the other. The mentioned artistic forms interrogate the specificity of time and space dimensions of the work of art and put in a new light the relation of artist and addressees, critics, the process-character of the work of art. The multiplying of time and space planes and cultural texts bring to play new possibilities of life and interpretation – as it is showed by the fluxus events of Beuys or the Wiener aktionismus represented by Nitsch. The change of space conception and the event character of the play are of outstanding importance in this process, where the presence of the artist (performer), the human body gains a specific status. Postmodern theatre uses the techniques articulated by these actions, the complex means of creating space (like in the mise-en-scenes of Heiner Müller and Wilson), the image and montage technique (Wilson's theater) and extra-daily techniques of body (Grotowski's ritual theatre). Like performance art, contemporary theatre presents the autonomy of the fragment in the context of myth or ritual, and though it doesn't ask full participation of the audience in all of its forms, it counts on the presence of it to a large extent.

Contemporary tendencies and forms of theatre use the complex, at the same time immediate and technically mediated ways of perceiving and cultural sensitiveness of man who has left modernism behind. In the epoch of multimedia communication and arts it is by the help of these means and worlds that postmodern theatre re-formulates existential questions of man, with a complexity characteristic to the great moments of theatre history.

Ütő Gusztáv
AnnART tegmahol

„… ebben a helyzetben szeretném, ha az *Akcióművészet Erdélyben 1978 és 1998 között* című írásomból (melyet, úgy rémlik, ismersz) választanál egy részletet a katalógushoz, ami a címbe foglalt „teg…"-re vonatkozna. (részlet Ütő Gusztáv Lőrincz Ildikónak címzett e-mailjéből)

Az AnnART performance-napok szervezése 1990-ben indult Baász Imre (1941–1991) grafikus, szervező és minden új műfajra rákacsintó, minden új műfajt kipróbáló művész vezényletével a Szent Anna vulkáni eredetű tó mellett. Többnyire zárt körű csoport részvételével kezdődött ez a nemzetközi mozgalommá felnövő rendezvény. Az AnnART Erdély, de egész Románia legfontosabb élő-művészeti rendezvénye lett abból a Baász Imre által kezdeményezett egynapos fellépéssorozatból, amit 1990 júliusában követtünk el. 1991-ben abszurd baleset következtében elhunyt Baász Imre, a vidék avantgarde mozgalmának vezéregyénisége, így a megrázó eseményt követő AnnART 2 rendezvényt már az ekkor alakuló ETNA Alternatív Művészeti Csoport tagjai bonyolították le az egyedül maradt „házigazda", Ütő Gusztáv irányításával. A csoport „jellege expanzív, kísérleti, egzisztenciális rezgésekre adekvátan válaszoló, feleselő. […] Célja sajátos érdek- és értékorientációt megfogalmazni és propagálni – a piacorientált művészetek ellenében".

Ez a csoport volt az erdélyi performance művészet hiteles művelője, tagjai képviselték rangos rendezvényeken a műfajt határainkon innen és túl. És ennek a csoportnak az együttműködésével zajlottak a különböző élő-művészeti rendezvények: AnnART3 – Nemzetközi Performance Napok (ausztriai, magyarországi, romániai és vajdasági művészek részvételével), AnnART/4 (1993), AnnART 5 Fesztivál és MEDIUM Kiállítás (1994) AnnART 5 in/different MEDIUMS Trench Art Festival (Lövészárok Művészeti Fesztivál) címmel, AnnART 6 (1995, érdekessége, hogy az ETNA Alternatív Művészeti Csoport tagjai első alkalommal próbáltak ki egy szimultán akció-sorozatot, ami elgondolkoztató véletlenekben bővelkedett, kevésbé zsúfolt programjával és csodálatos időjárásával talán a legsikerültebb, könnyed, de mégis színvonalas rendezvényünk volt).

1995 az ETNA Alapítvány létrehozásának éve. E szervezet célja „…az alternatív művészetek támogatása, a művészek közötti közvetlen kapcsolatteremtés elősegítése, az ország határain innen és túl. A további rendezvények szervezését már ez az alapítvány vállalta fel: AnnART 7 (1996, részt vett 37 művész 13 országból). Végül az AnnART 8 (1997) és az AnnART 9 (1998) a szerényebb Nemzetközi Élő-művészeti Fesztiválok közé tartozott. Az utóbbinak érdeme, hogy létrehoztuk az Open Section-t (Nyitott Részleg), amelyen kezdők, diákok, egyetemisták mutatkozhattak be. A MEDIUM 4 Nemzetközi Élő-művészeti Dokumentációs Kiállítást (1997) az ETNA Alapítvány által tulajdonképpen a dokumentációs központ bővítésére szerveztük meg a Sepsiszentgyörgyi Képtárban (látható volt májustól októberig). A MEDIUM 4 Kiállítás lejárta után a dokumentumok az ETNA Alapítvány gondozásában hozzáférhető forrásanyagot jelentenek majd a további rendszerezés, értékelés és művészetelméleti kutatás folytatásához.

Véleményünk mint szervezőknek, ha más rendezvények keretein belül is, de az marad, hogy a kapcsolatokat, melyek által eddig működhettünk ÁPOLNI kell és BŐVÍTENI ajánlatos a világ művészeti vérkeringésében való megmaradásért. Célunk ezt elősegíteni. További célunk volt az évek során a minél tágabb nemzetközi részvétel, az „Európa határőrei"-szerű helyzetünk felbecsülésére ebben a Kelet-Európai régióban.

Ami pedig a „…mahol"-t illeti, az bár így kérdő jellegű, maradjunk annyiban, hogy az ERO+IZOM=eroism hőskorszakot túlhaladva, az ETNA Alapítvány szervezőelve szerint, ezt a hosszú/rövid csendes periódust követni fogja ciklikusan kitörő újabb fejezet, ahogyan ez, magára valamit is adó tűzhányóhoz illik. *(L.I.)*

Gusztáv Ütő
AnnART ierazimâin

"…în această situație aș prefera să alegi pentru catalog o parte din articolul meu *Acționismul in artă între 1978 și 1998 în Transilvania*" (care, se pare, îți este cunoscut), ce s-ar referi la «ier…»-ul din titlu." (fragment din e-mailul lui Ütő Gusztáv).

Organizarea zilelor de performance AnnART a început în 1990, lângă lacul de origine vulcanică Sf. Ana. Dirijorul evenimentului a fost Baász Imre (1941-–1991), grafician, organizator și artist care „filtra" cu toate tendințele inovatoare, artist care a încercat toate modalitățile noi. Manifestarea a început cu participarea unui grup restrâns de artiști și a ajuns să fie un eveniment cu participare internațională. Având rădăcina în inițiativa lui Baász Imre, de a organiza șirul de manifestări de o zi, în iulie 1990, AnnArt a devenit cel mai important festival al artei live din Ardeal și România.

În urma unui accident absurd, în 1991 Baász Imre, cea mai importantă personalitate a mișcării avantgarde din zonă, a murit. Astfel AnnArt 2 a fost organizat de membrii abia înființatului Grup de Artă Alternativă ETNA, conduși de Ütő Gusztáv, „gazda" rămasă singură după tragicul eveniment. Grupul „are caracter expansiv, experimental, caracterizat de răspunsurile adecvate sau replicile date vibrațiilor existențiale […] Scopul lui este de a redacta și propaga o orientație spre valori materiale și estetice, față de artele definite de cerințele pieței". În Ardeal acest grup a practicat în mod autentic arta performance, membrii lui au reprezentat această modalitate de exprimare la evenimente importante din țară și străinătate. În colaborare cu acest grup au fost organizate diferite evenimente de artă live: AnnART3 – Zilele internaționale ale performance-ului (cu participarea unor artiști din Austria, Ungaria, România și Voivodina), AnnART/4 (1993), AnnART 5 – Festival și Expoziție de MEDIUM (1994), AnnART 5 in/different MEDIUMS Trench Art Festival (Festivalul Artei din Tranșee), AnnART 6 (1995 – interesant din motivul că membrii Grupului de Artă Alternativă ETNA au realizat pentru prima oară o serie de acțiuni simultane, plină de evenimente neprevăzute care ne-au dat de gândit; programul nu a fost prea încărcat, vremea a fost minunată și probabil a fost cel mai reușit eveniment organizat de noi).

1995 este anul înființării Fundației ETNA. Scopul acestei organizații este „sprijinirea artelor alternative, facilitarea legăturilor directe dintre artiști, în țară și peste hotare". Datorată Fundației a fost posibilă organizarea următoarelor evenimente: AnnART 7 (1996, cu participarea a 37 de artiști din 13 țări), AnnART 8 (1997) și AnnART 9 (1998) – acestea din urmă au fost ediții mai modeste ale Festivalului de Artă Live. Cu ocazia ultimelor două evenimente am înființat Secția OPEN (Secția deschisă), la care s-au prezentat începători, elevi și studenți. Fundația ETNA a organizat în Galeria de Artă din Sf. Gheorghe Expoziția Documentară a Festivalului de Artă Live MEDIUM 4 (1997) pentru a extinde centrul documentar (a putut fi vizionată din mai până în octombrie). După închiderea Expoziției MEDIUM 4 documentele au rămas în îngrijirea Fundației ETNA și sunt materiale disponibile pentru următoarele sistematizări, evaluări și cercetări de teoria artei. Scopul organizatorilor – chiar dacă el este realizat în cadrul altor evenimente – a rămas îngrijirea relațiilor mulțumită cărora am funcționat până acum și extinderea legăturilor pentru a rămâne în circuitul artistic mondial. În decursul anilor, ca grăniceri ai Europei, alt scop al nostru a fost cel de a realiza o participare internațională cât se poate de largă în această regiune Est-europeană.

Iar ceea ce privește "…azimâin", se pare a conține un semn de întrebare, dar să rămânem la depășirea perioadei de ERO+IZOM (mușchi) = eroism. Conform principiilor de organizare ale Fundației ETNA, această perioadă lungă/scurtă și liniștită va fi urmată de un nou capitol, o nouă erupție ciclică, cum se întâmplă cu toate vulcanele care se consideră ceva…*(L.I.)*

AnnART. YesToTom
by Gusztáv Ütő

"…in this situation according to the word 'Yes' I would like you to ask to chose a fragment from my writing entitled Action Art in Transylvania Between 1978 and 1998; I suppose you know it." (Fragment from Gusztáv Ütő's e-mail)

The first AnnART days of performances were organised by Imre Baász (1941–1991) in 1990, near the volcanic lake Szent Anna. He was a graphic artist and a very good organiser, who always experimented with the new possibilities of modern art. At the beginning only a limited group took part in this programme, which had become an international movement. The AnnART had become the most important live art programme of Transylvania, moreover of Romania; and this can be traced back to that one-day-long programme initiated by Imre Baász in the July of 1990. Unfortunately Imre Baász, who was the leading personality of the movement of rural avantgarde, died in an absurd accident (1991). So the following AnnART 2 was organised by the members of ETNA Alternative Artistic Group co-ordinated by Gusztáv Ütő, the "host", who remained alone after the abovementioned tragic event. The group has the following characteristics: "expansive, experimental, that answers adequately to essential questions, argumentative. […] Its aim is to formulate and propagate a particular orientation of interest and value against the market oriented arts."

This group represented authentically the genre of performance in Transylvania; its members took part in well-known programmes of the kind in Romania and in other countries as well. Different kind of live-art programmes were organised with the cooperation of this group, like: AnnART3 – International Days of Performance (participants were artists from Austria, Hungary, Romania and Vajdaság), AnnART 4 (1993), AnnART 5 Festival and MEDIUM Exhibition (1994), AnnART 5 in/different MEDIUMS Trench Art Festival, AnnART 6 (1995; the peculiarity about it was that the members of the ETNA Al-

ternative Artistic Group experimented with a simultaneous series of action for the first time, and this was very rich in interesting chance events; this programme was probably the most successful of all the programmes; this was a light programme, but also of a high quality.)

The ETNA Foundation came into being in 1995. The organisation has the following aim: „… to support the alternative arts, to help the artists in establishing close relationships in Romania and abroad as well". This foundation organised the following AnnARTs. In 1996 (AnnART 7) participated 37 artists from 13 countries. The last two AnnART programmes (AnnArt 8 in 1997 and AnnART 9 in 1998) belonged to the smaller international live art festivals. During the last one we organised the OPEN Section, in the frame of which students, amateurs and pupils had possibilities for expressing themselves. The MEDIUM 4 International Live-Art Documentary Exhibition (1997) was organised by the ETNA Foundation in order to enrich the documentary centre of the Gallery of Sepsiszentgyörgy. (The exhibition was open between May and October 1997.) After the end of the exhibition the documents are available as a resource for research, systematisation and evaluation.

Our aim, even if we can work only in the frame of other programmes, remains: we have to improve and enlarge our sphere of relationships, thank to what we were able to work. We have to do this in order to remain a part of the artistic circulation of the world.

During the years another aim was for us to take part in as many international programmes as possible, and as the "border guards" of Europe to have a good grip on the situation in the East-European region.

"And what about the 'Today and Tomorrow'? However, this is a question, but anyway, I can say that after we have passed the heroic age of the beginning, according to the organising principle of the ETNA Foundation, the long/short and silent period will be followed by new chapters, which will be cyclic and eruptive as it is in good style to a volcano that has any self-respect." *(L.I.)*

Vécsi Nagy Zoltán

Felezőidő

A romániai magyar művészet identitáskeresése a hatvanas-hetvenes években

Vécsi Nagy Zoltán a budapesti Ernst Múzeumban „Felezőidő", Romániai magyar művészet 1965-75 címmel szervezett kiállítást, amely 2002. július 14–augusztus 25 között volt megtekinthető. A kiállított anyagot multimédiás formában mutatta be a művészettörténész a Minimum Party szakmai fórumán. Az alábbiakban a Vécsi Nagy Zoltán kiállítás-ismertetőjét idézzük, amely az előadáson is elhangzott.

1965 és 1975 között, Gheorghiu-Dej sztálinista párttitkár halála után, a Ceaușescu hatalmának megerősödését megelőző politikai interregnum idején, a nemzetközi társadalmi és kulturális mozgalmakkal összhangban Romániában rövid ideig tartó, de termékeny és visszafordíthatatlanul a mai művészeti sokszínűség irányába mutató kulturális fellendülés volt tapasztalható. Ugyanakkor a kommunista hatalom romániai 45 éves történetében ez volt az az időszak, amelyben a romániai magyar művészek önazonosulási törekvései viszonylag szabadon bontakozhattak ki. Az ebben az időszakban alkotó romániai magyar alkotók művészi identitáskeresését a következő törekvések határozták meg: a más történelmi kort élő Európájához való tartozás vágya, az erdélyiség megtartása (a táji, történelmi és népművészeti tematikában és formanyelvben), a kelet-európaiság (a kulturális és szociális sokszínűség) felfedezése. Ekkor teljesedett ki olyan alkotók életműve, mint Balla József, Barabás István, Benczédi Sándor, Bordi András, Fülöp Antal Andor, Gy. Szabó Béla, Incze János Dés, Miklóssy Gábor, Mohy Sándor, Nagy Albert, Nagy Imre, Pittner Olivér és Szervátiusz Jenő.

Ekkor jutottak szerephez a romániai magyar képzőművészetben máig meghatározó egyéniségek: Albert László, Baász Imre, Balázs Imre, Bertalan István, Deák Ferenc, Feszt László, Gaál András, Jecza Péter, Jakobovits Miklós, Korondi Jenő, Kós András, Kulcsár Béla, Kusztos Endre, Márton Árpád, Nagy Pál, Paulovits László, Páll Lajos, Plugor Sándor, Puskás Sándor, Román Viktor, Simon Endre, Sükösd Ferenc, Szécsi András és Szervátiusz Tibor, Tamás Anna, Tirnovan Vid és Wilhelm Károly. Az erdélyi művészetnek ez a fontos időszaka először kerül összefoglalva a közönség elé. A kérdések összetettsége okozhatta, hogy a romániai művészettörténet-írás nem figyelt fel a magyar művészekre a magyarországi viszont elhanyagolta, és sokáig a körülmények sem tették lehetővé a műtárgyak utaztatását.

Ezért felbecsülhetetlen jelentőségű az a kutatómunka, melyet Vécsy Nagy Zoltán az Ernst Múzeum megbízásából közel 100 erdélyi művész körében végzett, azért, hogy mindezt egy reprezentatív kiállításon és annak írott dokumentumában, a katalógusban bemutathassák. A szakmai fórumon is bemutatott korszak iránti hatalmas érdeklődés is mutatja, egy kevésbé ismert korszak művészeti kibontakozásával állunk szemben, s e korszak gazdag termésének művészettörténeti feldolgozása az elkövetkezőkre vár. *(L.I.)*

Zoltán Vécsi Nagy

Cumpăna

Căutarea identității artistice a maghiarilor din România în anii '60

Vécsi Nagy Zoltán a organizat în Muzeul Ernst din Budapesta o expoziție cu titlul Cumpăna – arta plastică maghiară din România între anii 1965-75, expoziție care a putut fi vizitată în perioada 14 iulie – 25 august 2002. Materialul expoziției a fost prezentat în cadrul forumului Taberei Minimum Party de istoricul de artă în format multimedia. Mai jos îl cităm pe Vécsi Nagy Zoltán

Între 1965 și 1975, după decesul secretarului de partid stalinist Gheorghiu-Dej, înainte de fortificarea puterii lui Ceaușescu, pe vremea interregnului politic, în consens cu mișcările sociale și culturale internaționale, în România a fost o scurtă perioadă de timp în care cultura s-au dezvoltat intens, irevocabil, dovedind tendințe diverse, moderne. Totodată în istoria comunismului din România, de 45 de ani, aceasta a fost perioada în care s-au exprimat relativ liber aspirațiile artiștilor maghiari din România, de găsire a identității proprii. Tendințele artiștilor din această perioadă sunt caracterizate de dorința de a aparține unei alte perioade istorice a Europei, păstrarea transilvanismului (peisajul, tematica și formele de exprimare a istoriei și a valorilor tradiționale, populare) și descoperirea apartenenței de Europa de Est (diversitatea aspectelor culturale ș sociale). În această perioadă s-a împlinit arta unor creatori ca Balla József, Barabás István, Benczédi Sándor, Bordi András, Fülöp Antal Andor, Gy. Szabó Béla, Incze János Dés, Miklóssy Gábor, Mohy Sándor, Nagy Albert, Nagy Imre, Pittner Olivér și Szervátiusz Jenő.

Tot în această perioadă au avut rol important unii artiști care definesc și azi arta plastică maghiară din România: Albert László, Baász Imre, Balázs Imre, Bertalan István, Deák Ferenc, Feszt László, Gaál András, Jecza Péter, Jakobovits Miklós, Korondi Jenő, Kós András, Kulcsár Béla, Kusztos Endre, Márton Árpád, Nagy Pál, Paulovits László, Páll Lajos, Plugor Sándor, Puskás Sándor, Román Viktor, Simon Endre, Sükösd Ferenc, Szécsi András și Szervátiusz Tibor, Tamás Anna, Tirnovan Vid și Wilhelm Károly.

Această perioadă, foarte importantă a artei plastice din Transilvania, în această formă antologică este prezentată pentru prima dată publicului. Complexitatea problemelor poate fi explicația faptului că istoricii de artă din România n-au atribuit atenția meritată artiștilor maghiari, iar cei din Ungaria I-au neglijat. Mult timp împrejurările n-au făcut posibile transportarea obiectelor de artă. Din motivele sus numite considerăm, că este nespus de importantă cercetarea făcută de Vécsy Nagy Zoltán, la inițiativa Muzeului Ernst. Pentru a realiza materialul compus din opere reprezentative și pentru a realiza catalogul expoziției, el a studiat lucrările a aproape o sută de artiști din Transilvania. Interesul dovedit față de perioada prezentată și la forumul profesional din cadrul taberei ne arată că avem de-a face cu o perioadă a istoriei artei plastice bogată, productivă, a cărei opere nu sunt prea cunoscute și că această perioadă mai necesită cercetări – datoria celor ce vin după noi. *(L.I.)*

'Half-period'

The Hungarian Art of the 1960s and 1970s in Romania Searching for Its Identity by Zoltán Vécsi Nagy, art historian

In the Ernst Museum of Budapest Zoltán Vécsi Nagy has organised an exhibition having the following title "Half-period" – The Hungarian Art Between 1965 and 1975 in Romania. It was open to the public in the period of 14th July and 25th August 2002. During the Professional Forum of the Minimum Party Creative Camp the artist presented the material of the exhibition (multimedia). In the following paragraphs we make known some ideas of the lecture.

In Romania between 1965 and 1975 similarly to the international social and cultural movements there was a cultural development that led irreversibly to the colourfulness of contemporary art. This period, following the death of the Stalinist Gheorghiu-Dej and during the political interregnum preceding the strengthening of Ceaușescu's power, was a short period, but at the same time a very fruitful one. In Romania, during the 45-year-long communist regime this was the period when the Hungarian artists of Romania striving to self-identification could develop their activity relative freely. In this epoch the artists' search for self-identity was determined by the following efforts: the wish of being a part of Europe, the countries of which lived in different historic periods; the preservation of Transylvanian characteristics (from the point of view of land, history, folk art and form of expression); the discovery of Eastern-European characteristics (cultural and social colourfulness). In this period the following artists reached the peak of their carrier: József Balla, István Barabás, Sándor Benczédi, András Bordi, Antal Andor Fülöp, Béla Gy. Szabó, János Incze Dés, Gábor Miklóssy, Sándor Mohy, Albert Nagy, Imre Nagy, Olivér Pittner and Jenő Szervátiusz.

In this period the following personalities, who are very influential today as well, has found their role: László Albert, Imre Baász, Imre Balázs, István Bertalan, Ferenc Deák, László Feszt, András Gaál, Péter Jecza, Miklós Jakobovits, Jenő Korondi, András Kós, Béla Kulcsár, Endre Kusztos, Árpád Márton, Pál Nagy, László Paulovits, Lajos Páll, Sándor Plugor, Sándor Puskás, Viktor Román, Endre Simon, Ferenc Sükösd, András Szécsi, Tibor Szervátiusz, Anna Tamás, Vid Tirnovan and Károly Wilhelm.

This important period of the Transylvanian art was presented to the public as a whole for the first time. The Romanian art history has not dealt with the Hungarian artists and this may probably be explained by the complexity of the question; the Hungarian art historians from Hungary neglected the Hungarian artists of Transylvania, and moreover, the conditions of transporting the works of art from one country to another were not at all favourable for a quite long time.

That is why Zoltán Vécsy Nagy's research work is of a very great value. His research work followed the activity of around 100 Transylvanian artists. Finally the results were exposed at a representative exhibition and they were published in a catalogue. The great interest in this period that was clearly seen during the MP Professional Forum, too, shows that we have to face to an artistic period that is known not so well. Consequently the working up of the rich amount of works of art of this period waits for the art historians of the future. *(L.I.)*

A MAMŰ Magyarországon
Vécsi Nagy Zoltán művészettörténész előadása

A marosvásárhelyi MAMŰ csoport nagy része a nyolcvanas évek folyamán Magyarországra, vagy az ún. „nyugati országokba" emigrált. A budapesti MAMŰ alakuló ülését 1991. október 12-én tartották. Ekkor alapították meg a non-profit szervezetként tevékenykedő MAMŰ Társaság kulturális egyesületet, a rendszerváltás után az első olyat Magyarországon, amely művészeket civil szerveződésbe tömörített és amely nem egy korábbi állami szervezet utódjaként jött létre. Eredeti célkitűzése a határon túlról érkezett, valamint a ma is ott élő magyar képzőművészek kortárs törekvéseinek támogatása.

A budapesti MAMŰ tagságát egyrészt a többséget jelentő passzív tagság alakítja, másrészt létezik egy viszonylag állandó összetétel, s ez az alapító, rangidős és tekintélyes csoportmag, amely minden változás ellenére meghatározó szerepet töltött be a MAMŰ életében. Ezt a magot tömörítette a Pantenon csoport (Elekes Károly, Krizbai Sándor és Nagy Árpád Pika), amely az egész MAMŰ arculatra nézve meghatározó installációs alkotásokat hozott létre 1990 és 1996 között. 1995 után a MAMŰ elveszítette kizárólagosan erdélyi jellegét. Ma a tagság kb. fele nem él Marosvásárhelyen, harmada nem is Erdélyben született. Ennek is következménye, hogy a MAMŰ erdélyi művészeti élettel való kapcsolata sokat gyengült. Ezt a kibővülésre és az ezzel együtt járó ki nem mondott, de nyilvánvalóan önkéntelen leszakadási szándékot nyilvánította ki az a nyilatkozat, amelyet a MAMŰ név értelmezésének változásáról (Ma Születő Művek) adtak ki. A MAMŰ-ben lejátszódó változások fontos tényezője a tagság számottevő fiatalodása is, amely az alkotói szemléletmód frissülését is eredményezte. Ma a MAMŰ mintegy 60 és 80 fő között mozgó, Magyarországon és külföldön élő művészt, és 20 tiszteletbeli tagot tömörít. Részben a fent említett folyamatnak is következménye, hogy a társaság tagságának szemlélete a legkülönbözőbb irányokat felölelően vált változatossá. Jelentősen járult hozzá a MAMŰ Társaság szellemiségének megváltozásához két fontos művészcsoportosulás csatlakozása: az állandó tagsággal működő Block csoporté (Katona Zoltán, Nagy Árpád Pika, Nayg István, Palkó Tibor, Sebestyén Zoltán) és az Erőss István köré minden évben újraszerveződő Túlsó P'art csoport. Az idők folyamán több Vajda Lajos Stúdió tag is csatlakozott a MAMŰ tagságához. Új lendületet adott a csoport tevékenységének a pincegalériának, a MAMŰ Társaság telephelyének (Budapest, VII. Kerület, Damjanich u. 39) , a „pinyónak" 1994 évi megszentelése és az 1995. évtől való működtetése. Az itteni rendszeres találkozások, a kiállítások megnyitói, az egyestés képzőművészeti-, zenei-, irodalmi-, performanszrendezvények és videóvetítések (akárcsak az egyre gyakoribb hazai és külföldi egyéni és csoportos kiállítások) váltak a társaság legfőbb motorává. Minderről CD-re gyűjtött képanyaggal illusztrált előadást tartott Vécsi Nagy Zoltán, aki bemutatta a MAMŰ Társaság 2002-ben megjelent évfordulós kiadványát is. *(L.I.)*

The MAMŰ in Hungary
by Zoltán Vécsi Nagy, art historian

In the 1980s the greatest part of the MAMŰ Group from Marosvásárhely/Targu Mures emigrated to Hungary or other so called "western countries". The constituent meeting of the MAMŰ of Budapest was on 12th October 1991. Here was established the MAMŰ Cultural Society that was a non-profit organisation, and at the same time the first one in Hungary after the abolishment of the communist regime, which has artists as its members, and it was not a successor of a former state institute. Its original aim was to help the contemporary Hungarian artists' efforts, those contemporary artists, who emigrated to Hungary, and who lived in the neighbouring countries.

The members of the MAMŰ of Budapest can be divided into two groups: 1) to the first one belongs the greatest part of the members, who are in fact passive; 2) the second one is represented by a relatively permanent nucleus (founders, elder and important personalities); in spite of all the changes this group played a very decisive role in the life of the MAMŰ; this nucleus was the Pantenon Group (Károly Elekes, Sándor Krizbai and Árpád Pika Nagy), the members of which between 1990 and 1996 created installations that determined the basic characteristics of the MAMŰ. Since 1995 the MAMŰ has lost its exclusively Transylvanian character. Today approximately the 50% of the members are not from Marosvásárhely, and moreover, one third of them were not born in Transylvania. As a consequence the relation between the MAMŰ and the Transylvanian artistic life has declined to a large extent. The declaration of the MAMŰ concerning the change of the meaning of its name (that is: Ma Születő Művek = 'works of art created today') expressed the intention of enlargement, but at the same time the spontaneous wish for separation was involved in it. The many new young artists of the MAMŰ may be considered as one of the changing factors of this group. This factor resulted in the renewal of the creative mentality, too. At present the number of the members of the MAMŰ is between 60 and 80 persons, among them 20 honorary members, and besides them artists from Hungary and from abroad as well. To a certain extent the variety of different tendencies, which are represented in this group, may be traced back to the above-mentioned process. The two joining important artistic groups are: the Block group with its permanent members (Zoltán Katona, Árpád Pika Nagy, István Nagy, Tibor Palkó, Zoltán Sebestyén) and the Túlsó P'art Group that was represented by István Erőss and it was reorganised. As time goes by, many members of the Lajos Vajda Studio have become the members of the MAMŰ Group. In 1994 an underground gallery, the new seat of the MAMŰ Society, the so called "pinyó" was consecrated, and it functions since 1995 (Budapest, District VII, Damjanich Street, no 39). This has given an impulse to the activity of the group. The following events have become the so called "engine" of the Society: the regular meetings, the openings of the exhibitions, the one-night long programmes (fine arts, music, literature and performance), the video-projections as well as the more and more frequently organised national and group exhibitions. Zoltán Vécsi Nagy delivered a lecture about the MAMŰ Group using a CD that contained many illustrations; he introduced the anniversary publication (2002) of the MAMŰ, too. *(L.I.)*

Zoltán Vécsi Nagy
MAMŰ* în Ungaria

În anii '80 majoritatea membrilor Grupului MAMŰ din Tg. Mureş au emigrat în Ungaria sau în ţările din Vest. Gruparea MAMŰ din Budapesta a fost înfiinţată pe 12 octombrie 1991. Totodată, la această şedinţă a fost constituită organizaţia nonprofit Asociaţia Culturală MAMŰ, prima care, după schimbările politice din Ungaria şi-a asumat rolul de a reprezenta prin asociere non-guvernamentală interesele artiştilor, şi care n-a fost continuarea activităţii unei organizaţii din regimul precedent. Scopul iniţial al constituirii a fost sprijinirea activităţii de creaţie contemporană a artiştilor maghiari de peste graniţe şi a celor care au rămas în ţară.

Majoritatea membrilor Asociaţiei MAMŰ din Budapesta sunt membri pasivi, dar există în componenţa grupului un "sâmbure" care, indiferent de împrejurări, a avut rol decisiv în definirea tendinţelor grupării (membrii fondatori şi respectaţi ca fiind "cei mai vechi în grad"). Sâmburele poate fi identificat cu Grupul Pantenon (Elekes Károly, Krizbai Sándor şi Nagy Árpád Pika), cei care au realizat opere, instalaţii definitorii pentru întregul MAMŰ din perioada 1990-1996.După 1995 MAMŰ şi-a pierdut caracterul strict transilvan, azi jumătatea Grupului nu sunt născuţi la Tg. Mureş, iar o treime nu s-a născut în Transilvania. Acesta este unul din motivele pentru care relaţia strânsă dintre Grupul MAMŰ şi viaţa artistică din Transilvania a slăbit. Extinderea grupului, respectiv ruptura nedeclarată poate fi sesizată prin editarea manifestului care schimbă sensul original al MAMŰ (Atelierul de la Tg. Mureş – nn.) în „opere create azi". Din punct de vedere al schimbărilor importantă este şi "întinerirea" Grupului MAMŰ, fapt ce a dus spre împrospătarea viziunii artistice-creatoare. Azi MAMŰ are 60-80 de membrii, din Ungaria şi de peste graniţele ei, plus 20 de membrii onorifici. Aceste cifre explică într-un fel diversitatea opţiunilor artistice ale MAMŰ. Schimbarea opticii a fost influenţată considerabil şi de aderarea celor două grupări artistice: cel cu o componenţă stabilă, numită Grupul Block (Katona Zoltán, Nagy Árpád Pika, Nagy István, Palkó Tibor, Sebestyén Zoltán) şi cel care se forma anual, avându-l ca persoană centrală pe Erőss István, grupare care se numea Túlsó P'art. Mai târziu mulţi membrii ai Studioului Vajda Lajos au aderat la MAMŰ. Un nou avânt a fost dat de inaugurarea / sfinţirea în anul 1994 a Galeriei din pivniţa Asociaţiei MAMŰ (Budapesta, VII. Kerület, Damjanich u. 39), care funcţionează din 1995. Întâlnirile regulate, vernisajele, evenimentele de artă plastică, evenimentele muzicale, literare, evenimentele performance şi proiecţiile de filme (cât şi frecventele expoziţii colective) au devenit motorul MAMŰ. Despre aceste activităţi a povestit Vécsi Nagy Zoltán, ilustrând prezentarea cu materialul fotografic adus pe un CD, şi a prezentat şi publicaţia aniversară a Asociaţiei MAMŰ, apărută în 2002. *(L.I.)*

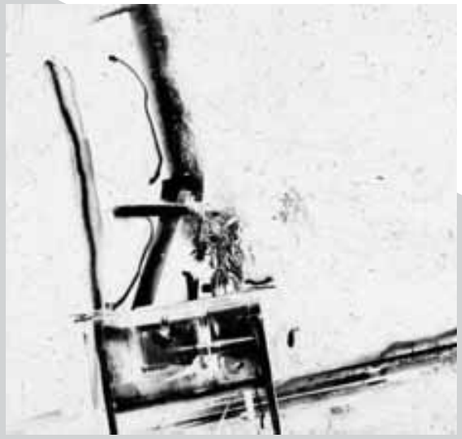

* Prescurtarea în lb. maghiară pentru "Atelierului de la Tg. Mureş". Prescurtarea a devenit nume propriu, dar – din motive explicate de dl. Vécsi – şi-a schimbat semnificaţia, fiind în acelaşi timp prescurtarea pentru "Opere Create Azi"

Támogatók

Finanțatori – Sponsori

Sponsors

Médiapartnerek / Parteneri media:

www.transindex.ro

- Román Művelődési Minisztérium
  Ministerul Culturii şi a Cultelor
- Illyés Közalapítvány
  Fundația Illyés
- Nemzeti Kulturális Alapprogram
  Ministerul Culturii din Ungaria
- Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
  Ministerul Patrimoniului Cultural din Ungaria
- Communitas Alapítvány
  Fundația Communitas
- Iskola Alapítvány
  Fundația Școlii
- Hargita Megyei Tanács
  Consiliul Județean Harghita
- Mobilitás – Ifjúsági és Sportminisztérium
  Ministerul Tineretului şi Sportului din Ungaria
- Románia Ifjúsági és Sportminisztériuma
  Ministerul Tineretului şi Sportului
- Hargita Gyöngye Rt, Csíkszentkirály
  Perla Harghitei SA, Sâncrăieni
- Icos-Conf Rt., Székelyudvarhely
  Icos-Conf SA., Odorheiu Secuiesc
- Kodak Magyarország
  Kodak Hungary
- Secuiana Rt. Kézdivásárhely
  Secuiana SA Tg. Secuiesc
- Dunapack-Rambox, Sepsiszentgyörgy
  Dunapack-Rambox, Sfântu Gheorghe
- Nutrisam Rt.
  Nutrisam SA
- Hargitai Tejipar Rt., Csíkszereda
  Industria Laptelui Harghita, M. Ciuc
- Harmopan Rt., Csíkszereda
  Harmopan SA., M. Ciuc
- Super Üzlethálózat és Vágóhíd, Székelyudvarhely
  Rețeaua de magazine Super şi Abator, Odorhei
- Avicola Rt, Kadicsfalva
  Avicoola SA, Cădiceni
- Pitoresc Kft, Szecseleváros
  Pitoresc Srl, Săcele
- Dr. Lukács Mihály Általános Iskola, Impér
  Şcoala Generală Dr. Lukács Mihály, Imper
- Firma 9 Advertising Production Kft., Kolozsvár
  Firma 9 Advertising Production Srl., Cluj
- Lizard Kft, Kolozsvár
  Lizard Srl, Cluj
- 1024 Studio Kft, Kolozsvár
  1024 Studio Srl, Cluj

Köszönet illeti segítségükért:

Becze Antal és családja, Becze István, András Attila, András Ignácz és családja,
és a szakácsnők: Franciska néni, Marika és Rózsika kászoni lakosokat.

Külön köszönet Balázs Ferencnek, aki a táborok helyszínét bíztosította.